

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

by ധരരനസല

LINGUAPHONE

Kurs Języka Polskiego

Handbook

Translation & Notes
Vocabularies
Grammar

Linguaphone Institute Limited
St Giles House
50 Poland Street
London W1V 4AX

© MCMLXXIX Linguaphone Institute Limited, London

All rights reserved. No part of this publication, or related recorded material, may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of Linguaphone Institute Limited.

This impression 1992

Set for the Linguaphone Institute Limited
by Oficyna Drukarska
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, Poland

LSN GPLENH10

Printed and bound in Great Britain by
Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn

Course written by: Alina Seidler, Anna Jastrzębska,
Danuta Rowicka, Editors, Annales Universitatis
Mariae Curie-Skłodowska, Lublin

Under the supervision of: Professor Tadeusz Brajerski, Ph.D.

Illustrated by: Konrad Szurowski

Recorded by: Danuta Bieniaszkiewicz
Maria Brzezińska
Maria Hempel
Anna Kaczkowska
Andrzej Mickis
Jan Nowacki
Halina Ogłędzka
Piotr Suchora
Zbigniew Szejman
Piotr Wójcik
Longina Żygalk

Recordings produced at the Studio of
Polish Radio and Television in Lublin
under the supervision of Danuta
Bieniaszkiewicz

This handbook written by: Professor Tadeusz Brajerski, Ph.D., Catholic
University of Lublin, and Docent Alina Szala,
Ph.D., Marie Curie-Skłodowska University,
Lublin, with the assistance of Marcela Hajek,
The Linguaphone Institute

Note: The prices and situations in this course,
current at the time of writing, may not
necessarily reflect present-day values and
conditions.

The Linguaphone Academic Advisory Committee

Chairman:

Professor Sir Randolph Quirk, CBE, DLitt, FBA, Past President of the British Academy; sometime Vice-Chancellor, University of London; formerly Quain Professor of English, University College London; Hon. Fil. Dr (Lund, Uppsala); Hon. Doct. d'Univ. (Paris, Liège, Nijmegen); Hon. LLD (Reading); Hon. DLitt (Leicester, Salford, Newcastle, Durham, Glasgow, Bar Llan, Southern California, Brunel); Hon. DU (Bath, Essex, Open); Fellow of the Royal Belgian Academy of Sciences, of the Royal Swedish Academy, and of the Academia Europaea.

Members:

Dr Clare Burstall, BA, PhD, DSc, FBPSS, FCP, Director, National Foundation for Educational Research in England and Wales.

Professor Ian T M Gow, MA, PhD, Dip Jap, Director, Scottish Centre for Japanese Studies, and NatWest Professor of Contemporary Japanese Studies, University of Stirling; Member: Advisory Board CNAA; Council, British Association of Japanese Studies; UK-Japan 2000 Education Committee.

James Pailing, MA(Oxon), FBIM, Secretary to the Delegates, University of Oxford Delegacy of Local Examinations, Fellow of Keble College, Oxford.

Professor Nigel B R Reeves, OBE, MA, DPhil, FIL, FRSA, CIE, Goethe Medaille of the Goethe Institute, Professor of German and Head of the Department of Modern Languages, Aston University, President, National Association of Language Advisers, Member of Board, Institute of Germanic Studies, University of London.

Professor J M Sinclair, MA, Professor of Modern English Language, University of Birmingham.

Professor Albert Sonnenfeld, AM, PhD (Princeton), Officier, Ordre des Palmes Académiques, Officier, Ordre des Arts et des Lettres, Professor of French and Comparative Literature, Chairman, Department of French and Italian, University of Southern California; formerly Professor of French and Chairman, Department of Romance Languages and Literatures, Princeton University.

Professor J C Wells, MA(Cantab), PhD(London), Professor of Phonetics in the University of London.

Contents

Abbreviations, New words in the Sounds section	vi
Introduction	1
Translation, Notes and Vocabularies for Lessons 1—30	10
Appendix A	
Polish sounds and stress	285
1 Nouns	
2 Pronouns	
3 Adjectives	
4 Adverbs	
5 Numerals	
6 Verbs	
7 Prepositions	
8 Conjunctions	
Appendix B	
Notes on various types of constructions and sentences	311
Polish first names and their diminutives	317
Word list	318

Abbreviations

A	accusative	Intr.	Introduction
adj.	adjective	ipf	imperfective
adv.	adverb	irg/irreg.	irregular
App.	Appendix	L	locative
cf.	compare	L1 (L2 ... L30)	Lesson 1 (Lesson 2 ... Lesson 30)
colloq.	colloquial	lit.	literally
cond.	conditional	m	masculine
conjug.	conjugation	N	nominative
D	dative	N1 (N2...)	Note 1 (Note 2...)
dimin.	diminutive	n	neuter
etc.	and so on	N.B.	note well
f	feminine	part.	participle
FS cons.	functionally soft consonant	perf.	perfect
fut.	future	pers.	person
G	genitive	pf	perfective
H cons.	hard consonant	pres.	present
I	instrumental	pret.	preterite
i.e.	that is	pl.	plural
imp.	imperative	S cons.	soft consonant
imperf.	imperfect	sing.	singular
impers.	impersonal	V	vocative
infin.	infinitive		

New words in the Sounds section

This list includes words which appear in the Sounds section but not anywhere else in the text.

bezdźwięczny voiceless

drożdże (pl.) yeast

dźwięczny voiced

głoska f sound

gorączka f fever

kreskowane here only about ó which, when having this mark above it, is pronounced as u

mądry wise

miękki soft

nazwa f name, denotation

ogień m fire

porównać compare

samogłoska f vowel

spółgłoska f consonant

twardy hard

Introduction

Part one

Good day.

I'm Kazimierz Zięba.

I'm a teacher.

I'm speaking Polish.

You're (*lit.* The gentleman's) * not a Pole.

You're (*lit.* The lady's) not a Polish woman, either.

You do not speak Polish.

You're learning to speak Polish.

Today we're beginning [our] ** study.

This is a new record-player.

This is a Polish book.

This is a small desk.

These are Polish records.

Part two

Mr Zięba Good evening (*lit.* Good evening to the lady), Miss Morgan.
Miss Morgan Good evening, [Mr Zięba] (*lit.* Good evening to the gentleman).

Mr Zięba Do you speak Polish well?

Miss Morgan I speak [it] very poorly. I'm learning to speak Polish.

Mr Zięba Is this a record-player?

Miss Morgan Yes, it's a record-player.

Mr Zięba Is it old?

Miss Morgan No, it isn't old. It's a new record-player.

Mr Zięba Is this book new?

Miss Morgan Yes, it's new. It's a Polish book.

* Round brackets () are used when an alternative or literal (*lit.*) translation is given.

** Square brackets [] indicate words and expressions which are required in the English translation but which do not occur in the Polish original text.

Mr Zięba Is this desk large?
Miss Morgan No, it's small.
Mr Zięba Are these records new?
Miss Morgan Yes, they are new.

Part three

Adam Mirski Good day, ladies and gentlemen. I'm Adam Mirski. I'm introducing my family to you. This is my wife, Zofia.

Zofia Mirska Good day. I'm Zofia Mirska. My husband is an engineer and I am a teacher.

Adam Mirski This is our daughter, Magda.

Magda Welcome (*lit.* I'm welcoming you), ladies and gentlemen. I'm Magdalena Mirska. I'm a school-girl. I attend a grammar school.

Adam Mirski And this is our son, Jędrek.

Jędrek Good day. I'm Andrzej Mirski. I'm a student.

Adam Mirski This is my niece, Agata.

Agata I'm Agata Wójtowicz. I'm finishing grammar school. In a month I'm taking the entrance examination to university. I want to be a student of archeology.

Jędrek And this is my colleague, Borys.

Borys I'm Borys Stojanow. I'm Bulgarian. I'm studying in Poland.

Magda We live in Wrocław. Mother's relatives (*lit.* family) don't live here. Uncle Kowalczyk and Auntie Irena live in Lublin and Grandpa Kowalczyk and Grandma Janina — in a village near Lublin. Frequently I go there with Mother and Andrzej.

Adam Mirski Good-bye, ladies and gentlemen. Listen to us again.

Words in the Introduction

adapter *m* record-player
archeologia *f* archeology

babcia *f* grandma, granny
biurko *n* desk

Bułgar *m* Bulgarian
ciocia *f* auntie
córnka *f* daughter
część *f* part
dziadzio *m* grandpa
dzień *m* day, *see Phrases*
egzamin *m* examination, *see Phrases*
inżynier *m* engineer
kolega *m* friend, colleague
książka *f* book
liceum *n* grammar school,
see Phrases
mama *f* mother, mummy
mąż *m* husband
miesiąc *m* month, *see Phrases*
nauczyciel *m* teacher
nauczycielka *f* woman teacher
nauka *f* learning, study
pan *m* Mr, gentleman
pani *f* Mrs, lady
panna *f* Miss
państwo *n* ladies and gentlemen
(*collectively*), Mr and Mrs
płyta *f* record
Polak *m* Pole
Polka *f* Polish woman
Polska *f* Poland
rodzina *f* family, relatives
(*collectively*)
siostrzenica *f* niece
student *m* student
studentka *f* woman student
syn *m* son
uczenica *f* school-girl
uniwersytet *m* university,
see Phrases
wieczór *m* evening, *see Phrases*
wieś *f* village, country(side),
see Phrases
wprowadzenie *n* introduction
wujek *m* uncle
żona *f* wife

ja *I*
mój *m*, moja *f*, moje *n* my, mine
nasz *m*, наша *f*, nasze *n* our, ours
on *m*, ona *f*, ono *n* he, she, it

te these
ten *m*, ta *f*, to *n* this
dobry *m*, dobra *f*, dobre *n* good,
see Phrases
drugi *m*, druga *f*, drugie *n* second
duży *m*, duża *f*, duże *n* large, big
mały *m*, mała *f*, male *n* small
nowy *m*, nowa *f*, nowe *n* new
pierwszy *m*, pierwsza *f*, pierwsze *n*
first
polski *m*, polska *f*, polskie *n*
Polish,
stary *m*, stara *f*, stare *n* old
trzeci *m*, trzecia *f*, trzecie *n* third
bardzo very (much)
często frequently, often
dobrze well
dzisiaj today
po polsku Polish, *see Phrases*
słabo poorly, in a weak manner
tam there
tutaj here
być to be
jestem *I* am
jest (he, she, it) is
są (they) are
chcę *I* want
chodzę *I* attend, *see Phrases*
jest *see być*
jestem *see być*
jeździć go (by train etc.)
jeżdżę *I* go
jeździ (he, she, it) goes
kończę *I'm* finishing
mieszka he, she, it lives
mieszkamy we live
mieszkają they live
mówić to speak
mówię *I* speak, *I'm* speaking
mówią they speak, they're speaking
przedstawiam *I* introduce,
I'm introducing
są *see być*
studuję *I* study, *I'm* studying

uczę się I study, I learn,
I'm learning
uczą się they learn,
they're learning
witam (A) I welcome (someone),
I'm greeting (someone)
zaczynamy we begin,
we're beginning

do (G) to, see *Phrases*
koło (G) near, by
na (A) to, (L) in, at, on
po in, on
w, we (L) in, at
z (I) with
za (A) in

a and (used when two
words/sentences are mutually
contrasted)
i and

czy introductory particle
in a question sentence, which

requires an answer "yes" or "no"
nie no, not
tak yes
także also, too

Phrases to remember

chodzę do liceum I attend grammar
school
Do usłyszenia! Listen to us again!
(e.g. on the radio)
Do widzenia! Good-bye!
See you again!
Dobry wieczór! Good evening!
Dzień dobry! Good day!
Good morning (afternoon)!
egzamin wstępny na uniwersytet
university entrance examination
mówić po polsku to speak Polish
na wsi in a village, in the country
za miesiąc in a month
zdaję egzamin I'm taking
(I'm going to take) an examination

Notes

1 Polish nouns have no articles: e.g. **adapter** means *a record-player, the record-player* and *record-player*.

2 Nominative case

Nouns, pronouns, adjectives and numerals take various endings depending on their function in the sentence. Their basic form — called the *nominative case* — is the form in which they appear in dictionaries. Compare the forms of the nominative case singular (i.e. the dictionary forms) of nouns with those of other cases:

Nominative
nauczyciel

Other cases
Jestem nauczycielem.
I'm a teacher.

Polak

Wrocław

studentka

Polska

rodzina

państwo

Pan nie jest Polakiem.
You're not a Pole.
Mieszkamy we Wrocławiu.
We live in Wrocław.
Chcę być studentką.
I want to be a student.
Studiuje w Polsce.
I'm studying in Poland.
Przedstawiam państwu
moją rodzinę.
I'm introducing my family
to you.
Dzień dobry państwu.
Good day (to you).

3 Gender of nouns

Nouns have three grammatical genders: *masculine*, *feminine* and *neuter*. Nouns denoting male persons and animals are masculine and those referring to female creatures are feminine. Inanimate nouns — denoting objects and abstract notions — may be masculine, feminine or neuter. (Compare the English inanimate nouns which are, generally, classed as neuter and referred to as *it*.) The gender of the noun is often indicated by the ending of its nominative case. For example:

Masculine	Feminine	Neuter
nauczyciel teacher	żona wife	biurko desk
inżynier engineer	plyta record	liceum grammar
kolega colleague	część part	school
dziadzio grandpa	wieś village	

(The gender of each noun is given in the Vocabulary. For nominative endings you can also see the *Table of noun endings* in App. A, 1D.)

4 Nominative case of adjectives

Adjectives, as descriptive words qualifying nouns, have three different endings in the nominative case singular: (1) **-y** or **-i** with masculine nouns, (2) **-a** with feminine nouns and (3) **-e** with neuter nouns. These endings also apply to words used as

adjectives, e.g. **drugi**, **-a**, **-e** second etc.

Masculine	Feminine	Neuter
nowy	nowa	nowe
mały	mała	małe
polski adapter	polska książka	polskie biurko
drugi	druga	drugie
trzeci	trzecia	trzecie

In Polish, **k** and **g** are never followed by **-y** and **-e** in inflected forms, thus only the combinations **ki**, **gi** and **kie**, **gie** can occur; e.g. **polski**, **drugi** and **polskie**, **drugie**.

5 Gender of possessive adjectives and of pronouns

Possessive adjectives (e.g. **mój** *my*) and pronouns (e.g. **ten** *this*, **on** *he*) have three genders as well.

Masculine	Feminine	Neuter
mój (adapter)	moja (książka)	moje (biurko)
nasz	nasza	nasze
ten	ta	to*
on	ona	ono

* N.B. Before nouns all three forms — **ten**, **ta**, **to** — are used. In constructions corresponding to the English *this is*+noun only the neuter form **to** is used: **To** jest adapter/książka/biurko. *This is a record-player/a book/a desk.*

6 Nouns can be replaced by the pronouns **on**, **ona** and **ono** as shown below.

On (=mój mąż) jest inżynierem.	<i>He (=my husband) is an engineer.</i>
On (=adapter) nie jest stary.	<i>It (=the record-player) isn't old.</i>
Ona (=żona) jest nauczycielką.	<i>She (=my wife) is a teacher.</i>
Ona (=książka) jest nowa.	<i>It (=the book) is new.</i>
Ono (=dziecko) jest duże.	<i>He or she (=the child) is big.</i>
Ono (=biurko) jest małe.	<i>It (=the desk) is small.</i>

7 Nouns denoting nationality and some of those denoting occupation differ according to sex.

Polak a Pole
nauczyciel a teacher

Polka a Polish woman
**nauczycielka a (lady-)
teacher**
studentka a student (she)
uczennica a (girl-)pupil

student a student (he)
uczeń a (boy-)pupil

8 Many Polish names originate from adjectives. Hence the adjectival **-i** ending in the names of men and the **-a** ending in the names of women, married or single. For example: (Mr) Adam Mirski (Mrs) Zofia Mirska (Miss) Magdalena Mirska (Compare **polski** adapter, **polska** książka.)

9 Most adverbs which are formed from adjectives end in **-o** or **-e**: **często** frequently, **dobrze** well (cf. **częsty**, **-a**, **-e**, **dobry**, **-a**, **-e**). Adverbs having other endings are e.g. **dzisiaj**, **tutaj**, **tam** (*today, here, there*).

10 Infinitive

The basic, dictionary form of verbs — which are words expressing action or state — is the *infinitive*: e.g. *(to) go*, *(to) sleep*, *(to) belong* etc. Most Polish verbs end in **-ć** in the infinitive, e.g. **być** *to be*, **mówić** *to speak*.

Państwo uczą się **mówić**
po polsku.
Chcę **być** studentką
archeologii.

*You're learning to speak
Polish.
I want to be a student
of archeology.*

11 Conjugation of verbs

With Polish verbs different endings are used for different persons, in singular as well as in plural. Compare the Polish forms and their English equivalents in the given examples. This changing pattern of verbal forms according to persons is called *conjugation*. For example:

1st person sing.: **jestem** *I am*, **mówię** *I'm speaking*, **uczę się** *I'm learning*, **witam** *I'm welcoming*

3rd person sing.: **jest** *he/she/it is*, **mówi** *he/she/it speaks*, **mieszka** *he/she/it lives*

1st person pl.: **zaczynamy** *we begin*, **mieszkamy** *we live*

3rd person pl.: *są they are, uczą się they learn, mieszkają they live.*

Note that Poles have only one equivalent to express the two English verbal forms such as *he speaks/he's speaking, they live/they're living* etc. They can use in such cases only one form: **mówi, mieszkają** etc., which has both meanings (depending on the context).

- 12 In all formal contacts adult Poles use the nouns **pan** to address a man, **pani** — a woman (married or single) and **państwo** when the addressed group consists of males and females, as if they spoke about a third party. The English translation is simply *you*.

Pan nie jest Polakiem. *You're not a Pole.*

(On nie jest Polakiem.) *(He isn't a Pole.)*

Pani także nie jest Polką. *You're also not a Polish woman.*

(Ona także nie jest Polką.) *(She also isn't a Polish woman.)*

Państwo uczą się mówić po polsku. *You're learning to speak Polish.*

(Oni uczą się mówić po polsku.) *(They're learning to speak Polish.)*

- 13 Do not use, as a rule, personal pronouns (e.g. **ja I, on he** etc.) with the *finite forms* of verbs, i.e. forms other than the infinitive.

Jestem nauczycielem. *I'm a teacher.*

Mieszkamy we Wrocławiu. *We live in Wrocław.*

But if a person (or persons) is emphasized in contrast to another, personal pronouns are necessary. For example:

Mój mąż jest inżynierem, *My husband is an*
a **ja** jestem nauczycielką. *engineer, and I'm a teacher.*

My mieszkamy we Wrocławiu, a ciocia Irena *We live in Wrocław, and*
(mieszka) w Lublinie. *auntie Irena lives*
in Lublin.

Each pair is contrasted here: *my husband — I, we — auntie.*

- 14 The conjunction "a" (and)

A *and* is used in the mutually contrasted sentences as shown in the examples below, and has almost the meaning of *but*.

Mój mąż jest inżynierem,
a ja jestem nauczycielką.

*My husband is
an engineer and I am
a teacher.*

To jest nasza córka,
a to jest nasz syn.

*This is our daughter
and that is our son.*

Here the contrasts are between *my husband* and *I* and *our daughter* and *our son*.

- 15 The word of negation **nie** corresponds to the English *no* as well as *not*.

Czy on (=adapter) jest
stary?

*Is it (=the record-player)
old?*

Nie, on **nie** jest stary.

No, it's not old.

- 16 When listening to the text, note particularly the pronunciation of the following three groups of consonants:

1. **s z c dz** 2. **sz ż cz dż** 3. **ś ź ć dź**

They occur in the words as follows:

1. jestem	Zofia	córka	bardzo
po polsku	zdaję	uczennica	chodzę
słabo	z mamą	liceum	
2. pierwsza	duże	część	jeżdżę (a relatively
nasza	żona	wieczór	infrequent
mieszkamy	inżynierem	kończę	consonant)
3. część	Kazimierz	część	dzien
dzisiaj	Zięba	mówić	dzisiaj
książka		ciocia	dziadzio

The letters **rz** are pronounced in the same way as **ż** or **sz**, e.g.: *dobrze, Andrzej, Kazimierz, przedstawiam*. The pronunciation of nasal vowels can be heard in such words as *część, mówię, książka, są*. But in the word **Zięba** the letter **ę** is pronounced as **e+m** and in **Jędrzek** as **e+n**. Also, many native speakers of Polish pronounce **ę** almost like **e**, e.g. at the end of verbs in 1st pers. sing.: *mówię, chodzę* and in the accusative of feminine nouns: *rodzinę, naukę*.

- 17 Stress

In most Polish words the stress falls on the penultimate syllable. For example: *przed-staw-iam, Ko-wal-czyk, za-czy-na-my*.

Lesson one

The first lesson

Okęcie Airport in Warsaw

Part one

Jan Tomski Good morning (or afternoon) (*lit.* Good day to), ladies and gentlemen! I am Jan Tomski. This is Okęcie Airport in Warsaw. I'm waiting here for a plane from Ghana. My colleague is coming back with his wife to Poland. [My] colleague's name is (*lit.* The colleague calls himself — is called) Adam Mirski. The name of [my] colleague's wife is (*lit.* The wife of colleague calls herself — is called) Zofia Mirska. He is an engineer. She is a teacher. Do I know Zofia (*lit.* Mrs. Zofia)? No, I don't know Zofia. Mr and Mrs Mirski have two children. [Their] son is a student. [Their] daughter is a school-girl. The children live in Poland, but they're not waiting here. The son has a difficult examination, the daughter is at school. Oh! The plane is just landing. Mr and Mrs Mirski are getting off.

Part two

Passport control

Immigration officer Your passport, please. (*lit.* I'm asking the lady [to show] the passport for checking.)

Zofia Mirska Here's my passport.

Officer Your name and surname?

Zofia Mirska My name is Zofia Mirska.

Officer Are you Polish?

Zofia Mirska Yes, I'm Polish. I am coming back to Poland with my husband.

Officer Thank you. Your passport, sir.

Adam Mirski Here it is.

Officer Your name and surname, please?

Adam Mirski Adam Mirski.

Officer Thank you.

Luggage inspection

Customs officer Whose luggage is it? Yours (*lit.* The lady's)?

Zofia Mirska No, only this small bag is mine and the small suitcase is mine.

Officer And whose is this big box?

Zofia Mirska This box is also mine.

Officer Have you anything to declare?

Zofia Mirska No, I have nothing to declare. Here's my customs declaration form.

Officer Thank you. And whose is this big suitcase?

Adam Mirski Mine.

Officer Do you want to declare anything?

Adam Mirski No, I have nothing to declare. Here's my customs declaration form.

Officer Thank you. Good-bye.

Welcome [home]!

Adam Mirski Oh, here's Janek! Hello!

Jan Tomski Good morning to you both!

Adam Mirski Zosia! This is my colleague, Mr Jan Tomski.

Zofia Mirska Good morning! I'm glad [to meet you].

Jan Tomski Welcome (Hello)! (*lit.* I'm greeting you heartily.) How are you feeling (*lit.* How is the lady feeling) after [your] trip?

Zofia Mirska Thank you, I'm feeling well. I'm only a little tired. My husband is also tired.

Adam Mirski No, I'm not tired at all. I'm pleased and happy. We're back in Poland at last.

Zofia Mirska Where are our suitcases?

Porter The suitcases are already in the taxi.

Adam Mirski Thank you. Let's get into the taxi! (*lit.* We're getting into the taxi.)

Part three

Who is this?

- Marcin* Good morning!
Wanda Good morning!
Marcin Who is this? Basia?
Wanda No, this isn't Basia. This [is] Ewa.
Marcin And where's Basia?
Wanda Basia is now in Prague, in Czechoslovakia.
Marcin And who is this? [Your] son?
Wanda Yes, this is my son, Romek.

What is this?

- Monika* What is this?
Paweł This is a passport.
Monika Is it your passport?
Paweł No, this isn't my passport. This is [my] wife's passport.
Monika Where's your wife?
Paweł My wife is in the lounge.
Monika And what [is] this?
Paweł These are our customs declaration forms.

Surname

- Helena* What is your name (*lit.* How is the gentleman called)?
Stefan My name is Stefan Barski. And what is your name (what are you (*lit.* the lady) called)?
Helena My name is Helena Tobolska.
Stefan What is the name of your father?
Helena My father is called Karol Wolski and my mother, Katarzyna Wolska.

Encounter

- Witold* Where are you coming back from?
Anna I'm coming back from Ghana.

Witold Do you work in Ghana?

Anna No, I don't work in Ghana, my husband works there. Are you also coming back from abroad?

Witold No, I'm not. I'm here with my wife and daughter. Our daughter is going abroad.

Anna Where to?

Witold To Ottawa, to a (girl-)friend. My daughter's friend lives in Canada.

New words

- bagaż* *m* luggage
bagażowy *m* porter
Czechosłowacja *f* Czechoslovakia
deklaracja *f*
 deklaracja celna customs
 declaration form
dziecko *n* child
dzieci children
Ghana *f* Ghana
imię *n* name
Kanada *f* Canada
koleżanka *f* girl-friend,
 woman-friend
kontrola *f* control
 kontrola celna luggage inspection
 kontrola paszportów passport
 control
lekcja *f* lesson
lotnisko *n* airport
matka *f* mother
nazwisko *n* surname
neseser *m* small bag
numer *m* number
oclenie *n* see Phrases
ojciec *m* father
Ottawa *f* Ottawa
paszport *m* passport
poczekalnia *f* lounge
podróż *f* trip, travel
powitanie *n* welcome, greeting
Praga *f* Prague
pudło *n* box
samolot *m* (aero)plane
spotkanie *n* meeting, encounter
szkoła *f* school
taksówka *f* (taxi-)cab
urzędnik *m* clerk, official
 urzędnik celny
 customs officer
 urzędnik paszportowy
 immigration officer
waliza *f* big suitcase
walizka *f* suitcase
zagranica *f* see Phrases

co what
coś something, anything
kto who
mi (D) see Phrases
nie nothing

czyj, -a, -e whose

dwoje see Phrases
jeden m, jedna f, jedno n one

celny, -a, -e customs (adj.),
 see *urzędnik, deklaracja*
pański, -a, -ie your, yours (referring
 to a man, in formal address)
paszportowy, -a, -e passport (adj.),
 see *urzędnik*
szczęśliwy, -a, -e happy
trudny, -a, -e difficult
zadowolony, -a, -e pleased
zmęczony, -a, -e tired

dokąd? where to?
gdzie? where?
jak? how?
już already
miło see *Phrases*
serdecznie warmly,
 heartily
skąd? from where?
teraz now
trochę a little
tu here
wcale nie not at all
właśnie just
wreszcie at last

czekać, -a na (A) wait for
czuć się, czuje się feel
dzięk/ować, -uje (D) thank
ład/ować, -uje land
mieć, mam, ma, mają (A)
 have
nazywać się, -a się be called
prac/ować, -uje work
prosić, proszę, prosi (A) o (A)
 ask for
wracać, -a come back,
 return
wsiadać, -a get into
wyjeżdżać, -a go
wysiądać, -a get off, get out
zglaszać, -a see *Phrases*
znać, -a know

Notes

1 Verbs: present tense

a regular verbs

Conjugation

	1st	2nd	3rd
<i>Infinitive</i>	pracować work	prosić ask	wracać return
<i>Sing. 1st pers.</i>	pracuję	proszę	wracam
<i>3rd pers.</i>	pracuje	prosi	wraca
<i>Pl. 1st pers.</i>	pracujemy	prosimy	wracamy
<i>3rd pers.</i>	pracują	proszą	wracają

na (A) for
czekam na samolot I'm waiting
 for a plane
o (A) for
proszę o paszport I'm asking
 for (your) passport
po (L) after
z (G) from
za (A) see *Phrases*
ale but
O! O(h)!
także i also
też also, too
tylko only

Phrases to remember

Bardzo mi miło. I'm glad
 (to meet you).
Czy zgłasza pan coś do oclenia?
 Have you anything to declare?
dwoje dzieci two children
Dziękuję panu (pani, państwu).
 Thank you.
proszę (bardzo) please, yes please,
 here you are
proszę pani (pani = G) *polite phrase*
used in formal conversation
z zagranicy from abroad
za granicę abroad

Regular Polish verbs change their verbal forms — that is, conjugate — according to three basic patterns which are called *conjugations*. The conjugation to which a verb belongs is indicated by its ending in 3rd person singular of the present tense:

1st conjugation: -e, pracuje: (he, she, it) works/is working

2nd conjugation: -i or -y, prosi: (he, she, it) asks/is asking
kończy: (he, she, it) finishes/is finishing

3rd conjugation: -a, wraca: (he, she, it) returns/is returning

In the 1st and 2nd conjugations the consonants preceding the endings **-ę** (1st pers. sing.) and **-ą** (3rd pers. pl.) are often different from those which precede other endings. Note e.g. that in **prosić** the endings **-ę** and **-ą** are preceded by the consonant **sz**, whereas the endings **-i**, **-imy** are preceded by [ś] (spelt **si**). (See App. A, *Polish sounds and stress*.) The 3rd conjugation is the most numerous group of Polish verbs.

Note: You will learn later that each of the three conjugations is subdivided into groups. A list of conjugations and their groups is given in the App. A, 6D-1. Starting with Lesson 20 these groups are also indicated in the lesson vocabularies.

b irregular verb "być" (be)

jestem I am

jestemy we are

jest he/she/it is

są they are

2 Use of the present tense

a Czekał tu na samolot

I'm waiting here for a plane from Ghana.

z Ghany.

Mój mąż tam pracuje.

My husband works there.

Remember that it corresponds to the continuous as well as the simple form of the English present tense (see Intr., N11).

b Wsiadamy do taksówki.

Let's get into the taxi.

Here the form of the 1st person plural **wsiadamy** expresses a polite order or a request.

3 Verbs with the reflexive pronoun "się"

Kolega nazywa się Adam Mirski.

(My) colleague's name is Adam Mirski. (lit. Colleague calls himself Adam Mirski.)

Jak się pani czuje po podróży?

How are you feeling after your trip?

Dziękuję, czuję się dobrze.

Thank you, I'm feeling well.

With some verbs the reflexive pronoun **się** can express the passive voice (**nazywa się** *he's called*) whereas other verbs with **się** can have the meaning of the active voice (**czuję się** *I feel*). The pronoun **się** remains the same for all the persons (**czuję się**, **czuje się** *I feel, he feels* etc.).

4 Declension of nouns

Nouns have three genders: masculine, feminine and neuter (see Intr., N3). They also take different endings according to cases. There are seven cases in Polish (see App. A, *Declension*). For their forms and use see the note references listed below.

1. *Nominative*: N7a, N8a, N10; Intr., N2

2. *Genitive*: N5b, N6, N7b

3. *Dative*: N5c, N11

4. *Accusative*: N5a

5. *Instrumental*: N8b

6. *Locative*: N6

7. *Vocative*: N12

The gender of each noun is indicated in lesson vocabularies. Whenever the form of the genitive (sing. or pl.) involves the change of a vowel, the appearance or disappearance of the mobile **e** etc., it is given after N, as are also the forms of other cases with any irregularities. When in doubt about the forms of any noun, find its gender, consult App. A, 1 to determine its type, then see the endings listed.

5 Verbs followed by nouns in the accusative, genitive and dative

a Czy znam panią Zofię? *Do I know Zofia?*

Witam panią serdecznie. *I'm greeting you warmly.*

Syn **ma** trudny egzamin (A). *The son has a difficult examination.*

Verbs such as **znać** *know*, **witać** *greet*, **mieć** *have* must be followed by nouns in the accusative. Also note that the question in the first example is formed by means of the word **czy**: **Czy znam?** *Do I know?*

b Czy znam panią Zofię? (A)? *Do I know Zofia?*

Nie, **nie** znam pani Zofii (G). *No, I don't know Zofia.*

When the verbs followed by nouns in the accusative become negative, then they require the genitive instead of the accusative.

c Dziękuję pani (D).

Thank you. (addressed to a woman)

Dziękuję panu (D).

Thank you. (addressed to a man)

The verb **dziękować** *thank* and some others are followed by nouns in the dative.

6 The prepositions "do, na, z, w"

Czekam tu **na** samolot (A)

I'm waiting here for a plane from Ghana.

z Ghany (G).

My colleague is returning to Poland with his wife.

Mój kolega wraca z żoną

(I) **do** Polski (G).

To jest lotnisko Okęcie w Warszawie (L).

This is Okęcie Airport in Warsaw.

Prepositions are followed by nouns in different case forms. This is indicated in the lesson vocabulary by abbreviated forms of cases in brackets (see the list of Abbreviations on p. vi.)

7 Various ways of answering "whose" in Polish

a Mój kolega wraca z żoną do Polski.

My colleague is returning to Poland with his wife.

Proszę, to **moja** deklaracja celna.

Here's my customs declaration form, please.

To jest **nasze** dziecko.

This is our child.

To są **nasze** deklaracje celne.

These are our customs declaration forms.

The question *whose?* (*whose colleague, whose child* etc.) is answered by means of the possessive adjectives **mój**, **moja**, **moje** *my*; **nasz**, **nasza**, **nasze** *our*. They agree in case and number with the noun they qualify.

b To jest paszport **żony** (G).

This is (my) wife's passport. (My) daughter's friend lives in Canada.

Koleżanka **córki** (G)

mieszka w Kanadzie.

Here in answer to *whose?* a noun in the genitive is used. Also compare **żona kolegi** *my colleague's wife* where the noun **kolega** is masculine.

c Proszę o **pański** paszport.

Your passport, sir.

Pańskie imię i nazwisko?

Your name and surname, please?

In these sentences *whose?* is answered by means of a noun with the adjective **pański, pańska, pańskie** *your* formed from the noun **pan**. Like all adjectives, **pański** agrees with the noun that it qualifies in gender, case and number.

8 "być" (be) followed by nouns

a "jestem" + the nominative of proper nouns

Jestem Jan Tomski. *I am Jan Tomski.*

Jestem Zofia Mirska. *I am Zofia Mirska.*

The present tense form of **być** *to be* is followed by proper nouns — names and surnames — in the nominative.

b "jest" + the instrumental of nouns

On **jest** inżynierem. *He's an engineer.*

Ona **jest** nauczycielką. *She's a teacher.*

Pan Zięba **jest** Polakiem. *Mr Zięba is a Pole.*

Jestem Bułgarem. *I'm a Bulgarian.*

Adam **jest** mężem Zofii. *Adam is the husband of Zofia.*

The present tense forms of **być** *to be* are followed by nouns in the instrumental if these nouns are not proper nouns but nouns denoting occupation, function, nationality etc.

9 "jest/jestem" + the nominative of an adjective or a possessive adjective

Mój mąż **jest** zmęczony. *My husband is tired.*

Jestem trochę zmęczona. *I'm a little tired.*

Ta książka **jest** nowa. *This book is new.*

Moje biurko **jest** duże. *My desk is big.*

Tylko ten mały neseser **jest** mój i ta mała walizka **jest** moja. *Only this small bag is mine and the small suitcase is mine.*

Także i to pudło **jest** moje. *This box is also mine.*

Adjectives accompanying the present tense forms of the verb **być** *to be* agree with the noun (the subject) that they qualify in case (here the nominative), gender and number.

10 Kto to jest? (= Kto to?)

Who is it? (= Who is this?)

Co to jest? (= Co to?)

What is it? (= What is this?)

The demonstrative pronoun **to** is used in answering these questions.

To jest lotnisko Okęcie w Warszawie.

This is Okęcie Airport in Warsaw.

To są nasze deklaracje celne.

These are our customs declaration forms.

Note that **to** appears in its neuter form regardless of gender or number of the noun it refers to. The forms of **być** are often omitted:

To mój kolega, pan Jan Tomski.

This is my colleague, Mr Jan Tomski.

To nie jest Basia. **To** Ewa.

This isn't Basia. This is Ewa.

11 Greetings and similar phrases

After phrases such as **Dzień dobry, Do widzenia** and **Dobry wieczór** (*Good morning, Good-bye, Good evening*) we often add the noun **pan, pani** or **państwo** in the dative: **panu, pani, państwu**.

12 The vocative

Zosiu! **To** mój kolega, pan Jan Tomski.

Zosia! This is my colleague, Mr Jan Tomski.

Dobry wieczór pani, panno Morgan!

Good evening, Miss Morgan!

The vocative is used to attract the attention of the person addressed. It has specific endings in Polish, e.g. **Zosiu!**, **panno Morgan!**, but sometimes the nominative is used instead (e.g. **Zosia!**). (See also App. A, 1C-1.)

13 Adverbs

Dziękuję, czuję się **dobrze**.

Thank you, I'm feeling well.

The adverb **dobrze** *well* is formed from the adjective **dobry** (see Intr., N9).

14 Negation: double negative

Nie mam **nic** do oclenia.

I have nothing to declare.

Nic nie zgłaszam do oclenia.

(lit. I have not nothing to declare.)

Notice the double negative in the examples: **nic** *nothing* and **nie** *not*. In analogous English constructions only one negative is used.

15 "Pan" and "pani" before first names

In less formal social contact the nouns **pan**, **pani** and **panna** are often used before Polish Christian names: **pan Janek**, **pani Zofia**, **panna Agata** etc. This sometimes corresponds to using first names in English: *Johnny*, *Sophia*, *Agatha*.

Lesson two

The second lesson

At a hotel

Part one

Porter We're in front of the "Bristol" hotel in Warsaw. It's a five-storey building. In the hotel there are suites, single rooms and double rooms. Every room has a bathroom and a lavatory. In every room there's a bed, a table, a wardrobe, a radio and a telephone. There are also chairs, armchairs and bedside tables. On every bed there are bed-clothes: a sheet, a pillow, a quilt and a blanket. In the bathroom there's a mirror, a hand-basin, a bath-tub with a shower and hot and cold water taps. On the ground floor there's a restaurant, a café and a hairstylist's parlour. In a kiosk on the ground floor one can buy newspapers and magazines (*lit.* other magazines), cigarettes, cigars, matches and various small articles. In the small car-park in front of our hotel there are (*lit.* standing) [a few] cars. Now a taxi is driving into the car-park. A lady and a gentleman are getting out of the taxi. They are paying the taxi driver and going to the hall, to the reception desk.

Part two

At the reception desk

Receptionist Yes, sir? (*lit.* I'm listening to you.)

Adam Mirski We have a room reserved here.

Receptionist Your name, [please]?

Adam Mirski I'm Adam Mirski.

Receptionist Yes, you and the lady have a double room reserved on the third floor.

Adam Mirski How much is (*lit.* does cost) that room?

Receptionist Two hundred (200) zlotys a day (*lit.* for a day).

Adam Mirski Is there a telephone in the room?

Receptionist Yes, in the "Bristol" every room has a telephone.

Adam Mirski May I have the key to the room, please? (*lit.* May I ask you for the key to the room?)

Receptionist [Just] a moment. Please fill in the registration forms.
Adam Mirski Yes, (please). Zosia, let's fill them (the registration forms) in.

Surname: Mirski.

Name: Adam.

Date of birth: the third of May, nineteen twenty-four (3.5.1924).

Names of parents: Anna and Paweł.

Address: Flat 23, 5, Piastowska Street, Postal Code 50-361, Wrocław.

Signature.

Our forms are ready.

Receptionist Thank you. Here's the key to room number 305. You can go to the third floor by (that) lift.

Adam Mirski Thank you. Zosia, let's go (upstairs).

In the room

Porter Here, this is your room.

Adam Mirski Please, leave (*lit.* set) the suitcases by the wall and put the bag on a chair or an armchair.

Porter Very good, sir. (*lit.* I'm serving you.) I'm leaving the suitcases here, by the wardrobe and putting the bag on a chair.

Zofia Mirska Please, open the window.

Porter I'm (*lit.* already) opening [it].

Zofia Mirska Where's the bathroom?

Porter There's the bathroom and the lavatory. In the bathroom there are clean towels and soap.

Zofia Mirska Thank you (*lit.* We thank you). Send in the maid, please.

Porter Here's the bell to [call] the maid. Good-bye.

Adam Mirski This is a nice room.

Zofia Mirska Yes, [it is] sunny, [with] a big window. Oh, [look]! Plants on the window-sill.

Adam Mirski I must have a wash (*lit.* wash myself). Where are my clean socks and a shirt?

Zofia Mirska The socks are probably in my bag and [your] clean underwear in that big suitcase. I also want to take a bath. In [plenty of] hot water!

Part three

At the reception desk

Stefan Have you any rooms free?

Receptionist Yes, I have some (free). Have you a room reserved?

Stefan [No,] unfortunately not. I just want to ask you for a double room. I'm with [my] wife.

Receptionist All right. Have you an identity card?

Stefan No, I haven't an identity card. I have a passport. My wife also has a passport.

Receptionist Have you (any) luggage?

Stefan Yes, I have one big suitcase and my wife has a small bag, a small suitcase and a bag.

In the bathroom

Maid Yes, sir? (*lit.* I'm listening to you.)

Karol I feel (*lit.* I'm) dirty after my trip. I want to have a wash but I have neither a towel nor soap.

Maid I have everything here. I'm hanging the towels by the bath-tub and putting the soap on the wash-basin.

Karol I think there's no hot water in the tap.

Maid [Oh yes, there] is. Your bath is ready now.

Karol Thank you. Close the window, please.

Maid I'm closing [the window] just now. Good night.

New words

adres, -u *m* address

apartament, -u *m* suite

bielizna *f* underclothes

chwilczka *f* moment, *see* Phrases

cygaro *n* cigar

czasopismo *n* magazine

data *f* date

data urodzenia date of birth

doba *f* day, 24 hours

dom, -u *m* building, house

dowód, dowodu *m* document

dowód osobisty identity card

drobiazg, -u *m* small article

dzwon/ek, -ka *m* bell

fotel, -a *m* armchair

fryzjer *m* hairdresser, hairstylist

gazeta *f* newspaper

gmach, -u *m* building

hol, -u *m* hall

hotel, -u *m* hotel

imię, pl. imiona *n* name
 karta *f* card
 karta meldunkowa registration form
 kawiarnia *f* café
 kąpiel *f* bath
 kiosk, -u *m* kiosk
 klucz, -a *m* key
 koc, -a *m* blanket
 kod, -u *m* code
 kod pocztowy postal code
 koldra *f* quilt
 koszula *f* shirt
 kran, -u *m* tap
 krzesło *n* chair
 kwiat, -u *m* plant, flower
 lustro *n* mirror
 łazienka *f* bathroom
 łóżko *n* bed
 maj, -a *m* May
 mieszkanie *n* flat
 mydło *n* soap
 okno *n* window
 osoba, G pl. *osób* *f* person
 papieros, -a *m* cigarette
 parapet, -u *m* window shelf
 parking, -u *m* car-park
 parter, -u *m* ground floor
 podpis, -u *m* signature
 poduszka *f* pillow
 pokojowa, -ej *f* maid
 pokój, -oju *m* room
 portier *m* porter
 pościel *f* bed-clothes
 prysznic, -a/-u *m* shower
 prześcieradło *n* sheet
 radio *n* radio
 recepcja *f* reception desk
 restauracja *f* restaurant
 ręcznik, -a *m* towel
 rodzice (pl.) parents
 rok, -u *m* year
 salon, -u *m* parlour
 salon fryzjerski hairstylist's (parlour)
 samochód, -odu *m* car
 skarpeta *f* sock

stół, stołu *m* table
 szafa *f* wardrobe
 szafka *f* cabinet
 szafka nocna bedside table
 ściana *f* wall
 taksówkarz *m* taxi driver
 telefon, -u *m* telephone
 torba *f* bag
 ubikacja *f* lavatory
 ulica *f* street
 umywalka *f* wash-basin
 urodzenie *n* birth
 urzędniczka *f* woman receptionist
 wanna *f* bath-tub
 winda *f* lift
 woda *f* water
 zapalka *f* match
 złoty, -ego *m* złoty
 (Polish currency unit)

inny, -a, -e other
 jakiś, jakaś, jakieś *a*, *an*, *some*,
 każdy, -a, -e every
 tamten, tamta, tamto *that*
 wszystko *n* everything
 (only in sing.)

czwarty, -a, -e fourth
 dwa two
 dwadzieścia twenty
 dwieście two hundred
 dwudziesty, -a, -e twentieth
 dziewięćset nine hundred
 pięć five
 pięćdziesiąt fifty
 sześćdziesiąt sixty
 trzysta three hundred
 tysiąc, -a, G. pl. *tysięcy* *m* thousand

brudny, -a, -e dirty
 ciepły, -a, -e warm, hot
 czysty, -a, -e clean
 dwuosobowy, -a, -e double
 gorący, -a, -e hot
 gotowy, -a, -e ready
 gotów, -owa, -owe ready
 jednoosobowy, -a, -e single

ładny, -a, -e nice
 niewielki, -a, -ie small
 pięciopiętrowy, -a, -e five-storey
 (the ground floor is not included)
 pocztowy, -a, -e postal
 różny, -a, -e various
 słoneczny, -a, -e sunny
 wolny, -a, -e free
 zarezerwowany, -a, -e reserved
 zimny, -a, -e cold

ile? how much? how many?
 see Phrases

chcieć, chcę, chce want
 jechać, jadę, jedzie go (by train,
 on horseback etc.)
 kłaść, kładę, kładzie put
 kosztować, -uje cost, see Phrases
 kupić buy
 móc, mogę, może can, may
 musieć, muszę, musi must
 otwierać, -a see otworzyć open
 otworzyć see otwierać
 płacić, płacę, płaci pay
 położyć see kłaść
 postawić see stawiać
 przysłać send
 słuchać, -a (A) see Phrases
 stać, stoję, stoi stand
 stawiać set
 umyć się have a wash
 wieszać, -a (A) hang (something)
 wjeżdżać, -a drive into

Notes

1 Present tense of "chcieć, móc, służyć" and "jechać"

	chcieć	móc	służyć	jechać
Sing.	1. chcę	mogę	służę	jadę
	3. chce	może	służy	jedzie
Pl.	1. chcemy	możemy	służymy	jedziemy
	3. chcą	mogą	służą	jadą

wykąpać się take a bath
 wypełniać, -a see wypełnić fill in
 (a form)
 wypełnić see wypełniać
 zamknąć see zamykać shut, close
 zamykać see zamknąć

przed (I) in front of, before
 przy (L) by
 za (A) for

albo or
 ani ... ani neither ... nor
 chyba probably, possibly
 można one can, one may
 niestety unfortunately
 oraz and, as well as

Phrases to remember

Chwileczkę. Just a moment.
 Dobranoc. Good night.
 Ile kosztuje? How much is it?
 How much does it cost?
 nie ma (G) there's no,
 there isn't any
 Słucham pana (panią, państwa).
 Yes, please?
 Służę panu (pani, państwu).
 Very good, sir (madam, sir and
 madam, ladies and gentlemen),
 I'm at your service, Here you are.

Chcieć *want* and **jechać** *go* are irregular verbs (the verb **mieć** *have* introduced in L1 N5a is also irregular). In the present tense, however, they adopt regular endings of 1st conjugation which has the **-e** ending in 3rd pers. sing. The verb **móc** *can, may* is one of the few verbs in the 1st conjugation with the infinitive ending in **-c**. Also note the change in consonants: there is **g** before **ę** and **ą** in 1st pers. sing. and 3rd pers. pl. while **ż** appears in the other persons. Similarly in **jechać**, **d** in 1st pers. sing. and 3rd pers. pl. changes to [dź] in the other persons (the soft quality of **dz** is indicated by the following letter **i**, see App. A, *Polish sounds and stress* and compare L1 N1). The verb **służyć** *serve, help* belongs to the 2nd conjugation. Its 3rd pers. sing. ends in the vowel **-y** because **ż** is a consonant that cannot be followed by **i**.

2 Modal verbs

Móc *can, may*; **musieć** (**muszę, musi**) *must* and **chcieć** *want* are modal verbs and as such they mostly occur in combination with another verb in the infinitive form. For example:

Mogę prosić panią o klucz do pokoju?	May I ask you for the key to the room?
Muszę się umyć.	I must have a wash.
Ja także chcę się wykąpać.	I also want to take a bath.

3 Verbs which have no present tense forms

Note that a number of verbs such as **kupić** *buy*, **otworzyć** *open*, **położyć** *put*, **postawić** *set*, **przysłać** *send*, **umyć się** *wash*, **wykąpać się** *take a bath*, **wypełnić** *fill in* and **zamknąć** *shut* appear only in their infinitive form here. To convey their meaning in the present tense they have to be replaced by synonymous verbs which have a similar meaning and can form the present. This problem will be discussed later in greater detail.

Proszę wypełnić karty meldunkowe.	Please fill in the registration forms.
Bardzo proszę. Zosiu, wypełniamy. (<i>infin.: wypełniać</i>)	Yes, please. Zosia, let's fill in (the registration forms).
Walizki proszę postawić przy ścianie.	Please leave (set) the suitcases by the wall.

Walizki stawiam tutaj, koło
szafy. (*infin.: stawiać*)

Torbę proszę położyć
na fotelu albo na krześle.
Torbę kładę na krześle.
(*infin.: kłaść*)

I'm leaving (setting)
the suitcases here,
by the wardrobe.
Put the bag on an
armchair or a chair, please.
I'm putting the bag
on a chair.

4 Verbs used with the reflexive pronoun "się"

- a Muszę się umyć. I must wash (myself).
The verb **umyć się** is truly reflexive.
- b Ja także chcę się wykąpać. I also want to take a bath.
Nazywam się Adam Mirski. I'm called Adam Mirski.
Notice that **się** stands here before the infinitive (**chcę się wykąpać**), but that it immediately follows the verb in other than the infinitive form (**nazywam się**).
Rules of use: The pronoun **się** (1) must not be placed at the beginning of the sentence and (2) should preferably not be put after the infinitive.

5 "jest/są" (there is/are) — "nie ma" (there isn't/aren't)

Na każdym łóżku jest pościel.	On every bed there are bed-clothes.
W hotelu są apartamenty.	There are suites in the hotel.
W kranie nie ma chyba cieplej wody (G).	I think there's no hot water in the tap.
Remember that the phrase nie ma is followed by the genitive: nie ma ciepłej wody . (Compare L1 N5b.)	

6 A polite command: "proszę" + infinitive

Proszę wypełnić karty meldunkowe.	Please fill in the registration forms.
Proszę otworzyć okno.	Please open the window.
Proszę przysłać pokojową.	Send in the maid, please.

7 Nouns and adjectives

pokoje jednoosobowe (N)	single rooms
krany z ciepłą wodą (I)	taps with hot water

przed naszym hotelem (I) *in front of our hotel*
 Remember that nouns and adjectives agree in case and number. The position of adjective varies: it can be placed before or after the noun that it qualifies. The order noun+adjective serves intellectual evaluation indicating the kind, size, function etc. of a thing or a person, e.g.: pokoje **jednoosobowe** *single rooms*; karty **meldunkowe** *registration forms*. The order adjective+noun suggests the subjective or emotional elements, e.g.: **trudny** egzamin *a difficult examination*; it often indicates, too, that the two words form one notion together, e.g. **ciepła woda** *hot water*. See also App. A, *Declension*.

8 Verbs followed by nouns

a in the dative

Pan i pani **placą** *The lady and the gentleman*
 taksówkarzowi (D). *are paying the taxi-driver.*
Służę panu (D). *Yes, sir. (lit. I'm serving you, sir.)*

b in the accusative

Słucham pana (A). *I'm listening to you.*
(Yes, sir?)

9 The preposition "na"+ noun in the locative or accusative

Na niewielkim parkingu *In the small car-park there*
 (L) stoją samochody. *are a few cars. (Where are*
 (Gdzie stoją samochody?) *there a few cars?)*
Teraz wjeżdża **na** parking *Now a taxi is driving into*
 (A) taksówka. (Dokąd *the car-park. (Where is*
 wjeżdża?) *a taxi driving to?)*
 Mają państwo *You have a room reserved*
 zarezerwowany pokój **na** *on the third floor. (Where?)*
 trzecim piętrze (L). (Gdzie?) *You can go to the third*
 Mogą państwo jechać tamtą *floor by that lift.*
 windą **na** trzecie piętro (A). *(Where to?)*
 (Dokąd?)

The question *where?* is answered by the preposition **na**+noun in the *locative*, whereas the question *where to?* is answered by the preposition **na**+noun in the *accusative*. Also note the difference in the word order between the Polish and English sentences, particularly the position of verbs, for example, **stoją** and **mają** (compare App. B, 12).

10 "jechać" (go)+instrumental

Mogą państwo **jechać** tamtą *You can go to the third*
 windą (I) na trzecie piętro. *floor by that lift.*

Names of vehicles after the verb **jechać** are in the instrumental case: windą *by lift*, taksówką *by taxi*, samochodem *by car*.

11 Questions (interrogative sentences)

Czy w pokoju jest telefon? *Is there a telephone*
in the room?

Czy mają państwo bagaże? *Have you any luggage?*

The interrogative particle **czy** is often left out. The interrogative character of the sentence is suggested by the intonation.

For example:

Mogę prosić panią o klucz *May I ask you for the key*
 do pokoju? *to the room?*
 Ma pan dowód osobisty? *Have you an identity card?*

12 Double negative: "nie mam ani... ani"

Chcę się umyć, ale **nie** *I want to have a wash,*
mam ani ręcznika *but I have neither a towel*
ani mydła. *nor soap.*

Compare double negative in L1 N14 and note the genitives of the nouns **ręcznik** and **mydło** in this construction.

13 Date

(dnia) trzeciego (miesiąca) *on the third (day) of (the*
 maja tysiąc dziewięćset *month) May in the year*
 dwudziestego czwartego *nineteen hundred and*
 roku *twenty-four*

In dates the names of days and months together with the numerals have the form of the genitive case.

14 Address

ulica Piastowska (numer *Piastowska Street*
 domu) pięć, (numer) *(number) five, flat*
 mieszkania dwadzieścia *(number) twenty-three*
 trzy

We shall see later that an address is rarely given in the full form as above.

Lesson three The third lesson

In a restaurant

Part one

Jan Tomski Today I'm inviting Mr and Mrs Mirski to dinner. We are going to Marszałkowska Street to a Hungarian restaurant, the "Budapest". I like this nice restaurant very much because it has an excellent cuisine and a good band. I don't eat Hungarian dishes and I don't dance, but I like Hungarian wines and Hungarian tunes. We are entering the restaurant. We are leaving our coats and hats in the cloak-room. In the restaurant ladies and gentlemen are sitting at small tables. The waiters are moving (*lit. going*) to and fro among the tables serving the guests. We are following a waiter to our table and sitting down. We ask the waiter for the menu. The waiter is putting spoons, forks and knives on the table. We order our dinner. After a while the waiter brings the plates and dishes with food. The band is playing, we are listening to the music, eating and talking. Mr and Mrs Mirski like the Hungarian restaurant very much.

Part two

Ordering food

Jan Tomski Can we have (*lit. ask for*) the menu?
Waiter Here you are. What shall I bring [you] as hors d'oeuvres?
Zofia Mirska I'd like stuffed carp.
Jan Tomski And you, Adam? What will you order (*lit. are you ordering*)?
Adam Mirski Me? [Just] a minute. Pike-perch in jelly.
Jan Tomski And I'd like steak tartare (*raw beef minced with onions, pepper etc.*). Please bring (*lit. don't forget*) bread and butter, too.
Waiter All right. Do you want (*lit. order*) soup?
Zofia Mirska [No,] thank you. I don't eat soup for dinner.
Adam Mirski And I'd like Polish bortsch (*beetroot soup*) with uszka (*a kind of ravioli*).
Jan Tomski The same for me (*lit. me too*). Bortsch for two, please.
Waiter What [will you have] for the second course?

Jan Tomski What do you recommend?

Waiter We have excellent veal fillets with mushrooms and buck-wheat groats.

Zofia Mirska No, I prefer some poultry. I'd like roast duck with apple (stuffing) and chips.

Waiter And what will you (*lit. the gentlemen*) have?

Adam Mirski I'll have the fillets.

Jan Tomski And I [will have] a pork chop à la hunter, with green beans and potatoes.

Adam Mirski Can we have (*lit. We also want*) salt and pepper.

Jan Tomski And a bottle of Bikaver (*Hungarian red wine*) and some mineral water.

*

* *

Jan Tomski And now [we could have] a cup of coffee and a glass of brandy each, couldn't we?

Adam Mirski Oh, yes. (I'd like that very much.)

Jan Tomski There are excellent cream cakes here, Zofia. [Shall I] order [some]?

Zofia Mirska I'd like some ice-cream.

Jan Tomski Good. Waiter!

Waiter Yes, sir?

Jan Tomski One (*lit. once*) ice-cream, two (*lit. twice*) black coffees and two brandies.

*

* *

Jan Tomski Waiter! The bill, please.

Waiter Here you are, sir... Thank you. Here's your change.

Jan Tomski Thank you. Good-bye.

Part three

At a table

Jacek Marta! Agatka! Here's a free table!

Marta Good! I'll sit on this chair.

Jacek What will you order?

Marta And what is there on the menu? Have you got the menu?

- Jacek** Yes, here it is. What will you have (*lit.* choose), Marta?
Marta Tomato soup, please.
Jacek What else? (*lit.* And what for the second course?)
Marta Boiled carp, carrots with green peas and potatoes.
Jacek And what will you order, Agatka?
Agata The same as Marta.
Jacek I see you have the same taste (*lit.* identical tastes).

We order dinner

- Jacek** Waiter!
Waiter Yes, sir?
Jacek Bring tomato soup and boiled carp for the ladies, please. I will have barley soup and boiled beef with horse-radish sauce.
Waiter All right. (*lit.* I'm serving already.)
Jacek And stewed apple (apple compote) for three.
Waiter We've no more stewed apple. You can have stewed pear, plum or cherry.
Jacek Cherry, please.

My bill, please

- Maciej** Waiter! My bill, please.
Waiter Presently. (*lit.* I'm giving it already.) Just a minute. Clear soup with noodles for two, Lithuanian ravioli for one, assorted cooked vegetables and a fried egg for one.
Maciej Also coffee and cakes.
Waiter I remember. A hundred zlotys altogether.
Maciej Here you are. Thank you.
Waiter Thank you. Good-bye.

New words

- barszcz**, -u *m* bortsch
befszyk, -a *m* beefsteak
befszyk tatarski steak tartare

- bukiet**, -u *m* see Phrases
butel/ka, G pl. -ek *f* bottle
chleb, -a *m* bread

- chwila** *f* moment
ciast/ko, G pl. -ek *n* cake
ciastko tortowe cream cake
danie *n* course
pierwsze, drugie danie first, second course
drób, drobiu *m* poultry
drugie, -go *n* second (course)
fasol/ka, G pl. -ek *beans*
fasolka szparagowa green beans
filizan/ka, G pl. -ek *f* cup
fryt/ki (pl.), G -ek *f* chips
galareta *f* jelly
gość, G pl. **gości**, I pl. **gośćmi** *m* guest
grosz/ek, -ku *m* peas
grusz/ka, G pl. -ek *f* pear
gust, -u *m* taste
jabl/ko, G pl. -ek *n* apple
jaj/ko, G pl. -ek *n* egg
jajko sadzone fried egg
jarzyna *f* vegetable, see Phrases
kacz/ka, G pl. -ek *f* duck
kapelusz, -a *m* hat
karp, karpia *m* carp
karp z wody boiled carp
karta *f* card, menu
kartof/el, -la *m* potato
 (see also **ziemniak**)
kasza *f* groats
kasza gryczana buckwheat groats
kawa *f* coffee
kelner *m* waiter
kielisz/ek, -ka *m* (wine) glass
kolacja *f* supper, dinner
kolduny litewskie (pl.) *m* Lithuanian ravioli
kompot, -u *m* compote, stewed fruit
koniak, -u *m* cognac, brandy
kotlet, -a *m* chop
kotlet schabowy pork chop
 (made from specially cut pork)
krupnik, -u *m* barley soup
kuchnia *f* kitchen, cuisine
lod/y, -ów (pl.) *m* ice-cream
łyż/ka, G pl. -ek *f* spoon
makaron, -u *m* macaroni
marchew/ka, G pl. -ek *f* carrots
masło (sing. only) *n* butter
melodia *f* tune
mięso *n* meat
muzyka *f* music
nóż, noża *m* knife
obiad, -u, L sing. **obiedzie** *m* dinner, lunch
ochota *f* see Phrases
orkiestra *f* band
pieczar/ka, G pl. -ek *f* mushroom
pieprz, -u *m* pepper
plaszcz, -a *m* coat
potrawa *f* dish
półmis/ek, -ka *m* dish
prawda *f* see Phrases
przystaw/ka, G pl. -ek *f* hors d'oeuvres
rachun/ek, -ku *m* bill
reszta *f* change
ros/ół, -olu *m* clear soup
sala *f* room (esp. large)
sandacz, -a *m* pike-perch
sos, -u *m* sauce
sos chrzanowy horse-radish sauce
sól, soli *f* salt
stolik, -a *m* small table
szatnia *f* cloak-room
sztuka *f* piece
sztuka mięsa boiled beef
śliw/ka, G pl. -ek *f* plum
talerz, -a *m* plate
usz/ka, -ek (pl.) *n* a kind of ravioli
widel/ec, -ca *m* fork
wino *n* wine
wiśnia *f* cherry
woda mineralna *f* mineral water
zamawianie *n* ordering
ziemniak, -a *m* potato
zraz *m* fillet
zraz cielecy veal fillet
zupa *f* soup
my *we*
ten sam, ta sama, to samo the same
ty you (sing.)
wy you (pl.)

raz (=jeden raz) once, one portion
dwa razy twice, two portions
sto hundred
trzy three

chrzanowy horse-radish (adj.),
see sos
doskonale, -a, -e excellent, perfect
faszerowany, -a, -e stuffed
gryczany, -a, -e buckwheat (adj.),
see kasza
jednakowy, -a, -e identical
litewski, -a, -ie Lithuanian,
see kolduny

mily, -a, -e pleasant, nice
mineralny, -a, -e mineral (adj.),
see woda

myśliwski see po myśliwsku
pieczony, -a, -e roast
pomidorowy, -a, -e tomato (adj.)
sadzony see jajko sadzone
schabowy, -a, -e see kotlet
szparagowy see fasolka
tatarski, -a, -ie tartare,
see befszytk

tortowy see ciastko tortowe
węgierski, -a, -ie Hungarian
zielony, -a, -e green

doskonale see Phrases
po myśliwsku à la hunter
razem altogether
świetnie see Phrases
zaraz presently

chodzić, chodzę, chodził go
(to and fro)
dawać, daję, daje give
grać, -am, -a play
jadać, -am, -a eat
jeść (irg.) eat
lubić, lubię, lubi like
pamiętać, -am, -a remember
poda/wać, -ję, -je serve

podobać się, -a się (D) like
polecać, -am, -a recommend
przynosić, przynoszę, przynosi bring
rozmawiać, -am, -a talk
siadać, -am, -a sit down
siedzieć, siedzę, siedzi sit
słuchać, -am, -a (G) listen
tańczyć, -ę, -y dance
usług/iwać, -uję, -uje serve
widzieć, widzę, widzi see
wol/eć, -ę, -i prefer
wybierać, -am, -a choose
zamawiać, -am, -a order
zapomnieć (no pres. tense form)
forget
zapraszać, -am, -a invite
zostawiać, -am, -a leave

dla (G) for
między (I) among
po (L) apiece, each, see Phrases

bo because
jeszcze and, and also

Phrases to remember

bukiet z jarzyn assorted cooked
vegetables
Doskonale! Perfect! Good!
mieć ochotę feel like
mam ochotę na lody I'd like
some ice-cream
po filiżance kawy a cup
of coffee each
po kieliszku koniaku a glass
of brandy each
..., prawda? an equivalent
of an English question tag:
couldn't we?, isn't it?, won't you?
etc.

Świetnie! Good! Splendid!

Notes

1 Present tense: 2nd pers. sing. and pl.

Infin.	wybierać	zamawiać
Sing. (ty)	wybiasz	zamawiasz
Pl. (wy)	wybieracie	zamawiacie

you choose *you order*

2nd pers. sing. of most verbs ends in -sz and 2nd pers. pl. in -cie.
The irregular verb *być* to be ends in -eś, -eście: *jesteś, jesteście*
you are (3rd pers. sing. *jest*).

We use the forms of 2nd pers. sing. or pl. — sometimes with
the pronouns *ty* and *wy* — when addressing children, relatives
of the same generation, or close friends; also, in some families,
parents, grandparents and older relatives.

2 Present tense of the irregular verbs "iść" (go) and "jeść" (eat)

	iść		jeść
1. Sing.	idę	Pl. idziemy	Sing. jem Pl. jemy
2.	idziesz	idziecie	jesz jecie
3.	idzie	idą	je jedzą

The verb *iść* takes the endings of the 1st conjugation in the
present tense.

3 The verb "mieć" + infinitive ("shall" + infin.)

Co mam podać	What shall I bring you
na przystawkę?	as hors d'oeuvres? (or What
	am I to bring you...?)

4 Present tense with the future meaning

Co pan zamawia?	What will you order?
Ja siadam na tym krześle.	I'll sit on this chair.

(Compare the English present tense used as the future: *I am going home tomorrow.*)

5 Verbs denoting repeated actions: "jadać" (eat)

Nie jadam węgierskich	I don't eat Hungarian
potraw i nie tańczę.	dishes and I don't dance.
Nie jadam zup na kolację.	I don't eat soup for dinner.
Orkiestra gra, a my	The band is playing while
słuchamy muzyki, jemy	we are listening to the
i rozmawiamy.	music, eating and talking.

When translated into English Polish verbs may be put into simple or continuous forms of the respective tenses depending on the context, e.g. **czekam** *I wait* or *I am waiting* (see Intr., N11). But there are more than a dozen verbs which can only be translated by simple forms in English because they denote habitual or repeated actions, e.g. **jadam** (infin. **jadać**) can only mean *I eat*. Compare **jeść** which has the same meaning and can be put into continuous form in English: **my jemy** *we are eating*.

6 Verbs denoting movement: "iść/jechać, chodzić/jeździć" (go)

Idziemy za kelnerem
do naszego stolika.

*We are following (lit.
going after) a waiter
to our table.*

Kelnerzy **chodzą** między
tymi stolikami i usługują
gościom.

*The waiters are going
to and fro among the
tables serving the guests.*

Jedziemy

We are going to

na Marszałkowską
do węgierskiej restauracji
„Budapeszt”.

*Marszałkowska Street
to a Hungarian restaurant,
the “Budapest”.*

Często tam **jeżdżę** z mamą.
(Intr.)

*I frequently go there
with Mother.*

The verbs **iść** and **jechać** (*go*) denote the movement in *one* direction (towards a table, a restaurant) while the verbs **chodzić** and **jeździć** (*go*) express the movement in *different* directions (the waiters go to and fro, I often go there and back).

7 Nouns

- a Remember the different ways of forming the plural of nouns of all genders, e.g. *masculine*: kran — krany, apartament — apartamenty, but fotel — fotele; *feminine*: szafka — szafki, gazeta — gazety; *neuter*: czasopismo — czasopisma.

b plural of masculine nouns

Note particularly two different plural endings in: kelnerzy (formed from **kelner** waiter) and panowie (formed from **pan** gentleman). For nominative plural endings of masculine nouns see App. A, 1A-1.

c genitive and accusative sing. of masculine nouns: ending “-a”

Prosimy kelnera (A)
o kartę.

*We ask the waiter
for the menu.*

Czy możemy pana (A)

prosić o kartę?

*Can we ask you
for the menu?*

Proszę o karpia (A)

I'd like stuffed carp.

faszerowanego.

The nouns which end in **-a** in the genitive and accusative sing. usually denote human beings or animals, e.g. nouns such as **kelner** waiter, **gość** guest, **pan** gentleman, **karp** carp or **sandacz** pike-perch.

d vocative

Compare the vocative forms such as panie Adamie, Marto and Agatko with the nominative forms which have the vocative meaning, as in the examples below. See also L1 N12.

Co wybierasz, **Marta**?

What will you have, Marta?

Kelner!

Waiter!

8 Consonant changes in nouns

- a In the nouns **karp** carp and **drób** poultry the consonants **p** and **b** turn into the soft [p'] and [b'] before the endings **-a** and **-u**: karpia and drobiu (soft quality indicated by the letter **i**, see App. A, Polish sounds and stress). Similarly, we have a softened **w** in: we Wrocławiu in Wrocław.

- b Groups of nouns with no (zero) endings in:

Nominative sing.	Accusative sing.	Genitive pl.
most masculine nouns (animate and inanimate)	masculine nouns (inanimate)	many feminine nouns
many feminine nouns	many feminine nouns	many neuter nouns

Some nouns of these groups have the so-called movable **e** before the final consonant. This **e** disappears when a case ending is added. For example:

Nominative sing.	Genitive sing.
wieś	wsí
kartofel	kartofla
kieliszek	kieliszka
groszek	groszku

In other nouns this **e** does not occur in the nominative, but is inserted before the final consonant in the genitive plural; for example:

Nominative sing.	Genitive pl.
gruszka	gruszek
jabłko	jabłek

(These changes are indicated in the vocabulary.)

Also note in the nouns below that the vowels *ó* [u] or *ą* are replaced by *o* and *ę* in the genitive sing.

Nominative sing. *rosół*

sól (f)

mąż

Genitive sing. *rosółu*

solu

męża

9 Nouns with irregular case endings

Remember that the noun *pan* gentleman ends in the dative and locative sing. in *-u* (which is an irregular ending as you will learn later).

The noun *państwo* a man and a woman ends in *-a* in the accusative sing.

Dzisiaj zapraszam państwa
Mirskich na kolację.

Today I am inviting Mr
and Mrs Mirski to dinner.

10 Adjectives used as nouns

The noun *złoty* (*-ego, -emu* etc.), Polish unit of money, was originally an adjective meaning *made of gold, golden*. Similarly, nouns such as *bagażowy* (*bagażowego, -emu*) porter, *pokojowa* (*pokojowej, pokojową* etc.) maid, *drugie* (*drugiego, drugiemu* etc.) second (course) and names ending in *-ski* were originally adjectives which are now functioning as nouns. The form used in the phrase *sto złotych* a hundred zlotys is that of the G pl.

11 "słuchać" + genitive or accusative

Compare the use of the genitive and the accusative in the given examples.

A my słuchamy muzyki (G).

Słucham pana (panią,
państwa) (A).

And we are listening
to the music.

Yes, please. (I'm listening
to you, meaning here:

I'm waiting for your order.)

12 Verbs + nouns in the dative

Kelnerzy usługują
gościom (D).

Państwu Mirskim (D)

bardzo się podoba
węgierska restauracja.

The waiters are serving
the guests.

Mr and Mrs Mirski like
the Hungarian restaurant
very much.

Lesson four

The fourth lesson

Shopping

Part one

Zofia Mirska Today my husband has been running about the city since morning taking care of various matters. I must also go out because Adam will not manage everything by himself. I have to take [some] money out of my Post Office Savings book, send [some] letters and telegrams, book railway tickets and go to a chemist's for a medicine. I don't know Warsaw well. I must ask about everything. I'll go down to the reception desk and ask the receptionist for some information. The receptionist is talking to a man. I'll wait, the receptionist will finish her conversation in a minute. She is finishing already. I request information. I buy [some] cigarettes, bus tickets and a map of Warsaw in the kiosk. I go to the Post Office. I get the money, buy [some] stamps, send the letters and the telegrams. I get on the bus. I get off at the second stop. I go to a chemist's for the medicine. I go to the "Orbis" (state travel agency) and buy railway tickets to Wrocław. Now I can go to a hairstylist's.

Part two

Information

Zofia Mirska May I ask you for [some] information?

Receptionist Yes, madam?

Zofia Mirska Where's the Post Office?

Receptionist [It's] very near to the Post Office from here. Please cross to the other side of the street, turn right there and walk on to the first turning. The Post Office is on the corner.

Zofia Mirska Where can I buy a map of Warsaw?

Receptionist You'll get it in any kiosk with newspapers and cigarettes.

Zofia Mirska I want to book railway tickets. Where is there [a branch of] the "Orbis"?

Receptionist At the corner of Bracka [Street] and Jerozolimskie Avenue.

Zofia Mirska That [is] rather far, isn't it?

Receptionist Yes, rather. You'd better take a bus. (*lit.* I suggest/advise that you go by bus.) The bus stop is opposite our hotel, on the other side of the street. You'll get bus tickets in the kiosk. On the bus you have (*lit.* it is necessary) to cancel your ticket in a ticket machine ("perforator").

Zofia Mirska Thank you very much.

On a bus

Zofia Mirska Excuse me. I want to cancel my ticket.

Passenger 1 I'll help you. I'm cancelling it now.

Passenger 2 There is a free seat. Please sit down.

Zofia Mirska Thank you, I'll stand. I'm getting off soon. Is this Jerozolimskie Avenue?

Passenger 1 I'd rather not direct you (*lit.* I daren't inform you) because I don't know Warsaw well.

Passenger 2 You have to get off at the next stop.

Zofia Mirska Is it near to the "Orbis" from that stop?

Passenger 2 Yes, it is. You'll turn right in the Avenue. The "Orbis" is at the corner of Bracka [Street].

Zofia Mirska Is there a chemist near by?

Passenger 2 Certainly. In Jerozolimskie Avenue opposite the "Orbis". You get off here.

Zofia Mirska Thank you very much.

Part three

Where's the Post Office?

Jerzy Głowacki Excuse me. Could you tell me where the Post Office is?

Zuzanna Celińska There is a Post Office in this street but it is closed in the evening.

Jerzy Głowacki And where is the main Post Office?

Zuzanna Celińska The main Post Office? [It is] in Krakowska Street.

Jerzy Głowacki Could you show me the way?

Zuzanna Celińska Please walk straight down this street. You'll turn right past the bridge into Konopnickiej Street. Krakowska Street is the first turning on the left from Konopnickiej [Street].

Jerzy Głowacki Thank you very much.

The way to a bank

Zdzisław Kowalski Excuse me. Could you tell me (*lit.* inform me) where the National Bank of Poland is?

Juliusz Pawlak Certainly. The bank is in Słowackiego Street. You're going in the wrong direction.

Zdzisław Kowalski Will you show me the right way?

Juliusz Pawlak You must go back to Wolności Square. From there you'll go down Mickiewicza Street and you'll reach the cinema.

Zdzisław Kowalski Does Słowackiego Street intersect Mickiewicza Street?

Juliusz Pawlak Yes, it does. You'll turn left past the cinema and (then) you'll be in Słowackiego Street.

Zdzisław Kowalski Thank you very much.

New words

aleja, G sing. alei f avenue

apteka f chemist's

autobus, -u m bus

bank, -u m bank

bilet, -u m ticket

bilet autobusowy bus ticket

bilet kolejowy railway ticket

droga, G pl. dróg f way

informacja f information (desk)

kasa f see PKO

kasownik, -a m perforator

(ticket machine)

kierunek, -ek, -ku m direction

kino n cinema

książeczka/ka, G pl. -ek f booklet

książeczka PKO Post Office

Savings book

lekarstwo n medicine

list, -u m letter

mężczyzna, N pl. mężczyźni, G pl.

mężczyzn m man

miasto, L sing. miście n town, city

miejsce n seat

most, -u m bridge

oszczędność f see PKO

pasażer, -a m passenger

pieniądz, -a, G pl. pieniędzy, I pl.

pieniędzy m (*used in sing.*

and pl.) money

PKO (*pronounce: pe-ka-o*) =

Powszechna Kasa Oszczędności

Post Office Savings Bank

plac, -u m square, circus

plan, -u *m* map, plan
 plan miasta street map,
 street plan
 poczta *f* post, Post Office
 prasa *f* newspapers and magazines
 (collectively)
 przecznica *f* turning, street
 branching off from another
 przystan/ek; -ku *m* stop
 przystanek autobusowy bus stop
 rano *n* morning
 rozmowa *f* conversation
 róg, rogu *m* corner
 róg ulicy street corner
 sprawa *f* matter, business
 sprawun/ek, -ku *m* purchase,
 shopping
 strona *f* side
 telegram, -u *m* telegram
 urząd, urzędu *m* office
 urząd pocztowy Post Office
 znacz/ek, -ka *m* stamp
 znaczek pocztowy postage stamp

drugi, -a, -ie other
 druga strona ulicy the other side
 of the street
 mi (D of ja) to me
 mnie (A of ja) me

sam, -a, -o by himself
 (herself, itself)
 wszystkie, wszyscy every,
 everybody, all

cztery four

autobusowy, -a, -e *see* bilet,
 przystanek
 główny, -a, -e main
 lewy, -a, -e left
 narodowy, -a, -e national
 następny, -a, -e next
 niewłaściwy, -a, -e wrong
 pocztowy, -a, -e *see* urząd, znaczek
 powszechny, -a, -e *see* PKO
 prawy, -a, -e right

właściwy, -a, -e right
 zamknięty, -a, -e closed

blisko do (G) near
 daleko far
 dość rather, fairly
 dość daleko rather far
 na lewo on the left
 na prawo on the right
 prosto straight
 stamtąd from there
 stąd from here
 wieczorem in the evening
 w lewo to the left
 w prawo to the right

będę, będzie (*fut.* of być be) shall,
 will be
 bać się, boję się, boi się *ipf*
 be afraid
 biegać, -am, -a *ipf* run
 biegać w różnych kierunkach
 run about
 da/wać, -ję, -je *ipf* give
 dać *pf*
 dochodzić, -chodzę, -chodzą *ipf* reach
 dojść, dojdę, dojdzie *pf*
 dosta/wać, -ję, -je *ipf* get
 dostać, dostanę, dostanie *pf*
 inform/ować, -uję, -uje *ipf* inform
 poinform/ować, -uję, -uje *pf*
 iść, idę, idziesz *ipf* go, *see* Phrases
 pójść, pójdę, pójdzie *pf*
 jechać *ipf* go (by train, car etc.)
 po/jechać, -jadę, -jedzie *pf*
 kas/ować, -uję, -uje *ipf* cancel
 skas/ować, -uję, -uje *pf*
 kończ/yć, -ę, -y *ipf* finish
 skończ/yć, -ę, -y *pf*
 kup/ować, -uję, -uje *ipf* buy
 kupić, kupię, kupi *pf*
 mówić, mówię, mówisz *ipf* say, tell
 powiedzieć *pf*
 nada/wać, -ję, -je *ipf* send
 nadać *pf*
 poczekać, -am, -a *pf* wait
 for a short time, wait a moment

podejm/ować, -uję, -uje *ipf* take
 podjąć, podejmę, podejmie *pf*
 poinformować *see* informować
 pojechać *see* jechać
 pomagać, -am, -a (D) *ipf* help
 pomóc, pomogę, pomoże *pf*
 postać, postoję, postoi *pf* stand
 for a short time
 powiedzieć *see* mówić
 poradzić *see* radzić
 pójść *see* iść
 prosić, proszę, prosi *ipf* ask, request
 poprosić, -proszę, -prosi *pf*
 przechodzić, -chodzę, -chodzi *ipf*
 cross, *see also* Phrases
 przejsić, przejdę, przejdzie *pf*
 przecinać, -am, -a *ipf* intersect
 przeciąć, przetnę, przetnie *pf*
 przepraszać, -am, -a (A) *ipf* excuse
 przeprosić, -proszę, -prosi *pf*
 pytać, -am, -a *ipf* ask
 zapytać, -am, -a *pf*
 radzić, radzę, radzi (D) *ipf* advise,
 suggest
 poradzić, -radzę, -radzi *pf*
 rozmawiać, -am, -a *ipf* z (I) talk to
 schodzić, schodzę, schodzi *ipf*
 go down
 zejść, zejść, zejście *pf*
 skasować *see* kasować
 skończyć *see* kończyć
 skręcać, -am, -a *ipf* turn
 skręcić, -ę, -i *pf*
 usiąść, usiądę, usiądzie *pf* sit down
 wracać, -am, -a *ipf* come back,
 return
 wrócić, wrócę, wróci *pf*
 wsiadać, -am, -a *ipf* get on,
 get into
 wsiąść, wsiądę, wsiądzie *pf*
 wskazywać, -uję, -uje (A) *ipf*
 show, indicate
 wskazać, wskaże, wskaże *pf*
 wstęp/ować, -uję, -uje *ipf* drop in,
 go in

wychodzić, wychodzę, wychodzi *ipf*
 go out, leave, *see* Phrases
 wyjść, wyjdę, wyjdzie *pf*
 wysiadać, -am, -a *ipf* get off,
 get out
 wysiąść, wysiądę, wysiądzie *pf*
 wysyłać, -am, -a *ipf* send
 wysłać, wysłę, wysłę *pf*
 załatwiać, -am, -a *ipf* take care of,
 settle, fix
 załatw/ić, -ię, -i *pf*
 zapytać *see* pytać
 zechcieć, -chcę, -chce *pf* want, will
 zejść *see* schodzić

od *see* Phrases
 naprzeciwko (G) opposite
 po for, about, *see* Phrases
 przy in, at, by
 za past, in, *see* Phrases

Phrases to remember

iść na pocztę go to the Post Office
 na tej ulicy in this street
 nadać (wysłać) telegram send
 a telegram
 od rana since the morning
 owszem certainly, yes, indeed
 podjąć pieniądze z książeczki
 take some money out of one's
 savings account (book)
 pójść po lekarstwo go to bring
 the medicine
 przejść na drugą stronę ulicy
 cross (to the other side of)
 the street
 trzeba one must (has to),
 it's necessary
 wyjść na miasto go to the city,
 go out
 za chwilę in a moment
 za kinem (mostem) past the cinema
 (the bridge)

1 Perfective (pf) and imperfective (ipf) verbs

In Lesson 2 you have learnt a number of verbs which cannot be used in the present tense, e.g. **kupić** *buy*, **otworzyć** *open*, **położyć** *put* etc. These verbs express actions which have been completed or states which have been achieved, and are, therefore, called *perfective* (pf) verbs. When using them one thinks in terms of results or consequences of these actions (or states) in the past or in the future. Consequently, perfective verbs have no present tense forms. Many perfective verbs have their *imperfective* (ipf) equivalents which denote the duration of an action (or a state) in the present, in the past or in the future, e.g. pf **kupić**, ipf **kupować** *buy*; pf **otworzyć**, ipf **otwierać** *open*; pf **zamknąć**, ipf **zamykać** *shut* etc.

Some perfective verbs have no imperfective equivalents (e.g. **poczekać** *wait for a while*, **postać** *stand for a while*) and some imperfective verbs are without their perfective counterparts (e.g. **być** *be*, **móc** *can*). They usually differ in having a different prefix or suffix. In the vocabulary it is always indicated whether a verb is perfective: *pf* or imperfective: *ipf*. The pairs of imperfective and perfective verbs are listed under the imperfective variant. If, however, the perfective verb begins with a different letter, it is listed separately and referenced to the imperfective variant.

2 Future of perfective verbs

It is formed from *perfective* verbs by adding the same personal endings as those used in the present tense of imperfective verbs of the appropriate conjugation. This tense indicates the time which will follow the completion of an action (or the achievement of a state) in the future. For example:

Infinitive	Future (pf)
skasować <i>cancel</i>	skasuję, skasujesz etc.
pomóc <i>help</i>	pomogę, pomożesz etc.
kupić <i>buy</i>	kupię, kupisz etc.
Za mostem skręci pan w prawo.	<i>Past the bridge you'll turn right.</i>

3 Future of the irregular pf verbs "powiedzieć" (say, tell) and "dać" (give)

Singular	Plural
1. powiem dam	powiemy damy
2. powiesz dasz	powiecie dacie
3. powie da	powiedzą dadzą

4 Future of the ipf verb "być" (be)

Singular	Plural
1. będę	będziemy
2. będziesz	będziecie
3. będzie	będą

5 Use of present tense

Mój mąż **biega** dzisiaj od rana po mieście.

Today my husband has been running (present perfect continuous) about the city since the morning.

It can denote actions which have begun in the past and are still going on at the time of the conversation. It then corresponds to the English present perfect tense which also expresses actions which have not yet been completed, or the consequences of which still last.

6 "trzeba/można" + infinitive

W autobusie **trzeba** bilet skasować w kasowniku.

It is necessary to cancel your ticket in a perforator in the bus.

The word **trzeba** can be translated into English as *you ought to*, *one must*, *it is necessary to*, and the expression **można** as *one can*, *it is possible* (used in L2):

W kiosku na parterze **można** kupić gazety i czasopisma.

In a kiosk on the ground floor one can buy newspapers and magazines.

7 Nouns made up of initials

Mam podjąć pieniądze z książeczki **PKO**.

I have to take some money out of my Post Office Savings Book.

PKO=initial letters of **Powszechna Kasa Oszczędności** (*General Savings Bank*), pronounced pe-ka-o, form the neuter (or feminine) noun **Pekao** (final **o** is stressed) which has no case endings and no plural. (For words made up of initials see App. A, 1B-2c.)

8 Names of streets

Na rogu (ulicy) **Brackiej**
i Alej **Jerozolimskich**.

*At the corner of Bracka
(Street) and Jerozolimskie
Avenue.*

Pocztą główną? Przy
(ulicy) **Krakowskiej**.
Za mostem skręci pan
w prawo w ulicę
Konopnickiej (G).

*The main Post Office? It is
in Krakowska (Street).
You'll turn right past
the bridge into
Konopnickiej Street.*

Names of streets have adjectival forms (**Bracka**, **Krakowska**, **Jerozolimskie**) or are the genitives of the names of eminent people (**Konopnickiej**). (**Konopnicka** is the name of a nineteenth-century Polish poetess.)

9 "wszyscy, wszystkie; wszystko" — every (all), everybody; everything (all)

Adam **wszystkich** spraw
sam nie załatwi.

*Adam will not manage
everything (lit. all the
affairs) by himself.*

Wszystkie is followed by a noun in plural: **wszystkie** sprawy (N) *all the affairs*, **wszystkich** spraw (G), **wszystkim** sprawom (D) etc. (The form **wszyscy** — not used in this lesson — qualifies male persons.)

Wszystko *everything* is neuter and occurs only in the singular.
Mam tutaj **wszystko**
(ręcznik, mydło). (L2)

*I have everything here
(a towel and soap).*

10 Pronouns with the "-ś" particle: "jakiś" (a, some, a certain)

Urzędniczka rozmawia
z jakimś mężczyzną.

*The receptionist is talking
to a man.*

The **-ś** particle is added to inflected forms: **jakiś**, **jakaś**, **jakieś**; G sing. **jakiegoś**, **jakiejś**; D sing. **jakiemuś**, **jakiejś** etc.

11 "iść, jechać" (walk, go)+instrumental

Radzę **pojechać** autobusem (I).

I suggest going by bus.

Compare L2 N10.

Proszę **iść** prosto
tą ulicą (I).

*Please walk straight down
this street.*

The place or area through which one walks or travels is also in the instrumental: **iść (jechać)** ulicą, drogą, miastem *walk (go, drive) along a street, a road, through a town.*

12 Prepositions

a "po"+locative

Mój mąż biega dzisiaj
od rana **po** mieście (L).

*Today my husband has
been running about the
city since the morning.*

Here the preposition **po** *about* indicates that the action is not restricted to one place but spread over various parts of the city. It follows, therefore, *ipf* verbs such as **chodzić** *go, walk*; **biegać** *run*; **jeździć** *go (by car, train)*.

b "po"+accusative

Mam pójść do apteki
po lekarstwo (A).

*I have to go to the
chemist's for a medicine.*

The preposition **po**+accusative indicates that something is the object of one's trip, journey etc.

c "na"+accusative

Ja także muszę wyjść
na miasto (A).

*I must also go out
(to the city).*

The preposition **na** is used here in reply to the question **dokąd?** *where to?*, hence the accusative. (The question **gdzie?** *where?* is answered by the locative: **na mieście** *somewhere in the city*. In contrast to the preposition **w** *in*, e.g. **we Wrocławiu** *in Wrocław*, the preposition **na** indicates a place which is not so clearly defined.

13 "to" (this, that)+nominative of noun

Pierwsza przecznica
na lewo od (ulicy)
Konopnickiej **to** ulica
Krakowska.

*Krakowska (Street) is the
first left turning off
Konopnickiej (Street).*

In colloquial Polish we can replace the sentence **On jest inżynierem** *He is an engineer* by the construction **to+nominative**, dropping the verb **jest**: **To inżynier**. (For the construction **jest**+instrumental, see L1 N8b.)

14 "jest" (is)+adverb

Czy z tego przystanku

jest blisko do „Orbisu”?

Bardzo **blisko (jest)** stąd

do poczty.

Also in this construction **jest** can be left out.

Is it near to the "Orbis"

from that stop?

It's very near to the Post

Office from here.

Lesson five

The fifth lesson

Back in my country

Part one

Adam Mirski Yesterday I returned by plane from Ghana. My wife returned with me. My colleague, Jan Tomski, waited for us at the airport. The meeting was very pleasant. Mr Tomski had reserved for us a double room at the "Bristol". In the evening Mr Tomski invited us to dinner. We went to a restaurant in a taxi. We could order Polish and Hungarian dishes. We ate Polish food but we drank Hungarian wines. Zosia had ice-cream for dessert, while Mr Tomski and I had a cup of coffee and glass of brandy each. A Hungarian band played in the restaurant and people (*lit.* guests) were dancing. We didn't dance. We listened to the music, ate [our] supper and then left the restaurant. We came back to the hotel late. Today I had some business (*lit.* various affairs) in my Ministry. Zosia was in the city. She sent [some] letters and telegrams, bought [some] medicines and railway tickets to Wrocław and went to a hairstylist's. We're leaving Warsaw tomorrow.

Part two

A visit

Jan Tomski Isn't Adam back yet?

Zofia Mirska He isn't [here]. He phoned a minute ago from a [quick-service] bar. He was having his lunch there.

Jan Tomski I saw him at the Ministry, but I didn't talk to him.

Zofia Mirska He was very busy, I'm sure.

Jan Tomski What have you been doing?

Zofia Mirska I've been shopping. I sent some letters, bought our tickets to Wrocław...

Jan Tomski And you went to a hairdresser's, didn't you?

Zofia Mirska Yes. I spent almost two hours at the hairdresser's but I'm not satisfied with my hairstyle.

Jan Tomski Why not? You certainly look very well with this hairstyle.

Zofia Mirska You are being very kind. Adam also liked my new hairstyle.

Jan Tomski Did you enjoy yourself (*lit.* Did you feel well) last night?

Zofia Mirska Very much (*lit.* Excellent)! I had dreamed for a long time about such an evening in Poland (*lit.* in [my] country).

A surprise

Jan Tomski Good evening, Adam! I was at your hotel in the afternoon but you weren't there.

Adam Mirski In the morning I had some business in the Ministry and in the afternoon I went to visit some friends.

Jan Tomski And we were waiting for you.

Adam Mirski Won't you drop in at our hotel again? Just for a moment. I have some excellent brandy. We'll have a drink, we'll talk...

Jan Tomski I can't because I must go to the railway station.

Adam Mirski Are you going away?

Jan Tomski No. My fiancée is coming from Cracow.

Adam Mirski Have you got engaged? Who to? When? Why didn't you tell us anything about it?

Jan Tomski I've recently got engaged to Miss Ryłska.

Adam Mirski What? To Ewunia? The daughter of Dr Ryłski?

Jan Tomski Yes, to Ewa Ryłska.

Adam Mirski What a surprise! Good gracious (*lit.* God), how time flies! She was a little girl not long ago.

Part three

I was looking for you

Stanisław I was waiting for you yesterday after the lectures. I had tickets to the cinema.

Krystyna I didn't go to (*lit.* I wasn't at) the university. I went to Hanka in the morning and stayed with her till the evening.

Stanisław What were you doing?

Krystyna We were studying physics.

Stanisław I was also looking for you in the canteen. Did you have supper at home?

Krystyna No. In a milk bar. Was the film interesting?

Stanisław I didn't go to (*lit.* wasn't at) the cinema. I didn't want to go without you. We've always gone to the cinema together, haven't we?

Neighbours

Dorota I haven't seen you for a long time!

Janina I have another job (*lit.* I have changed my job). I come back home in the evening. I go to bed early. I don't even watch the TV regularly.

Dorota Last year we used to come back from work on the same bus. We could talk [a bit].

Janina We can [talk] today, too. Will you drop in at my place?

Dorota No. Today I'll invite you. You'll see my new furniture. I have changed it recently.

Janina I can't today. My mother came to me yesterday. She's waiting for me.

Dorota I'll drop in at your place tomorrow evening, may I?

New words

bar, -u *m* bar

bar mleczny milk bar

Bóg, Boga *m* God, *see Phrases*

czas, -u *m* time, *see Phrases*

deser, -u *m* dessert

doktor, -a *m* doctor

dom, -u *m* place, home

dwo/rzec, -rca *m* station

dziewczyn/ka, G pl. -ek *f* small girl

film, -u *m* film

fizyka *f* physics

fryzura *f* hairstyle

godzina *f* hour

kraj, -u *m* country,

mother country

meb/el, -la *m* piece of furniture

ministerstwo *n* ministry

narzeczona, -ej *f* fiancée

niespodzian/ka, G pl. -ek *f* surprise,
see Phrases

odwiedziny (pl.) *f* visit

południe *n* noon

powrót, -otu *m* return

praca *f* work, job

sąsiad/ka, G pl. -ek *f* woman
neighbour

stolów/ka, G pl. -ek *f* canteen

telewizja *f* television

uczesanie *n* hairstyle

wykład, -u *m* lecture

znajomy, -ego *m* friend,
acquaintance

taki, -a, -ie *such*

dwie *f* two
piąty, -a, -e fifth

interesujący, -a, -e interesting
mleczny, -a, -e milk (adj.), see *bar*
świetny, -a, -e excellent
zadowolony, -a, -e *z* (G)
satisfied with
zajęty, -a, -e busy
zeszły, -a, -e last

dawno long ago
od dawna for a long time
jutro tomorrow
kiedy? when?
niedawno not long ago
pewnie surely, I'm sure
późno late
wczesnie early
wczoraj yesterday
zawsze always

jeść *ipf* eat
zjeść *pf*
kłaść się, kładę się, kładzie się *ipf*
lie down
kłaść się do łóżka go to bed
położyć się, -ę się, -y się *pf*
lecieć, leceć, leci *ipf* fly, see *Phrases*
polecieć, -leceć, -leci *pf*
marzyć, -ę, -y o (L) *ipf* dream about
nauczyć się see *uczyć się*
odwiedzać, -am, -a *ipf* visit
odwiedzić, -ę, -i *pf*
oglądać, -am -a *ipf* watch
obejrzeć, -ę, -y *pf*
pić, -ję, -je *ipf* drink
wypić, -ję, -je *pf* (the *pf* form
often means: drink up, empty
a vessel by drinking all
its contents)
polecieć see *lecieć*
położyć się see *kłaść się*
porozmawiać, -am, -a *pf* talk
for a little while
posłuchać, -am, -a *pf* listen
for a little while

poszedłem, poszłam (1st pers. sing.
pret. of *pójść* go) I went
przychodzić, -chodzę, -chodzi *ipf*
come
przyjść, -dę, -dzie *pf*
przyjeżdżać, -am, -a *ipf* come
(by train, bus etc.)
przyjechać, -jadę, -jedzie *pf*
przyszli, przyszła (3rd pers. sing.
pret. of *przyjść* come)
he, she came
rezerwować, -uję, -uje *ipf* reserve,
book
zarezerwować, -uję, -uje *pf*
robić, robię, robi *ipf* do, make
zrobić, -robię, -robi *pf*
szukać, -am, -a *ipf* look for
telefonować, -uję, -uje *ipf* telephone
zatelefonować, -uję, -uje *pf*
uczyć się, -ę się, -y się *ipf* czego
(G) learn, study something
nauczyć się, -ę się, -y się *pf*
wpadać, -am, -a *ipf* do (G)
drop in, at, see *Phrases*
wpaść, -dnę, -dnie *pf*
wstępować, -uję, -uje *ipf* do (G)
drop in, go in on one's way
somewhere else
wstąpić, -ię, -i *pf*
wyjeżdżać, -am, -a *ipf* go away
(by car, train etc.)
wyjechać, -jadę, -jedzie *pf*
wypić see *pić*
zamawiać, -am, -a *ipf* order
zamówić, -ię, -i *pf*
zapraszać, -am, -a *ipf* invite
zaprosić, -proszę, -prosi *pf*
zarezerwować see *rezerwować*
zarecząć się, -am się, -a się *ipf*
get engaged
zarecząć się, -ę się, -y się *pf*
zatelefonować see *telefonować*
zjeść see *jeść*
zmieniać, -am, -a *ipf* change
zmienić, -ię, -i *pf*
zostać, -ję, -je *ipf* stay
zostać, -nę, -nie *pf*

zrobić see *robić*

o (L) about
marzyć o czym dream
about something
powiedzieć o czym speak
about something
u (G) at
u fryzjera at the hairdresser's
ze (= z) (I) or (L) from

dlaczego? why?
może perhaps, may be
nawet even
prawie almost, nearly
przecież certainly
(often expressed in English
by question tags: haven't we?,
weren't you?, didn't he? etc.)

Notes

1 Preterite tense

a forms

The preterite is formed both from imperfective and from perfective verbs in the following way: the final -ć of the infinitive is replaced by -ł to which the endings of the different genders are added. In the singular, each gender has a different ending: zero ending (*masculine*), -a ending (*feminine*) and -o ending (*neuter*); in the plural, there are two endings: -i for verbs referring to groups of men or groups including at least one man, and -y for verbs which refer to women or objects.

	Irreg.	ipf	ipf	ipf	pf
Infinitive	być	pracować	pić	wracać	wrócić
masculine	był	pracował	pił	wracał	wrócił
feminine	była	pracowała	piła	wracała	wróciła
neuter	było	pracowało	piło	wracało	wróciło
men	byli	pracowali	pili	wracali	wrócili
women + objects	były	pracowały	piły	wracały	wróciły

Phrases to remember

Boże, jak ten czas leci! God,
(Good gracious) how time flies!
Co za niespodzianka! What
a surprise!
do wieczora till the evening
dobrze? all right?
wpadnę do ciebie jutro wieczorem,
dobrze? I'll drop in at your place
in the evening, may I?
na chwilę for a moment
po południu in the afternoon
przed chwilą a moment ago
przed południem in the morning
załatwiać sprawunki do one's
shopping

The endings of the different grammatical persons are added to the forms of verbs thus obtained:

	masculine	feminine	neuter
Sing. 1.	byłem I was	byłam I was	— —
2.	byłeś you were	byłaś you were	— —
3.	był he was men	była she was women + objects	było it was
Pl. 1.	byliśmy we were	byłyśmy we were	
2.	byliście you were	byłyście you were	
3.	byli they were	były they were	

See also App. A, 6B-2.

b changes of vowels preceding the final "-ć" in the infinitive

The vowel **-e** is retained only before **-l**, that is, only in the plural referring to groups of men, whereas before **-ł**, this **-e** changes into **-a-**, e.g. *mieć have*, *miałem*, *miałam* etc., but compare *mieliśmy*, *mieliście*, *mieli*.

The vowel **-a-** remains unchanged only in the masculine singular, e.g. *podjąć take*, *podjąłem*, *podjąłeś*, *podjął*. In all other persons it changes into **-ę-**, e.g. *podjęłam*, *podjęliśmy*, *podjęły* etc.

c irregularities

In some verbs the preterite is derived from other forms than the infinitive. In the verb **móc can** (1st conjug.) the initial form is **mog-** (cf. the present tense forms *mogę* and *moga*): *mogłem*, *mogłeś*, *mogła*, *mogli* etc. *I could*, *you could* ...; 3rd pers. masculine sing. is *mógł* (*o* changes into *ó*).

The preterite of the verb **jeść eat** is formed from **jad-**, e.g. *jadłem* (m), *jadłam* (f); *jadły* *I ate*; *they* (i.e. the women) *ate*, but for the plural nouns denoting men the initial form is **jed-**: *jedliśmy*, *jedliście*, *jedli* *we, you, they ate*.

Also irregular are: the preterite of the verb **iść go** and those of the verbs with the infinitives ending in **-jść**, e.g. *pójść go*, *wyść go out*, *przejsć cross* etc. When the subject is masculine sing., the forms are *szedłem*, *szedłeś*, *szedł* *I, you, he went/I was, you were, he was going*; the other genders in singular and all the three genders in plural are made by adding endings to **szł-** or **szł-**: *szłam*, *szłaś*, *szła*, *szło*, *szliśmy*, *szliście*, *szli*.

2 Stress in the preterite

In 1st and 2nd pers. pl. the stress falls on the third syllable

from the end: *po-je-cha-li-śmy we went (by car)*, *mog-li-śmy we could*, *po-je-cha-li-ście you went (by car)* etc. Stressing the penultimate syllable has now become fairly frequent but is still regarded as incorrect.

3 Shifting personal endings in the preterite

The endings **-ś**, **-śmy** and **-ście** can be separated from the verb and added to the words which precede it.

Coście robili? (= *Co* What were you doing?

robiłyście?)

Myśmy nie tańczyli.

We didn't dance.

(= *My nie tańczyliśmy*.)

4 Use of the preterite

The preterite of *imperfective* verbs refers to the time when an action was being performed (or a state lasted), whereas the preterite of *perfective* verbs refers to the time following the completion of an action. It can, therefore, be translated into English by different past tenses, as shown in the examples.

Na lotnisku **czekał**

My colleague waited (past tense) for me at the airport.

(ipf) na mnie mój kolega.

Mr Tomski had reserved

Pan Tomski **zarezerwował**

(pluperfect) *for us*

(pf) dla nas dwuosobowy

a double room.

pokój.

W restauracji **grała**

A Hungarian band played

(ipf) węgierska orkiestra

(past tense simple) *in the*

i goście tańczyli (ipf).

restaurant and people

were dancing (past tense

continuous).

5 Pronouns

a personal pronouns

For their forms see the tables in App. A, 2A.

Note that after prepositions the inflected forms of the personal pronouns are used: *ja* *I* and *ty* *you* (N sing.) (*mnie* A and G, *ciebie* A and G, *tobie* D *me, you, to you*) and that the inflected forms of the pronouns *on*, *ona*, *ono* *he, she, it* take the initial *ń*:

niego, niemu, niej, nią etc. *him, to him, her*. Here are some examples:

Wczoraj przyjechała
do **mnie** matka.

Czekałem **na ciebie**
wczoraj.

Zostałam **u niej**
do wieczora.

The *short forms* of personal pronouns (**mi me, cię you, ci to you, go him, mu to him**) are used with verbs when the pronouns are unstressed.

When the pronoun is stressed, the *long forms* (**mnie, ciebie** etc.) are used.

Widziałem **go**
w Ministerstwie.

W Ministerstwie widziałem
jego, nie ciebie.

*My mother came to me
yesterday.*

*I was waiting for you
yesterday.*

*I stayed with her till
the evening.*

*I saw him in the Ministry.
(stress on Ministry)*

*In the Ministry I saw him,
not you. (Stress on both
pronouns contrasts them
mutually.)*

b Zaręczył się pan? Z kim?

*Have you got engaged?
Who to?*

The form **kim** *who (to, with)* is the instrumental of the pronoun **kto** (see App. A, 2C).

6 Cases of nouns: instrumental, locative, vocative

Wczoraj wróciłem
samolotem (I) z Ghany.

W zeszłym roku (L)
wracaliśmy z pracy
tym samym autobusem (I).

Boże is the irregular vocative sing. of the noun **Bóg** *God*.

*Yesterday I returned
by plane from Ghana.*

*Last year we used to come
back from work on the
same bus.*

7 "nie ma/nie było/nie będzie" + genitive

Pan Adam jeszcze nie
przyszedł? **Nie ma go.**

Byłem u państwa
po południu, ale **pana nie**
było.

*Isn't Adam back yet?
He isn't here.*

*I was at your hotel in the
afternoon, but you weren't
there.*

W kranie **nie będzie**
cieplej wody.

8 "jest/było/będzie" + adverb

Przecież w tej fryzurze
jest (było) pani (D)
bardzo dobrze.

Jankowi (D) **było (będzie)**
bardzo dobrze w tym
kapeluszu.

*There won't be any hot
water in the tap.*

*You certainly look (looked)
very well with this hair-
style.*

*Janek looked (will look)
very well in this hat.*

9 Double negative

Dlaczego **nic** pan nam
o tym **nie** powiedział?
Compare L1 N14.

*Why didn't you tell us
anything about it?*

10 "być u kogo" (be at somebody's place), "przyjść (wpaść) do kogo"
(come to somebody's place)

Byłem u państwa
po południu.

Nie chce pan **wpaść do nas**
jeszcze raz?

Wpadnę do ciebie jutro
wieczorem, dobrze?

*I was at your hotel
in the afternoon.*

*Won't you drop in at
our hotel again?*

*I'll drop in at your place
tomorrow evening. May I?*

11 Verbal prefix "po-"

Posłuchaliśmy muzyki.

Wypijemy, **porozmawiamy.**

Mogłyśmy **porozmawiać.**

The prefix **po-** implies that an activity will last, or lasted in the past, only for a short time. Compare the same meaning in the verbs **poczekać** *wait* and **postać** *stand* (see L4 N1).

*We listened to the music
(for a while).*

*We'll have a drink, we'll
talk (for a while).*

We could talk (a bit).

12 Stress in foreign words

Posłuchaliśmy **mu-zy-ki.**

Uczyliśmy się **fi-zy-ki.**

In these foreign words the stress falls on the third syllable from

We listened to the music.

We were studying physics.

the end, though it is now often replaced by regular stress.

13 The movable "e" in the preposition "ze" (with)

Zaręczył się pan? **Z** kim?

Have you got engaged?

Who to?

Ze mną wróciła moja żona.

My wife returned with me.

In the second example -e is added because the consonants **zmn** would be hard to pronounce. (Compare **we** Wrocławiu in L3 N8a.) Remember that the movable **e** also occurs in the inflected forms of nouns (see L3 N8b).

Lesson six

The sixth lesson

At the Post Office

Part one

Zofia Mirska I'm in a small Post Office in (*lit.* at) Bagińskiego Street. It occupies two small (not spacious) rooms, one on the ground floor, the other on the first floor. On the ground floor one buys (are bought) stamps, one sends (are sent) registered letters and parcels. On the first floor you get (are obtained) or send (are sent) money and telegrams and you book (are booked) trunk calls. First I'll buy stamps and register [my] letter. I'll drop the other letters into the letter box. Then I'll go up to the [first] floor. There I'll take a thousand zlotys out of my Post Office Savings book and send three telegrams: two to places in this country (*lit.* two local ones) and one abroad (*lit.* one foreign). I've already taken the money out. Now I'm writing the telegrams on [special] forms (*lit.* filling in the telegram forms). I write the name and address in block letters. I write the text of the telegrams very legibly. I come up to the counter (*lit.* a small window). I hand the clerk my telegrams (*lit.* filled-in forms). The clerk works out the sum [to be paid] for the telegrams. I pay. I go downstairs (*lit.* to the ground floor). I go out into the street.

Part two

Buying stamps

Zofia Mirska Please [give me] two stamps for postcards and five for letters to another town.

Clerk What else?

Zofia Mirska Stamps for postcards to other countries.

Clerk Where are the postcards going? To socialist countries?

Zofia Mirska No. Two postcards will go to Italy, one to England and the rest to France.

Clerk How many altogether?

Zofia Mirska I'll count right now. One, two, three, four... Eight postcards, please.

Clerk Here you are. Here are two stamps at one zloty each, and here — five stamps at one zloty and fifty each, and eight stamps at two zlotys and seventy groszes each.

Zofia Mirska How much (*lit.* how many zlotys) for all [of them]?

Clerk Thirty-one zlotys and ten groszes.

Zofia Mirska I also want to send this letter registered (*lit.* as registered).

Clerk The letter weighs twenty grams. You pay four fifty.

Sending telegrams

Clerk Yes, madam?

Zofia Mirska I want to send three telegrams: two to places in this country and one abroad. The telegram to Wrocław is for immediate delivery, the other (*lit.* the remaining) two are ordinary ones. How much do I pay?

Clerk [Just] a minute. I'll count the words. One, two, three, ... ten, eleven, ... fourteen. The telegram for immediate delivery has fourteen words. You pay twenty-eight zlotys. The telegram to Melgiew has twenty-two words — twenty-two zlotys. For the telegram going abroad you pay... Just a minute... Three hundred and eighty-five zlotys [and] sixty groszes. Together [it is] four hundred and thirty-five zlotys and sixty groszes.

Zofia Mirska I have a five-hundred [note]. I have no change.

Clerk I'll give you change. Here it is. Sixty-four zlotys [and] forty groszes.

Part three

Business letters

Krystyna May I go (*lit.* already go) to the Post Office with the letters now?

Beata Wait a minute (*lit.* presently). We'll count the letters and put the stamps [on them].

Krystyna I've counted them already. There are twenty-one (ordinary) letters...

Beata Twenty-one stamps at one zloty fifty each.

Krystyna Nineteen ordinary large letters...

Beata Wait a minute... nineteen at three zlotys each...

Krystyna Twelve registered ones...

Beata Twelve at four zlotys fifty each...

Krystyna And five air-mail letters.

Beata Five at five eighty each. [Is this] all?

Krystyna Yes. Today there are few of these letters. Yesterday there were very many.

Paying a debt

Jan How are you, Jerzy? It's [a] good [thing] I've found you in.

Jerzy Hello, Jaś. Why are you so angry?

Jan The queue at the Post Office has made me mad.

Jerzy What were you doing there?

Jan I was taking money out of my Post Office Savings book. There were so many people. There were more than a dozen people ahead of me in the queue.

Jerzy Did you take out a lot?

Jan A thousand zlotys. I want to pay you back my debt. Here! Five hundred, six hundred, seven hundred, eight hundred, nine hundred. This is all I owe you. Thanks. I have a few hundred left till the first [of the next month].

Jerzy You needn't have acted in such a hurry. I could have waited.

New words

Anglia *f* England

blankiet, -u *m* form

dlug, -u *m* debt

Francja *f* France

gram, -a *m* gramme

grosz, -a *m* the 100th part of zloty

karta pocztowa *f* postcard

kolej/ka, G pl. -ek *f* queue

korespondencja *f* correspondence,
letters

korespondencja biurowa business
letters

litera *f* letter

milion, -a, *m* million

nadawanie *n* sending

oddanie *n* giving

oddanie diugu paying a debt

ogon/ek, -ka *m* line, queue

okien/ko, G pl. -ek *n* opening above
the counter at a bank or office

opłata (za co) a charge, postage (for)

pacz/ka, G pl. -ek *f* parcel

pierwszy, -ego *m* 1st day of a month,
pay-day

reszta *f* the rest, the remainder
 skrzyn/ka, *G* pl. -ek *f* box
 skrzynka pocztowa letter box
 słowo, *G* pl. słów *n* word
 treść *f* text
 Włochy (pl.), *G* Włoch, *L* Włoszech
 Italy

czterdzieści forty
 czternaście fourteen
 czterysta four hundred
 dwanaście twelve
 dziesięć ten
 dziewiętnaście nineteen
 jedenaście eleven
 kilkanaście any number between

11 and 19
 kilkaset several hundred
 osiem eight
 osiemdziesiąt eighty
 osiemset eight hundred
 pięćset five hundred
 siedemdziesiąt seventy
 siedemset seven hundred
 sześć six
 sześćset six hundred
 szósty, -a, -e sixth
 trzydzieści thirty
 tyle so much, so many,
see also Phrases

drobny, -a, -e small
 drobne pieniądze small change
 drukowany, -a, -e printed
 drukowanymi literami in block
 letters
 krajowy, -a, -e domestic,
 not foreign
 lotniczy, -a, -e *see Phrases*
 międzymiastowy, -a, -e,
see Phrases
 nieduży, -a, -e not large,
 not spacious
 pilny, -a, -e urgent, *see Phrases*
 polecony, -a, -e registered
 list polecony registered letter
 pozostały, -a, -e other, remaining

socjalistyczny, -a, -e socialist
 wypełniony, -a, -e filled in
 zagraniczny, -a, -e foreign
 zamiejskowy, -a, -e out-of-town,
see Phrases
 zdenerwowany, -a, -e angry
 zwykły, -a, -e ordinary,
 not registered (letter)

czytelnie legibly
 dużo much, a lot, many
 mało little, few
 najpierw first
 niepotrzebnie unnecessarily
 potem then

denerw/ować, -uję, -uje *ipf* make
 angry
 zdenerw/ować, -uję, -uje *pf*
 liczyć, -ę, -y (*A*) *ipf* count
 policzyć, -ę, -y *pf*
 mieć się, mam się, ma się *be* (well,
 quite well etc.)
 jak się masz? how are you?
 naklejać, -am, -a *ipf* stick
 (stamps on a letter)
 nakleić, -ję, -i *pf*
 napisać *see* pisać
 obliczać, -am, -a *ipf* count
 obliczyć, -ę, -y *pf*
 odbierać, -am, -a *ipf* receive
 odebrać, odbiorę, odbierze *pf*
 odda/wać, -ję, -je *ipf* pay back,
 give back
 oddać, -dam, -da, -dadzą *pf*
 pisać, piszę, pisze *ipf* write
 napisać, -piszę, -pisze *pf*
 płacić, -ę, -i *ipf* pay
 zapłacić, -ę, -i *pf*
 podać, -ję, -je *ipf* hand
 podać, -dam, -da, -dadzą *pf*
 podchodzić, -ę, -i do (*A*) *ipf*
 come up to, approach
 podejść, -dę, -dzie *pf*
 policzyć *see* liczyć
 śpieszyć się, -ę się, -y się *ipf*
 hurry up

ważyć, -ę, -y *ipf* weigh;
 weigh something
 wchodzić, -ę, -i *ipf* go up
 wejść, -dę, -dzie *pf*
 wejść na piętro go up
 to the first floor
 wrzucać, -am, -a *ipf* drop
 wrzucić, -ę, -i *pf*
 wyda/wać, -ję, -je *ipf* give
 wydać, -dam, -dasz, -dadzą *pf*
 wydać resztę give somebody
 change
 wynosić, -noszę, -nosi *ipf* amount
 to, add up
 wynieść, -niosę, -niesie *pf*
 zajm/ować, -uję, -uje *ipf* (*A*)
 occupy something
 zapłacić *see* płacić
 zasta/wać, -ję, -je (kogo w domu)
ipf find somebody in
 zastać, -nę, -nie *pf*
 zdenerwować *see* denerwować
 zosta/wać, -ję, -je *ipf* have
 (some money) left
 zostać, -nę, -nie *pf*

przede (= przed) (*I*) before, ahead
 jako *as*
 nadać list jako polecony send
 a letter registered

Phrases to remember

Cześć. Hallo.
 Ile płacę? How much is it?
 How much do I pay?
 książeczka oszczędnościowa Post
 Office Savings book
 list lotniczy airmail letter
 list zamiejskowy letter to another
 town
 międzymiastowa rozmowa
 telefoniczna trunk-call
 opłata pocztowa postage
 opłata wynosi you pay, the total is
 pilny telegram telegram
 for immediate delivery
 po złotemu at one zloty each
 tyle ci jestem winien this is
 what I owe you

Notes

1 Cardinal numbers

1 jed/en, -na, -no	11 jedenaście	
2 dwa <i>m+n</i> , dwie <i>f</i>	12 dwanaście	20 dwadzieścia
3 trzy	13 trzynaście	30 trzydzieści
4 cztery	14 czternaście	40 czterdzieści
5 pięć	15 piętnaście	50 pięćdziesiąt
6 sześć	16 szesnaście	60 sześćdziesiąt
7 siedem	17 siedemnaście	70 siedemdziesiąt
8 osiem	18 osiemnaście	80 osiemdziesiąt
9 dziewięć	19 dziewiętnaście	90 dziewięćdziesiąt
10 dziesięć		

100	sto	21	dwadzieścia jeden
200	dwieście	42	czterdzieści dwa (dwie)
300	trzysta	131	sto trzydzieści jeden
400	czterysta	222	dwieście dwadzieścia dwa (dwie)
500	pięćset	1.353	tysiąc trzysta pięćdziesiąt trzy
600	sześćset	2.670	dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt
700	siedemset	10.500	dziesięć tysięcy pięćset
800	osiemset	(Note also the pronunciation, e.g.	
900	dziewięćset	15	[p'etnaśce], 19 [dżew'etnaśce],
1.000	tysiąc, -a	50	[p'endźeśont], 60 [szeždźeśont],
1.000.000	milion, -a	600	[szejset].)

In numbers **400**, **700**, **800** and **900** the stress falls on the third syllable from the end: **czte-ry-sta**, **sie-dem-set**, **o-siem-set**, **dzie-więć-set**.

The words **tysiąc** *thousand* and **milion** *million* are treated as nouns.

2 Indefinite numerals and numeral adverbs

- a **indefinite numerals**: **ile** *how many*, **tyle** *so many*, **wiele** *many*, **kilka** *several*, **kilkanaście** *fifteen or so*, **kilkadziesiąt** *three or four score* and **kilkaset** *several hundred*.

Przede mną w kolejce stało	<i>There were more than</i>
kilkanaście osób.	<i>a dozen people (standing)</i>
	<i>ahead of me in the queue.</i>

- b **indefinite numeral adverbs**: **dużo** *much*, **many**, **mało** *little*, **few**, **niedużo** *not much*, *not many*, **niemało** *not little*, *not few*, **trochę** *a little*, *a few*.

Dużo podjąłeś pieniędzy	<i>Did you take out a lot</i>
(G pl.)?	<i>of money?</i>

Indefinite numeral adverbs are followed by nouns in G.

3 Numerals + nouns

- a Nouns standing after numerals are either in the nominative or in the genitive, as is shown in the table below.

Numerals	N sing.	N pl.	G pl.
1	znaczek (m)		
	karta (f)		
	słowo (n)		

2, 3, 4... 22,	znaczk	
23, 24... 32, 33,	karty	
34... etc.	słowa	
5, 6, 7, 8, 9,		znaczków
10, 11, 12, 13,		kart
14, 15, 16, 17,		słów
18, 19, 20, 21...		

- b The numeral **1** (*one*) has three forms:

<i>masculine</i>	jeden znaczek	stamp
<i>feminine</i>	jedna karta	one postcard
<i>neuter</i>	jedno słowo	word

- c The numeral **2** (*two*) — and also **22**, **32**, **42** etc. — has two forms: **dwa** is used before masculine and neuter nouns and **dwie** before feminine nouns. Compare

dwa znaczki (m) <i>two</i>		dwie karty (f) <i>two</i>
<i>stamps</i>	and	<i>postcards</i>
dwa słowa (n) <i>two words</i>		dwadzieścia dwie karty
		<i>twenty-two postcards</i>

4 Numerals + nouns followed by verbs in sing. or pl.

- a **Jeden, jedna, jedno** + sing. noun are followed by a verb in the singular:

jeden znaczek kosztował	<i>one stamp</i>
jedna karta kosztowała 3 złote	<i>one card cost 3 zlotys</i>
jedno słowo kosztowało	<i>one word</i>

- b After **dwa**, **trzy** and **cztery** + plural noun the verb has a plural ending:

trzy znaczki	<i>three stamps</i>
trzy karty kosztowały 9 złotych	<i>three cards cost 9 zlotys</i>
trzy słowa	<i>three words</i>

Note that the form of the verb is the same for *all* genders in the plural. Compare the use of the numerals **1** and **2** in the example below:

Dwie karty pójdą (pl.)	<i>Two cards will go to</i>
do Włoch, jedna karta	<i>Italy, one postcard will go</i>
pójdzie (sing.) do Anglii.	<i>to England.</i>

- c After the numeral **5** or any figure higher than **5** (with the exception of **22**, **23**, **24**; **32**, **33**, **34** etc.) the noun is in the genitive

plural, but the verb has a singular ending:

Pięć (5) **kart** (G pl.) **kosztuje** (sing.) 15 złotych.

When used in the preterite the verb has the neuter form for all genders:

Pięć (5) znaczków kosztowało 15 złotych.

Dwadzieścia sześć (26) kart kosztowało 78 złotych.

5 The preposition "po" used with "złoty"

Tu są dwa znaczki

po złotemu (D).

A tu jest pięć znaczków **po** złoty (A) pięćdziesiąt (groszy).

I osiem znaczków **po** dwa złote (A) siedemdziesiąt groszy.

Here are two stamps at

one złoty each.

And here are five stamps

at one złoty and fifty

(groszes) each.

And eight stamps at two

złotys and seventy

groszes each.

6 Omission of "złoty" and "grosz" after numerals

dwanaście listów **po** cztery
pięćdziesiąt

pięć listów **po** pięć

osiemdziesiąt

twelve letters at four

(złotys) fifty each

five letters at five (złotys)

eighty each

7 Verb in 3rd pers. sing. + "się"

Na parterze **kupuje się**
znaczki pocztowe, **nadaje**
się listy polecone i **wysyła**
(się) paczki.

Na piętrze **odbiera się** lub
wysyła (się) pieniądze
i telegramy oraz **zamawia**
się międzymiastowe
rozmowy telefoniczne.

On the ground floor one

buys stamps, one sends

registered letters and (one
sends) parcels.

On the first floor you get

or send money and

telegrams and you book

trunk calls.

The English equivalents of this pattern are as follows: (a) *one* (one buys...), (b) *you* (you buy...), (c) the passive voice (...is/are bought).

8 Movable endings of some verbal forms

a in the preterite

Coś tam robił? (= Co tam
robiłeś?)

Niepotrzebnie się śpieszył.
(= Niepotrzebnie się
śpieszyłeś.)

Compare L5 N3.

What were you doing
there?

You needn't have acted
in such a hurry.

b in the present

Dlaczegoś taki

zdenerwowany?

(= Dlaczego jesteś taki

zdenerwowany?)

Why are you so angry?

9 "nie mam" + genitive

Nie mam drobnych

pieniędzy (G pl.).

In the affirmative: **Mam** drobne pieniądze (A pl.). (See L1 N5b.)

I have no small change.

10 Notes on nouns

a The nouns **pieniądz**, **miesiąc** and **tysiąc** have the form **pieniędzy**, **miesięcy** and **tysięcy** in G pl.

b The name of the village **Mełgiew** is a feminine noun. The final **w** changes into the soft **w** before endings: G **Mełgwi**, I **Mełgwią** etc.

11 The movable "e" in "przede" (ahead of, before)

Przede mną w kolejce

stało kilkanaście osób.

There were more than
a dozen people
ahead of me in the queue.

Lesson seven

The seventh lesson

At home

Part one

Adam Mirski [It's] terribly late! Five minutes to seven! I have only half-an-hour ('s time). I usually get up at six. At eight I begin work. At seven thirty I must leave home. I'm always in a hurry. I shave quickly, I wash and dress. I don't usually eat breakfast, I have no time for it. I only drink a cup of coffee. About eleven o'clock I eat breakfast in our buffet. What's that? My watch says one o'clock! It isn't working. It stopped at night. Evidently, I forgot to wind it up. I'll switch on the wireless. Every three minutes the announcer tells the exact time. Is it possible? Six twenty-five? Yes. The announcer is repeating: twenty-five past six! And our clock is an hour fast! I'm putting back the hands of the clock. I'm setting and winding up my watch. I can now quietly eat my breakfast. I have a lot of time.

Part two

In the morning

Adam Good morning, Zosia. Did you sleep well?

Zofia Very well! What's the time?

Adam Seven fifteen.

Zofia Oh, fifteen past seven already! Soon you'll be leaving for [your] work and you've probably had no breakfast.

Adam I'll be leaving in a quarter of an hour. And I have eaten breakfast. I've also bought fresh rolls and newspapers.

Zofia What time did you get up?

Adam It was five to seven.

Zofia How is that? You're joking. It's [only] a quarter past seven now.

Adam I'm not joking. Our clock said five to seven. It was a full hour fast.

Zofia I see! You got up at five to six. But why didn't you look at your watch?

Adam It wasn't working! It stopped at one o'clock at night.

Zofia Is it out of order?

Adam No. I simply forgot to wind it up last night.

Zofia And my watch always loses.

Adam How much?

Zofia Nearly five minutes a day.

Adam That's [too] much. You must have it repaired. Well, it's time for me! Half past seven.

Planning a trip

Adam What date (day) is it today, Zosia?

Zofia The twenty-seventh of June.

Adam The twenty-seventh? Then tomorrow I must go up to Warsaw for two days.

Zofia A conference again! How are you going? By plane? By rail?

Adam I prefer to go by train. Have we got a timetable somewhere?

Zofia We have. The first train leaves at two thirty-one.

Adam That's too early.

Zofia You have another (The next one leaves) at four twenty-three.

Adam I'll take that one.

Zofia What time does the conference start?

Adam At ten.

Zofia Then you'll be in time for ten. You'll have your breakfast in the dining-car.

Part three

Coming late

Barbara Hello, Jacek!

Jacek Good afternoon, Baśka! You've come at last. You are (full) fifteen minutes late.

Barbara Am I late? Really? It must be for the first time!

Jacek Oh, is it? It must be for the hundredth or the thousandth [time]. You know you're always late.

Barbara Are you angry, Jacek?

Jacek Have I ever been angry with you? But we must hurry up. I've bought tickets to the "Kosmos" (a cinema in Warsaw) for seven-fifteen.

Barbara And what's the time now?

Jacek A quarter to seven.

Barbara Then we have a full half-hour before the film starts (lit. the beginning of the performance). We needn't hurry.

Jacek But we shall walk. I want to take a little walk with you in the fresh air.

At home in the evening

Maciej You've already been sitting in the kitchen for two hours. What are you doing there?

Irena I'm baking some cakes. What's the time?

Maciej I glanced at the clock a moment ago. It was five past seven.

Irena What? Is it already so late? What's Dorotka doing?

Maciej Telling her doll a fairy-tale.

Irena Could you give her supper, Maciuś? I want to listen to an English lesson on the radio.

Maciej All right, Irenka. And which lesson [is it] now? It must be the hundred-and-ninety-ninth, mustn't it?

Irena You are being sarcastic. [It's] only the fifteenth.

New words

baj/ka, G pl. -ek *f* fairy-tale

bufet, -u *m* buffet

buł/ka, G pl. -ek *f* roll

czerw/iec, -ca *m* June

język, -a *m* language

konferencja *f* conference

kwadrans, -u *m* quarter of an hour

lal/ka, G pl. -ek *f* doll

minuta *f* minute

naprawa *f* repair

noc *f* night

planowanie *n* planning

rozkład, -u *m* in:

rozkład jazdy time-table

rozpoczęcie *n* start, beginning

seans, -u *m* (cinema) performance

spiker, -a *m* announcer

spóźnienie *n* coming late

śniadanie *n* breakfast

wagon, -u *m* carriage, railway

coach

wagon restauracyjny dining-car

wieża *f* tower

wskazów/ka, G pl. -ek *f* hand

of a clock or watch

zegar, -a *m* clock

zegar ścienny clock hanging

on a wall

zegar/ek, -ka *m* watch, *see Phrases*

który, -a, -e which, *see Phrases*

swój, swoja, -e one's own

dziesiąty, -a, -e tenth

dziewiąty, -a, -e ninth

dziewięćdziesiąty, -a, -e ninetieth

dziewiętnasty, -a, -e nineteenth

jedenasty, -a, -e eleventh

ósmo, -a, -e eighth

piętnasty, -a, -e fifteenth

piętnaście fifteen

pół half

setny, -a, -e hundredth

siedem seven

siódmy seventh

tysiączny thousandth

cały, -a, -e whole

dokładny, -a, -e exact

dokładny czas exact time

możliwy, -a, -e possible

okrągły, -a, -e round

okrągłe pół godziny about half

an hour

świeży, -a, -e fresh

zepsuty, -a, -e out of order

złośliwy, -a, -e malicious,

ironic, sarcastic

gdzieś somewhere

piechotą on foot, *see Phrases*

po prostu simply

raz time

pierwszy raz the first time

spokojnie quietly

stale always

strasznie (colloq.) very, terribly

szybko quickly

widocznie evidently

zazwyczaj usually, generally

znowu again

zwykle usually

cofać, -am, -a *ipf* put back (a clock),

see Phrases cof/nać, -nę, -nie pf

gniewać się, -am się, -a się *ipf* be angry with

pogniewać się, -am się, -a się *pf*

na (A) get angry with

gol/ić się, -ę się, -i się *ipf* shave (oneself)

ogol/ić się, -ę się, -i się *pf*

my/ć się, -ję się, -je się *ipf* wash (oneself)

umy/ć się, -ję się, -je się *pf*

nakręcać, -am, -a *ipf* wind, *see Phrases*

nakręć/ić, -ę, -i *pf*

nastawiać, -am, -a *ipf* set (a watch), switch on (the radio)

nastaw/ić, -ię, -i *pf*

ogolić się *see* golić się

opowiadać, -am, -a *ipf* tell

opo. wiedzieć, -wiem, -wie,

-wiedzą *pf*

patrz/yć (= patrzeć), -ę, -y *ipf* na (A) look at

piec, **piekę**, **piecze** *ipf* bake

upiec, **-piekę**, **-piecze** *pf*

poda/wać, -ję, -je *ipf* give, tell (the time), *see Phrases*

po/dać, -dam, -a, -dadzą *pf*

pogniewać się *see* gniewać się

powtarzać, -am, -a *ipf* repeat

powtórz/yć, -ę, -y *pf*

przej/ść się, -dę się, -dzie się *pf*

go for a short walk

rozpoczynać, -am, -a *ipf* (A) begin, start

rozpocz/ąć, -nę, -nie *pf*

rozumieć, -m, -e, -eją *ipf*

understand

siedz/ić, -ę, -i *ipf* sit, stay too long

spoglądać, -am, -a *ipf* na (A)

glance at, look at

spojrz/eć, -ę, -y *pf*

spóźniać się, -am się, -a się *ipf*

lose (about a watch) (*see Phrases*),

come late

spóźn/ić się, -ię się, -i się *pf*

sta/wać, -ję, -je *ipf* stop

sta/nać, -nę, -nie *pf*

ubierać się, -am się, -a się *ipf*

dress (oneself)

u/brać się, -biorę się, -bierze się *pf*

umyć się *see* myć się

upiec *see* piec

wsta/wać, -ję, -je *ipf* get up,

leave one's bed

wsta/ć, -nę, -nie *pf*

zapominać, -am, -a (+ *infin.*) *ipf*

forget

zapomnieć, -nę, -ni *pf*

zjadać, -am, -a *ipf* eat

zj/ęść, -em, -e, -edzą *pf*

żart/ować, -uję, -uje *ipf* joke

o (L) at

o której godzinie? at what time

(hour)?

za (A) in

za godzinę in an hour

za too

za wcześniej too early

dopiero only

nareszcie at last

no to (= to) then, so

Phrases to remember

cofać zegarek put back the watch

co trzy minuty every three minutes

czas na mnie (ciebie, nas) it's time

for me (you, us etc.)

dać (oddać) coś do naprawy have

something repaired

iść piechotą walk, go on foot

Jak to? How is it?

która godzina? what time is it?

Którego dziś mamy? What day is it

today?

mam czas, nie mam czasu I have

time, I haven't time

mój zegarek się spóźnia my watch

loses

nakręcać zegarek wind the watch

Naprawdę? Really?

rozumiem I see

spiker podaje dokładny czas

the announcer tells the exact time

wpół do ósmej half past seven

zegarek nie chodzi the watch

isn't working

Notes

1 Ordinal numbers

1. pierwszy

2. drugi

3. trzeci

4. czwarty

5. piąty

6. szósty

7. siódmy

8. ósmy

9. dziewiąty

10. dziesiąty

100. setny

200. dwusetny

11. jedenasty

12. dwunasty

13. trzynasty

14. czternasty

15. piętnasty

16. szesnasty

17. siedemnasty

18. osiemnasty

19. dziewiętnasty

11.000. jedenastotysięczny

12.000. dwunastotysięczny

20. dwudziesty

30. trzydziesty

40. czterdziesty

50. pięćdziesiąty

60. sześćdziesiąty

70. siedemdziesiąty

80. osiemdziesiąty

90. dziewięćdziesiąty

300. trzechsetny

400. czterechsetny

500.—900.*

1.000. tysiączny

(or tysięczny)

2.000. dwutysięczny

3.000. trzytysięczny

4.000. czterotysięczny

5.000. pięcotysięczny

6.000. sześciotysięczny

10.000. dziesięcotysięczny

13.000. trzynastotysięczny

20.000. dwudziestotysięczny

50.000. pięćdziesięcotysięczny

100.000. stutysięczny

1.000.000. milionowy

21. dwudziesty pierwszy

88. osiemdziesiąty ósmy

131. sto trzydziesty pierwszy

1976. tysiąc dziewięćset

siedemdziesiąty szósty

11.501. jedenaście tysięcy pięćset

pierwszy

Ordinal numbers have adjectival forms, hence they must agree in gender, number and case with the nouns that they qualify. In compound numerals only the last two figures have the form of adjectives, whereas those preceding them are cardinal numbers; e.g. *the year 1976* **tysiąc dziewięćset** (cardinal numbers) **siedemdziesiąty szósty** (ordinal numbers) **rok**.

2 Dates and times of day

a Którego dziś mamy, Zosiu?

What day is it today,

Zosia?

Dwudziestego siódmego

The twenty-seventh

czerwca.

of June.

Both the number and the name of the month are in the genitive singular. In the example below (from L2, the date of birth Mr. Mirski wrote down) the ordinal number indicating the year as well as the noun **rok** (*year*) are in the genitive.

trzeciego maja tysiąc

the third of May, nineteen

dziewięćset dwudziestego

twenty-four

czwartego roku

b Która godzina?

What time is it?

Siódma piętnaście =

Seven fifteen = fifteen

piętnaście po siódmej =

past seven = a quarter

kwadrans po siódmej

past seven

siódma trzydzieści = wpół

seven thirty = half past

do ósmej

seven

* At 500 and at each hundred above, the first part of the number remains unchanged: 500. **pięćsetny**, 600. **sześćsetny** etc.

- 7 szósta pięćdziesiąt pięć =
za pięć (minut) siódma.
- c O której wstałeś?
Była za pięć siódma.
Było pięć (minut) po
siódmej.
O której zaczyna się
konferencja?
O dziesiątej...
O dziesiątej dziesięć...
The hours are indicated by *ordinal* numbers, the minutes — by
cardinal numbers. The nouns *godzina* hour and *minuta* minute
are usually left out. Note that Poles use the word *która* (*która*
godzina?, *o której?* *what time?*) when enquiring about the time.
Afternoon hours can be counted either starting with 12 at noon:
pierwsza piętnaście (1.15 p.m.), *ósma wieczorem* (8.00 p.m.), or
with midnight: *godzina trzynasta piętnaście* (13.15), *godzina dwu-*
dziesta (20.00).
- 3 "co godzina/co godzinę" (every hour)
Co trzy minuty (N or A pl.)
spiker podaje dokładny
czas.
Similar expressions: *co minuta/co minutę* every minute; *co*
godzina/co godzinę every hour; *co pięć minut* every five minutes
etc.
- 4 Fractional numeral "pół" (half)
Mamy jeszcze okrągłe pół
godziny (G) do
rozpoczęcia seansu.
- 5 Adjective + group of words including a numeral
Spóźniłaś się o całe
piętnaście minut.
The adjective *całe* is in the A pl. Compare *okrągłe* (A sing.) *pół*
godziny above.

six fifty-five = five
to seven.
What time did you get up?
It was five to seven.
It was five (minutes) past
seven.
What time does the
conference start?
At ten...
At ten past ten...

6 Notes on verbs

- a irregular verbs: "zapomnieć" (forget) and "rozumieć" (under-
stand)
zapomnieć (pf): *zapomnę, zapomnisz, zapomni; zapomnimy, za-*
pomnicie, zapomną
rozumieć (ipf): *rozumiem, rozumiesz, rozumie; rozumiemy, rozu-*
miecie, rozumieją.
- b the verb "woleć (wolę, woli)" (prefer)
Wolę jechać pociągami. *I prefer to go by train.*
- c present tense of verbs denoting repeated action
Zwykle wstaję o godzinie *I usually get up at six.*
szóstej.
O ósmej rozpoczynam *At eight I begin work.*
pracę.
Zawsze się śpieszę. *I'm always in a hurry.*
Śniadania zazwyczaj nie *I don't usually eat*
jem. (infin.: jeść) *breakfast.*
(Compare *jadać* in L3 N5.)
Note that these present tense forms are translated into English
by the *simple* present.

7 The reflexive pronoun "się"

- a used with verbs denoting movement (with the prefix "prze-")
Chcę się z tobą przejść *I want to take a little*
trochę po świeżym *walk with you in the*
powietrzu. *fresh air.*
Here the prefix *prze-* denotes a rather short activity done for
pleasure or relaxation.
- b "się" is omitted to avoid repetition
Golę się szybko, myję się *I shave quickly, I wash*
i ubieram (instead of *and dress.*
ubieram się).
Compare similar examples in L6 N7.
- 8 Possessive adjective "swój, -a, -e"
Nastawiam i nakręcam *I'm setting and winding*
swój zegarek. *up MY watch.*
Dorotka opowiada bajkę *Dorotka is telling*
swojej lalce. *HER doll a fairy-tale.*

Swój, -a, -e refers to the subject of a sentence and it remains the same for all persons. As it has no equivalent in English, it has to be translated by different possessives: *my, your, his, her, its, our* and *their*, depending on the context. Compare

(ja) mam	<i>I have my</i>
(ty) masz swój dowód osobisty	<i>you have your identity card.</i>
(on) ma	<i>he has his</i>

9 Various cases

a the instrumental

Czym (I) pojedziesz?	<i>How are you going? (lit.</i>
Samolotem? Koleją?	<i>What are you going by?)</i>
	<i>By plane? By rail?</i>
Wolę jechać pociągiem (I).	<i>I prefer to go by train.</i>

See L2 N10 and L4 N11.

b the vocative

Gniewasz się, Jacusiu?	<i>Are you angry, Jacus?</i>
Dobrze, Irenko.	<i>All right, Irenka.</i>

c the nominative used as the vocative

Cześć, Jacek!	<i>Hello, Jacek!</i>
Dzień dobry, Baśka!	<i>Good afternoon, Baśka!</i>
With an informal greeting like Cześć or a familiar name form like Baśka , the vocative would be out of place.	

10 Adverbs used with or without the verb "być"

a Strasznie późno!	<i>It's terribly late!</i>
To za wcześnie.	<i>That's too early.</i>

In the present the verb **jest** is can be left out.

b Było strasznie późno.	<i>It was terribly late.</i>
To było za wcześnie.	<i>That was too early.</i>
In the past the verb było was must be kept.	

11 The conjunction "to" (then)

Dwudziesty siódmy? To	<i>The twenty-seventh?</i>
jutro muszę jechać na dwa dni do Warszawy.	<i>Then tomorrow I must go to Warsaw for two days.</i>

In a pair of sentences like these the conjunction **to** introduces the second sentence which expresses the result or consequences of the first one. It is translated into English by *so* or *then*.

Lesson eight The eighth lesson

The Mirski family

Part one

Andrzej Mirski My name is Andrzej. I'm the son of Adam and Zofia Mirski (*lit.* Mirskis). My father stayed four years in Ghana. My mother stayed with him throughout (*lit.* through the whole) the last year. They came back to Poland a week ago. I'm twenty years old. I study at the Academy of Mines and Iron Works in Cracow. My sister Magda attended grammar school in Lublin this year. She lived there at aunt Irena[s] and uncle Henryk[s]. Uncle Henryk Kowalczyk is our mother's brother. Today is Saturday, the twenty-ninth of June. In the afternoon a friend [of mine] will come to [visit] me. He is Bulgarian, his name is Borys Stojanow. My parents have invited him to us for a week. This evening Borys will meet all (*lit.* the whole) our family. We'll all go to grandfather Paweł[s] to [celebrate his] nameday. On Sunday, Monday and Tuesday we'll be sightseeing in Wrocław. For Wednesday, Thursday and Friday we're planning a trip to the mountains. On the sixth of July Borys and I are going to the lakes. We'll bathe and lie in the sun.

Part two

Grandfather's nameday

Andrzej Good evening, Grandpa! We've come to wish you [good] health and every happiness (*lit.* health, happiness and general well-being).

Borys Many happy returns (*lit.* A hundred years) and all the best.
Paweł Mirski Welcome, boys, welcome! (*lit.* I welcome you, boys, warmly!) Thank you for [your good] wishes! Have you come by yourselves? Where are the others? (*lit.* the rest of the family?)

Andrzej Mummy's doing something about her dress, as usual.

Borys And Magda is changing her hairdo for the tenth time.

Andrzej Daddy's probably still standing in the hall muttering and tapping his umbrella. He might even have started to swear already.

Paweł Mirski Don't talk [nonsense]! Your father's never sworn and is not swearing [now].

Andrzej But he was very angry.

Paweł Mirski This [is] understandable. Well, come along, [boys]! Come, Borys! You'll meet my wife, my daughter and my son-in-law. Oh, and my granddaughter Agatka.

The nameday dinner (*lit. At the nameday dinner table*)

Agata Borys, have (*lit. take*) some more ham.

Borys No, thank you, not any more.

Agata Well, then take (*lit. eat*) some salad.

Borys With pleasure (*lit. Gladly*).

Agata Try (*lit. taste*) [this] herring, too.

Borys Both the salad and the herrings are delicious.

Paweł Mirski Bring (*lit. serve*) the roast goose now, girls. Grandma has roasted it. It must be excellent.

Borys I took to Polish cooking at once, but here (*lit. with you, in your place*) — it's simply paradise for the palate.

Magda Our grandma is a real master!

Agata Borys will appreciate [her art of cooking] as soon as he gets her strawberry ice-cream.

Borys Will you go sightseeing with us tomorrow in Wrocław, Agatka?

Magda I think she'll be staying at home. She's cramming now, because she is to take her entrance exam to the university.

Borys Cramming? What does it mean?

Magda Don't you understand? She's studying hard (assiduously).

Agata I'm terribly afraid of this exam. Don't laugh (*lit. at me*)!

Andrzej Attention! We are going to sing „Sto lat” (“*May he live to be a hundred*”) for grandpa.

All May he live, may he live among us to be a hundred, a hundred years...

Part three

A mistake

Jan Górny Many happy returns of the day (Please accept my best wishes on your nameday), Helena!

Helena Wojnowa Thank you ever so much, Jan. What beautiful roses! Please sit down.

Jan Górny Yes, I will, but only for a moment.

Helena Wojnowa You've really given (*lit. made*) me a great surprise.

Jan Górny Flowers on your nameday a surprise?

Helena Wojnowa I celebrate my nameday on the second of March...

Jan Górny I thought it [was] today! I do apologize.

Helena Wojnowa It doesn't matter (*lit. harm*). From now [on] I will have my nameday on this day.

Before the vacations

Zbigniew Where are you going?

Jarosław I'm going home.

Zbigniew How [were] the exams? Have you done everything for the year?

Jarosław I have one more exam in September.

Zbigniew What will you be doing during your vacation?

Jarosław I shall have my job training (*lit. practice*) in July, in August I'll do some mountain climbing and in September I'll be preparing for my exam. And you?

Zbigniew I'll spend my whole vacation in the country. I'll be helping my parents.

At auntie's

Stanisław Good afternoon, auntie. May I [come in]?

Aunt How are you, my boy? [Do] come in! What have you been doing (*lit. What's to hear about you*)?

Stanisław Things are as they used to be (*lit. in the old manner*). Everything's all right (*lit. in order*).

Aunt Shall I make you [some] coffee?

Stanisław Please do, auntie. I'll gladly have (*lit.* drink) some.
Aunt Shall I give you something to eat? Aren't you hungry?
Stanisław I might have something. (*lit.* Give me, auntie.) A student is always ready to eat.

New words

akademia *f* academy,
 academic school
Akademia Górniczo-Hutnicza
 Academy of Mines and Iron Works
brat, -a, D sing. -u *m* brother
czwart/ek, -ku *m* Thursday
dziad/ek, -ka *m* grandfather
gęś *f* goose
góra *f* mountain
grud/zień, -nia *m* December
imieniny (pl.) *f* nameday (party)
jezioro *n* lake
kwie/cień, -tnia *m* April
lata see *rok*
lipiec *m* July
listopad, -a *m* November
luty, -ego *m* February
marzec, *marca* *m* March
mistrzyni *f* woman artist
niedziela *f* Sunday
parasol, -a *m* umbrella
październik, -a *m* October
piąt/ek, -ku *m* Friday
podniebienie *n* palate
pomył/ka, G pl. -ek *f* mistake
pomyślność *f* success
poniedział/ek, -ku *m* Monday
porząd/ek, -ku *m* order
praktyka *f* job training (period)
przedpok/ój, -oju *m* hall
raj, -u *m* paradise
rok, -u, pl. *lata* *n* year
róża *f* rose
sałat/ka, G pl. -ek *f* salad
sierp/ień, -nia *m* August
sobota *f* Saturday

suknia *f* dress
stycz/eń, -nia *m* January
szczęście *n* happiness
szyn/ka, G pl. -ek *f* ham
śledź, -a *m* herring
środa *f* Wednesday
tata *m* daddy
tydzień, *tygodnia* *m* week
wakacje, -i (pl.) vacations
wnucz/ka, G pl. -ek *f* granddaughter
wrzes/ień, -nia *m* September
wtor/ek, -ku *m* Tuesday
wuj, -a *m* uncle
wyciecz/ka, G pl. -ek *f* trip,
 excursion
zdrowie *n* health
zięć, *zięcia* *m* son-in-law

jaki, *jaka*, *jakie* what
jakie piękne róże! what
 beautiful roses!
twój, *twoja*, *twoje* your

doskonały, -a, -e delicious
górnicy, -a, -e mines (adj.)
hutniczy, -a, -e iron works (adj.)
imieninowy, -a, -e in:
życzenia imieninowe (good)
 wishes on someone's nameday
ostatni, -a, -e last
piękny, -a, -e beautiful
prawdziwy, -a, -e real
truskawkowy, -a, -e made
 from strawberries
lody truskawkowe (pl.)
 strawberry ice-cream

wielki, -a, -ie great, large
wspaniały, -a, -e excellent, grand,
 wonderful
wszelki, -a, -ie all, see *Phrases*
zrozumiały, -a, -e understandable

chętnie gladly
dotychczas up till now, still
dziś (= *dzisiaj*) today
pilnie assiduously, diligently
w czasie during

brać, *biorę*, *bierze* *ipf* take
wziąć, *wezmę*, *weźmie* *pf*
dzięk/ować, -uję, -uje *ipf* za (A)
 thank for
podzięk/ować, -uję, -uje *pf*
gadać *ipf* talk (*derogatory*),
 chatter
kapać się *ipf* bathe
wykapać się *pf*
kl/ąć, -nę, -nie *ipf* swear
koszt/ować, -uję, -uje *ipf* taste
skoszt/ować, -uję, -uje *pf*
ku/ć, -ję, -je *ipf* cram
 (*students' slang*)
myśl/eć, -ę, -i *ipf* think
obchodz/ić, -ę, -i *ipf* celebrate
obchodzić imieniny celebrate
 one's nameday
oceni/ać, -am, -a *ipf* (A) appreciate
ocen/ić, -ię, -i *pf*
opal/ać się, -am się, -a się *ipf*
 sun-bathe, get sun-burnt
opalić się, -ę się, -i się *pf*
plan/ować, -uję, -uje *ipf* plan
zaplan/ować, -uję, -uje *pf*
pochodz/ić, -ę, -i *pf* walk
 for a short time
pochrzak/iwać, -uję, -uje *ipf*
 mutter, grunt repeatedly
polub/ić, -ię, -i *pf* take to
poprawiać, -am, -a *ipf* (A) improve,
 make some changes
popraw/ić, -ię, -i *pf*
postuk/iwać, -uję, -uje *ipf* tap
 repeatedly

pozna/wać, -ję, -je *ipf* (A) meet
poznać, -am, -a *pf*
przebywać, -am, -a *ipf* stay
przesiedz/ić, -ę, -i *pf* stay for some
 time (*cf.* L7: *siedzieć w domu*
 stay at home)
przygotow/ywać się, -uję się,
 -uje się *ipf* do (G) work for,
 prepare (*i.e.* for an examination)
przygot/ować się, -uję się,
 -uję się *pf*
przyjm/ować, -uję, -uje *ipf* (A)
 accept
przyj/ąć, -mę, -mie *pf*
śmiać się, *śmieję się*, *śmieje się* *ipf*
 z kogo (G) laugh at somebody
śpiewać, -am, -a *ipf* sing
uważać, -am, -a *ipf* pay attention,
 see *Phrases*
weź (*imper. sing. of wziąć*) take!
wybierać się, -am się, -a się *ipf* go,
 plan to go
wy/brać się, -biorę się, -bierze się *pf*
wziąć see *brać*
zaliczać, -am, -a *ipf*
zalicz/yć, -ę, -y *pf* in:
zaliczyć rok studiów fulfil all
 the requirements necessary
 to complete a year of study
zaplanować see *planować*
zda/wać, -ję, -je *ipf*
zdać, *zdam*, *zda*, *zdadzą* *pf*
zdać egzamin pass an examination
znac/z/yć, -ę, -y *ipf* mean
zwiedzać, -am, -a *ipf* (A)
 go sightseeing
zwiedz/ić, -ę, -i *pf*
ży/ć, -ję, -je *ipf* live
życz/yć, -ę, -y *ipf* komu (D) czego
 (G) wish somebody something,
 see *Phrases*
nad (A) to
nad jeziora to the lakes
niech see *Phrases*
no i and also
że that

Phrases to remember

Co słyhać? What's the news?
 What have you been doing?
 Co to znaczy? What does it mean?
 jak zwykle as usual
 mam dwadzieścia lat I'm twenty
 mam na imię Andrzej my name
 is Andrzej
 nie gadaj don't talk (nonsense)
 nie szkodzi it doesn't matter
 po raz dziesiąty (= dziesiąty raz)
 the tenth time

po staremu nothing new,
 everything as usual
 Sto lat niech żyje, żyje nam... May
 he (she) live long (a hundred
 years!)
 Uważaj/uważajcie! Attention!
 wszystkiego najlepszego best wishes
 życzyć komu (D) wszystkiego
 najlepszego (G) wish somebody
 all the best
 życzyć zdrowia, szczęścia
 i wszelkiej pomyślności wish
 somebody health and happiness

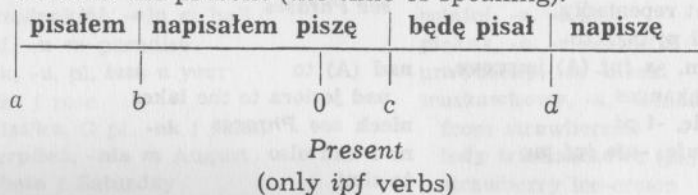
Notes

1 Future of imperfective verbs

It is formed with the future tense forms of the verb **być** *be* (*będę, będziesz* etc., see L4 N4) plus the imperfect forms ending in **-ł, -ła** (sing.) and **-li, -ły** (pl.).

Sing.	m	f	n	
1. <i>będę</i>				<i>I shall</i>
2. <i>będziesz</i>	<i>piśał</i>	<i>piśała</i>	—	<i>you will write</i>
3. <i>będzie</i>				<i>he/she/it will</i>
Pl.	men	women + objects		
1. <i>będziemy</i>				<i>we shall</i>
2. <i>będziecie</i>	<i>pisali</i>	<i>piśaly</i>		<i>you will write</i>
3. <i>będą</i>				<i>they will</i>

- 2 The types of Polish tenses you have learnt so far are summarized in the diagram below. The course of time covering the present, the past and the future is indicated by the line divided into the following sections: **a**: preterite of ipf verbs, **b**: preterite of pf verbs, **c**: future of ipf verbs, **d**: future of pf verbs. The zero point 0 marks the present (the time of speaking).

3 Imperative

a 2nd person singular

Conjugations 1 and 2: the **-esz** or **-isz** (**-ysz**) ending of the 3rd person sing. (present tense of ipf verbs and future tense of pf verbs) is dropped, e.g. *piszesz* — **piś!** (*write*); *napiszesz* — **na-piś!** (*write*); *kupisz* — **kup!** (*buy*).

Conjugation 3: the **-ą** ending of the 3rd person pl. (present tense of ipf verbs and future tense of pf verbs) is dropped, e.g. *czytają* — **czytaj!** (*read*); *przeczytają* — **przeczytaj!** (*read*). If after the removal of the ending the final group of consonants becomes rather hard to pronounce, **-ij** or **-yj** is added to it, e.g. *klniesz* — **klnij!** (*swear*).

Examples:

brać:	bierzesz	bierz!	take!
skosztować:	skosztujesz	skosztuj!	taste!
śmiać się:	śmiesz się	śmiej się!	laugh!

The vowel **o** may sometimes be replaced by **ó** as in:

zrobić:	zrobisz	zrób!	make, do!
---------	---------	-------	-----------

The irregular verbs introduced so far have the following forms of the imperative in 2nd pers. sing.:

być:	 bądź!	<i>be!</i>
chcieć:	 chciej!	<i>want!</i>
jechać:	 jedź!	<i>go! (by car etc.)</i>
ić:	 idź!	<i>go!</i>
jeść:	 jedź!	<i>eat!</i>
powiedzieć:	 powiedz!	<i>say!</i>
dać:	 daj!	<i>give!</i>
zapomnieć:	 zapomnij!	<i>forget!</i>

b other persons (1st + 2nd pers. pl., 3rd pers. sing. and pl.)

The 2nd person singular is the basic form from which the imperative for the other persons is derived. Thus appropriate plural endings are added to form the 1st and 2nd persons plural: *pijmy!* *let us drink!* *pijcie!* *drink!* (pl.). In the 3rd person sing. and pl. the particle **niech** is followed by the appropriate verb form in the present tense: **niech pije** *let him (her) drink*, **niech piją** *let them drink*.

c the table of imperative forms

Sing. 1. —

2. pij *drink*

3. niech pije

*let him/her drink*Pl. 1. pijmy *let us drink*2. pijcie *drink*

3. niech pija

let them drink

4 Polite forms of the imperative

Proszę, niech pan (pani)
siada.*Please sit down. (sing.)*Proszę, niech państwo
(panowie, panie) siadają.*Please sit down. (pl.)*

The form used here is that of 3rd pers.+the nouns **pan, pani, państwo, panowie, panie**. Parents and relatives are addressed in a similar way, for example:

Niech ciocia (mama, tata,
babcia) zrobi kawę.*Make some coffee, auntie
(mummy, daddy, granny).*

Niech ciocia da.

Give (me some), auntie.

5 Future tense forms of the irregular pf verb "wziąć" (take)

Sing.: wezmę, weźmiesz, weźmie

Pl.: weźmiemy, weźmiecie, wezmą

Imperative: weź

Preterite: wziąłem, wzięłaś, wziął, wzięła, wzięli etc.

6 Names of days

poniedział/ek, -ku m

*Monday*wtorek, -ku m *Tuesday*środa f *Wednesday*czwartek, -ku m *Thursday*piątek, -ku m *Friday*sobota f *Saturday*niedziela f *Sunday*

7 Names of months

stycz/eń, -nia *January*luty, -ego *February*marzec, -rca *March*kwiecień, -tnia *April*maj, -a *May*czerwiec, -ca *June*lipiec, -ca *July*sierpień, -nia *August*wrzesień, -śnia *September*październik, -a *October*listopad, -a *November*grudzień, -dnia *December*

The names of months are masculine; they all have the -a ending in the genitive, except **luty** which has the case forms of an adjective.

8 Notes on nouns

For the vocative sing. form **chłopcze** see App. A, 1A-1.

The noun **liceum** n *grammar school* has no case endings in the singular, see App. A, 1B-2c.

The noun **syn** son has the -u ending in L and V sing.: synu.

The noun **tydzień** week has the form **tygodni** before case endings: G tygodnia, D tygodniowi, I tygodniem etc.

The nouns **brat** brother and **ojciec** father are among the few exceptions adopting the -u ending in D sing.: bratu, ojcu.

The nouns **brat** brother and **rok** year have irregular plural forms: N and V bracia, G and A braci, I braćmi, L braciach; N, A and V lata, D latom, I latami, L latach.

9 Adjectives

The adjective **ostatni, ostatnia, ostatnie** last belongs to a small group of adjectives which have a soft consonant — other than k' or g' — before the -i ending in N sing. masculine and before other endings; App. A, 3, note 1.

The adjective **gotów** ready is one of the few adjectives ending in a consonant in N sing. masculine.

The adjective **górniczno-hutniczy** connected with mines and iron works consists of two adjectives: **górniczny** and **hutniczy**. In such combinations the first of the two adjectives adopts the -o ending (compare e.g. *socio-economic*).

Sami: N pl. of **sam** which qualifies nouns denoting men, see App. A, 2E.

10 Use of the infinitive

a with verbs denoting movement: "przyjść, wybierać się" etc.

Wybierasz się jutro z nami
zwiedzać Wrocław?

*Will you go with us
sightseeing in Wrocław
tomorrow? (or Do you
intend to go with us...?)*

Przyszliśmy ci życzyć
zdrowia...

*We've come to wish you
good health...*

b in constructions corresponding to the English "shall I?"

Zrobić kawę?

*Shall I make (you some)
coffee?*

A może dać ci coś zjeść?

*Shall I give you something
to eat?*

11 The clause with "że" (that)

Myśle, że będzie siedziała
w domu.

*I think she'll be staying
at home.*

Myślałem, że to (jest)
dzisiaj.

I thought it was today.

The conjunction **że** is preceded by a comma which must not be left out. Note that the omitted **jest** in the second example is translated by *was* in English. Unlike in English, tenses do *not* change in subordinate clauses when the preterite (here **myślałem**) is used in the main clause.

12 Questions with "jak?" (what about?)

Jak z twoimi egzaminami?
(= **Jak** jest z twoimi
egzaminami?)

*What about (lit. how with)
your exams?*

Remember that **jest** is can be dropped (see L4 N14), but that **było** *was* and **będzie** *will be* cannot be omitted:

Jak **było** (**będzie**) z twoimi
egzaminami?

*How was it (will it be)
with your examinations?
(lit.)*

13 Stress in foreign words

In u-ni-wer-sy-tet *university* the stress falls on the 3rd syllable from the end.

Lesson nine

The ninth lesson

A telephone call

Part one

Magdalena Mirška Hello! Here's Magda speaking. Borys and I are at the Post Office. Borys has booked a trunk call to Tarnów. We're waiting for the connection. This morning Borys was to call some friends (acquaintances) in Tarnów. He lost the slip of paper on which he had written their telephone number. I had to come to the Post Office with him and help him to find his friend's number. Borys has never booked a trunk call in Poland. He doesn't know how to use our telephone directory because he doesn't remember the sequence of letters in the Latin alphabet. The list of places in every voivodship is [arranged] in alphabetic order, isn't it? Also, the lists of institutions as well as private subscribers in every place have an alphabetical arrangement (or institutions... are listed alphabetically). The telephone operator has tried to get Tarnów twice already, but so far the number hasn't answered. Just a minute, Borys is making some signs to me. Well, yes. I see. The operator has again failed to get the connection. We'll go home, it seems. We'll give up the call.

Part two

The telephone directory

Magda When were you to call your friends?

Borys This morning.

Magda It's a quarter past eleven. [You'd better] call quickly.

Borys Good. Just a minute. Perhaps I'll find the slip of paper with the telephone number [on it].

Magda Well then. Have you found the slip? (*lit.* Is the slip [here]?)

Borys I can't find it.

Magda You've already been looking for it at home.

Borys I must have lost it on the train.

Magda Too bad. And do you at least remember the surname of your friend?

Borys Yes, I do. Trzeciakiewicz.

Magda Well, then let's look in the telephone directory.

Borys Will you help me, Madzia? I don't know how to use your directories.

Magda Of course I will help you.

Borys How does one find Tarnów?

Magda We'll find it in the directory. Look, here's Tarnów. Trzeciakiewicz, Waclaw.

Borys I need Zygmunt, not Waclaw.

Magda Here's Zygmunt, too. Number three one one two (31-12).

Asking for a long-distance call from a private telephone

Borys How shall I book a call to Tarnów?

Andrzej You were making a call from the Post Office, weren't you?

Borys Yes, but I didn't get the connection.

Andrzej Dial number nine zero zero (nine hundred). That's the number of the telephone exchange in Wrocław. Give [the operator] our number and ask for your number in Tarnów.

Borys Hello! Operator, my number's four one nine two three (419-23). I want Tarnów, number three one one two (31-12). Thanks.

Andrzej You should get your connection in a few minutes.

Borys May I also ask for a number in Warsaw?

Andrzej To Warsaw you dial directly (*lit.* you make the connection yourself). Wrocław has an automatic line to Warsaw.

Borys So I needn't ask the operator?

Andrzej No. Dial the code number and then, when you hear the continuous signal, dial your Warsaw number.

Part three

Asking for a long-distance call in a hotel

Jan Skalski Hello! Reception?

Operator Yes, sir.

Jan Skalski This is extension [room] three eight eight (388). Please get me Szczecin urgently, number five three two one seven (532-17).

Operator Good. Your name, please?

Jan Skalski Jan Skalski.

Operator I'll call you back (*lit.* I've accepted).

*
* *

Jan Skalski Hello!

Operator Three eight eight?

Jan Skalski Yes.

Operator Your number in Szczecin doesn't answer. Will you wait?

Jan Skalski Yes, I will. You can try it for me (keep connecting) till midnight (*lit.* twenty-four hours).

Operator All right, sir.

Extension number

Markiewicz Hello! Is that two one one six eight five (21-16-85)?

Operator Right, the operator. Yes?

Markiewicz I want extension forty-seven, please.

Operator Hold on (*lit.* I'm getting it). The number doesn't answer, sir.

Markiewicz Then give me [extension] forty-five.

Operator Hold on.

Markiewicz Thank you. Hello! May I speak to Mr Górny (*lit.* Mr. engineer Górny)? Good morning, Mr Górny. Markiewicz speaking...

New words

abonent, -a *m* subscriber

alfabet, -u *m* alphabet

centrala *f* exchange

centrala telefoniczna telephone exchange

instytucja *f* institution

kart/ka, *G pl.* -ek *f* slip of paper

kolejność *f* order

książ/ka, *G pl.* -ek *f* book

książka telefoniczna telephone directory, see also **spis**

mięscowość, *N pl.* -i *f* place

pociąg, -u *m* train

połączenie *n* connection

połączenie telefoniczne

telephone connection

rozmowa *f* call

rozmowa międzymiastowa

trunk call

rozmowa telefoniczna

telephone call

spis, -u *m* list, directory

sygnał, -u *m* signal
 telefonist/ka, G pl. -ek *f* operator
 układ, -u *m* arrangement, order
 układ alfabetyczny alphabetic order
 województwo *n* voivodship
 (the largest unit of local government in Poland)
 zamawianie *n* asking for, booking
 znak, -u *m* sign
 dawać (dać) znaki make signs

dziwięć nine

alfabetyczny, -a, -e alphabetical
 automatyczny, -a, -e automatic
 automatyczne połączenie
 telefoniczne automatic line
 ciągły, -a, -e continuous, constant
 kierunkowy, -a, -e *in*:
 kierunkowy numer telefoniczny
 code number
 łaciński, -a, -ie Latin (adj.)
 łaciński alfabet Latin alphabet
 potrzebny, -a, -e needed, necessary,
see Phrases
 prywatny, -a, -e private
 wewnętrzny, -a, -e *in*:
 wewnętrzny numer telefoniczny
 extension

nigdy never
 oczywiście of course
 tak samo similarly, in the same
 way, also
 wciąż so far (used with a negative
 verb)
 znów again

czekać, -am, -a *ipf* wait
 zaczekać, -am, -a *pf*
 dzwonić, -ię, -i *ipf* ring, telephone
 zadzwonić, -ię, -i *pf*
 gubić, -ię, -i *ipf* lose
 zgubić, -ię, -i *pf*
 korzystać, -am, -a *ipf* use
 skorzystać, -am, -a *pf*

łączyć, -ę, -y *ipf* connect, get
 (a telephone number)
 połączyć, -ę, -y *pf*
 odpowiadać, -am, -a *ipf* answer
 odpowiedzieć, -wiem, -wie,
 -wiedzą *pf*
 połączyć *see* łączyć
 posługiwać się, -uję się, -uje się *ipf*
 use, make use of
 posłużyć się, -ę się, -y się *pf*
 powinien, powinna, powinno he
 should, she should, it should
 rezygnować, -uję, -uje *ipf* give up
 zrezygnować, -uję, -uje *pf*
 skorzystać *see* korzystać
 uzyskać, -uję, -uje *ipf* get
 (a telephone connection)
 uzyskać, -am, -a *pf*
 wykręcać, -am, -a *ipf* dial
 wykręcić, -ę, -i *pf*
 wykręcić numer telefoniczny
 dial a number
 czekać *see* czekać
 zadzwonić *see* dzwonić
 zapisać, -uję, -uje *ipf* (A)
 write down
 zapisać, -szę, -sze *pf*
 zgubić *see* gubić
 znajdować, -uję, -uje *ipf* (A) find
 znaleźć, -jdę, -jdzie *pf*
 zrezygnować *see* rezygnować

choć chociaż, at least
 gdy when
 jak (colloq.) when

Phrases to remember

Halo! Hello!
 mnie potrzebny jest I need (+ noun)
 No co? Well, how is it? Well then.
 no tak well, yes
 Trudno! It can't be helped, too bad,
 hard luck.

Notes

1 "Powinien" (he should) as a modal verb equivalent

Originally an adjective, *powinien m*, *powinna f* and *powinno n* takes the preterite endings to form the present tense.

Present tense

Sing.	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
1.	powiniem <i>I should</i>	powinnam	—
2.	powinieneś <i>you should</i>	powinnaś	—
3.	powinien <i>he should</i>	powinna	powinno
Pl.	<i>men</i>	women + objects	
1.	powinniśmy <i>we should</i>	powinnyśmy	
2.	powinniście <i>you should</i>	powinniście	
3.	powinni <i>they should</i>	powinny	

2 Use of "powiniem" (I should) and "muszę" (I must) in the meaning "I think/I suppose that..."

Powinieneś za kilka minut dostać połączenie.
 (=Przypuszczam, że za kilka minut dostaniesz połączenie.)
 Musiałem tę kartkę zgubić w pociągu.
 (=Przypuszczam, że zgubiłem ją w pociągu.)
 Pieczona gęś musi być wspaniała. (=Myślę [jestem przekonany], że pieczona gęś jest wspaniała.)

You should get your connection in a few minutes. (=I think that you'll get your connection in a few minutes.)
 I must have lost the slip of paper on the train.
 (=I suppose [think] that I lost it on the train.)
 The roast goose must be excellent. (=I think [I'm convinced] that the roast goose is excellent.)

3 Other examples of the imperative

Wykręć numer dziewięćset.

Podaj numer naszego telefonu i zamów rozmowę z numerem w Tarnowie.

Dial number nine zero zero (lit. nine hundred).
 Give (the operator) our number and book a call to the number in Tarnów.

Wykręć numer

kierunkowy, a potem, jak usłyszysz sygnał ciągły, **wykręcaj** (= **zaczynj wykręcać**) numer warszawski.

Although the imperative can be formed both from ipf and pf verbs, when it is in the negative, it will more often be an ipf verb: **wykręć** pf — **nie wykręcaj** ipf dial — *don't dial*; **zamów** pf — **nie zamawiaj** ipf order — *don't order*; **powiedz** pf — **nie mów** ipf say — *don't say* etc.

4 Use of the infinitive

Jak **znaleźć** Tarnów?

Jak **zamówić** rozmowę z Tarnowem?

Both infinitives can be translated into English by means of a construction with **shall**+infinitive or **one**+present tense (see L8 N10b).

Dial the code number and then, when you hear the continuous signal, dial (=begin dialling) the Warsaw number.

How does one find Tarnów? How shall I book a call to Tarnów?

5 The conjunctions "więc" (so) and "to" (then)

(Wrocław ma połączenie automatyczne

z Warszawą.) **Więc** nie muszę prosić centrali międzymiastowej?

(Proszę pana, ten numer nie odpowiada.) **To** proszę czterdzieści pięć.

Both conjunctions introduce sentences expressing the results or consequences of actions indicated earlier, but **to** is the more colloquial of the two. See L7 N11.

(Wrocław has an automatic line to Warsaw.) So I needn't ask the operator?

(The number doesn't answer, sir.) Then give me four five.

6 Time clause with the conjunction "jak" (when)

Jak usłyszysz sygnał ciągły, **wykręcaj** numer warszawski.

When you hear the continuous signal, dial the Warsaw number.

7 Relative clauses with "który, -a, -e" (which, that)

Zgubił kartkę, **na której** zapisał numer telefonu.

He lost the slip of paper on which he had written the telephone number.

The form **której** is that of L sing. f because it follows the preposition **na on** (**na której on which**).

8 Negation

a **Więc nie muszę prosić** centrali międzymiastowej (G)?

So I needn't ask the operator?

Notice the genitive after **nie muszę prosić**. In the affirmative the accusative would be used instead (cf. L1 N5b, L2 N8b).

b double negative

Borys **nigdy nie** zamawiał w Polsce rozmowy międzymiastowej.

Borys has never booked a trunk call in Poland.

This is another example. Compare L1 N14, L2 N12, L5 N9.

9 Movable "e" in the preposition "ze"

Proszę zamówić dla mnie pilną rozmowę **ze** Szczecinem.

Please get me Szczecin urgently.

Compare **ze mną** *with me*, **przede mną** *ahead of me* in L5 N13 and L6 N11.

Sightseeing in Wrocław

Part one

Borys Stojanow For the last two days I've been at (my) friend's in Wrocław. Wrocław is an old Polish town, beautifully situated on the [river] Odra. For several hundred years [it] did not belong to Poland. Poland regained it after the Second World War. Today we are sightseeing [in] this city. In the morning we saw the building of Wrocław University. It's a beautiful palace [built] in the baroque style. Now we're in the old town market. We're admiring the Gothic town hall. We're enchanted with the renaissance houses. In a short time we'll see the interior of the old church of St. Elizabeth. Then we'll see an even older church, St. Adalbert's. After lunch we'll go sightseeing in Ostrów Tumski (*an old historical place*). There we'll see the cathedral and a little church, St. Giles', the oldest Polish church in Wrocław. We'll also go to the Botanical Gardens. We'll be glad to rest among the trees (*lit. the green*) and the flowers.

Part two

In front of the Town Hall

Andrzej The Town Hall is the most beautiful building (*lit. relic of the past*) in Wrocław.

Borys Because Gothic is the most beautiful style in architecture.

Magda Sorry, but I can't agree with you. In my opinion (*lit. For me*) the baroque building of the university is more beautiful.

Andrzej Oh, yes. My sister adores the baroque and the baroque angels (*lit. little angels*).

Magda Don't be sarcastic, Jędrek!

Borys Let's not quarrel! The university auditorium is really beautiful.

In the Post Office Museum

Jędrek Let's go in here. This is the only Post Office Museum in Poland.

Magda We have a large stamp collection here.

Borys Is this the largest stamp collection in Poland?

Jędrek I don't know. Perhaps [there] is a larger [one] in Warsaw.

Magda This isn't the most important department of this museum. The department of history of the Polish Post Office is probably more important. There you'll see horse-drawn stage-coaches.

Jędrek Every department is important here.

Sightseeing is exhausting

Magda I wish we had stayed (*lit. I regret we didn't stay*) longer in the Botanical Gardens. It was so quiet, nice [and] pleasant there.

Jędrek Don't grumble, Magda!

Magda I'm terribly hot. I can't (I haven't got the strength to) walk [any] farther.

Borys I'm not at all too warm. Yesterday it was worse, much hotter.

Magda You're a Bulgarian, you're used to higher temperatures.

Borys Yes, it's much warmer in Bulgaria.

Jędrek Let's go [and] have something to drink.

Magda And perhaps we'll eat something too? I'm hungry.

Jędrek The nearest restaurant from here is (*lit. Nearest way from here is to the restaurant*) "Pod Żółtą Kaczką" ("Under the Golden Duck").

Magda The "Ratuszowa" (*the Town Hall Inn*) is better. [It's] a little farther but [they] give [you] better food. And the service is quicker.

Borys Let's go [there].

Magda It'll certainly be cooler and more pleasant there than in the street.

Part three

New suburbs

Jerzy You've seen the old Wrocław today. Tomorrow we'll go to the Museum of Silesia.

Ewa Fine, Jurek. And what shall we see the day after tomorrow?

Jerzy We'll go to Środa Śląska.

Ewa Before [we go there], show me the new suburbs of Wrocław.

Jerzy Right. We'll start with the Kościuszkó quarter and then see the quarter at PKWN Square (PKWN: Polish Committee for National Liberation).

Ewa (Is) that the newest suburb of Wrocław?

Jerzy No. The newest one is Gajowice.

The nicest topic – children

Maria Well, Danusia? Did you like my twins?

Danuta Very much so! Only Joasia is a bit pale [and] thin.

Maria She's been ill recently. She was even paler and thinner.

Danuta Maciej is taller than she, sturdier and stronger.

Maria He was born first. Some forty or fifty minutes earlier. He looked (*lit. was*) like a doughnut: round and plump. But Joasia is now prettier. And more shapely.

Danuta Yes, [she's] ever so shapely [and] nice. But Maciej isn't bad looking, either. A sturdy male (*lit. a man like an oak*)!

At a friend's

Teresa [Is] this your biggest room?

Urszula Yes. I have two smaller ones besides. Come [and] see.

Teresa The hall is longer and wider than mine. The bathroom is the same. Only your bath-tub is shorter than mine.

Urszula But deeper, I think.

Teresa Yes, you're right.

Urszula Here's the smaller room, and this tiny [one] is our Małgosia's room.

New words

anioł/ek, -ka *m* little angel
architektura *f* architecture
aula *f* auditorium

barok, -u *m* baroque
bliźniak, -a *m* twin
budyn/ek, -ku *m* building

Bulgaria *f* Bulgaria

chłop *m* peasant; male (*colloq.*),

see Phrases

dąb, dębu/dęba *m* oak

dyliżans, -u, N pl. -e *m* stage-coach

dział, -u *m* department

(in a museum)

dzielnica *f* suburb, quarter

of a town or city

gotyk, -u *m* gothic

historia *f* history

jedzenie *n* food

kamienica *f* large house, building

katedra *f* cathedral

kościół, -oła *m* church

muzeum *n* museum

obsługa *f* service

ogród, -odu *m* garden,

see botaniczny

pałac, -u *m* palace

pączek, -a *m* doughnut

PKWN (pronounce pe-ka-wu-en)

Polish Committee for National Liberation (first temporary government in Poland after the Second World War, established on July 21, 1944)

pokoik, -u *m* (small) room

ratusz, -a *m* town hall

ryn/ek, -ku *m* market-place

siła *f* strength

styl, -u *m* style

styl barokowy baroque style

temat, -u *m* topic

temperatura *f* temperature

wnętrze *n* interior

wojna *f* war

zabytek, -ku *m* relic of the past

zbiór, -oru *m* collection

zielen *f* trees and bushes
(collectively)

zwiedzanie *n* sightseeing

barokowy baroque (adj.), *see styl*

blady, bledszy pale, paler

botaniczny botanical

ogród botaniczny botanical gardens

brzydkie ugly, bad-looking

chudy thin

chudziutki very thin

długi, dłuższy long, longer

głęboki, głębszy deep, deeper

głódny hungry

gotycki gothic

grubiutki plump

jedyny only (adj.)

konny horse-drawn

kościuszkowski Kościuszkó (adj.)

(Tadeusz Kościuszkó, 1746—1817, Polish hero who also participated in the American War of Independence)

krótki short

lepszy (comp. of **dobry**) good

better

małutki very little, tiny

męczący tiring

miłutki very nice

mniejszy (comp. of **mały**) small, little) smaller

mocny strong

położony situated

pulchniutki very plump

ratuszowy town hall (adj.)

ratuszowa (restauracja) town hall inn

renesansowy renaissance (adj.)

szeroki, szerszy wide, wider

szybki, szybszy quick, quicker; fast, faster

śląski Silesian

światowy worldly, world (adj.)

druga wojna światowa World War II

święty saint

taki sam, taka sama, takie samo the same

tęgi, tęższy stout,

stouter

uniwersytecki belonging
to university
budynek uniwersytecki
university building
ważny, ważniejszy important,
more important
większy (comp. of wielki great and
duży large) larger, greater
wrocławski Wrocław (adj.)
wysoki, wyższy tall, taller
zgrabniutki very shapely
zgrabny shapely
zły (comp. gorszy) bad (worse)

blisko, bliżej near, nearer
chłodno coolly
ciepło warmly
dalej (comp. of daleko far) farther
długo, dłużej long, longer
gorąco, goręcej hotly, more hotly
gorzej see złe
lepiej (comp. of dobrze well) better
miło nice, nicely
mniej (comp. of mało little) less
na pewno certainly
pewno see na pewno
pięknie beautifully
pojutrze the day after tomorrow
przedtem before
przyjemnie pleasantly
więcej (comp. of dużo much) more
znacznie considerably, much
złe, gorzej badly, worse

kilkadziesiąt any number
from 30 to 90

chor/ować, -uję, -uje ipf be ill
godz/ić się, -ę się, -i się ipf z kim
(I) agree with somebody
zgodz/ić się, -ę się, -i się pf
kłócić się, -ę się, -i się ipf z kim
(I) quarrel with somebody
marudzić, -ę, -i ipf grumble,
complain

należ/eć, -ę, -y ipf do kogo (G)
belong to somebody
odpoczywać, -am, -a ipf rest
odpocz/ać, -nę, -nie pf
odzysk/iwać, -uję, -uje ipf regain
odzyskać, -am, -a pf
pokaz/ywać, -uję, -uje ipf co (A)
komu (D) show somebody
something
poka/zać, -zę, -że pf
posiedzieć, -ę, -i pf stay for a short
time
przywykać, -am, -a ipf do czego
(G) get used to something
przywykn/ać, -ę, -ie pf
rodz/ić się, -ę się, -i się ipf be born
urodz/ić się, -ę się, -i się pf
uwielbiać, -am, -a ipf (A) adore
widz/ić, -ę, -i ipf (A) see
zobacz/yć, -ę, -y pf
wiedzieć, wiem, wie know
wybaczać, -am, -a ipf komu (D)
co (A) forgive somebody
something
wybacz/yć, -ę, -y pf
zachwycać się, -am się, -a się ipf
czym (I) be delighted with
zachwyc/ić się, -ę się, -i się pf
zaczynać, -am, -a ipf (A + infin.)
begin
zacz/ać, -nę, -nie pf
zgodzić się see godzić się
zobaczyć see widzieć
żał/ować, -uję, -uje ipf czego (G)
regret something

nad on (the river)
o in:
o pięć więcej, o wiele więcej five
more, much (many) more (no
preposition is used in English)
od than in:
wyższy od niej he's taller than she
przez (A) for
wśród among, amidst

jak as (used in comparison),
see Phrases
niż than
za too

Phrases to remember

Chłop jak dąb! A sturdy male.
dla mnie (ciebie) for me (you),
in my (your) opinion
No i co? Well?
słusznie right

Notes

1 Comparison of adjectives

a The comparative is formed with the suffix **-sz** (+**-y**, **-a**, **-e**):
nowy — **nowszy** new — newer; **chudy** — **chudszy** thin — thinner;
stary — **starszy** old — older.

b changes in consonants and vowels

1. **ł** becomes **l**: **miły** — **milszy** pleasant — pleasanter; **g** becomes **ż**: **długi** — **dłuższy** long — longer.
2. Adjectives ending in the suffixes **-ki**, **-eki** and **-oki** lose these suffixes: **krótki** — **krótszy** short — shorter; **daleki** — **dalszy** far — farther; **głęboki** — **głębszy** deep — deeper; **szeroki** — **szerszy** wide — wider.
3. The vowels **a** and **o** may be replaced by **e**, e.g. **blady** — **bledszy** pale — paler. In the adjective **gorący** hot the vowel **a** is replaced by **e**: **gorętszy** hotter.
4. When the final **-y** (**-i**) is preceded by two consonants, the suffix that is added is **-ejszy**; also, the consonant immediately before it becomes soft, whereas **t** is replaced by **ć**: **piękny** — **piękniejszy** beautiful — more beautiful; **tłusty** — **tłuszcieszy** fat — fatter.

c irregular comparatives

dobry — **lepszy** good — better; **zły** — **gorszy** bad — worse; **wielki** (**duży**) — **większy** great (large) — greater (larger); **mały** — **mniejszy** small — smaller; **wysoki** — **wyższy** tall — taller; **lekki** — **lżejszy** light — lighter.

2 Comparison of adverbs

a The comparative is formed with the suffix **-ej**, which is always preceded by a soft consonant.

The consonants **ł d t st r g ch**
change into **l dź ć śc rz ż sz.**

Examples: **słabo** — **słabiej** *weakly — more weakly*; **prosto** — **prościej** *simply — more simply*; **długo** — **dłużej** *long — longer*; **cicho** — **ciszej** *softly — more softly*.

- b irregular comparatives:** **dobrze** — **lepiej** *well — better*; **źle** — **gorzej** *badly — worse*; **dużo (wiele)** — **więcej** *much (many) — more*; **mało** — **mniej** *little (few) — less (fewer)*; **lekko** — **lżej** *lightly — more lightly*.

3 The superlative

The superlative of adjectives and adverbs is formed with the suffix **naj-** added to the form of the comparative: **najgrubszy** — *the fattest*; **najpiękniejszy** *the most beautiful* etc.; **najsłabiej** *most weakly*; **najdłużej** *longest*; **najlepiej** *best* etc.

4 Emphatic suffixes used with adjectives (“-utki, -eńki”) and adverbs (“-utko”)

-utki: (pulchny) **pulchnutki** *very plump*; (zgrabny) **zgrabniutki** *very shapely*

-eńki (used less often than **-utki**): (mały) **maleńki** *(little) very little*

-utko: (cicho) **cichutko** *(softly) very softly*; (mało) **malutko** *(little) very little* etc.

These suffixes not only indicate an intensified quality of the adjectives or adverbs they are used with, but they also underline an affectionate attitude on the part of the speaker. In this lesson, for example, they are used in expressions relating to babies. Their meaning is conveyed into English by means of *very* which lacks the emotional quality these suffixes have in Polish.

5 Expressions used when comparing nouns and adjectives such as “like, the same as, than” etc.

- a** Był jak pączek: grubiutki, *He was like a doughnut:*
pulchniutki. (=Był *round and plump* (=He
grubiutki i pulchniutki *was as round and plump*
jak pączek.) *as a doughnut*.)
Łazienkę mam taką samą. *The bathroom is the same.*

(=Moja łazienka jest taka *sama jak twoja.*)

Tutaj jest tak samo *spokojnie i przyjemnie jak w Ogrodzie Botanicznym.*

- b** Twój przedpokój jest dłuższy i szerszy **niż** mój (N). (=Twój przedpokój jest dłuższy i szerszy **od** *mojego* [przedpokoju] (G).) *Maciej jest wyższy od niej* (=od Joasi (G).)

Comparing adjectives we use the word **niż**+nominative or the preposition **od**+genitive. In comparing adverbs only the word **niż** is used:

Tam na pewno będzie chłodniej i przyjemniej **niż** na ulicy.

- c** Maciej urodził się o kilkadziesiąt minut wcześniej **od** Joasi (or **niż** Joasia).

W Bułgarii jest o wiele cieplej **niż** w Polsce.

Indicating the degree of difference we use the preposition **o**+accusative of the noun (or a numeral and a noun).

6 Irregular verb “wiedzieć” (know)

It has the same endings as the verb **powiedzieć** *say* (see L4 N3), but it is imperfective.

7 Verbs with the pronoun “się”

- a** Chodźmy się czegoś napić. *Let's go and have something to drink.*

Verbs with the pronoun **się** and the prefix **na-** denote actions (or states) performed or experienced with great intensity up to a saturation point, e.g. **najadłem się** *I have eaten as much as I needed*; **napracowałem się** *I worked till I got tired* etc. The verb **napić się** *czego* (G) means *drink a sufficient amount of something*,

(=My bathroom is the same as yours.)

It is as nice and quiet here as in the Botanical Gardens.

Your hall is longer and wider than mine. (This is the translation of both Polish versions.)

Maciej is taller than she (=Joasia).

It'll certainly be cooler and more pleasant there than in the street.

Maciej was born some forty or fifty minutes earlier than Joasia.

In Bulgaria it is much warmer than in Poland.

but it may also mean *drink a little, satisfy one's thirst to some extent*. The use of **na-** in the latter meaning is rather exceptional. Note the added particle **-ś** in *czegoś* (see App. A, 2C).

- b **Urodził się pierwszy.** *He was born first.*

The verb **urodził się** clearly stands here for the passive voice.

8 Use of present tense

Od dwóch dni **jestem** *For the last two days I've been* (pres. perfect) *at my friend's in Wrocław.*
u kolegi we Wrocławiu.

See also L4 N5.

9 Use of the infinitive

- a **Chodźmy się czegoś napić.** *Let's go and have something to drink.*

Compare L8 N10a.

- b **Nie mam sił iść dalej.** *I haven't got the strength to walk any further.*
Nie mam ochoty tutaj *I have no desire (intention) to stay here.*
siedzieć.

In English the construction is similar: the noun is followed by the infinitive.

10 Adverb constructions

- a **Polish equivalents of the English pattern "it is/was" + adverb**

Tam było tak spokojnie *It was so nice and quiet*
i przyjemnie. *there.*

W Bulgarii jest o wiele *It's much warmer in*
cieplej. *Bulgaria.*

Najbliżej stąd jest do *From here the nearest*
restauracji „Pod Złotą *restaurant is "The Golden*
Kaczką”. *Duck".*

- b **dative of personal pronouns/nouns + adverb**

Strasznie mi (D) gorąco. *I'm terribly hot.*
Mnie (D) wcale nie *I'm not at all too warm.*
za ciepło.

The name of the person (or animal) who experiences the sensations of heat, cold etc. expressed by the adverb is in the dative and so is the personal pronoun which replaces it. Notice the

stressed form of the pronoun (**mnie**) in the second example above (cf. L5 N5a). Also note that **jest** is omitted in these sentences.

11 Adverb + infinitive

Miło nam będzie odpocząć *We'll be glad to rest among*
wśród zieleni i kwiatów. *the green trees and the flowers.*

Bardzo mi było miło poznać *I was very glad to meet*
panią Mirską. *Mrs Mirska.*

Jankowi było przyjemnie *Janek was pleased to talk*
rozmawiać z kolegą. *to his friend.*

Note the datives (**nam, mi, Jankowi**) in these constructions.

12 The conjunction "że" (that)

Żałuję, żeśmy nie *I regret we didn't stay*
posiedzieli dłużej w *longer in the Botanical*
Ogrodzie Botanicznym. *Gardens.*

Note that the verbal ending **-śmy** is added to the conjunction: **żeśmy**. (Cf. L5 N3.) For the clause with **że**, see L8 N11.

Buying presents

Part one

Agata Wójtowicz Today we'll be buying presents for Borys' family. Jędrek suggests some folk crafts (products). So we'll start with the "Cepelia" shops. We'll also look into a gift shop and then go to a "Desa" shop (*a shop selling antiques, modern pictures, tapestry etc.*). In the "Cepelia" shop I'll try to talk Borys into [buying] some amber articles. Small articles of amber are typical gifts (souvenirs) from Poland. But they're much more expensive than other articles of folk craftsmanship. Silver articles are as expensive as the amber ones. Things made of wood, copper or iron are cheaper than amber or silver articles. Linen napkins and straw mats are inexpensive and practical. In the "Desa" shop I'll show the boys a small water-colour by Nikifor. He was a Polish primitive painter. He died not long ago. He lived in Krynica and painted chiefly architecture. It'll be a beautiful present for Borys' mother. Mrs Stojanow is an architect and she paints a little herself.

Part two

In the "Cepelia" shop

Borys I can't make up my mind. Here one thing is prettier than another.

Jędrek I told you you'd find it difficult to choose (*lit.* you'd have trouble choosing).

Borys I thought about cuff-links for my father. This pair is nice. Father will like it.

Jędrek That one is prettier than this. And more elegant.

Agata The pair of cuff-links with dark amber is the prettiest of all.

Borys You're right. You have good taste, Agatka. I'll buy these for my father.

Agata And what [will you buy] for your sister?

Borys I'll buy [her] a doll [dressed] in folk costume.

Jędrek A Silesian [doll]?

Borys It's not colourful enough.

Jędrek A doll from Łowicz is more colourful than a Silesian one.

Agata A Cracovian is the most colourful of them all.

Borys Right. I'll buy my sister a Cracovian. And what shall I buy my grandma?

Jędrek Buy her this small sewing-box.

Agata But this is a large chest!

Borys Yes, it's too big. I'll take that smaller box.

A present for Mrs. Stojanow

Zofia Mirska How was the shopping?

Borys I haven't yet bought a present for my mother.

Zofia Mirska Why [not]?

Jędrek That's a long (*lit.* whole) story! Agata has found in the "Desa" a small painting by Nikifor.

Zofia Mirska And what? The price was too high?

Jędrek Not really. But Borys won't be allowed to take a Nikifor abroad!

Zofia Mirska Well, no. That's the trouble. You know what, Jędrus! Bring the book (album) of reproductions of Noakowski from my room!

Jędrek Mother! You're wonderful!

Zofia Mirska [Please] accept this book for your mother. Unfortunately, it's less valuable than an original picture, but it can't be helped.

Borys Thank you ever so much. Noakowski was a wonderful painter of architecture, wasn't he? And mother is an architect. She'll be delighted!

Part three

At a "Desa"

Mrs Zięba Can I get (*lit.* Shall I be able to get) a small water-colour here?

Shop assistant Certainly. [Perhaps you'd] look at that water-colour by Olpiński.

Mrs Zięba It's pretty but I'd prefer a better-known painter than Olpiński. Have you got a painting by Makowski, perhaps?

Shop assistant Certainly, I have a water-colour of his.

Mrs Zięba Show it to me, please.

Shop assistant It's smaller than Olpiński's painting but prettier. You'll like it.

Mrs Zięba It's really beautiful. But it probably costs more?

Shop assistant Yes, [it does]. The price of this water-colour is much higher than the price of that.

Mrs Zięba It doesn't matter. I'd rather buy a more expensive but a more valuable painting than a cheaper and less valuable one.

Choosing presents

Danuta I must buy a nice wallet for grandpa. What do you think of this big one?

Krystyna Too big. I prefer a smaller one.

Danuta I'll buy a bigger one, though. It'll be more useful (practical).

Krystyna Shall we now look at [some] handbags?

Danuta I've just thought about buying a handbag for mother.

Krystyna How do you like that small black one?

Danuta It's pretty, but too heavy.

Krystyna And this?

Danuta Heavier still.

Krystyna Look. This one [here] is much lighter.

Danuta [Yes] indeed. I'll buy it [for] mother.

New words

akwarela *f* water-colour (picture)

album, -u *m* book of reproductions

architekt *m* architect

bursztyn, -u *m* amber

cena *f* price

wysoka cena high price

Cepelia abbreviated from:

Centrala Przemysłu Ludowego

i Artystycznego Trading Centre

of Folk Arts and Crafts

chłop/iec, -ca *m* boy

Desa = Dzieła Sztuki i Antyki

(przedsiębiorstwo państwowe)

Works of Art and Antiques

(state concern)

drzewo *n* wood

przedmiot z drzewa object,

thing made of wood

historia *f* story

kasetka *f* box

kasetka na nici sewing box

kłopot, -u *m* trouble

mieć kłopot z czym be in trouble over something

Krakowianka *f* Cracovian girl (doll etc.)

kupowanie *n* buying

Łowiczanka *f* Łowicz girl (doll)

malarz *m* painter

malarz-prymitywista *m* primitive painter

mata *f* mat

mata słomiana straw mat

miedź *f* copper

nić, N pl. -i, I pl. -mi *f* thread

obraz, -u *m* picture, painting

obraz/ek, -ka *m* small picture

para *f* pair

para spinek pair of cuff-links

portfel, -u *m* wallet

prezent, -u *m* present

przedmiot, -u *m* object, article

reprodukcja *f* reproduction

rzecz, N pl. -y *f* thing

serwetka *f* napkin

siostra *f* sister

sklep, -u *m* shop

skrzynia *f* chest

spinka *f* cuff-link

sprzedawca *m* shop assistant

srebro, G pl. **sreber** *n* silver

strój, -oju *m* costume

Ślązaczka *f* Silesian woman (girl etc.)

torebka *f* bag, handbag

upominek, -ku *m* gift, souvenir

wybieranie *n* choosing

wybieranie prezentów choosing gifts, presents

wybór, -oru *m* choice

wyrób, -obu *m* article, product

zakup, -u *m* purchase

zakupy (pl.) shopping

żelazo *n* iron

sam, -a, -o himself, herself, itself

autentyczny authentic

bursztynowy amber (adj.)

ciemny dark

ciężki heavy

czarny black

dobry gust good taste

drogi expensive

elegancki elegant

kolorowy colourful, colour (adj.)

lekki, lżejszy, light, lighter

lniany linen (adj.)

ludowy folk (adj.)

ludowe wyroby articles

of folk craftsmanship

niedrogi inexpensive

praktyczny practical, useful

słomiany straw (adj.)

tani cheap

typowy typical

wartościowy valuable

zachwycony delighted

bardziej (comp. of **bardzo** very much) more

drogo, **drożej** expensively, more expensively

dużo droższy much more expensive

dużo wyższy much taller

głównie mainly, chiefly

nie bardzo not very, not very much

równie ... jak (= **tak samo ... jak**)

equally, as ... as

rzeczywiście indeed

decydować się, -uję się, -uje się *ipf* make up one's mind

zdecydować się *pf*

malować, -uję, -uje *ipf* paint

namalować *pf*

namawiać, -am, -a *ipf* kogo (A)

na co (A) (try to) persuade

namówić, -ię, -i *pf*

popatrzeć, -ę, -y *pf* glance,

look at for a moment

proponować, -uję, -uje *ipf* co (A)

komu (D) propose something

to somebody **zapropionować** *pf*

sądzić, -ę, -i *ipf* o czym (L) think, suppose
 uda/wać się, -ję się, -je się *ipf*
 komu (D) turn out according to expectations, be successful
 udać się, udam się, uda się, udam się *pf*
 wywo/zić, -zę, -zi *ipf* (A) take something away or abroad
 wy/wieźć, -wiozę, -wiezie *pf*
 zamierzać, -am, -a *ipf* (+ *infin.*) intend zamierz/yć, -ę, -y *pf*
 proponować *see* proponować
 zdecydować się *see* decydować się
 ze/mrzeć, -mrę, -mrze *pf*, pret. zmarł die

z (= ze) of
 z bursztynu of amber
 ze srebra of silver

ależ *introductory particle*
 in a sentence expressing surprise, disagreement etc.
 czy (= albo) or
 jednak however

Phrases to remember

I co? What next?
 Nic nie szkodzi. It doesn't matter.
 No tak! Well, no!
 (after negation)
 To cała historia! That's a long story!
 Wiesz co? Do you know what?

Notes

1 Adverbs "bardzo — bardziej — najbardziej" (very — more — the most) and "mało — mniej — najmniej" (not very [lit. little] — less — the least)

a These adverbs indicate the degree of the quality expressed by adjectives such as: *elegancki* elegant; *kolorowy* colourful; *praktyczny* practical; *typowy* typical; *wartościowy* valuable etc.

bardzo/mało	<i>very/not very</i>
bardziej/mniej	<i>more/less</i>
najbardziej/najmniej	<i>the most/the least</i>

b The adverb *bardzo* also appears before the adjectives which form the comparative by means of the suffixes *-szy* or *-ejszy* (L10 N1a and N1b), e.g. *bardzo mały* very small; *bardzo brzydki* very ugly; *bardzo przyjemny* very nice etc.

2 Expressions used with comparison such as "as ... as", "less ... than" etc.

Równie (= tak samo)	<i>Silver articles are as</i>
drogie jak bursztynowe	<i>expensive as the amber</i>
są przedmioty ze srebra.	<i>ones.</i>

Najładniejsza ze wszystkich
 jest ta para spinek
 z ciemnymi bursztynami.
 Najbardziej ze wszystkich
 lalek kolorowa jest
 Krakowianka.

Album z reprodukcjami
 jest niestety mniej
 wartościowy niż
 autentyczny obraz.
 Wolę kupić obraz droższy
 a bardziej wartościowy niż
 tańszy i mniej wartościowy.

Cena była za wysoka?

The pair of cuff-links with
 dark amber is the prettiest
 (of all).
 A Cracovian is the most
 colourful of all dolls.

Unfortunately, the book of
 reproductions is less
 valuable than an original
 picture.
 I'd rather buy a more
 expensive but a more
 valuable picture than
 a cheaper and less valuable
 one.

The price was too high?

3 Notes on nouns

The noun *album* a book of reproductions is masculine with regular endings: G *albumu*, D *albumowi*, I *albumem* etc. Other nouns with *-um* at the end are of neuter gender and do not adopt any endings in singular; see L8 N8. The noun *dziadzio* grandpa is masculine: sing. G and A *dziadzia*, D *dziadziowi*, I *dziadziem*, L and V *dziadziu*; pl. N and V *dziadziowie*, G and A *dziadziów* and so on. The nouns *Cepelia* and *Desa*, formed from initials, are inflected as regular feminine nouns: w "Cepelii" in "Cepelia"; w "Desie" in "Desa". The wife's name *Ziębina* Mrs. *Zięba* is formed by means of the suffix *-ina* from the husband's name *Zięba*. This is the way women's names are formed from men's names ending in *-a*.

4 Dative or the preposition "dla" + genitive of a noun denoting a person

Compare the two patterns as shown in the following sentences.
 Kupię te spinki ojcu (D).

*I'll buy these cuff-links
 for my father.*

Kupię siostrze (D)
 Krakowiankę.

*I'll buy my sister
 a Cracovian (doll).*

A co kupić dla babci (G)?

Myslałem o spinkach
dla ojca (G).

And what shall I buy my
grandma (lit. for my
grandma)?
I thought about cuff-links
for my father.

5 Use of "sam, -a, -o"

Pani Stojanowa jest
architektem i sama trochę
maluje.

The English equivalent of this adjectival pronoun is the personal
pronoun + self.

Mrs Stojanow is an
architect and she paints
a little herself.

6 Future tense of imperfective verbs formed with infinitive

Dziś będziemy kupować
upominki dla rodziny
Borysa.

Today we'll be buying
presents for Borys' family.

In the example the infinitive (**kupować**) replaces the forms ending
in **-ł, -ła, -ło, -li, -ły** (L8 N1), so that instead of **będziemy kupo-
wali** the form **będziemy kupować** is used. However, this pattern
using the infinitive — **będę/będiesz/będzie/będziemy/będziecie/
będą** **PISAĆ** — occurs less often than the regular future forms.

7 Verbal prefixes

- a An abundant use of verbs with prefixes is a characteristic feature
of Slavonic languages. Almost every prefix corresponds to a
preposition. Compare the commonest prefixes and their corres-
ponding prepositions in the list below.

do-	do	to	prze-	przez	through
na-	na	on, to	przy-	przy	at, by
o-	o	about, of	u-	u	at
od(e)-	od	from	w(e)-	w	in
po-	po	after			

Prefixes ending in consonants have the movable **e** added when
they are followed by a group of consonants, e.g. **wejść** pf *come*
in (but **wchodzić** ipf) (compare the movable **e** in prepositions in
L6 N11 and L9 N9). In the prefixes **z** and **wz** the consonant **z** is
replaced by **s** before voiceless consonants, e.g. **schodzić** ipf *go*
down (but **zejść** pf).

- b The basic function of a prefix is to add another sense to the
original meaning of the verb. In some verbs, especially those
denoting movement, the added meaning is underlined by the
corresponding preposition: e.g. **dojść do końca ulicy** *reach the*
end of the street; **przejechać przez ulicę** *cross the street*.

In most verbs, however, the meaning of the prefix differs —
sometimes quite considerably — from that of the preposition.
Take, for example, the prefix **po-**: (1) **podać** (pf) *coś komu* or
podawać (ipf) *hand somebody something*, (2) **pochodzić do** *some*
walking or climbing, (3) in the verbs **pomóc** *help* (formed from
móc *can*) or **powiedzieć** *say* (from **wiedzieć** *know*) the meaning
of the prefix is quite obscure.

- c The prefix can not only alter the meaning of the verb, but it
can also change its aspect, that is, make it perfective: e.g. **mówię**
I speak is an imperfective verb in the present tense, while **zamó-
wię** *I shall order (book)* is a perfective verb and always denotes
a future perfect action.

You already know that neither the present tense nor any other
tense expressing duration of action or state can be formed from
pf verbs (L4 N1). In order to form these tenses you must replace
each pf verb by its ipf equivalent. Thus the pf verb **zamówić**
order, book must be replaced by its ipf equivalent **zamawiać**, e.g.:
Borys zamówi pf/zamówił *Borys will book/has booked*
(fut./preterite) rozmowę *(fut./pres. perf.) a trunk*
między miastową. *call.*

Co pan zamawia *What are you ordering/did*
ipf/zamawiał? *you order? (pres.*
(pres./preterite). *continuous/simple past).*

To be sure that you use these forms correctly you must look up
each pair of verbs in the vocabulary.

8 Verbs of the 2nd conjugation

- a Their characteristic feature is the prefix **-i-** (**-y-** after the
consonants **sz, ż, cz, dż, dz** and **rz**, see App. A, 6D, p. 303) occur-
ring before their personal endings, with the exception of 1st pers.
sing. and 3rd pers. pl. These verbs are divided into three groups
depending on how they end in the infinitive: (1) infinitive ending
in **-ić** or **-yć**, (2) infinitive ending in **-eć**, (3) infinitive ending in
ać. The consonants **ś, ż, ć, dż** and consonant groups **ść, źdź**

preceding the ending of the infinitive are replaced by **sz, ż, c, dz** and **szcz, żdź** before the endings of 1st pers. sing. and 3rd pers. pl.

Present tense: 2nd conjug.

jeździć (group 1*): jeżdżę, jeździsz, jeździ, jeździmy, jeździcie, jeżdżą

musieć (group 2): muszę, musisz, musi, musimy, musicie, muszą
stać (group 3): stoję, stoisz, stoi, stoimy, stoicie, stoją.

b The verbs without prefixes which belong to this conjugation are mostly imperfective, but there are some exceptions, e.g. **wrócić** come back, **kupić** buy.

c The pf verbs with prefixes which belong to this conjugation are used to form the ipf verbs of the 3rd conjugation, for example:

pf verb		ipf verb (3rd conjug.)
---------	--	------------------------

zaprosić	invite	zapraszać
----------	--------	-----------

przeprosić	excuse	przepraszać
------------	--------	-------------

zamówić	order	zamawiać
---------	-------	----------

namówić	persuade	namawiać
---------	----------	----------

d Similarly, ipf verbs are formed from pf verbs without a prefix, e.g. pf **wrócić** come back — ipf verb **wracać**, pf **kupić** buy — ipf **kupować**.

9 Imperfective verbs made perfective by means of prefixes

The prefixes **na-**, **s-**, **u-**, **z-** and **za-** are merely added to make the imperfective verb perfective, and not to change the meaning. (Both verbs in each pair belong to the same conjugation.)

ipf		pf
pisać, piszę, piszesz	write	napisać, napiszę, napiszesz
myć się, myję się, myjesz		umyć się, umyję się, umyjesz
się wash oneself		się
gubić, gubię, gubisz	lose	zgubić, zgubię, zgubisz
pytać, pytam, pytasz	ask	zapytać, zapytam, zapytasz

10 Polite command with "niech"

Niech pan przyjmie ten album dla pańskiej matki.

Please accept this book for your mother.

* For the 2nd conjugation and its verbal groups see App. A, 6D-1. (Cf. L1 N1.)

Niech pani zobaczy tę akwarelę Olpińskiego.
Niech mi ją pan pokaże.
 See L8 N4.

*Look at that water-colour by Olpiński.
 Show it to me, please.*

11 Notes on Polish painters

Józef Tadeusz Makowski (1882—1932), studied in Warsaw, then lived in Paris for many years, is well known for his oil-paintings, water colours and illustrations.

Nikifor Krynicki (1895—1968), primitive painter, a deaf-mute illiterate of unknown origin. He lived all his life in Krynica, in the south of Poland, and in 1962 adopted the name Krynicki.
Stanisław Noakowski (1867—1928), drawer, painter and architect who taught in art schools in Moscow and after 1919 was professor of the history of art at Warsaw Polytechnic.

Witold M. Olpiński (1897—1969), a minor painter who lived and worked in Lublin.

In the Mazury

Part one

Andrzej Mirski's letter:

Mikołajki
July 15, 1976.

Dear Magdusia,

The camp at Mikołajki is wonderful. We live in tents by the lake. There are about fifteen sailing boats here and a few score of canoes. Tomorrow an international canoe race will be held. As you know, there are students from many countries at our camp: Russians, Hungarians, Czechs, Italians, Germans, Rumanians, Bulgarians, Frenchmen, Englishmen, Swedes, Norwegians and others. The day before yesterday we had a party round the fire. Several hundred people came: village people (*lit. the inhabitants of Mikołajki*), tourists and holiday-makers. There was a lot of music, singing and dancing. The Czechs danced a polka, boys from the Soviet Union some sort of mad trepak (*a Russian dance with heavy stamping of feet*), and so on, and so forth. We danced a mazurka and a kuyaviak (*a Polish group folk dance*). We weren't at all inferior to our foreign guests (colleagues).

This morning I went fishing with Borys and with two Rumanians. We caught five small pikes, some fifteen small fish and... an old overshoe.

I'm waiting for a letter from home.

Love and kisses (*lit. I'm kissing you mightily*),

Jędre

Part two

A vacation encounter

Jędre Hello, Hanka!

Hanka How are you, Jędre. What are you doing here?

Jędre I'm at a student camp. And you?

Hanka I'm with a group of students rowing down the waterways in canoes.

Jędre Who's in your canoe? (*lit. Who are you canoeing with?*)

Hanka Agnieszka Wiśniewska.

Jędre I don't know her. Are there many of you?

Hanka A good many. Several boys and girls from my school, there have also come about fifteen students from Warsaw University.

Jędre My three friends are also taking part in a canoe trip. They may be in your group.

Hanka What are their names?

Jędre Stach Gołąb, Leszek Wrona and Piotrek Sadło.

Hanka I know Gołąb, but not Wrona or Sadło.

Jędre You must meet them, and especially Piotrek Sadło. Where are you staying?

Hanka I'm sleeping in a tent with two girls and the other canoeists in our group are also in tents or else in holiday chalets.

Fishing

Jędre Borys!...

Borys Sit still! Don't scare the fish!

Jędre Look! It's biting! It's a big fish!

Borys Pull slowly... Don't jerk! Oh!...

Jędre Damn (*lit. May devils take it*)! It's some sort of old overshoe!

Borys Congratulations, congratulations! A marvellous specimen!

Jędre Don't mock [me]! It could have happened to you, too.

Borys Don't throw it into the water, because someone will hook it again.

Jędre Shall I carry this trophy to the camp?

Borys Leave [it] on shore. Well, I've had enough of this sitting [here]. Let's pack the fishing rods and go back.

Jędre Don't you know what our Rumanian friends have caught?

Borys They're experienced anglers. They've caught about a score of crucians and more than a dozen gudgeons.

Jędre Together with our five pikes and some fifteen small fish they'll make an excellent supper for the four of us.

International Student Hotel

Hotel manager How many guests have come today?

Receptionist Five American girls and four American boys, four Russian girls and two Russian boys, two English girls and three Swedish men.

Hotel manager Do we expect any more arrivals today? (*lit.* Has anyone else announced his arrival for today?)

Receptionist Yes, [we do]. Two Italians and two Belgians are coming today.

Hotel manager Has no one come to us from France?

Receptionist Oh, yes. Four Frenchmen and three French girls came yesterday.

Hotel manager How many free rooms have we? (*lit.* How many rooms have remained free?)

Receptionist We have no more free rooms. There are [only the] four rooms booked by [some] Italians and Belgians.

Hotel manager I think these foreign guests of ours will be satisfied with our hotel.

Departure from the camp

Wanda Have the lorries with bedding driven away?

Jan Not yet. The drivers are having their breakfast. After breakfast they'll take the bedding and come (back) for the tents.

Wanda We'll take the suitcases to the coach, shan't we?

Jan Yes. We'll put them into the boot.

Wanda I'll look for the girls. The coaches will come soon.

Jan I saw them in the park. The teachers (instructors) are with them.

Wanda They'll have something to talk about for a year. They've had pleasant vacations.

Jan There! The coaches are already coming. Let's get in!

New words

Amerykanin m American

Amerykanka f American woman

Angielka f Englishwoman (girl)

Anglik m Englishman

bagażnik, -a m boot (in a coach or car)

Belg, N pl. Belgowie m Belgian

brzeg, -u m shore

ciężarówka f lorry

Czech, N pl. Czesi m Czech

diab/el, -la m devil, *see Phrases*

dom/ek, -ku m small house

domek kempingowy holiday chalet

Francuz, N pl. -i m Frenchman

Francuzka f Frenchwoman

grupa f group

kajak, -a m canoe

kajakowiec, -a m canoeist

kalosz, -a m overshoe, galosh

karaś m crucian

(*fresh-water fish*)

kielb, kielbia m gudgeon

(*fresh-water fish*)

kierowca m driver

kierownik m manager

kujawiak, -a m kujawiak

(*Polish folk dance*)

łowienie n angling

mazur, -a m mazurka

(*Polish folk dance*)

mieszkaniec, -ca m inhabitant

namiot, -u m tent

Niemiec, -ca m German

Norweg, N pl. -owie/Norwedzy m

Norwegian

ob/óz, -ozu m camp

odjazd, -u, L sing. odjeździe m departure

ognisko n party round the fire

okaz, -u m specimen

park, -u m park

plot/ka, G pl. -ek f a kind

of small fish

pol/ka, G pl. -ek f polka (*dance*)

przyjaciół m friend

przyjazd, -u, L sing. przyjeździe m arrival

r. (abbreviation of roku) of the year

Rosjanin m Russian

Rosjan/ka, G pl. -ek f Russian woman

Rumun, N pl. -i m Rumanian

ryba f fish

siedzenie n sitting

splyw, -u m rowing down

splyw kajakowy rowing down the waterways in canoes

szczupak m pike

Szwed m Swede

śpiew, -u m singing

tan/iec, -ca m dance

trepak, -a m trepak (*Russian folk dance*)

trofeum n trophy

turysta m tourist

uczelnia f school (*usually higher*)

udział, -u m share, part, *see Phrases*

wczasowicz m holiday-maker

wędką f fishing rod

wędkarz m angler

Węg/ier, -ra m Hungarian

Włoch, N pl. Włosi m Italian

wychowawca m master

zawody, -ów (pl.) competition, race

związek/ek, -ku m union

Związek Radziecki the Soviet Union

żaglów/ka, G pl. -ek f sailing-boat

nikt nobody

dwunasty twelfth

doświadczony experienced

kajakowy in:

splyw kajakowy rowing down the waterways

zawody kajakowe canoe race

kochany dear

międzynarodowy international
radziecki see Związek
rumuński Rumanian
studencki in:

obóz studencki student camp
szalony mad
zamówiony ordered, booked
zły (comp. gorszy) bad (worse)

cicho still, quiet, without sound
dosyć (= dość) enough
mocno strongly, hard
powoli slowly
przedwczoraj the day
before yesterday
sporo a good many,
a good deal of
wspaniale splendidly

cał/ować, -uję, -uje ipf kiss
pocałować (less often
ucalać) pf

ciągnąć, -ę, -ie ipf pull
gratul/ować, -uję, -uje ipf komu (D)

czego (G) congratulate
somebody on something
pogratulować pf

kp/ić, -ię, -i ipf z kogo (G)
mock somebody

łapać, -ię, -ie ipf catch
złapać pf

łapać ryby angle, fish
łowić, -ię, -i ipf

złowić pf
łowić ryby angle, fish

nadjeżdżać, -am, -a ipf approach
(about a vehicle)

nadjechać pf

odbywać się, -a się ipf be held
odbyć się, odbędzie się pf

zawody kajakowe odbędą się
canoe race will be held

odjeżdżać, -am, -a ipf go away
(in a car etc.) odjechać pf

płosz/yć, -ę, -y ipf (A) scare
spłoszyć pf

plyn/ąć, -ę, -ie ipf swim, sail,
row, canoe

pocałować see całować

pogratulować see gratulować

poszukać pf of szukać look for

rzucać, -am, -a ipf throw

rzucić, -ę, -i pf

spać, śpię, śpi ipf sleep

spędzać, -am, -a ipf spend

spędz/ić, -ę, -i pf

spędzać wakacje, czas (A)

spend one's vacations, time

spłoszyć see płoszyć

szarp/ąć, -ię, -ie ipf jerk

szarpn/ąć, -ę, -ie pf

ucalać see całować

urządzać, -am, -a ipf (A) make,
give (a party)

urządzi/ić, -ę, -i pf

wkładać, -am, -a ipf (A) put into

włóż/yć, -ę, -y pf

wylawiać, -am, -a ipf (A) hook

wyłow/ić, -ę, -i pf

zabierać, -am, -a ipf (A) take

away

zabrać, zabiorę, zabierze pf

zaniós/ić, -szę, -si ipf (A) carry

zaniós/ić, -niosę, -niesie pf

zapowiadać, -am, -a ipf (A)

announce zapowiedzieć pf

zatrzym/ywać się, -uję się, -uje się
ipf stay

zatrzymać się, -am się, -a się pf

zawo/zić, -żę, -zi ipf (A) drive to

zawieźć, -wiozę, -wieszę pf

złapać see łapać

złowić see łowić

zostawiać, -am, -a ipf (A) leave

zostawić, -ię, -i pf

zwiniać, -am, -a ipf (A) fold, pack

zwin/ąć, -ę, -ie pf

przez by

przez Włochów by the Italians

No... Well (at the beginning
of a sentence)

Phrases to remember

(A) niech to diabli wezmą! To hell
with it!

brać (wziąć) udział w czym take
part in something

Notes

1 Genitive and accusative of nouns denoting male persons and animals

Animate nouns denoting men and male animals have the same form in the genitive and the accusative sing. (L3 N7c), but in the plural the genitive and accusative are identical only in nouns denoting men, not animals. Compare:

G: sing. kelnera A: sing. kelnera

szczupaka szczupaka

pl. kelnerów pl. kelnerów

szczupaków szczupaki

For genitive pl. of masculine nouns see N3.

2 Nominative pl. of nouns denoting men

a Nouns denoting men which end in a hard consonant in sing. take the -i ending in the nominative pl. This ending changes the pronunciation of the preceding hard consonants t, d, z and l into ć, dź, ź and ł. (As you know the soft quality of the consonant standing before -i is not marked in spelling, see App. A, Polish sounds and stress). Nouns ending in r, k and ch change their endings to -rzy, -cy and -si respectively. For example:

sing.	pl.	sing.	pl.
Rumun	Rumuni	Węgier	Węgrzy
student	studenci	Polak	Polacy
Szwed	Szwedzi	Włoch	Włosi
sąsiad	sąsiedzi (L5)		
Francuz	Francuzi		
diabeł	diabli		

b Nouns ending in a soft or functionally soft consonant (see App. A, Polish sounds and stress) take the -e ending in N pl. For example:

być na rybach go fishing
itd. (= i tak dalej) etc. (and so on)
ryba bierze (brała, wzięła) the fish is
biting (was biting, bit)

sing. nauczyciel	pl. nauczyciele
gość	goście
malarz	malarze
wczasowicz	wczasowicze

But nouns ending in **-ec** have the pl. ending **-y**, e.g. **chłopiec** boy — **chłopcy**; **mieszkaniec** inhabitant — **mieszkańcy**; **Niemiec** German — **Niemcy**.

- c All first names, surnames (except those which end in **-ski**), nouns denoting family relationship and some others take the ending **-owie**. For example:

sing. Jan	pl. Janowie
Kowalczyk	Kowalczykowie
ojciec	ojcowie
syn	synowie
mąż	mężowie
dziadek	dziadkowie
inżynier	inżynierowie

- d Masculine nouns with **a** in the final position end in **-i (-y)** in N pl.:

mężczyzna	mężczyźni	kierowca	kierowcy
turysta	turyści	kolega	koledzy

3 Genitive pl. of masculine nouns denoting persons, animals or things

Nouns ending in a hard consonant take the **-ów** ending in G pl., e.g. **student** — **studentów**, **Francuz** — **Francuzów**, **szczupak** — **szczupaków** etc.

Nouns with a soft consonant in the final position mostly form G pl. with **-i (-y)**, e.g. **gość** visitor — **gości**; **nauczyciel** teacher — **nauczycieli**; **kalosz** overshoe — **kaloszy**; **malarz** painter — **malarzy** etc. But there are numerous exceptions here which take the **-ów** ending in G pl. This ending is taken by those nouns which form N pl. with **-owie**, hence **wujów**, **mężów**; also by nouns ending in **-ec**, e.g. **mieszkańców**, **Niemców**; and finally by various other nouns, e.g. **krajów**, **wczasowiczów** etc.

Nouns in **-a** denoting men have the **-ów** ending in G and A pl., e.g. **turystów**, **kolegów**; the noun **mężczyzna** man is an exception having the form **mężczyzn** in G and A pl.

4 Declension of the noun "przyjaciół" (friend) and nouns ending in "-anin"

These nouns decline regularly in singular: **przyjaciół**, **przyjaciela**, **przyjacielowi** etc. and the same case endings are added to nouns ending in **-anin**, e.g. **Rosjanin** Russian, but in plural these nouns decline irregularly:

pl.: N+V	przyjaciele	Rosjanie
G+A	przyjaciół	Rosjan
D	przyjaciółom	Rosjanom
I	przyjaciółmi	Rosjanami
L	przyjaciółach	Rosjanach

Some nouns ending in **-anin** have **-ów** in G pl., e.g. **Amerykanin** American — **Amerykanów**.

5 The noun "kiełb" (gudgeon)

Its G and A sing. is **kiełbia**, D **kiełbiowi**, I **kiełbiem** etc. (see L3 N8a).

6 Adjectives and adjectival pronouns qualifying nouns denoting men

In N pl. the ending is **-i (-y)**. The consonant immediately before the ending changes in the same way as in nouns (see N2) and the consonants **ż** and **sz** are replaced by **z'** and **s'** (spelt **zi**, **si**). Examples:

sing.	pl.	sing.	pl.
mały small	mali	nasz our	nasi
zły bad	źli	teższy fatter	teżsi
piękny beautiful	piękni	wiekszy bigger	wieksi
dobry good	dobrzy	milszy nicer	milsi
tęgi fat	tędzy	duży big	duzi
wysoki tall	wysocy		

7 Declension of plural nouns denoting countries and towns

Names of countries such as **Włochy** Italy, **Węgry** Hungary and **Niemcy** Germany occur only in the plural.

N+A+V	Włochy	Węgry	Niemcy
G	Włoch	Węgier	Niemiec
D	Włochom	Węgrom	Niemcom
I	Włochami	Węgrami	Niemcami
L	Włoszech	Węgrzech	Niemczech

The names of the inhabitants of these countries have regular forms in pl.: N+V Włosi (in the same way Czech — Czesi), Węgrzy, Niemcy; G+A Włochów (Czechów), Węgrów, Niemców; L Włochach (Czechach), Węgrach, Niemcach.

Names of places of masculine gender used in the plural such as **Mikołajki, Katowice** etc. have no endings in G pl.: do Mikołajek (note the movable e) to Mikołajki, do Katowic to Katowice etc.

8 Declension of numerals

Ja śpię w namiocie

I sleep in a tent with two girls.

z dwiema (I) koleżankami.

For declension of numerals see App. A, 5A-1.

9 Verbs of the 2nd conjugation

The ipf verb spać *sleep* belongs to the 3rd group of the 2nd conj. The verb rzucić *throw* (rzucę, rzuci) is one of a few pf verbs belonging to the 1st group of the 2nd conjugation which have no prefix.

10 "mieć" (have) + pronoun + infinitive

Dziewczynki będą miały o czym mówić przez cały rok.

The girls will have something to talk about for the whole year.

Compare the following sentences:

Co robisz? — Nie mam co robić.

What are you doing? — I have nothing to do.

Do kogo idziesz? — Nie mam do kogo iść.

Who are you going to? — I have no one to go to.

Lesson thirteen

The thirteenth lesson

Travel by train

Part one

Zofia Mirska Magda and I are going (*lit.* We're going with Magda) to Lublin by train. We take (have) a through train, with no changes. We occupy a comfortable first-class compartment for two in a sleeping-car. We shall stop in Lublin for a day and a half only. We're going to visit my brother. Then we'll take a coach to the village to my parents. Magda was sleepy, so she's gone to bed and is already falling asleep. I never sleep [when] travelling but I prefer to travel in a sleeping-car because I don't have to sit up all night. I can lie down comfortably and read a book.

*
* *
*

The guard woke us up a moment ago. We'll be in Lublin in less than half an hour. I don't know when I fell asleep. I hadn't put away my book or switched off the light. Magda is already getting up, washing and dressing. We're approaching Lublin. We're going over the bridge on the Bystrzyca. Soon we'll get into the station. We are going out into the corridor. The train is stopping. On the platform my sister-in-law is waiting for us with her son Janusz.

Part two

Booking tickets

Magda I want two berths to Lublin for the twenty-first of July.
Booking-office clerk Which class? First or second?

Magda First.

Clerk Can they be two upper berths in adjoining compartments?
Magda They must be in the same compartment (*lit.* necessarily in one compartment). I'm travelling with my mother.

Clerk Sorry, the only first-class berths I have for this [particular] day are the two upper ones in separate compartments.

Magda Then is there perhaps a free compartment for the twenty-second of July?

Clerk Yes, I still have a free compartment, the last one.

Magda I'll take (*lit.* I'm taking) this compartment. I also want two railway tickets, first class.

Clerk Full or reduced?

Magda Reduced. One half fare (with fifty per cent reduction), the other for a school pupil.

In the sleeping compartment

Zofia Mirska (Mr.) conductor! Can I have two glasses of tea with lemon?

Guard I'll bring [them] to you presently.

Zofia Mirska What time shall we be in Lublin?

Guard According to the time-table, five to five.

Zofia Mirska That's very early.

Guard Are you afraid you'll oversleep? You needn't be afraid. I wake the passengers half an hour before the end of the trip. You won't oversleep.

Zofia Mirska I can never sleep on the train.

Guard In this carriage you will. It's very comfortable.

Zofia Mirska Perhaps I'll manage to fall asleep.

Guard You'll sleep peacefully throughout the night. There won't be any ticket control because tickets were checked at your entry into the carriage. Nobody will disturb you.

Zofia Mirska The most important thing is that I'll be able to lie down throughout the dozen hours or so of the journey.

Part three

Ticket control

Guard May I have your tickets for checking?

Woman passenger Here you are. This is my ticket and this is that of my husband.

Guard Is your husband the gentleman who's smoking in the corridor?

Woman passenger No. My husband has become thirsty and has gone to the dining-car.

Guard Then I shan't cancel your husband's ticket. I'll do it after his return. Thank you.

Woman passenger One moment, please. What time shall we reach Poznań?

Guard Seventeen fifty-five, according to the time-table. But we're about fifteen minutes late.

Changing trains

Passenger We're coming to Cracow. Are you getting off here?

Woman passenger No, I'm not.

Passenger I'm so glad. We'll continue together. I'm going to Przemyśl.

Woman passenger We shan't arrive at Przemyśl together. I'm getting off at Tarnów.

Passenger Do you live there?

Woman passenger No, I have a change there.

Passenger And [are you] then [going on] to Żegiestów or Krynica?

Woman passenger I'm going to Muszyna.

Passenger Do you have a good connection in Tarnów?

Woman passenger This train has a good connection but today it is late. I shall have to wait almost an hour and a half.

New words

bratowa, -ej *f* sister-in-law

cytryna *f* lemon

herbata *f* tea

kasjer *m* booking-office clerk

klasa *f* class

1 (pierwsza), 2 (druga) klasa,

1st, 2nd class (in the train)

kolej *f* railway

konduktor *m* guard

koniec, -ca *m* end

korytarz, -a *m* corridor

miejsce sypialne *n* berth

pasażer/ka, *G pl. -ek f* woman passenger

peron, -u *m* platform

podróżna, -ej *f* woman traveller

podróżny, -ego *m* traveller

procent, -u *m* per cent

przedział, -u *m* compartment

przesiad/ka, *G pl. -ek f* change

szklan/ka, G pl. -ek f glass
 światło, L sing. świetle, G pl.
 światel n light
 wagon sypialny m sleeping-car
 wejście n entrance
 zniż/ka, G pl. -ek f reduced fare

półtora one and a half
 trzynasty thirteenth
 trzynaście thirteen

bezpośredni direct

bezpośrednie połączenie through
 train

górny upper

górne miejsce w wagonie
 sypialnym upper berth

niecały less than

normalny in:

normalny bilet (kolejowy)
 full fare

oddzielny separate

opóźniony late, delayed,
 behind schedule

restauracyjny in:

wagon restauracyjny dining-car

śasiadni next, adjoining

sypialny see wagon sypialny,

miejsce sypialne

szkolny school (adj.)

szkolny bilet (kolejowy) reduced
 fare for school pupils

ulgowy reduced

ulgowy bilet (kolejowy) reduced
 fare

wygodny comfortable

koniecznie necessarily

wygodnie comfortably

budzić/ić, -ę, -i ipf wake up

obudzić pf

chcieć się want

dojeżdżać, -am, -a ipf reach
 destination when travelling

dojechać pf

ga/sić, -szę, -si ipf switch off

zgasić pf

zgasić światło switch off the light

obudzić see budzić

odkładać, -am, -a ipf (A) put away

odłożyć/yć, -ę, -y pf

pał/ić, -ę, -i ipf smoke

palić papierosa smoke a cigarette

przejeżdżać, -am, -a ipf przez

most go over a bridge

(in a vehicle)

przejechać pf

przeleż/eć, -ę, -y pf (A) lie

throughout (a railway

journey etc.)

przesypiać, -am, -a ipf (A) sleep

throughout a period of time

prze/spać, -śpię, -śpi pf

przeszkadzać, -am, -a ipf komu (D)

disturb somebody

przeszkodzić, -ę, -i pf

sypiać, -am, -a ipf sleep often,

from time to time

wjeżdżać, -am, -a ipf get into

or on something (about

a vehicle)

wjechać pf

zachciewać się ipf begin to want

something, become (thirsty,

hungry)

zachcieć się pf

zajm/ować, -uję, -uję ipf (A)

occupy something

zaj/ać, -mę, -mie pf

za/spać, -śpię, -śpi pf oversleep

zasypiać, -am, -a ipf fall asleep

zasn/ać, -ę, -ie pf

zgasić see gasić

bez (G) without

około (G) about, around

przez (A) over (a bridge)

według (G) according to

za to

za pięć piąta five to five

Phrases to remember

chciało jej się spać she was sleepy

kontrola biletów odbyła się

tickets were checked

na pół godziny (na godzinę) (A)

przed czym (I) half an hour

(an hour) before something

poproszę bilety do kontroli may

I have your tickets for checking?

zachciało mu się pić he became

thirsty

Notes

1 Verbs of the 1st conjugation

In many verbs of the 1st conjugation the form of the infinitive — from which the preterite forms are made — and the forms of the present tense (future of pf verbs) differ considerably. To classify these differences the verbs are divided into 15 groups. Some groups are numerous (e.g. the group with the infinitive ending in -ować: *pracować* work, see N4), others contain only a few but usually most common verbs. For the list of these groups see App. A, 6D-1.

2 1st conjug.: “-wać, -ję, -je” (group 13)

Examples: ipf equivalents of (1) the pf verbs without a prefix *stanąć* stop (*stanę, stanie*) and *dać* give; (2) the pf verbs -stać, -dać and -znać with various prefixes. You have come across these verbs in the previous lessons.

Present tense

Infin.: *dawać* give 1. *daję* *dajemy*

2. *dajesz* *dajecie*

3. *daje* *dają*

Similarly are conjugated the ipf verbs listed below:

dostawać get

stawać stop

wstawać get up

zastawać find somebody in

zostawać stay

nadawać send

podawać serve

poznawać meet

udawać się manage to

wydawać give

3 1st conjug.: "-ywać" ("iwać" after k, g and ch), "-uję, -uje" (group 14)

This group comprises ipf verbs formed with a prefix from the pf verbs which end mostly in **-ać**. In the present tense these verbs take the suffix **-uj-** (**-ywa-** in the infinitive):

Present tense

pokazywać show	1. pokazuję	pokazujemy
	2. pokazujesz	pokazujecie
	3. pokazuje	pokazują

Examples: **wskazywać** indicate, **zapisywać** write down, **przygotowywać się** prepare oneself, **posługiwać się** use etc.

Remember also the verbs with the prefix **po-** denoting actions repeated at short intervals: **postukiwać** tap (quickly and impatiently) etc.

4 1st conjug.: "-ować, -uję, -uje" (group 15)

This is a large group with verbs such as **pracować** work, **studiować** study, **chorować** be ill etc. In the present tense (future of pf verbs) each ending is preceded by **-uj-**. See conjugation in L1 N1.

The pf verbs (with a prefix) in this group are used in forming the verbs ending in **-ywać**, e.g. ipf **przygotowywać się** (przygotowuję się, przygotowuje się) prepare (oneself) for (from the pf verb **przygotować się**). Cf. N3.

5 Some irregular verbs

- a The ipf irregular verbs **jechać** go (in a vehicle) and **chcieć się** want, feel like become pf verbs when they are used with prefixes, e.g.

Jedziemy (ipf) z Magdą pociągiem.

Potem **pojedziemy** (pf) autobusem do moich rodziców.

Magdzie **chciało się** (ipf) spać.

Mojemu mężowi **zachciało się** (pf) pić.

Magda and I are going by train.

Then we'll take a coach to my parents.

Magda was sleepy (lit. wanted to sleep).

My husband has become thirsty.

With some other prefixes, e.g. **do-**, ipf **jechać** can become a pf verb **dojechać** meaning *get to, reach destination*, and while retaining this meaning it can change its form to become ipf again (**dojeżdżać**). Thus we have: ipf: **jechać** — pf: **dojechać** — ipf: **dojeżdżać**.

Jedziemy (ipf) z Magdą pociągiem.

Dojeżdżamy (ipf) do Lublina.

Magda and I are going by train.

We're approaching (lit. reaching) Lublin.

- b When the ipf verb **być** be takes the prefix **od-**, it becomes pf and its meaning changes. Compare:

Magda **była** zmęczona.

Kontrola biletów **odbyła się** przy wejściu.

Magda was tired.

Tickets were checked (lit. checking the tickets was done) at the entry.

- c The verb **siąść** is pf both with and without a prefix; if there is a prefix, it changes the meaning but not the aspect of the verb: **siąść** sit down — **wysiąść** get off. Its ipf forms are **siadać** sit down — **wysiądać** get off.

6 The verbs "-snąć", "spać" and "sypiać" (sleep) with prefixes "za-" and "prze-"

zasnąć (-snę, -śnie) fall asleep

przespać (-śnie, -śni) sleep throughout (e.g. a night)

zaspać (-śnie, -śni) oversleep

zasypiać (-am, -a) ipf

przesypiać (-am, -a) ipf

no ipf equivalent

7 Verbal prefixes "do-, prze-" and prepositions "do, na, przez"

- a **Dojeżdżamy do** Lublina.

Nie **dojedziemy razem do** Przemyśla.

Przejeżdżamy przez most na Bystrzycy.

We are nearing Lublin.

We shan't arrive at Przemyśl together.

We're going over the bridge on the Bystrzyca.

- b **Prześpi** pani całą noc (A) spokojnie.

Będę mogła **przeleżeć** te kilkanaście godzin jazdy.

You'll sleep peacefully throughout the night.

I'll be able to lie throughout the dozen hours or so of the journey.

- Nie muszę siedzieć przez całą noc (A).
 c Zaraz wjedziemy na dworzec (A).
 Wychodzimy na korytarz (A).
 BUT:
 Jesteśmy na dworcu (L).
 Stoimy na (or w) korytarzu (L).
 d Niestety, w pierwszej klasie mam na ten dzień (A) tylko dwa górne miejsca.
 Proszę o dwa miejsca sypialne do Lublina na dwudziestego pierwszego lipca (G).
 One could also say: **na dwudziesty pierwszy (dzień, A) lipca** for *the twenty-first day of July*, but dates are generally in G (see L2 N13 and L7 N2a) as used here.
- 8 Fractional number “półtora, półtorej” (one and a half)**
 W Lublinie zatrzymamy się tylko na **półtora** dnia.
 Będę musiała czekać prawie **półtorej** godziny.
 The form **półtora** stands before masculine and neuter nouns, the form **półtorej** — before feminine nouns. Neither form takes any case endings.
- 9 “chce się/zachce się”+infinitive**
 Magdzie (D) **chciało się** spać.
 Mojemu mężowi (D) **zachciało się** pić.
 Chce mi (D) **się** jeść.
- I don't have to sit up all night (throughout the night).
 Soon we'll get into the station.
 We're going out into the corridor.
 We're in the station.
 We're standing in the corridor.
 Unfortunately, the only first-class berths I have for this particular day are the two upper ones.
 I want two berths (on the train) to Lublin for the twenty-first of July.*

- Nie **chciało** mu (D) **się** pracować.
 Nie **będzie** jej (D) **się** **chciało** wstać rano.
 The ipf verb **chcieć się** *feel like (doing something)* and the pf **zachcieć się** *become inclined (to do something)* have the form of 3rd pers. sing. with the ending of neuter gender: **chciało się**, **zachciało się**. The person (or animal) who has the inclination is in the dative.
- He didn't feel like working.
 She will be unwilling to get up in the morning.*

- 10 The verb “udać się” (ipf “udawać się”)+infinitive (manage to)**
 Może mi (D) **się** **uda** zasnąć.
 When used with the infinitive the verb **udać się** *manage to, succeed in* has the form of 3rd pers. sing. (**uda się**) with the ending of neuter gender in the preterite: **udało się**.
 Compare other constructions with **udać się**:
Udały się wam (D) zakupy?
 Podróż mi (D) **się** **udała**.
- Perhaps I'll manage to fall asleep.
 How was the shopping? Successful?
 I had a good trip.*
- 11 Double negative**
 Ja **nigdy nie** śpiam w podróży.
 Nikt pani **nie** będzie przeszkadzał.
 See L9 N8.
- I never sleep (when) travelling.
 Nobody will disturb you.*
- 12 The clause with “że” (that)**
 Najważniejsze jest to, **że** będę mogła przeleżeć te kilkanaście godzin jazdy.
 Note that **że** is preceded by the pronoun **to** (it).
- The most important thing is that I'll be able to lie throughout the dozen hours or so of the journey.*
- 13 Adjective/adjectival pronoun+numeral**
 Za **niecałe** pół godziny będziemy w Lublinie.
- We'll be in Lublin in less than half an hour.*

Będę mogła przeleżeć **te**
kilkanaście godzin jazdy.

*I'll be able to lie throughout
the dozen hours or so of
the journey.*

Compare **okragłe pół godziny** a full half-hour and **całe piętnaście minut** a full fifteen minutes in L7 N4 and N5.

14 "procent" (per cent)

Jeden bilet kolejowy ze
zniżką pięćdziesiąt **procent**.

*One half fare (lit. one
railway ticket with a fifty
per cent reduction).*

When preceded by a numeral, the masculine noun **procent** remains uninflected, i.e. does not take case endings.

15 Masculine inanimate noun taking "-a" in G+A sing.: "papieros" (cigarette)

Pan, który pali papierosa
(A) na korytarzu.

*The gentleman who's
smoking a cigarette in
the corridor.*

The ending **-a** in the accusative of inanimate nouns is rather exceptional (see App. A, 1A-1).

Lesson fourteen The fourteenth lesson

Mrs Mirska's relatives in Lublin

Part one

Henryk Kowalczyk My name is Henryk Kowalczyk. I'm the brother of Zofia Mirska. I live in Lublin with my wife, Irena, and our children, Urszula and Janusz. I work in a tailoring and furriery firm "Gracja". I'm the manager there. My wife is a chemist. She works at Maria Curie-Skłodowska University.

Today Zosia is to come from Wrocław to us with her daughter Magda. Irka and Janusz have gone to meet them at the railway station. Urszula regrets she did not wake up earlier. She has overslept. Now she's wandering about the flat. What has she on? An old dressing-gown. She's rushed to the door. Is it them already?

Who are you opening [the door] to, [my] girl?! That's the dog of our neighbours! Drive him away at once!

Ah, yes! The dog has broken the bottles. The milk has poured out and is running down the stairs. Bits of glass are lying near the door. How shall I clean up the mess (lit. How shall I manage it all)? My guests will come any minute [now]. I must sweep away the glass and mop up the stairs. Luckily, my daughter is already hurrying to help me.

Part two

A walk around Lublin

Zofia Your residential quarter has grown very large!

Henryk This isn't [just] one quarter. Several new ones have been built.

Zofia Those buildings weren't here before, either.

Henryk These are the new buildings of the campus. Irenka will show you her department, in that largest building over there.

Zofia Has the centre of the city changed, too?

Henryk A bit. I'll invite you to my office (lit. to myself) in the city centre, also in a new building.

Zofia What is "Unia"?

Henryk That's an "Orbis" hotel.

Zofia Lublin is really becoming a European city.

Henryk In Narutowicza [Street] there's an even bigger new hotel, the "Victoria".

Zofia Shall we go to the Castle? I want to see at last the famous Byzantine frescoes in the Castle Chapel.

Henryk All right. We'll walk across the Old City and see the museum in Krakowska Gate on our way.

We're going to a swimming-pool

Magda Where are you going, Janusz?

Janusz I've made an appointment with Stefan Mucha.

Magda Has he invited you to his place?

Janusz No. We're to meet at the swimming-pool.

Magda Take me with you!

Janusz Good. Take your swim-suit with you.

Magda I have a swim-suit but I haven't brought my bathing cap. I forgot it. I don't know what to do.

Janusz Take Urszula's cap.

Magda Her cap is too small for me.

Janusz Then go to my mother.

Magda Auntie doesn't like to lend her things.

Janusz How do you know?

Magda Because she didn't want to lend me her hat.

Janusz But she'll certainly lend you her cap.

Magda Let's go.

Janusz Magda, what have you put on?

Magda How do you mean? A dress.

Janusz But what a dress! We're not going to a dance, are we?

Part three

Packing

Joanna Piotr, have you got your things ready for packing?

Piotr I've even packed and have some room [left] in my suitcase.

Joanna That's perfect, because I can't shut my suitcase.

Piotr Put [give] a few of your things into mine.

Joanna Here you are: a box with my shoes, a bath-robe and a telescopic umbrella.

Piotr We must also take with us the books belonging to Adam and his wife (*lit.* the Adams' books), Joasia.

Joanna But where are those books of theirs?

Piotr I have brought his books, but I cannot find hers.

Joanna Her books may be in my room. I'll bring them in a minute.

Talking about a neighbour

Elżbieta Who did you open the door to?

Stefan To a boy. He rang by mistake.

Elżbieta Who was he looking for?

Stefan I don't know who he was looking for. He asked about a teacher but he didn't know her name.

Elżbieta Who could he mean? (*lit.* speak about?) Probably Mrs Drwal. She's a teacher.

Stefan I've never heard of Mrs Drwal.

Elżbieta She's lived in this building for two months.

Stefan In whose flat? (*lit.* At whom?)

Elżbieta At Mr and Mrs Borowicz's, on the second floor. You must already have seen her because she often walks in front of the building with her shaggy friend.

Stefan With whom?

Elżbieta With a charming black poodle.

Stefan I do remember the dog but I can't recall its owner.

New words

bal, -u *m* dance, ball

brama *f* gate

chemik *m* chemist

czep/ek, -ka *m* cap

czepiek do kąpielii bathing cap

drzwi (pl.) door

dyrektor *m* manager

dziewczyna *f* girl

fresk, -u *m* mural painting

kaplica *f* chapel

kaplica zamkowa castle chapel

kostium, -u *m* suit

kostium kąpielowy swim-suit

mleko *n* milk

okruch, -a *m* small bit, crumb
 osiedle *n* residential quarter
 pakowanie *n* packing
 pantof/el, -la *m* shoe, usually light
 parasol/ka, *G pl.* -ek *f* umbrella
 pies, *G psa m* dog
 piętro *n* floor, *see Phrases*
 pływalnia *f* swimming-pool
 pomoc *f* help
 śpieszyć komu (*D*) z pomocą
 come to somebody's help
 przedsiębiorstwo *n* concern, firm
 pud/el, -la *m* poodle
 pudeł/ko, *G pl.* -ek *n* box
 schody, -ów (*pl.*) steps, stairs
 spacer, -u *m* walk
 sukien/ka, *G pl.* -ek *f* dress
 szkło, *G pl.* szkieł *n* glass
 szlafrok, -a *m* dressing-gown
 śródmieście *n* city centre
 właściciel/ka, *G pl.* -ek *f* woman
 owner
 zakład, -u *m* (university) department
 zam/ek, -ku *m* castle
 zapakowanie *n* packing

bizantyjski Byzantine
 freski bizantyjskie Byzantine
 frescoes
 europejski European
 kąpielowy connected with bathing
 or swimming
 kostium kąpielowy
 swim-suit
 płaszcz kąpielowy bath-robe
 krawiecko-kuśnierski *in:*
 przedsiębiorstwo
 krawiecko-kuśnierskie firm
 manufacturing coats and furs
 kudłaty shaggy
 kuśnierski *see* krawiecko-kuśnierski
 składany folding
 składana parasolka telescopic
 umbrella
 słynny famous
 uroczy charming
 zamkowy castle (*adj.*), *see* kaplica

czternasty fourteenth

natychmiast at once

budzić się, -ę się, -i się *ipf* wake,
 wake up
 obudzić się *pf*
 kręcić się, -ę się, -i się *ipf* (po
 mieszkaniu) wander (about
 the flat)
 leżeć, -ę, -y *ipf* lie
 obudzić się *see* budzić się
 pobiec, -gnę, -gnie *pf* run
 poradzić sobie *see* radzić sobie
 potłuć, -ę, -e *pf* (A) break,
 smash
 powstać, -ję, -je *ipf* be built,
 be put up powstać, -nę, -nie *pf*
 pożyczyć, -am, -a *ipf* czego (*G*)
 komu (*D*) lend something
 to somebody
 pożyczyć, -ę, -y *pf*
 przygotować, -uję, -uje *ipf* co
 (A) do czego (*G*) get something
 ready, prepare something for
 przygotować, -uję, -uje *pf*
 przynosić, -szę, -si *ipf* (A) bring,
 fetch
 przynieść, -niosę, -niesie *pf*
 przypominać sobie, -am sobie,
 -a sobie *ipf* (A) recall
 przypomnieć sobie, -ę sobie,
 -i sobie *pf*
 przywozić, -zę, -zi *ipf* (A) bring
 (in a car)
 przywieźć, -wiozę, -wiesie *pf*
 radzić sobie, -ę sobie, -i sobie *ipf*
 z czym manage, get on with
 poradzić sobie *pf*
 rozrastać się, -am się, -a się *ipf*
 grow large
 rozrośnięć się, -snę się,
 -śnie się *pf* (pret. rozrósł się,
 rozrosła się etc.)
 spacerować, -uję, -uje *ipf* walk
 spływać, -am, -a *ipf* flow down,
 run down spłynąć, -ę, -ie *pf*

spotykać się, -am się, -a się *ipf*
 z kim (*I*) meet somebody
 spotkać się, -am się, -a się *pf*
 stać, -ję się, -je się *ipf*
 kim, czym (*I*) become somebody
 (something)
 stać się, -nę się, -nie się *pf*
 śpieszyć, -ę, -y *ipf* hasten
 śpieszyć z pomocą komu (*D*)
 hasten, come to somebody's help
 umawiać się, -am się, -a się *ipf*
 z kim (*I*) arrange a meeting
 with somebody
 umówić się, -ię się, -i się *pf*
 wycierać, -am, -a *ipf* (A) mop up
 wytrzeć, -trę, -trze
 (pret. wytarł) *pf*
 wylewać, -am, -a *ipf* (A) pour out
 wyłożyć, -leję, -leje *pf*
 wypędzać, -am, -a *ipf* (A)
 drive away
 wypędzić, -ę, -i *pf*
 zadzwonić *pf* (do drzwi) ring
 (at the door)

Notes

1 1st conjug. (group 1)

So far you have learnt the following verbs of this group: **zmieść** sweep, **przynieść** bring, **przynieść** bring (in a car, lorry etc.), **wynieść** carry out, **zanieść** carry, **wywieźć** carry out (in a vehicle), **zawieźć** carry (in a vehicle), **kłaść** put.

The group has two distinctive features: (1) the ending of the infinitive is preceded by the consonant **ś** or **ź** and (2) in the forms of the present tense (future of *pf* verbs) the endings **ę** and **ą** (1st pers. sing. and 3rd pers. pl.) are preceded by the consonants **s**, **z**, **t** or **d**, which are replaced by **ś**, **ź**, **ć** and **dź** (spelt *si*, *zi*, *ci* and *dzi*) in other personal forms.

zapakować, -uję, -uje *pf* (A) pack
 zmiatać, -am, -a *ipf* (A) sweep
 z/mieść, -miotę, -miecie *pf*
 zmieniać się *ipf* change
 znajdować się, -uję się, -uje się *ipf*
 be (situated)
 znaleźć się, znaleźć się,
 znajdzie się *pf*

pod (*I*) near
 pod drzwiami near the door

Phrases to remember

na drugim (trzecim) piętrze
 on the second (third) floor
 na szczęście luckily
 po drodze on the way
 po drodze zwiedzimy on the way
 we shall see
 przez pomyłkę by mistake
 również (= też = także) also, too,
 as well as

Present tense (future of pf verbs): 1st conjug. (group 1)

Infin.	nieść	wieźć	znieść	kłaść
Sing. 1.	niosę	wiozę	zmiotę	kładę
2.	niesiesz	wieziesz	znieciesz	kładziesz
3.	niesie	wiezie	zniecie	kładzie
Pl. 1.	niesiemy	wieziemy	zniecimy	kładziemy
2.	niesiecie	wiezecie	znieciecie	kładzecie
3.	niosą	wiozą	zmiotą	kładą

There is also a change of the vowel: **o** and **e** occur alternately, thus there is **nios-**, **wioz-**, **zmiot-**, but **nieś-**, **wieź-**, **znieć-**.

In the preterite the basic form is **nios-**, **wioz-**, **zmiot-**, and **kład-**. Also, the vowel **o** changes into **ó** in 3rd pers. sing. in the masculine gender and into **e** in all the persons of the plural in the form for men:

niosłem	niosłeś	niósł	niosła	niosło	nieśli
wiozłem	wiozłeś	wiózł	wiozła	wiozło	wieźli
zmiotłem	zmiotłeś	zmiótł	zmiotła	zmiotło	zmiętli
kładłem	kładłeś	kładł	kładła	kładło	kładli

Verbs of this group are ipf when they have no prefix and pf when they have one which also modifies their basic meaning.

ipf
nieść carry

wieźć carry (in a vehicle)

kłaść put

pf

przynieść (-niosę)

przywieźć (-wiozę)

włożyć

2 Irregular verb "iść" (go)

Present tense: idę, idziesz etc. (see L3 N2).

Preterite: szedł, szła, szło, szły, szli (cf. L5 N1). When a prefix is added, the verb becomes perfective: **pójść** (-jdę, -jdiesz etc.), **przyjść**, **wyjść**, **zejść** etc. From these pf verbs their ipf equivalents can be formed: **przychodzić** (-ę, -i), **wychodzić**, **schodzić** etc.

3 1st conjug. (group 2)

Group 2 comprises mostly verbs with prefixes such as **potłuc** break (**pies potłukł butelki** the dog broke the bottles); **pomóc** help and a few without prefixes, e.g. **piec** roast, bake; **móc** can (see pres. tense forms in L2 N1). The infinitive ends in **-ć**; in the present tense (future of pf verbs) the vowels **ę** and **ą** (in 1st pers. sing. and 3rd pers. pl.) are preceded by the consonants **k**

or **g** which are replaced in the forms of the other persons by **cz** and **ż**: **piekę**, **pieczesz**, **piecze**, **pieczemy**, **pieczecie**, **pieką**; **mogę**, **możesz** etc.

Preterite: piekłem, piekł, piekła, piekło, piekli, piekły; mogłem, mogłeś, mógł, mogła etc. (cf. L5 N1).

From pf verbs with prefixes are formed ipf verbs which belong to the 3rd conjugation; for example: **móc** ipf *can*: pf **pomóc** — ipf **pomagać** help.

4 1st conjug.: "-ać" (group 5)

Examples: **brać** take (**wybrać** choose; **wybrać się** go; **odebrać** take back, recover; **zabrać** take away; **ubrać się** dress etc.), **nazwać** (się) call (be called) and a few others.

Present

Future (pf)

brać: 1. biorę	bierzemy	nazwać: 1. nazwę	nazwiemy
2. bierzesz	bierzecie	2. nazwiesz	nazwiecie
3. bierze	biorą	3. nazwie	nazwą

Preterite: brał, nazwał

The pf verbs with prefixes are used to form the ipf verbs of the 3rd conjugation, e.g. pf **wybrać** — ipf **wybierać** (-am, -a) etc.

5 2nd conjug.: irregular way of forming ipf verbs

pf

ipf

otworz/yc (-ę, -y)	otwierać (-am, -a) L2 N3	open
powie/sić (-szę, -si)	wieszać (-am, -a) L2 N3	hang
postaw/ić (-ię, -i)	stawiać (-am, -a) L2 N3	set
obejrz/eć (-ę, -y, group 2)	oglądać (-am, -a)	watch, see

6 Irregular verb "-pomnieć" used with various prefixes

The pf verbs **przypomnieć** remember, recall and **zapomnieć** forget really belong to the 2nd conjugation (group 2), but there are certain irregularities: their final vowels **-ę** and **-ą** in the future forms are preceded by the hard consonant **n** instead of the soft **ń**: **zapomnę** and **zapomną**, but **zapomnisz**, **zapomni** etc. (see conjugation of the future of pf verbs in L4 N2).

7 Polish equivalents of the English "there isn't/there aren't (wasn't/weren't)" — "it isn't/they aren't" etc.

a "nie ma, nie było, nie będzie"

Tamtych budynków (G pl.)

Those buildings weren't

także przedtem **nie było**
(pret.).

Tych domów (G pl.) już
tutaj **nie ma (nie będzie)**
(pres./fut.).

See also L2 N5, L5 N7.

b the verb "znajdować się" (lit.: find oneself)

Na (ulicy) Narutowicza (G)
znajduje się jeszcze
większy hotel — „Victoria”.

here before, either.

*These houses are no longer
here (These houses will no
longer be here).*

*There's an even bigger
hotel, the "Victoria", in
Narutowicza (Street).*

8 Verbs with "się"

a expressing mutual action

Mamy się **spotkać**
na pływalni.

*We're to meet (lit. meet
each other) at the
swimming-pool.*

b having the meaning of the passive voice

Mleko się **wylało**.
A czy śródmieście również
się **zmieniło**?

*The milk has been spilt.
Has the centre of the city
changed, too? (or has it
become changed?)*

9 The reflexive pronoun "siebie" (A), "sobie" (D), "sobą" (I)

a W śródmieściu ja cię
zaproszę **do siebie**.
Zabierz mnie **ze sobą**.
Co ona ma **na sobie**?

*I'll invite you to my place
in the city centre.
Take me with you.
What has she on?*

This reflexive pronoun is usually translated into English by a
personal pronoun or by a pronoun+self. It can also be simply
left out:

Coś ty **na siebie** włożyła?

*What have you put on?
(lit. on yourself?)*

For the forms of this pronoun see App. A, 2A.

b verb+ "sobie" (D)

Sobie follows the verbs **radzić (poradzić) sobie** *manage* and **przy-
pominać (przypomnieć) sobie** *recall somebody/*
something or **przypomnieć sobie o czym** (I) *remember about*
something.

10 The possessive adjective "swój, -a, -e"

Irenka pokaże ci tam
swój (A) zakład.

*Irenka will show you her
department there.*

Ciocia nie lubi pożyczać
swoich (G pl.) rzeczy.

*Auntie doesn't like to lend
her things.*

Piotrze, czy (ty)

Piotr, have you got your

przygotowałeś już **swoje**

things ready for packing?

(A pl.) rzeczy do

zapakowania?

See L7 N8.

11 Pronoun "kto" (who)

Notice the different forms of **kto** (**kogo** A, **komu** D) as they are
used in Part 3 (*Talking about a neighbour*) of this lesson. Compare
also App. A, 2C.

12 Compound adjectives

Pracuję
w Przedsiębiorstwie
Krawiecko-Kuśnierskim
„Gracja”.

*I work in "Gracja",
a tailoring
and furriery firm.*

Remember that the first part of a compound adjective ending
with the suffix **o** remains the same regardless of the case of the
adjective. Compare **Akademia Górniczo-Hutnicza** in L8 N9.

13 Masculine nouns denoting professions used also for women

Moja żona jest **chemikiem**.

My wife is a chemist.

Pani Stojanowa jest

Mrs Stojanow is an

architektem.

architect.

Some nouns such as **architekt** *architect*, **inżynier** *engineer* etc.
have no feminine counterparts like e.g. **nauczyciel** — **nauczy-
cielka** *teacher* — *woman teacher*.

14 Names and surnames

a When a husband's surname ends in a consonant or in **-o**, his wife
may have the suffix **-owa** added to her name and his *daughter*
the suffix **-ówna** to hers: e.g. **Drwal** — **Drwalowa** — **Drwałówna**,
Borowicz — **Borowiczowa** — **Borowiczówna**, **Sadło** — **Sadłowa**
— **Sadłówna** etc. The names in **-owa** decline as adjectives, but

those in **-ówna** as nouns. Most women, however, prefer to use the masculine forms of their names: **pani Borowicz, panna Sielanko** etc. Then the form of the name remains the same regardless of the case: *widziałem panią Borowicz I saw Mrs Borowicz; mówimy o paninie Sielanko we're speaking of Miss Sielanko* etc.

- b Married couples are called by the surname of the husband in plural: **państwo Borowiczowie** etc.

15 The noun "kostium" (woman's suit, costume)

It is of masculine gender and is declined in the same way as **album** (see L11 N3).

Lesson fifteen

The fifteenth lesson

In the clothing factory "Gracja"

Part one

Henryk Kowalczyk "Gracja", the firm of which I'm the manager, is a clothing factory. The men working here are tailors and furriers. They make women's clothes and men's clothes: dresses, coats, suits, fur coats, fur jackets and fur hats. Our factory occupies a building in Krakowskie Przedmieście, the main street of Lublin. On the ground floor there is a large shop. Our products are sold there. We also manufacture clothing for export. "Gracja" shows its products every year at the International Fair in Poznań. Our furs are specially liked. We get many orders from abroad. Indeed, today we'll sign a contract with the firm of "Canar" from the United States. The American firm wanted to buy two hundred thousand women's coats of rabbit skins but "Gracja" can sell only a hundred thousand. "Canar" is represented by Mr James Green of Chicago.

Part two

Signing a trade contract

Henryk Kowalczyk Well, so we accept the order of your firm [for] a hundred thousand women's coats of rabbit skins.

James Green I agree, but I want to have seventy thousand made in the first half of the year.

Henryk Kowalczyk This is impossible. In the first quarter we can make only twenty thousand coats for you. We'll send another forty thousand in the second quarter.

James Green That means ten thousand fewer. Well, if it can't be more, I agree to the number. And the rest?

Henryk Kowalczyk We'll have thirty thousand ready in the third quarter.

James Green That leaves ten thousand (lit. Ten thousand remain) for the fourth quarter, doesn't it?

Henryk Kowalczyk Yes, Mr Green. That means we've planned the dates of delivery. And how many models are you ordering?

James Green All those that you offered in Poznań.
Henryk Kowalczyk Good. How are we to pack the coats?
James Green Pack them in cardboard boxes, twenty coats (lit. items) in each.

An individual order

Irena [Here] you are at last. Why so late?
Henryk We were signing a trade contract. We had a long discussion (lit. We discussed long).
Irena A profitable contract?
Henryk Yes. We'll make a hundred thousand fur coats for an American firm.
Zofia I'll also sign a trade contract with you. For one fur coat.
Henryk Of rabbit skins?
Zofia [A coat] of rabbit skins will be for Magda and for myself — something better.
Henryk That makes already two fur coats, Zosia!
Zofia What skins have you got?
Henryk Nutria, musk-rat, fox, Persian lamb, mink...
Zofia I'd like a jacket of nutria and a coat of Persian lamb.
Henryk That [makes] three furs already. They will cost a fortune (lit. But it will cost a lot of money)!
Zofia Let Adam worry about that. I must have something warm for the winter. I have nothing to put on.
Henryk Poor Adam! All right, Zosia. We'll take your measurements tomorrow.
Irena And do you know, Henryczek, that my fur coat has already gone quite bald?
Henryk Hard luck! Come to me tomorrow, the three of you (lit. all three).

Part three

A consignment of skins

Zygmunt Karpiński Have we got a reply from the Cracow furriers yet?

Danuta Nowicka They've just answered today. They sent the skins the day before yesterday.

Zygmunt Karpiński It will be necessary to prepare room in the store.

Danuta Nowicka Shall we be making coats of all the skins?

Zygmunt Karpiński No. We'll make jackets and hats of some (lit. of a part). These (lit. this) we'll put on sale in the shop.

Danuta Nowicka That's wonderful. I'll be able to buy some skins and order a sports jacket.

In a mail-order bookshop

Manager Now we'll fulfil the order of the Institute of History in Poznań.

Assistant We've already prepared all the books.

Manager Before packing it is necessary to check the whole batch again.

Assistant We're just checking it. We'll start packing next.

Manager Pack the smaller books into cardboard boxes and wrap the bigger ones in paper.

Assistant The batch will be ready in two hours.

Manager Let Jankowski dispatch the parcels to the Post Office at two p.m. (lit. at fourteen).

New words

całość *f* whole, all
 (e.g. all the skins etc.)

czap/ka, *G pl.* -*ek* *f* hat

dostawa *f* delivery

eksport, -*u* *m* export

firma *f* firm

fut/ro, *G pl.* -*er* *n* fur (coat)

garnitur, -*u* *m* suit

instytut, -*u* *m* institute

karakuły (pl.), *G* -*ów* *m* Persian
 lamb

konfekcja *f* clothing

kraw/iec, -*ca* *m* tailor

królik *m* rabbit

księgarnia *f* bookshop

'księgarnia wysyłkowa *f*

mail-order bookshop

kurt/ka, *G pl.* -*ek* *f* jacket

kurtka sportowa sports jacket

kwartał, -*u* *m* quarter

(three months)

kuśnierz *m* furrier

liczba *f* number

lis *m* fox

magazyn, -u *m* store
 materiał, -u *m* material
 miara *f* measure
 brać (wziąć) miarę *take*
 somebody's measurements
 mnóstwo *n* a lot
 model, -u *m* model
 nor/ka, *G* pl. -ek *f* mink
 nutria *f* nutria
 odpowiedź *f* reply, answer
 papier, -u *m* paper
 płżmak *m* musk-rat
 połowa *f* half
 pracownik *m* employee, assistant
 przedstawiciel *m* representative
 przesył/ka *f* consignment
 skóra *f* skin, leather
 sprzedaż *f* sale
 Stany Zjednoczone (pl.), *G*
 Stanów Zjednoczonych *m*
 United States
 sztuka *f* one of something, piece,
 item
 targ, -u *m* fair
 termin, -u *m* date
 ubió/ór, -oru *m* garment
 ubiór damski women's garment,
 dress
 ubiór męski men's garment,
 clothing
 umowa *f* contract
 umowa handlowa trade contract
 uszycie *n* sewing, making
 wykonanie *n* making
 wysył/ka, *G* pl. -ek *f* sending
 wytwórnia *f* factory
 zamówienie *n* order
 zawieranie *n* in:
 zawieranie umowy signing
 a contract
 zima *f* winter
 biedny poor
 damski *see* ubiór
 futrzany fur (adj.)
 handlowy trade (adj.)
 indywidualny individual

kartonowy cardboard (adj.)
 korzystny profitable
 króliczy rabbit (adj.)
 męski *see* ubiór
 niemożliwy impossible
 sportowy sports (adj.),
 see kurtka
 wysyłkowy *see* księgarnia
 wysyłkowa
 zjednoczony united, *see* Stany
 Zjednoczone
 całkiem quite
 mniej (comp. of mało) little
 fewer, less
 wiele many, much
 zwłaszcza specially, in particular
 aprobować, -uję, -uje *ipf/pf*
 approve
 zaaprobować *pf*
 dyskutować, -uję, -uje *ipf*
 discuss
 ekspediować, -uję, -uje *ipf* (A)
 dispatch, send
 wyekspediować *pf*
 eksponować, -uję, -uje *ipf/pf* show,
 exhibit
 martwić się *ipf* czym (I) o coś (A)
 worry about something
 mie/ścić się, -szczę się, -ści się *ipf*
 occupy
 obstalow/ywać, -uję, -uje *ipf*
 order, ask to have something
 (e.g. a coat) made
 obstalować, -uję, -uje *pf*
 oferować, -uję, -uje *ipf/pf* offer
 zaoferować *pf*
 opakować *pf* wrap
 otrzym/ywać, -uję, -uje *ipf* (A)
 receive, get
 otrzymać, -am, -a *pf*
 pakować, -uję, -uje *ipf* (A) pack
 zapakować *pf*
 produkować, -uję, -uje *ipf* (A)
 produce, manufacture
 wyprodukować *pf*

przeznaczać, -am, -a *ipf* co (A)
 do czego (G) (= co (A)) na co (A)
 design something for
 przeznaczyć, -ę, -y *pf*
 przeznaczyć do sprzedaży put
 on sale
 realizować, -uję, -uje *ipf* (A)
 realize, fulfil
 zrealizować *pf*
 sprzeda/wać, -ję, -je *ipf* co (A)
 komu (D) sell
 sprzedać *pf* irg
 szy/ć, -ję, -je *ipf* co (A) dla kogo
 (G) (= komu (D)) sew, make
 uszyć *pf*
 wycierać się *ipf* go bald (about fur)
 wyt/rzeć się *pf*
 moje futro się wytarło my fur
 coat has gone bald
 wyekspediować *see* ekspediować
 wyprodukować *see* produkować
 zaaprobować *see* aprobować
 zakup/ić, -ę, -i *pf* (A) buy

zaoferować *see* oferować
 zapakować *see* pakować
 zawierać, -am, -a *ipf* sign
 zaw/rzeć, -rę, -rze *pf*
 zgadzać się, -am się, -a się *ipf*
 z kim (I) agree with (*see also*)
 godzić się, zgodzić się *in* L10)
 zgodz/ić się, -ę się, -i się
 zrealizować *see* realizować

zatem (= więc) so

Phrases to remember

coś ciepłego (G) something warm
 coś lepszego (G) something better
 otrzymać (otrzymywać) odpowiedź
 get a reply
 to znaczy (= tzn.) that means
 (= i.e.)
 zawierać (zawrzeć) umowę z kim
 (I) sign a contract with somebody
 zrealizować zamówienie fulfil an order

Notes

1 1st conjug. (group 3)

You have already learnt some verbs of this small group: **odpocząć** rest, **zacząć** and **rozpocząć** begin, **przeciąć** cut through, across, **kłać** swear, **podjąć** take, **przyjąć** accept and **zająć** occupy. The final consonant of the infinitive is preceded by **-a-** which is replaced in the present tense (future of *pf* verbs) by **n**, **ń**, **m**, **m'**. Present (future of *pf* verbs)

przeciąć: przetnę, przetniesz, przetnie, przetniemy, przetniecie, przetną

kłać: klnę, klniesz, klnie, klniemy, klniecie, klną

zająć: zajmę, zajmiesz, zajmie, zajmiemy, zajmiecie, zajmą

For the formation of preterite *see* L5 N1.

2 1st conjug. (group 4)

This is another small group including the following verbs: **zawrzeć** sign and **wytrzeć się** go bald (about fur) (L15), **wytrzeć** mop up (L14) and **zembrzeć** die (L11) etc.

Present (future of pf verbs)

zawrzeć: **zawrę**, **zawrzesz**, **zawrze**, **zawrzemy**, **zawrzecie**, **zawrą**.

Preterite: **zawarł**

From the pf verbs (with a prefix, as they are ipf without one) the ipf verbs are formed, e.g. **zawrzeć** pf — **zawierać** ipf. Thus:

Dzisiaj **zawrzemy** (fut. of

Today we'll sign a contract

pf verb) umowę z firmą

with the firm of "Canar"

„Canar”.

BUT:

Zawieraliśmy (pret. of ipf verb) umowę handlową.

We were signing a trade contract.

3 1st conjug. (group 10)

Examples: **żyć** (uszyć) sew, **myć** (się) wash (oneself), **żyć** live, **pić** drink, **bić** beat, **czuć** (się) feel, **kuć** hammer and a few others.

Present (future of pf verbs)

żyć: **szyję**, **szyjesz**, **szyje**, **szyjemy**, **szyjecie**, **szyją**

pić: **piję**, **pijesz**, **pije**, **pijemy**, **pijecie**, **piją**

kuć: **kuję**, **kujesz**, **kuje**, **kujemy**, **kujecie**, **kują**

Note the suffix **-j-** which appears in all persons.

These verbs are ipf when without a prefix.

4 Verbs of foreign origin

They come mostly from Latin and end in **-ować** (**-uję**, **-uje**), e.g. **produkować** manufacture, produce, **eksponować** show, display, **aprobować** approve, **kontrolować** check, control. Without a prefix they are in most cases ipf verbs and can, therefore, be used in the present tense, e.g.:

Produkujemy również konfekcję na eksport.

We also manufacture clothing for export.

However, these verbs can also take various prefixes and become perfective, e.g.:

Zaplanowaliśmy zatem terminy dostaw.

That means we've planned the dates of delivery.

Another perfective prefix that is used in this lesson with a word of foreign origin is **s-**: **skontrolować** check.

5 “trzeba” (it is necessary) + infinitive

Trzeba będzie (fut.)

It will be necessary to make room in the store.

przygotować miejsce w magazynie.

In the present the word **trzeba** need not be accompanied by the verb **jest** is (see L4 N6). In the past tense it is followed by **było**. It is another example of a sentence without a grammatical subject.

6 “należy/należało” (it is/was necessary) + infinitive

Przed zapakowaniem

It is necessary to check the whole batch again before packing.

należy jeszcze **skontrolować** całość wysyłki.

The English translation is the same as that of the previous construction. There is no specific grammatical subject here. If the subject were given, that is, if it were stated who is supposed to do the checking, the personal forms of the verb **musieć** or the word **powinien** would be used, e.g. **Musimy** (musicie, ktoś musi, powinniśmy...) **skontrolować** wysyłkę We must (you must, someone must, we should...) check the batch. In the preterite we use the form **należało** (3rd pers. sing. neuter). In the future, however, this verb is replaced by the phrase **trzeba będzie**: Przed zapakowaniem **trzeba będzie** **skontrolować** wysyłkę It will be necessary to check the batch before packing.

7 “mieć” (have) + infinitive

Nie mam co włożyć na siebie.

I have nothing to put on.

Compare L12 N10.

In the country

Part one

Janina Kowalczyk My name is Janina Kowalczyk. I live with my husband in a village. We have a farm in the village of Melgiew. Our house stands away from the village, near a wood. A good many flowers grow in our little garden in front of the house. In the orchard we have fruit trees and fruit bushes: apple-trees, pear-trees, plum-trees and cherry-trees, raspberries, currants and gooseberries. Behind the house there is a building in which there are a stable, a cow-shed, a pigsty and a poultry-house. Further on there is a barn and next to it a shed for agricultural machines and tools. There is a spacious yard between the house and the farm buildings. In the stable there are two horses and a foal, in the cow-shed — four cows and two calves, and in the pigsty — several pigs and more than a dozen piglets. In the poultry-house there are domestic fowls: a cock, some hens and chickens, ducks with ducklings and a goose with ten goslings.

For two days we've had guests at our place: our daughter Zosia, our daughter-in-law Irenka and our three grandchildren. They're all helping us. Zosia and Irenka weed the beds in the garden, one of our granddaughters feeds the chickens and the ducklings, the other looks after the pigs. Janusz is helping his grandpa to mend the harvester. Harvest is beginning (*lit.* we're beginning harvest) tomorrow.

Part two

In the (farm)yard

Urszula Grandpa, how many puppies has Aza got?

Grandpa Three. But don't [go to] look at them by yourselves. Aza doesn't like it.

Magda I don't think she will bite us.

Grandpa I don't know. Last week she bit uncle Antoni on the shoulder.

Urszula But you will show us the little puppies, grandpa, [won't you]? Aza won't bite you.

Grandpa All right, later on. Call Janusz to me. We'll finish mending the harvester.

Magda Janusz has gone to Minkowice.

Grandpa On a bike?

Magda No, on horseback. He has saddled the bay.

Grandpa That's bad. There was a piece of leather that needed replacing in one of the stirrups.

Magda I saw him meddling with the saddle. Surely he mended it.

Grandpa Then let's go to Aza, girls. We'll have a look at the puppies.

Urszula How lovely. Grandpa, this puppy will be mine, won't it (*lit.* good)? The brown one with a white spot on its little head.

In the wood

Grandma Look for mushrooms, Janusz. Don't break off the branches.

Janusz Don't grumble, grandma. I've only broken off one branch. I'll make myself a walking-stick of it.

Urszula Have you found many mushrooms? I already have a full basket.

Janusz I haven't been picking mushrooms. I've cut myself a walking-stick.

Grandma Show [me] your mushrooms, Urszulka. These mushrooms are not edible!

Urszula But these are maślaks (*common edible mushrooms of the kind Boletus luteus*), Grandma! You told me to pick them.

Grandma [You've] only [got] one maślak. There, that's the one. And three boletuses.

Urszula Really? I'll run to tell Aunt Zosia about it. She has also picked a whole lot of these mushrooms.

Grandma Ah, children, children! I teach you every year [how] to recognize mushrooms, don't I?

Janusz And every year the teaching is wasted (*lit.* the teaching goes to the wood). And Urszula has her basket empty again!

Grandma Well, not quite. She has picked a few. Don't tease your sister, Januszek.

An evening in the country

Roman I have weeded and watered the beds in the small garden. What shall I do now?

Teresa Drive the ducklings into the poultry-house.

Roman I've done it already. There are nine ducklings.

Teresa Two ducklings are missing! Perhaps a hawk has snatched them?

Roman I don't think so. As (*name of a dog*) has again dug a hole under the fence. Evidently, they've gone through the hole [and] out into the meadow.

Teresa The fence wobbles, it'll soon collapse altogether.

Roman Tomorrow I'll fill up the hole and mend the fence.

Teresa Go [and] see if something (wrong) has(n't) happened to our two ducklings.

Roman I'm going. And you heat [some] water for washing.

Country relatives

Son How are the Wronas from Krzczonów related to us? (*lit.* What are the Wronas from Krzczonów to us?)

Father They are distant cousins of ours. The mother of Władek Wrona and Kryisia Wrona is my first cousin. Our fathers are brothers (*lit.* born brothers).

Son Then I ought to call Mrs Wrona "aunt" and Mr Wrona "uncle".

Father Certainly.

Son I can't understand why Kryisia doesn't like country [life]. It's so beautiful in the country, isn't it?

Father You know country life only from "Płomyczek" (*a children's magazine*): "Pigs are squealing, cows are lowing, the duck is quacking, the hen is cackling, the cock is crowing, the breeze is blowing, the farmer is ploughing and sowing corn..." People work hard in the country.

New words

agrest, -u *m* gooseberry

babunia *f* grandma

borowik, -a *m* boletus

(*kind of mushroom*)

brat rodzony *m* brother (born of the same parents)

chlew, -a *m* pigsty

chlup/ek, -ka *m* peasant (*literary*)

ciel/ę, -ęcia *n* calf

czereśnia *f* cherry(-tree)

dziewcz/ę, -ęcia *n* girl (*literary*)

dziura *f* hole

gał/ąź, -ęzi, *N pl.* -ęzie *f* branch

gaśi/ę, -ęcia *n* gosling

gniady, -ego *m* bay (horse)

gospodarstwo rolne *n* farm

grządka *f* bed

grzyb, -a *m* mushroom

jabłoń, *N pl.* -e *f* apple-tree

jastrząb, -ębia *m* hawk

kacz/ę, -ęcia *n* duckling

kogut, -a *m* cock

koń *m* horse

koszyk, -a *m* basket

krewny, -ego *m* male relative, cousin

krowa *f* cow

krów/ka, *G pl.* -ek *f* small cow

krzew, -u *m* bush

kura *f* hen

kurcz/ę, -ęcia *n* chicken

kurka *f* small hen

kurnik, -a *m* poultry-house

las, -u, *L sing.* lesie *m* wood

las/ka, *G pl.* -ek *f* walking-stick

łąka *f* meadow

leb/ek, -ka (*colloq.* łep/ek, -ka) *m* small head of an animal

malina *f* raspberry

maszyna *f* machine

maszyny rolnicze agricultural machines

maślak, -a *m* common mushroom

mycie *n* washing

narzędzie *n* tool

narzędzia rolnicze agricultural implements

nauka *f* teaching

obora *f* cow-shed

ogród/ek, -ka *m* small garden

pies/ek, -ka *m* small dog, puppy

Płomycz/ek, -ka *m* name

of a magazine for young children

plot, -u *m* fence

podwórze *n* yard

porzecz/ka, *G pl.* -ek *f* currant

prosi/ę, -ęcia *n* piglet

ptactwo domowe *n* poultry, domestic fowls

rami/ę, -enia *n* arm, shoulder

rower, -u *m* bicycle, bike

rzemień, -a *m* piece of leather, thong

sad, -u *m* orchard

siod/ło, *G pl.* -eł *n* saddle

siostra stryjeczna *f* first cousin (*daughter of paternal uncle*)

stajnia *f* stable

stodola *f* barn

stryj *m* paternal uncle

strzemi/ę, -enia *n* stirrup

synowa, -ej *f* daughter-in-law

szczeni/ę, -ęcia *n* puppy

szopa *f* shed

śliwa *f* plum-tree

świnia, *I pl.* świńmi *f* pig

świn/ka, *G pl.* -ek *f* small pig

wietrzyk, -a *m* light breeze

wnuczęta (*pl.*), *G -ąt* grandchildren

zboże *n* corn

znami/ę, -enia *n* spot

źrebi/ę, -ęcia *n* foal

żniwa (*pl.*) *n* harvest

żniwiar/ka, *G pl.* -ek *f* harvester

dziesięcioro ten
dziewięcioro nine
kilkanaścioro any number
between 11 and 19
szesnasty sixteenth
szesnaście sixteen
troje three

biały white
brązowy brown
domowy domestic, *see also* **ptactwo**
gospodarski connected with farming
budynki gospodarskie farm
buildings
niejadalny not edible, poisonous
obszerny spacious
owocowy fruit (adj.)
drzewo owocowe fruit tree
krzew owocowy fruit bush
pełny (= peł/en), -na, -ne full
pusty empty
rodzony *see* **brat**
rolniczy agricultural
rolny agricultural, *see also*
gospodarstwo
stryjechny *see* **siostra**
śliczny lovely

ciężko hard
pracować ciężko work hard
konno on horseback
jechać, jeździć konno ride
on horseback
niedobrze bad, badly
niezupełnie not quite
później later

chwi/ać się, -eje się, -eje się *ipf*
wobble
dokuczać, -am, -a *ipf* komu (D)
tease somebody
dokucz/yć, -ę, -y *pf*
gda/kać, -czę, -cze *ipf* cackle
gde/rać, -rzę, -rze or -am, -a *ipf*
grumble, complain
grz/ać, -eje, -eje *ipf* (A) heat
zagrzać *pf*

ka/zać, -zę, -że *ipf* order, tell to do
kwa/kać, -czę, -cze *ipf* quack
kwicz/eć, -ę, -y *ipf* squeal
łam/ać, -ię, -ie *ipf* (A) break
złamać *pf*
majstrować *ipf* meddle with
naprawiać, -am, -a *ipf* (A) mend,
repair
napraw/ić, -ię, -i *pf*
nauczyć *see* **uczyć**
nazbierać, -am, -a *pf* pick up a lot
of something
orać, orzę, orze *ipf* (A) plough
osiadłać *see* **siodłać**
pi/ać, -eje, -eje *ipf* crow
pleć, piele, piele *ipf* weed
wypleć *pf*
podlewać, -am, -a *ipf* (A) water
podl/ać, -eje, -eje *pf*
pogry/zć, -zę, -zie *pf* bite
porywać, -am, -a *ipf* (A) snatch
porw/ać, -ę, -ie *pf*
prze/zić, -zę, -zi *ipf* przez co (A)
get through something
prze/leźć, -lezę, -lezie, *pf*
reperować, -uję, -uje *ipf* (A) repair,
mend
zreperować *pf*
rosn/ać, -ę, -ie (past imperf. **rosłem**,
rósł, rosła, rośli) *ipf* grow
urosnąć *pf*
rozpoznać/wać, -ję, -je *ipf* (A)
recognize
rozpoznać, -am, -a *pf*
rozumieć *ipf* (A) understand
(*see* L7) zrozumieć *pf*
rycz/eć, -ę, -y *ipf* low
si/ać, -eje, -eje *ipf* (A) sow
siodłać, -am, -a *ipf* (konja) (A)
saddle (a horse) osiadłać *pf*
stru/gać, -zę, -że or strugam, -a
ipf (A) sharpen (a stick)
wystrugać *pf*
ucz/yć, -ę, -y *ipf* kogo (A) czego
(G) (or + infin.) teach somebody
something or to do something
nauczyć *pf*

ugry/zć, -zę, -zie *pf* bite
ułam/ać, -ię, -ie *pf* break off a bit
of something
urosnąć *see* **rosnąć**
uzbierać, -am, -a *pf* pick up
a little of something
wal/ić się, -ę się, -i się *ipf*
collapse, fall down
zawalić się *pf*
wi/ać, -eje, -eje *ipf* blow
wolać, -am, -a *ipf* kogo (A) call
somebody
zawołać *pf*
wygrzeb/ywać, -uję, -uje *ipf* (A)
dig up
wygrzeb/ać, -ię, -ie *pf*
wypleć *see* **pleć**
wystrugać *see* **strugać**
zaganiać, -am, -a *ipf* (A) drive into
zag/nać, -onię, -oni (= zagon/ić,
-ię, -i) *pf*
zagładać, -am, -a *ipf* do kogo
(czego) (G) look
zajrz/eć, -ę, -y *pf*
zagnać, zagonić *see* **zaganiać**
zagrzać *see* **grzać**
zagrzeb/ywać, -uję, -uje *ipf* (A)
fill up
zagrzeb/ać, -ię, -ie *pf*
zajmować się, -uję się, -uje się *ipf*
kim (czym) (I) look after, take

care of somebody or something
zaj/ać się, -mę się, -mie się *pf*
zajrzeć *see* **zagładać**
zawalić się *see* **walić się**
zawołać *see* **wolać**
zbierać, -am, -a *ipf* (A) pick up
zebrać, zbiorę, zbierze *pf*
złamać *see* **łamać**
zreperować *see* **reperować**
zrozumieć *see* **rozumieć**

Phrases to remember

brak czego something is missing
co (coś) złego something wrong
dać (dawać) komu (czemu) (D)
jeść (pić) give somebody
something to eat (drink)
mówić na kogo (komu) „ciociu”
 („wujku”) (V) call somebody
“aunt” (“uncle”)
O, ten. There, that's the one.
obok (G) next to
Oj! Oh!
pod (I) under
pod płotem under the fence
poza (I) away from
poza wsią away from the village
To niedobrze. That's bad.
w zeszłym tygodniu last week

Notes

1 1st conjug. “-ać” (group 8)

In these verbs the hard consonant preceding the infinitive ending -ać becomes softened in all persons in the present tense (fut. of *pf* verbs). Also, there are some other changes, e.g. *s* is replaced by *sz*, *r* is replaced by *rz*. These and other changes are indicated in the List of conjugations and verbal groups, App. A, 6D-1.

Present (future of pf verbs)

łamać break: łamię, łamiesz, łamie, łamiemy, łamiecie, łamiał

pisać write: piszę, piszesz, pisze, piszemy, piszecie, piszą

orać plough: orzę, orzesz, orze, orzemy, orzecie, orzą

Preterite: **łamał, pisał, orał.**

Examples:

Nie łam (imp. from 2nd

pers. sing. **łamiesz**) gałęzi.

Ułamałem (pf) tylko jedną

gałąź.

*Don't break off the
branches.*

*I've only broken off one
branch.*

2 1st conjug.: "pleć" (weed—group 9)

Present (fut. of pf verbs): **piełę, pielesz, piele** etc.

Zosia i Irenka **pielą**

grządki w ogrodzie.

Zosia and Irenka weed

the beds in the garden.

Note the change of **l** into **ł** and also the mobile **e** in the preterite:

Wypełłem grządki

w ogródku.

I've weeded the beds

in the small garden.

3 1st conjug. (group 12)

This group comprises: **podlać water, zagrzać heat, chwiać się wobble, pisać crow, wiać blow, siać sow, śmiać się laugh** (L8).

These are all ipf verbs when without a prefix, and pf verbs when with a prefix. The vowel **a** preceding the final **-ć** of the infinitive (**siać**) is replaced in the present tense by **e** before the suffix **-j-**: **sieję, siejesz, sieje, siejemy, siejecie, sieją.**

Preterite: **siał, -a, -o sowed**

Examples (note the suffix **-j-** in the present tense):

Ten płot się **chwieje**. (pres.)

Kogut **pieje**, wietrzyk

wieje. (pres.)

Podlałem grządki

w ogródku. (pret.)

The fence wobbles.

*The cock is crowing, the
breeze is blowing.*

I've watered the beds

in the small garden.

4 Notes on verbs of 1st conjug.

- a The pf verbs **pogryźć, ugryźć** bite and **przeleźć** get through belong to group 1 (see also L14 N1). They are ipf when without a prefix. Present (future of pf verbs): **gryzę, gryziesz, gryzie, gryziemy, gryzecie, gryzą; przeleżę, przeleżesz, przeleżie, przeleżiemy,**

przeleżecie, przeleżą. Preterite: **gryźł, -a, -o, gryźli; przeleżł, -a, -o, przeleżli.**

Aza ciebie nie **ugryzie**

(fut. of pf verb).

W zeszłym tygodniu

ugryzła (pret.) stryja

Antoniego.

Aza won't bite you.

Last week she bit uncle

Antoni.

- b The verb **porwać** snatch belongs to group 5 (see also L14 N4).

- c The verb **rozpoznawać** (with two prefixes!) recognize belongs to group 13 (see also L13 N2).

5 Notes on verbs of 2nd conjug.

The verbs **kwiczeć squeal** and **ryczeć low** belong to group 2, and the verb **zagnać drive in** to group 3. (The more frequent form of the infinitive is **zagonić**, group 1.)

6 The irregular verb "znaleźć" (find)

Its infinitive is formed from **leżeć** (see N4a) but the future of pf verbs has **-jd-** added: **znajdę, znajdziesz, znajdzie** (cf. **pójdę, przyjdę** in L14 N2). Preterite: **znalazł, -a, -o, znaleźli.**

7 Collective numerals "dwoje, troje, pięcioro" (two, three, five)

dwoje cieląt, troje szczeniąt two calves, three puppies

These numerals have no exact equivalent in English (see App. A, 5Ca).

8 Notes on nouns

- a Nouns like **ramię arm, strzemie stirrup, ciele calf, kaczą duckling** are discussed in App. A, 1B-1.
- b The name **Antoni** is declined as an adjective: **Antoni, Antonie-mu** etc.
- c The noun **jastrząb hawk** follows the same pattern of declension as **kielb gudgeon** (see L12 N5).
- d For the declension of **Mełgiew** see L6 N10b; compare **do Minkowic** in L12 N7.

9 Women's names derived from men's names ending in "-a"

The wife's name is formed by means of the suffix **-ina** and that of the unmarried daughter by means of the suffix **-anka**, hence

Wronina Mrs Wrona and Wronianka Miss Wrona.

Women use these forms only exceptionally now. In official documents, passports, identity cards etc. women have the same names as men, with the exception of names ending in **-ska**, **-cka** and **-dzka** (formed from men's names ending in **-ski**, **-cki** and **-dzki**).

- 10 "brak/brak było/brak będzie" + G of nouns (something is/was/will be missing)

Brak dwojga kacząt (G).

Two ducklings are missing
(lit. There's a lack of two ducklings.)

- 11 "jaki, -a, -ie" (what) + adjective

Jaka wspaniała pogoda.

What beautiful weather.

Jaki miły wieczór.

What a pleasant evening.

- 12 "jak" (how) + adverb

Jak ona pięknie tańczy.

How beautifully she's dancing.

Jak tu przyjemnie.

How pleasant it is here.

- 13 General notes

"Płomyczek" and "Płomyk" are children's magazines.

Lesson seventeen

The seventeenth lesson

On the coast

Part one

Zbigniew Nowicki My name is Zbigniew Nowicki. I live in Gdańsk. I work in the Commune of Paris Shipyard in Gdynia. This is the largest shipyard in Poland. I do the designing of fishing and trading boats. In [the last] fifteen years or so we've built several hundred vessels in the dry dock. We export them to many countries. In the construction of fishing boats our ship-building industry is the largest (lit. has the leading position) in the world. Today we are launching a vessel that we've built for a French shipowner, Mr Leduc [who has been] staying in Poland for a week. The launching of a new ship is a great day for the people engaged in its construction: for the director of the shipyard, the designers of the ship, the constructors and the workers. [It is] also [a great day] for the shipowner, the captain of the ship and her crew. Living on the coast and working in the shipyard I've often had an opportunity to watch a ceremony of this sort.

I've invited to the ceremony my two young friends, Andrzej Mirski and Borys Stojanow. I'm very glad that on this occasion I'll also be able to show them the old Gdańsk. After sightseeing in the city we'll go to an organ concert in Oliwa (a town near Gdańsk).

Part two

A walk around old Gdańsk

Borys Stojanow [How] beautiful the old lanes are!

Andrzej Mirski They're not so [very] old because they've been reconstructed, haven't they (lit. it's reconstruction, isn't it)?

Zbigniew Nowicki That's true. Having regained Gdańsk the Poles found it in ruins (lit. found in it ruins), but they reconstructed them very carefully.

Borys Stojanow I have a great admiration for the inhabitants of Gdańsk.

- 17 *Andrzej Mirski* Have you developed the photos you took yesterday (lit. yesterday's photos)? I wonder if they've come out well.
- Borys Stojanow* I haven't developed them yet but I'm sure they'll be good. Today I want to photograph the interior of Arthur's Court for my mother.
- Andrzej Mirski* You should (lit. must) know, Zbyszek, that Borys' mother is an architect.
- Zbigniew Nowicki* Then she'll certainly find Borys' pictures interesting (lit. pictures will interest her).
- Andrzej Mirski* We'll also buy her picture postcards with views of Gdańsk.
- Zbigniew Nowicki* Let's go to the "Jantar". We'll eat something and drink a glass of the "golden" Gdańsk vodka.

Christening a ship

- Andrzej Mirski* [When I was] coming to the ceremony I didn't know, Ewa, that your mother would be the ship's godmother.
- Borys Stojanow* And I didn't know that she spoke Polish like a native (lit. a born Pole).
- Ewa Leduc* [It's] because my mother was born and brought up in Poland. She emigrated to France at the age of twenty-two (lit. having 22 years). My grandparents live in Katowice.
- Borys Stojanow* Now I'm no [longer] surprised that your Polish is also excellent (lit. that you also speak excellently).
- Ewa Leduc* After I came (lit. having come) to study here I had only to learn how to pronounce the Polish *r* because my friends were laughing at me.
- Andrzej Mirski* I think you're helping your father to do business in Poland.
- Ewa Leduc* Oh yes. Father nominated me his "ambassador".
- Borys Stojanow* Andrzej, what does the godmother say [when she's] giving the ship her name?
- Andrzej Mirski* "Cross the seas and oceans happily spreading the fame of the Polish seaman and shipbuilder!"
- Borys Stojanow* That's very beautiful!

Part three

On an excursion

- Anna* How are you feeling on this excursion, Romek?
- Roman* Very good. I'm as fit as a fish and as cheerful as a goldfinch. And you?
- Anna* I'm satisfied with the excursion, too.
- Roman* Our companions are nice, cheerful and interesting people.
- Anna* [Yes], but to tell the truth, some members of our group aren't too pleasant.
- Roman* You probably mean the man sitting in front of you on the bus?
- Anna* Not just him (lit. Not only). Don't you know where we'll walk today?
- Roman* To Krynica Morska, there we'll spend the night.
- Anna* That's good. [It's] a pleasant place.
- Roman* But they say (lit. supposedly) the beach there is not among the best.
- Anna* I don't intend to sunbathe at Krynica. I've had enough sun.
- Roman* [You're] right, you've already become brown.

A coach trip

- Władysław* Do you like to go by coach?
- Jadwiga* Very much. I mostly travel by coach.
- Władysław* So do I. I like to see the landscape (lit. I gladly observe the landscapes).
- Jadwiga* I'm rather interested in the passengers. [In] their faces, above all. I'm a press photographer.
- Władysław* I do photography, too, but only as an amateur. It's my hobby.
- Jadwiga* Look at (Notice) the faces of those two old women sitting in the front and talking to each other. Interesting, aren't they?

ambasador *m* ambassador
 armator *m* ship-owner
 budowa, G pl. budów *f* construction
 chrzest, chrztu *m* christening
 chrzest statku christening a ship
 członek, -ka *m* member
 członek grupy member
 of a group (a touring party)
 człowiek, pl. ludzie *m* man, people
 dok, -u *m* dock
 suchy dok dry dock
 dwór, dworu *m* court
 dziadkowie (pl.) *m* grandparents
 fotografia *f* photograph
 fotoreporterka *f* woman press
 photographer
 Gdańszczanin *m* inhabitant
 of Gdańsk
 hobby *n* hobby
 interes, -u *m* business
 kapitan *m* captain
 kapitan statku ship's captain
 kobieta *f* woman
 komuna *f* commune
 Komuna Paryska Paris Commune
 (revolutionary government ruling
 Paris March — May 1871)
 koncert, -u *m* concert
 koncert organowy organ concert
 konstruktor *m* constructor
 krajobraz, -u *m* landscape
 ludzie *see* człowiek
 marynarz *m* sailor
 matka chrestna *f* godmother
 matka chrestna statku ship's
 godmother
 morze *n* sea
 ocean, -u *m* ocean
 okazja *f* occasion
 przy okazji on this occasion
 plaża *f* beach
 pocztówka *f* postcard
 podziw, -u *m* admiration
 produkcja *f* production

projektant *m* designer
 projektowanie *n* designing
 przemysł, -u *m* industry
 przemysł stoczniowy
 shipbuilding industry
 przód, przodu *m* front
 racja *f* right, you're right
 rekonstrukcja *f* reconstruction
 robotnik *m* worker
 ruina, pl. ruiny *f* ruin
 ryb/ka, G pl. -ek *f* small fish
 słońce *n* sun
 stat/ek, -ku *m* ship, vessel, boat
 statek handlowy trading vessel
 statek rybacki fishing boat
 stocznia *f* shipyard
 stocznio/iec, -ca *m* man working
 in a shipyard
 studia, G studiów (pl.) study
 szczygieł/ek, -ka *m* little goldfinch
 świat, L sing. świecie *m* world
 święto, G pl. świąt *n* holiday,
 great day
 towarzysz *m* companion
 twarz, N pl. twarze *f* face
 ulicz/ka, G pl. -ek *f* lane,
 narrow street
 uroczystość *f* ceremony
 uwaga *f* *see* zwracać uwagę
 widok, -ku *m* view, sight
 wodowanie *n* launching
 wód/ka, G pl. -ek *f* vodka
 wybrzeże *n* coast
 załoga, G pl. załóg *f* crew
 załoga statku ship's crew
 zdjęcie snapshot
 niektóry some, a
 amatorski *see* po amatorsku
 ciekaw curious
 francuski French
 gdański Gdańsk (adj.)
 morski sea (adj.)

paryski *see* Komuna
 pewien czego (G) sure of something
 podobny similar, of the same sort
 rad glad
 rodowity *in*:
 rodowita Polka a woman
 native of Poland
 rybacki fishing (adj.), *see* statek
 suchy dry *see* dok
 sympatyczny nice
 wesół cheerful
 wesół jak szczygieł (szczygielek)
 as cheerful as a goldfinch
 zdrow healthy
 zdrow jak ryba (rybka) as fit
 as a fish
 częściej more often
 po amatorsku as an amateur
 podobno (as) they say
 raczej rather
 starannie carefully
 szczęśliwie happily
 zbyt too

siedemnasty seventeenth
 siedemnaście seventeen

budować, -uję, -uje *ipf* construct,
 build zbudować *pf*
 dziw/ić się, -ię się, -i się *ipf* czemu
 (D) be surprised at
 eksportować, -uję, -uje *ipf* (A)
 export
 emigrować, -uję, -uje *ipf/pf*
 emigrate
 fotografować, -uję, -uje *ipf*
 photograph
 sfotografować *pf*
 interesować, -uję, -uje kogo (A)
 make somebody interested
 zainteresować *pf*
 mianować, -uję, -uje *ipf/pf*
 nominate
 myśleć, -ę, -i (+ infin.) mean,
 intend to (*chiefly in negative*
sentences)

nocować, -uję, -uje *ipf* spend
 a night
 przenocować *pf*
 obserwować, -uję, -uje *ipf* (A)
 observe
 plażować, -uję, -uje *ipf* sunbathe
 podróżować, -uję, -uje *ipf* travel
 powędrować *see* wędrować
 przenocować *see* nocować
 rekonstruować, -uję, -uje *ipf*
 reconstruct
 zrekonstruować *pf*
 sfotografować *see* fotografować
 sław/ić, -ię, -i *ipf* (A) spread
 the fame of
 wędrować, -uję, -uje *ipf* walk
 powędrować *pf*
 wodować, -uję, -uje *ipf* (statek)
 (A) launch (a ship)
 wychowywać się, -uję się, -uje się
ipf grow, be brought up
 wychować się, -am się, -a się *pf*
 wymawiać *ipf* pronounce
 wymówić *pf*
 wyśmiewać, -am, -a *ipf* kogo (A)
 laugh at somebody
 wyśmi/ać, -eję, -eje *pf*
 wywoływać, -uję, -uje *ipf*
 (zdjęcia (A)) develop (a film)
 wywołać, -am, -a *pf*
 zainteresować *see* interesować
 zajmować się *ipf* do czym (I)
 zająć się *pf*
 zbudować *see* budować
 zrekonstruować *see* rekonstruować
 zwracać, -am, -a *ipf* uwagę na kogo,
 co (A) look at, pay attention
 to somebody (something)
 zwróć/ić, -ę, -i *pf*

Phrases to remember

być rad z kogo, czego (G) be glad
 at, be pleased with somebody
 (something)

mieć dość kogo, czego (G) have enough of, be fed up with somebody (something)
mieć okazję (+ infin.) have a chance to
na przedzie (czego) (G) in the front (part) of something

nadawać (nadać) imię komu (czemu)
 give name to somebody (something)
(nasz przemysł) zajmuje pierwsze miejsce w świecie our industry is the largest in the world
prawdę mówiąc to tell the truth
przede wszystkim above all
to prawda that's true

Notes

1 Notes on verbs of the 1st conjug.

- a The verb **wyśmiewać** *mock* (3rd conjug.) is a regularly formed ipf equivalent of the pf verb **wyśmiać** (1st conjug., group 12). See also L16 N3.
- b Ojciec **mianował** mnie swoim „ambasadorem”.
 Though the verb **mianować** *nominate* (group 15) — which comes from Latin — has no prefix, it can be both pf and ipf. Another such verb is **emigrować** *emigrate*.

*Father nominated me his
 „ambassador”.*

2 Adverbial present participle ending in “-ąc” (-ing)

It is formed only from ipf verbs, from 3rd pers. pl. of the present tense: **niosąc** (from **nieść** *carry*), **mogąc** (from **móc** *can*), **biorąc** (from **brać** *take*), **ciągąc** (from **ciągnąć** *pull*), **pracując** (from **pracować** *work*), **mieszkając** (from **mieszkać** *live*), **będąc** (from **być** *be*).

Andrzej, co **mówi** (pres.)
 matka chrzestna **nadając**
 imię statkowi?

Emigrowała (pret.) do
 Francji **mając** dwadzieścia
 dwa lata.

Płyn (imp. referring to fut.)
 szczęśliwie po morzach
 i oceanach **sławiąc** imię
 polskiego marynarza
 i stoczniewca!

*Andrzej, what does the
 godmother say giving the
 ship her name?
 Being twenty-two years
 old she emigrated to France.*

*Cross the seas and oceans
 happily spreading the fame
 of Polish seamen and
 shipbuilders (lit. the
 seaman and shipbuilder)!*

The adverbial present participle takes no case endings. It denotes actions which take place at the same time — in the present, past or future — as the action indicated by the main verb in the sentence. (Note the tenses used in the above examples.) It is hardly ever used in spoken Polish.

3 Adjectival present participle ending in “-ący, -a, -e” (-ing)

It is formed from the adverbial present participle ending in **-ąc** by adding the adjectival endings **-y, -a, -e**: **niosący, -a, -e**, **mogący, -a, -e**, **mieszkający, -a, -e** etc. It declines as an adjective and denotes actions *simultaneous* with those expressed by the main verb in the sentence. It is not a colloquial form now. Both the adverbial and adjectival participles are translated by the English *-ing* form.

Widzę (pres.) dziewczynę
siedzącą przy oknie.

Zobaczyłem (pret.)
 dziewczynę **siedzącą**
 przy oknie.

Zobaczysz (fut. of pf verb)
 dziewczynę **siedzącą**
 przy oknie.

*I see (present) a girl
 sitting in the window.*

*I saw (past tense) a girl
 sitting in the window.*

*You will see (future) a girl
 sitting in the window.*

4 Past participle (active) ending in “-wszy, -wszy” (having + past participle) used as adverb

It can only be formed from pf verbs. In the preterite masculine form of the 3rd pers. sing. the suffix **-ł** is replaced by the suffix **-wszy**: **zwiedził** : **zwiedziwszy**, **odzyskał** : **odzyskawszy**, **przyjechał** : **przyjechawszy** etc. The suffix **-ł** is not removed if preceded by a consonant, e.g. **pomógł** : **pomógłszy**, **zaniósł** : **zaniósłszy**, **wytarł** : **wytarłszy** etc. This form remains unchanged as an adverb. It denotes actions which took place before that of the main verb.

Polacy, **odzyskawszy**
 Gdańsk, zastali w nim
 ruiny.

Przyjechawszy tutaj na
 studia, musiałam się tylko
 nauczyć wymawiać
 polskie er.

*Having regained Gdańsk
 the Poles found it in ruins.*

*Having come to study here
 I had only to learn (how)
 to pronounce the Polish “r”.*

5 "myśleć" (intend)+infinitive

Nie myślę plażować
w Krynicy.

*I don't intend to sunbathe
at Krynica.*

6 "mieć okazję" (have a chance)+infinitive

Mieszkając na wybrzeżu
i pracując w stoczni
miałem nieraz okazję
oglądać podobne
uroczystości.

*Living on the coast and
working in the shipyard
I've often had an
opportunity to watch
a ceremony of this sort.*

7 Notes on nouns

a Masculine nouns with the suffix **-ek** denoting men take the ending **-owie** in N pl.: **członek** member — **członkowie**, **dziadek** grandpa — **dziadkowie** (compare also L12 N2c). Here **dziadkowie** means grandparents.

b Gdańszczanin, G pl. Gdańszczan, see L12 N4.

c To moje hobby.
polskie er

*It's my hobby.
the Polish "r"*

Adopted inanimate foreign words such as **hobby** do not take case endings and are of neuter gender. Neuter and without case endings are also the letters of the Polish alphabet, see App. A, 1B-2c.

d Note that in the case forms of the noun **chrzest** christening the movable **e** disappears: **chrztu**, **chrztowi**, **chrztem**.

8 Notes on pronouns

a "taki, -a, -ie" (such, so)+adjective

Nie są one (uliczki)
takie stare.

*They (those lanes) are not
so old.*

b "sobą" (I) (each other)

Niech pan zwróci uwagę
na twarze tych dwóch
starych kobiet...
rozmawiających ze sobą.

*Look at the faces of those
two old women... talking
to each other.*

9 Adjectives without the "-y" ending

The adjectives **zdrów** healthy, **wesół** gay, **ciekaw** interested, **curious**, **pelen** full, **pewien** certain, **gotów** ready (L8 N9) and a

few others may occur with the **-y** ending (**zdrowy**, **wesoly** etc.) or without it. The shorter form without **-y** can only be used if preceded by the forms of the verb **być**, e.g.: **jestem zdrow** I'm healthy, **byłem pewien** I was certain etc.

10 Surnames ending in "-cki, -dzki"

Surnames such as **Nowicki**, **Janicki**, **Zawadzki**, **Rudzki** etc. decline in the same way as adjectives. The surnames of women, both married and single, end in **-cka** or **-dzka**: **Nowicka**, **Rudzka** etc.

11 Modifying words such as "chyba" (probably), "widocznie" (evidently), "na pewno" (certainly), "podobno" (they say)

Myślisz **chyba** o panu
siedzącym przed tobą
w autobusie?

*You probably mean the
man sitting in front of you
on the bus?*

Widocznie kaczęta
przelazły przez tę dziurę
na łąkę (L16).

*Evidently, the ducklings
have gone through the hole
(and) out into the meadow.*

Na pewno je (siodło)
zreperował (L16).

*Surely he mended it
(the saddle).*

Ale **podobno** plaża nie jest
tam najlepsza.

*But they say the beach
there is not among the best.*

These words express various degrees of uncertainty or doubt the speaker has about the statement he is making.

12 Another meaning of the preposition "po"

Spacer **po** Gdańsku.

*A walk around Gdańsk (i.e.
in different parts
of Gdańsk).*

Płyn szczęśliwie **po**
morzach i oceanach.

*Cross the seas and oceans
happily (i.e. sail in various
parts of the seas
and oceans).*

13 The clause with "że" (that)

Idąc na tę uroczystość
nie **wiedziałem** (pret.),
że twoja mama, Ewo, **będzie**
(fut.) matką chrzestną
statku.

*(When I was) coming to
the ceremony I didn't
know, Ewa, that your
mother would be the ship's
godmother.*

Jutro nie pójde do szkoły,
a pojutrze **powiem** (fut. of
pf verb) nauczycielowi,
że **byłem** (pret.) chory.

*I shan't go to school
tomorrow and I'll tell my
teacher the day after
tomorrow that I was ill.*

Note that different tenses are used in the Polish sentences and their English translation. In the Polish subordinate clauses — introduced by **że** — the tense does not change in dependence on the tense used in the main clause. Compare **nie wiedziałem** (pret.), **że będzie** (fut.) with the English *I didn't know that she'd be*. In English the future tense ('ll) becomes the conditional ('d) because of the past tense (*didn't know*) used in the main clause. No such changes are necessary in Polish.

14 General notes

"złota" gdańska wódka (the "golden" Gdańsk vodka)

It is a liqueur flavoured with aniseed with flakes or strips of very thin gold leaf floating in it, hence the name.

Stocznia imienia Komuny Paryskiej

The form *imienia* of the name is that of G sing. from **imię** name (often used in its abbreviated form **im.**)

Jantar is an archaic word for *amber*.

Lesson eighteen

The eighteenth lesson

A road accident

Part one

Karolina Leduc My name is Karolina Leduc. I'm a French citizen. I live in Paris with my husband and daughter. My husband is a ship-owner. Last week the shipyard in Gdynia handed over to him a new ship. Afterwards all three of us drove to Katowice to visit my parents.

Today we've had a road accident in Katowice. We were turning from Gliwicka Street into Mikołowska Street when a young man ran out into the road from behind a stationary coach. My husband braked quickly, but the car got (*lit.* we fell) into a skid. The rear of our car crashed into the coach and the front [hit] a pedestrian. We called the police and the ambulance at once. The ambulance took the pedestrian to hospital. Luckily, he has been only slightly injured. He has a dislocated arm and an injured thigh. We haven't suffered any serious injuries. My husband has a strained tendon in his left shoulder, Ewa has got a bump on her forehead and I have bruised my knees. Our car, however, is badly damaged. We're having it repaired (*lit.* gave it for repair). Its rear lights are broken, the bumper is dented, the right mudguard is bent and the door is damaged.

Part two

Knocking down a pedestrian in the road

Woman This man is injured. We must call an ambulance and let the police (militia) know.

Coach driver Where's the nearest telephone?

Woman There's a telephone opposite, in a café. Look, there's a policeman (militiaman) coming.

Policeman Will you telephone for an ambulance. I'll call a police car. How did it happen, sir?

Driver The man ran out unexpectedly from behind my coach right under the on-coming car. The driver braked hard (violently) but he got into a skid, crashed into my coach with his rear and then knocked the man down.

Woman The ambulance will come shortly.

Policeman The police will see to it that the evidence is not disturbed (*lit.* will preserve the traces of the accident) and make a report.

Driver Let's help those people to get out of the car.

Policeman Good, if they're not seriously injured. Let's hope they're all right (*lit.* that nothing has happened to them).

At the ambulance station

Physician Your heart and lungs are all right. Isn't your head aching?

Patient Not very much. Only my ears are buzzing and my eyes are burning. But I do have a pain in my neck, my back and my right shoulder. And the worst [pain] is in my leg, above the knee.

Physician Yes... Your thigh has swollen a bit. Oh, there's [some] blood! But the wound is small, the skin (has been) rubbed off. I'll dress it for you.

Patient I can't lift up my arms. And my fingers have gone numb.

Physician You've dislocated this arm. We'll bandage it in a moment. Sister, please give the patient an antitetanus injection. Don't forget about the test, sister!

Patient Is it anything serious?

Physician Well, I think not. I'll have you taken to the X-ray just in case. They'll X-ray your head, spine, legs and both arms. And now take (*lit.* swallow) this tablet.

Part three

An accident at home

Jacek Malinowski What's happened, darling? Why are you bandaging your leg?

Alina Malinowska I'm making myself a compress. My foot is swelling. Look, it's gone blue!

Jacek Malinowski Have you fallen down the stairs?

Alina Malinowska No, I've fallen off a chair. I was hanging up a picture.

Jacek Malinowski I see, you've become pale. Does it hurt you very much?

Alina Malinowska It does. I've become badly bruised.

Jacek Malinowski I'll call a taxi and we'll go to the doctor's.

Alina Malinowska I won't go anywhere. Anyway, we're going to Hania's nameday [party].

Jacek Malinowski Alinka! The bruises may be serious.

Alina Malinowska We can't disappoint Hania. And besides, I very much want to dance [a little]. I'm sure that after dancing I'll get well.

A misunderstanding

Customer Have you finished repairing my car?

Car mechanic Was it the beige "Syrena"?

Customer Yes. I left it for repair last week.

Mechanic You were with your father then, weren't you?

Customer Yes, we both came to you.

Mechanic Your father took the repaired car two days ago.

Customer I know nothing about it.

Mechanic Your father came here with a gentleman and I think he sold the "Syrena" to him.

Customer He sold it?!

Mechanic He said he had already spent too much money on repairs. He said he had no intention of turning quite grey owing to your accidents.

New words

auto *n* car

autokar, -u *m* coach

blotnik, -a *m* mudguard

czoło *n* forehead

głowa, G pl. głów *f* head

guz, -a *m* bump, bruise

jezdnia *f* road

karetka pogotowia *f* ambulance

klient *m* customer

kochanie *n* darling

kolano *n* knee

kraksa *f* road accident

krew, krwi *f* blood
kręgosłup, -a *m* spine
lekarz *m* physician
mechanik *m* (car) repairer
milicja *f* militia, police
milicjant *m* militiaman, policeman
nadzieja *f* hope
naskór/ek, -ka *m* scarf-skin,
outer skin
nieporozumienie *n* misunderstanding
noga, G pl. nóg *f* leg
obrażenie *n* injury
obywatel/ka, G pl. -ek *f* (woman)
citizen
okład, -u *m* compress
oko, pl. oczy *n* eye
opatrunk/ek, -ku *m* dressing, bandage
pacjent *m* patient
pal/ec, -ca *m* finger
pastyl/ka, G pl. -ek *f* tablet
plecy (pl.), G -ów back
płuco *n*, more often pl. płuca lung
pogotowie ratunkowe *n* ambulance
station, ambulance
poślizg, -u *m* skid
potłuczenie *n* bruise
potrącenie *n* knocking down
protokół, -ołu *m* report
próba *f* test
przecho/dzień, -dnia *m* passer-by,
pedestrian
radiowóz, -ozu *m* police car
rana *f* injury, wound
remont, -u *m* repair
rentgen, -a *m* X-ray (apparatus)
ręka, N pl. ręce *f* hand, arm
serce *n* heart
stopa *f* foot
syrena *f* mermaid, name of a car
model
szpital, -a *m* hospital
szyja *f* neck
ścięgno *n* tendon
ślad, -u *m* trace, evidence
ślad wypadku evidence of accident
tył, -u *m* back
tył auta the back of the car

ucho, N pl. uszy *n* ear
udo *n* thigh
wypadek/ek, -ku *m* accident
wypadek drogowy road accident,
see Phrases
zamiar, -u *m* intention
zastrzyk, -u *m* injection
zastrzyk przeciwtężcowy
anti-tetanus injection
zawód, -odu *m* disappointment
zderzak, -a *m* bumper
osiemnaście eighteen
osiemnasty eighteenth
obaj, obie both
beżowy beige
drogowy road (adj.), see wypadek
gdynski Gdynia (adj.)
milicyjny militia, police (adj.)
młody young
naciągnięty strained,
see naciągnąć
naprawiony repaired
poważny serious
poważne obrażenia serious
injuries
przeciwtężcowy anti-tetanus (adj.),
see zastrzyk
ranny injured, wounded
ciężko ranny seriously injured
lekko ranny slightly injured
ratunkowy emergency (adj.),
see pogotowie
rozbity broken, see rozbić
starty rubbed off, see zetrzeć
tylny back (adj.)
ubiegły (= zeszyły) last
ubiegły tydzień last week
uszkodzony damaged
zdeformowany deformed,
see zdeformować
zgięty bent, see zgiąć
zraniony injured, see zranić
zwichnięty dislocated, twisted,
see zwichnąć

ciężko seriously
gwałtownie rapidly, violently
lekko slightly, lightly
niespodziewanie unexpectedly
nigdzie nowhere
poważnie seriously

bandażować, -uję, -uje *ipf* (A)
bandage zabandażować *pf*
blednąć, -nę, -nie, pret. bledł,
bledli *ipf* get pale
zblednąć *pf*
bol/ec, -i *ipf* ache
drętwieć, -ję, -je *ipf* go numb
zdrtwieć *pf*
hamować, -uję, -uje *ipf* brake
zahamować *pf*
nabijać, -am, -a *ipf* sobie (D) guza
get a bump nabić, -ję, -je *pf*
naciąg/nąć, -nę, -nie *pf* (ścięgno)
strain (a tendon)
nadchodzić, -ę, -i *ipf* approach
nadejść, -dę, -dzie *pf*
odda/wać, -ję, -je *ipf*
od/dać, -dam, -da, -dadzą *pf*
oddać samochód do remontu
have a car repaired
odno/sić, -szę, -si *ipf*
od/nieść, -niosę, -niesie *pf*
odnieść poważne obrażenia (rany)
suffer serious injuries (wounds)
osiwieć see siwieć
piec *in*:
oczy mnie pieką my eyes
are burning
podno/sić, -szę, -si *ipf* co (A) put
up, lift up, pick up
pod/nieść, -niosę, -niesie *pf*
polykać, -am, -a *ipf* (A) swallow
połk/nąć, -nę, -nie *pf*
potańcz/yć, -ę, -y *pf* dance a little
po/tłuc, -tłukę, -tłucze *pf* sobie
kolana bruise one's knees
potrąć/ić, -ę, -i *pf* knock down
potrącić przechodnia na jezdni
knock down a pedestrian
in the road

przekaz/ywać, -uję, -uje *ipf* co (A)
komu (D) hand over something
to somebody
przeka/zać, -zę, -że *pf*
prześwietlać, -am, -a *ipf* (A) X-ray
prześwietli/ić, -ę, -i *pf*
puch/nąć, -nę, -nie *ipf* swell
spuchnąć *pf*
rąb/nąć, -nę, -nie *pf* crash, hit
(slang)
rozbi/ć, -ję, -je *pf* (A) break
sinie/ć, -ję, -je *ipf* become blue,
go blue zsinieć *pf*
siwie/ć, -ję, -je *ipf* turn grey,
go grey osiwieć *pf*
spadać, -am, -a *ipf* fall off
spa/ść, -dnę, -dnie *pf*
sporządzać, -am, -a *ipf* make, write
sporządzi/ić, -ę, -i *pf*
sporządzić protokół write a report
spuchnąć see puchnąć
sta/wać się, -ję się, -je się *ipf*
happen stać się, -nie się *pf*
stukać, -am, -a *ipf* knock
stuk/nąć, -nę, -nie *pf* kogo (A)
knock somebody down (colloq.)
szumieć, -i *ipf* buzz
uderz/yć, -ę, -y *pf* czym (I) w co
(A) hit with something against
something (colloq.)
wybiegać, -am, -a *ipf* run out
wybiec, -gnę, -gnie *pf*
wyda/wać, -ję, -je *ipf* pieniądze
na co (A) spend money
on something
wy/dać, -dam, -da, -dadzą *pf*
wydosta/wać się, -ję się, -je się *ipf*
get out
wydosta/ć się, -nę się, -nie się *pf*
wyskak/iwać, -uję, -uje *ipf* jump
out, here: run out
wyskocz/yć, -ę, -y *pf*
wyzdrowieć see zdrowieć
wzywać, -am, -a *ipf* (A) milicję,
pogotowie ratunkowe call
the police, an ambulance
wezwa/ć, -ę, -ie *pf*

zabandażować *see* bandażować
 zabezpieczać, -am, -a *ipf* (A) ślady
 wypadku *see* to it that
 the evidence of the accident
 is not disturbed
 zabezpieczyć, -ę, -y *pf*
 zahamować *see* hamować
 zakładać, -am, -a *ipf* (A) opatrunek
 dress a wound
 założyć, -ę, -y *pf*
 zawiadamiać, -am, -a *ipf* kogo (A)
 o czym (I) inform somebody
 about something, let somebody
 know
 zawiadomić, -ię, -i *pf*
 zawieszać, -am, -a *ipf* (A) hang up
 zawieść, -szę, -si *pf*
 zblednąć *see* blednąć
 zdeformować *pf* deform, bend
 zdrowieć, -ję, -je *ipf* get well,
 recover
 wyzdrowieć *pf*
 zdrewnieć *see* drewnieć
 ze/trzeć, -trę, -trze *pf* rub off
 zgłąć, zegnę, zegnę *pf* bend
 zran/ić, -ię, -i *pf* injure, wound
 zsinieć *see* sinieć
 zwich/nać, -nę, -nie *pf* (A)
 dislocate, twist

над above

над kolanem above the knee

przeciw (D) against

przez (A) owing to

zza (G) from behind

Notes

1 1st conjug. "-nać" (groups 6 and 7)

a In both groups the ending of the infinitive -é is preceded by the suffix -ną-: *rosnąć* grow, *płynąć* swim, sail, *cofnąć* withdraw etc. In the present (future of *pf* verbs) this suffix is shortened to *n* or *ń*:

rosnąć: *rosnę*, *rośniesz*, *rośnie*, *rośniemy*, *rośnecie*, *rosną*

e well

e, chyba nie well, not really

jeżeli if

Phrases to remember

Co ci (mu, jej) (D) się stało? What's
 happened to you (him, her)?

coś poważnego? anything serious?

do reszty quite

Jak to się stało? How did it
 happen?

mieć nadzieję hope

mieć wypadek drogowy have
 a road accident

mieć zamiar have an intention

na wszelki wypadek just in case

nie im się nie stało they're
 all right

podnieść ręce do góry (= w górę)
 lift one's arms

poza tym besides

robić (zrobić) okład make
 a compress

szumi mi (jej, jemu) (D) w uszach
 my (her, his) ears are buzzing

w porządku all right

wpaść w poślizg get into a skid

założyć komu (D) opatrunek dress
 somebody's wound

zrobić zawód komu (D) disappoint
 somebody

b Group 6 comprises: verbs without a prefix, e.g. *rosnąć* grow, *puchnąć* swell, *blednąć* become pale, their *pf* equivalents *urosnąć*, *spuchnąć*, *zblednąć* etc., and some others such as *przywyknąć* get used, *zamknąć* close, *zasnąć* fall asleep etc.

In the preterite the suffix -ną- is dropped and a vowel may occasionally be replaced by another vowel: *przywykłem*, *przywykł*, *przywykła*, *przywykli*; *bladłem*, *bladł*, *bladła*, *bledli*.

In some verbs -ną- is retained, e.g. *zasnął* (-ęła), *zwichnął* (-ęła) etc. It is never dropped when preceded by a vowel: *płynął*, *zwinął* etc.

Puchnie mi stopa.

My foot is swelling.

Widzę, żeś zbladła (= że
 zbladłaś).

I see you've become pale.

c Group 7 includes *pf* verbs without a prefix: *cofnąć* withdraw, *stanąć* stop, *połknąć* swallow, *kopnąć* kick, *krzyknąć* shout, *stuknąć* knock. Some of these verbs are *pf* equivalents of *ipf* verbs of the 3rd conjug., e.g. *ipf* *połykać* — *pf* *połknąć* swallow, *ipf* *cofać* — *pf* *cofnąć* withdraw which mostly denote actions that are not repeated, that only happen once.

It is typical of this group that the suffix -ną- is not dropped in the preterite: *cofnął* (-ęła), *stanął* (-ęła) etc.

d In the groups 6—7 there are a few exceptions: verbs without the suffix -ną- in the infinitive, e.g. *biec* (biegnę, biegnie) run (group 6), -stać (always with a prefix on which the meaning depends) (group 7) and all their forms with prefixes such as *pobiec*, *wybiec...*, *wstać*, *zostać*, *zastać...*

In the preterite these verbs do not take the suffix -ną-: *biegł*, *wstał* etc.

2 1st conjug.: "-eć" (group 11)

In the present (future of *pf* verbs) the suffix -j- is inserted between -e- and the different endings:

siwieć go grey: *siwieję*, *siwiejesz*, *siwieje*, *siwiejemy*, *siwiejecie*, *siwieją*

wyzdrowieć recover: *wyzdrowieję*, *wyzdrowiejesz*, *wyzdrowieje*, *wyzdrowiejemy*, *wyzdrowiejecie*, *wyzdrowieją*

Preterite: *siwiał*, -a, -o, -y, *siwieli*; *wyzdrowiał*, -a, -o, -y, *wyzdrowieli* etc.

These verbs are *ipf* when without a prefix and *pf* when with

a prefix. No ipf verbs with a prefix can be formed from the pf verbs.

3 Passive past participle

Various forms of verbs are used to form the passive past participle which declines as an adjective. The endings added are as follows:

1. **-any** (f **-ana**, n **-ane**), e.g. *pokazany* shown, *zapomniany* forgotten.
2. **-ony** (f **-ona**, n **-one**), e.g. *pieczony* roasted, *uszkodzony* damaged.
3. **-(e)ty** (f **-(e)ta**, n **-(e)te**), e.g. *wzięty* taken, *zamknięty* closed, *zabity* killed, *umyty* washed.

4 "mieć" (have) + passive past participle

Ma zwichniętą rękę

i zranione udo.

Mąż **ma naciągnięte** ścięgno

w lewym ramieniu.

Nasz samochód **ma rozbite**

tylne światła, **zgięty**

zderzak, **zdeformowany**

prawy błotnik i **uszkodzone**

drzwi.

He has a dislocated arm

and an injured thigh.

My husband has a strained

tendon in his left shoulder.

The rear lights of our car

are broken, the bumper is

dented, the right mudguard

is bent and the door is

damaged. (lit. The car has

its rear lights broken...)

Note that these constructions have similar English counterparts.

5 Reflexive pronoun

Ewa nabiła **sobie** guza, a ja

potłukłam **sobie** kolana.

Robię **sobie** okład.

See also L14 N9.

Ewa has got (lit. has got

herself) a bump on her

forehead and I have bruised

my knees.

I'm making myself

a compress.

6 The nouns "ręce" (hands), "oczy" (eyes) and "uszy" (ears)

The noun *ręka* hand has the form *ręce* in N, A and V pl.

The nouns *oko* and *ucho* have irregular pl. forms: N, A, and V

oczy, *uszy*, G *ocz*u, *uszu*, D *ocz*om, *uszu*om, I *ocz*ami, *uszu*ami, L *ocz*ach, *uszu*ach.

7 The collective numeral "obaj" (both)

Byliśmy **obaj** u pana.

See App. A, 5C-b.

We both came to you.

8 Compound prepositions

a "spod" (from under), "zza" (from behind), "znad" (from over)+G

zza autokaru (G)

from behind the coach

spod stołu (G)

from under the table

znad domu (G)

from over the house

b "naprzeciwko" (opposite)+G

Telefon jest **naprzeciwko**

There's a telephone

(adverb).

opposite.

Kawiarnia jest **naprzeciwko**

The café is opposite the

(preposition) **poczty** (G).

post office.

Naprzeciwko can be both a preposition (with G) and an adverb, as shown in the above examples.

A football match

Part one

Andrzej Mirski Magda, Borys and I are in the Park of Culture and Recreation in Chorzów. We're returning from the Silesian Stadium. A football match has been played there today by the Polish Olympic football team and (*lit. with*) a representative team of Bulgaria. The match aroused great interest. Many thousands of fans gathered at the stadium. Entrance tickets had been sold out long before the match. On the day of the match they couldn't be obtained. Luckily we had bought them much earlier. We had excellent seats in the grand-stand, in the middle. The whole playing-field could be seen very well from there and we could easily recognize the individual players. We were very excited. Close to us was seated a large group of Bulgarian fans. They were even more excited by the match than we. But [it was] probably Borys [who] was watching the game [going on] on the field with the greatest excitement. Two of his friends were playing in the Bulgarian team. One of them scored the last goal. The match ended in (*lit. The score of the match is*) a draw — two : two (2 : 2). We have been invited by Borys to meet (*lit. to a meeting with*) his friends. We'll be pleased to meet today's heroes.

Part two

After the match

Magda When will Borys finally come (*lit. be*) here with his friends?
Andrzej Don't get impatient! They'll come shortly.
Magda Don't you know why the referee reprimanded Lato?
Andrzej I didn't notice. Does that surprise you? Football players are often reprimanded by the referee on the playing-field.
Magda I know. There were a few bad fouls, but it often happens at [football] matches.
Andrzej The important thing is that nobody got sent off the (play-)field. The play was fair.

Magda Our [team] was playing wonderfully. Did you see how Lato controlled the ball?

Andrzej Deyna and Gadocha were also great.

Magda Yes. Gadocha was like lightning.

Andrzej But the Polish backs failed in the last minutes. With good covering the goal could have been defended.

Magda It's not easy to defend the goal in the case of a penalty kick.

Andrzej Look, Borys must be bringing (*lit. leading*) the whole Bulgarian team [with him].

In the Chorzów park

Magda It has been worth coming to the park, hasn't it? Let's go to the "merry little town".

Borys What's a "merry little town"?

Magda That's the Polish name for a fun-fair.

Borys Excellent! I haven't been to a fun-fair for a long time.

Andrzej Let's wait till the evening, the coloured lights will be switched on (*lit. then*). It'll be even more pleasant.

Borys Look how very well these small boys are kicking the ball!

Magda That's a real [football] match! There are two referees, the teams have eleven players each...

Borys That little goal-keeper is superb! Look how skilfully he is repelling the attack on the goal.

Magda I see that we've come from one match to another.

Andrzej It's worth watching. Look, they've scored a goal! [New] football stars (*lit. sports talents*) are growing (*lit. to us*).

Part three

At the stadium

Michał Let's sit down here. The whole playing-field can be seen well from here.

Wanda Let's go down a bit. The players will be seen better from there.

Michał It's most convenient to watch from the middle stand, but all seats are occupied there.

Wanda Look! Kryisia and Zbyszek are sitting there.
Michał They're calling us to them. They have free seats for us.

Before an amateur [football] match

Roman Today's match with fathers [playing] against sons will be amusing (It'll be amusing at today's match of fathers and sons)!

Jerzy Have you brought the ball?

Roman No. The ball is at Jacek's. He'll be our goal-keeper.

Jerzy And who'll be the forwards (*lit.* play in the attack)?

Roman The four sons of Mr Kowalski will be the forwards.

Jerzy I hear Mr Kowalski will be the goal-keeper in the fathers' team.

Roman Yes. All the Kowalskis are nervous (*lit.* have stage-fright) on account of that.

Walking

Maria It's pleasant to sit here but it's getting chilly.

Wacław It has really become more chilly. It's better to go [now] though it's so quiet here. Let's go [and] have coffee, shall we?

Maria With pleasure.

Wacław Let's turn left into this alley.

Maria It's nearer to the café this way, to the right.

New words

atak, -u *m* attack, forwards
 (in football)

bilet wstępu *m* (entrance) ticket

blyskawica *f* lightning

bohater, -a *m* hero

boisko *n* playing-field

bram/ka, *G* pl. -ek *f* goal

bramkarz *m* goal keeper

drużyna *f* team

faul, -a, *A* sing. **faula** *m* foul

gol, -a *m* goal

gra *f* game, playing

kibic *m* fan (sport)

krycie *n* covering

kultura *f* culture

lunapark, -u *m* fun-fair

mal/ec, -ca *m* small boy

mecz, -u *m* (football) match

miasteczko *n* village

wesołe miasteczko fun-fair

obrona *f* defence, backs (in football)

piłka *f* ball

piłka nożna football

piłkarz *m* football player

pole *n* field

pole gry playing-field

pow/ód, *G* sing. -odu *m* cause, reason

z powodu on account of

rzut, -u *m* kick

rzut karny penalty kick

sędzia, -ego *m* referee

stadion, -u *m* stadium

talent, -u *m* talent, gift

talenty sportowe great sportsmen, football stars

trema *f* stage-fright

trybuna *f* (grand-)stand

wstęp, -u *m* entrance, *see* **bilet**

wynik, -u *m* score

wynik remisowy draw

wypoczn/ek, -ku *m* rest

zainteresowanie czym (*I*) *n*

interest in something

zawodnik *m* player

bułgarski Bulgarian

dzisiejszy today's (match, concert etc.)

karny penal, *see* **rzut**

nadzwyczajny superb, extraordinary

nożny foot (adj.), *see* **piłka**

ogromny great

olimpijski Olympic

poszczegól/ny individual

remisowy *see* **wynik**

reprezentacyjny representative

rozgrywany played

sportowy *see* **talenty**

środkowy middle

upominany reprimanded

usunięty sent off

wyprzedany sold out

zajęty occupied

zapałony switched on

zaproszony invited

chłodno chilly

łatwo easily

niełatwo not easily

tędy this way

zabawnie in an amusing way

zaczis/nie quietly

zręcznie skilfully

warto worth (while)

bron/ić, -ię, -i *ipf* kogo, czego (*G*)

defend somebody (something)

obronić *pf* kogo, co (*A*)

bywać, -am, -a *ipf* happen

denerwować się, -uję się, -uje się

ipf get or be excited

zdenerwować się *pf*

emocjonować się, -uję się, -uje się

ipf czym (*I*) be excited

by something

grać, -am, -a *ipf* play

zagrać *pf*

grać w ataku be a forward

gromadzi/ić się, -i się *ipf* gather

zgromadzić się *pf*

kop/ać, -ię, -ie *ipf* kick

kopnąć *pf*

kopać piłkę kick the ball

obronić *see* **bronić**

odpierać, -am, -a *ipf* (*A*) repel, resist

ode/przeć, -prę, -prze *pf*

odeprzeć atak repel an attack

prowadzi/ić, -ę, -i *ipf* lead

prowadzić piłkę control the ball

przeżywać, -am, -a *ipf* co (*A*)

experience, be excited

by something

przeży/ć, -ję, -je *pf*

robić się *ipf* become, get, turn

zrobić się *pf*

rozgrywać, -am, -a *ipf* play up

rozegrać, -am, -a *pf*

rozegrać mecz (*A*) play a match

strzelać, -am, -a *ipf* shoot
 strzel/ić, -ę, -i *pf*
 strzelić bramkę, gola (A) score
 a goal
 upominać, -am, -a *ipf* kogo (A)
 reprimand somebody
 upomn/ić, -ę, -i *pf*
 upomnieć piłkarza give a ticket
 to a football player
 usuwać, -am, -a *ipf* kogo (A)
 z czego (G) send somebody off
 usun/ąć, -ę, -ie *pf*, pret. usunął,
 -ęła, -ęło
 widać be seen
 wyprzeda/wać, -ję, -je *ipf* sell out
 wyprze/dać, -dam, -da, -dadzą *pf*
 zagrać see grać
 zapalać, -am, -a *ipf* (A) light,
 switch on
 zapal/ić, -ę, -i *pf*
 zauważać, -am, -a *ipf* (rarely used)
 (A) notice, observe
 zauważ/yć, -ę, -y *pf*
 zawodzić, -ę, -i *ipf* fail, disappoint
 za/wieść, -wiodę, -wiedzie *pf*
 zdenerwować się
 see denerwować się
 zgromadzić się see gromadzić się

Notes

1 Notes on verbs of the 1st and 2nd conjug.

- a Ale obrona Polaków
 w ostatnich minutach
 zawiodła.
 The *pf* verb **zawieść** (1st conjug., group 1) should not be confused
 with the verb **zawieźć** (L12), see L14 N1. As a *pf* verb it has no
 present tense. *Future*: **zawiodę, zawiedziesz, zawiedzie, zawie-**
dziemy, zawiedziecie, zawiodą. Preterite: **zawiodłem, zawiódł, za-**
wiodła, zawiodło, zawiodły, zawiedli.

zostać *pf* be (when followed
 by a past participle in a passive
 construction)
 zrobić się see robić się

przy in the case of
 w pobliżu close, near, nearby

Phrases to remember

czysta gra fair game
 dwa do dwóch two to two
 grunt, że the important thing
 is that
 jeden z nich one of them
 jeszcze bardziej even more
 mieć tremę suffer from stage-fright,
 be nervous
 mimo że though
 na długo przed czym long before
 something
 pójść (iść, chodzić) na kawę,
 na koncert, na mecz go to have
 coffee, go to a match, to a concert
 schodzić (zejść) niżej go down,
 descend to a lower level

- b The *pf* verb **odeprzeć** *repel* (1st conjug., group 4, see also L15
 N2) has no present tense as a *pf* verb. *Future*: **odeprę, odeprzesz,**
odeprze etc. *Preterite*: **odparł, odparła, odparło** etc.
 c The verb **strzelić** *shoot* (2nd conjug., group 1) is *pf* even though
 it has no prefix.

2 The verb "bywać" (be) (often or repeatedly)

It denotes repetition like the verbs **jadać** (see L3 N5) and **sypiać**.
 Było kilka brzydkich
 faulów, ale tak bywa często
 na meczach.
*There were a few bad
 fouls, but it is often so at
 (football) matches.*

3 Another example of the verb with "się"

Na stadionie **zgromadziło**
 się wiele tysięcy kibiców.
*Many thousands of fans
 gathered at the stadium.*

4 Passive voice

The imperfective and perfective verbs form the passive voice in
 slightly different ways. See App. A, 6C-5.

- a **Imperfective verbs** use the personal forms of the verb **być** or
bywać (see N2) *be* + *passive past participle*. (For conjugation of
 the verb **być** see L1 N1b, L4 N4 and L5 N1.)

Rozgrywany był (pres. **jest**,
 fut. **będzie**) tam przez
 polską drużynę olimpijską
 mecz piłki nożnej.
*A football match was (is,
 will be) played there by
 the Polish Olympic team.*

Piłkarze na boisku często
bywają (or **są**, pret. **bywali**
 or **byli**, fut. **będą**)
upominani przez sędziego.
*Football players are (were,
 will be) often reprimanded
 by the referee in the
 playing-field.*

- b **Perfective verbs** use

1. the personal forms of the *pf* verb **zostać** (**zostanę, zostaniesz...**)
stay (= *be* in the passive) + *passive past participle*. This way of
 forming the passive voice is now limited to literary language.
 Bilety wstępu **zostały** (fut.
zostaną) **wyprzedane** na
 długo przed meczem.
*Tickets for the match were
 (will be) sold out long
 before the match.*

- Zostaliśmy (fut. zostaniemy) zaproszeni przez Borysa na spotkanie z jego kolegami.**
We were (will be) invited by Borys to a meeting with (to meet) his friends.
 Poczekajmy do wieczora, zostaną tam wtedy zapalone kolorowe światła.
Let's wait till the evening, the coloured lights will be switched on (lit) then.
2. the verb **być** instead of **zostać** in spoken language: bilety **były** wyprzedane *tickets were sold out*, byliśmy **zaproszeni** *we were invited*, będą **zapalone** kolorowe światła *coloured lights will be switched on (lit) etc.*
- c Note that the English preposition *by* which indicates the doer of the passive action (*by Borys*) corresponds to the Polish **przez** + A: **przez Borysa** *by Borys*, **przez sędziego** *by the referee* etc.
- d The passive past participle sometimes functions as an adjective, e.g.: tam wszystkie miejsca są **zajęte** *all the seats are occupied there.*
- 5 **Adverb + "robić się/zrobić się" (become, get)**
 Przyjemnie tu siedzieć, ale **robi się chłodno**.
It's pleasant to sit here but it's getting chilly.
 Rzeczywiście **zrobiło się chłodniej**.
It has really become more chilly.
 This pattern has already been discussed in L10 N11.
- 6 **"jest/było/będzie" (+ D) + adverb + infinitive**
- a **Będzie nam miło poznać** bohaterów dzisiejszego dnia.
We'll be pleased to meet today's heroes.
Nielatwo jest obronić bramkę przy rzucie karnym.
It's not easy to defend the goal in case of a penalty kick.
Najwygodniej jest patrzeć ze środkowej trybuny.
It's most convenient to watch (the game) from the middle stand.
- Compare L10 N11.
- b **"warto" + infinitive (worth + -ing)**
Warto popatrzeć.
It's worth watching.
Warto było przyjść do parku, nie?
It has been worth coming to the park, hasn't it?

7 "można" (+ było/będzie) + infinitive

W dniu meczu już biletów wstępu **nie można było dostać**.
 Przy dobrym kryciu **można było obronić** bramkę.

On the day of the match the (entrance) tickets could no longer be bought.
With good covering the goal could have been defended.

Można is used here in the preterite, so it is followed by **było**. Its use in the present was discussed in L4 N6.

8 "widać, słychać, czuć" + "—/było/będzie"

Stąd dobrze **widać** (pres.) całe boisko.

The whole playing-field is seen well from here.

Bardzo dobrze **widać było** (pret.) stamtąd całe pole gry.

The whole playing-field could be seen very well from there.

Stamtąd **będzie** (fut.) lepiej **widać** zawodników.

The players will be seen better from there.

Remember that in the present tense the verb **jest** is not used.

9 "-a" used in A of some inanimate nouns

Spójrz, strzelili gola (A)!

Look, they've scored a goal!

Compare other inanimate nouns with this ending in L13 N15.

10 The noun "sędzia" (referee, judge)

This noun declines in part like the adjective and in part like the noun: sing. N **sędzia**, G and A **sędziego**, D **sędziem**, I **sędzią**, L **sędzi**, V **sędzio**; pl. N and V **sędziowie**, G and A **sędziów**, D **sędziom**, I **sędziami**, L **sędziach**.

In Cracow

Part one

Agata Wójtowicz Dear ladies and gentlemen! I've already become (*lit.* I already am) a student of archeology at the Jagiellonian University in Cracow. I live in a students' hostel, I have my meals in a students' canteen. I am busy all the time and I am always in a hurry. My parents write long letters to me and I reply to them very briefly on postcards. I rarely see Jędrek Mirski and Borys Stojanow, though they, too, are studying in Cracow.

The studies begun by me have turned out more interesting than I supposed. I go to the lectures at different times of day, but practicals are fitted into the morning hours. My evenings are [often] spent at social gatherings, to which I'm invited by my friends (*lit.* girl-friends and boy-friends). I attend almost all entertainments for students.

I share a room with a nice girl from Inowrocław (*lit.* a nice girl from Inowrocław stays in the room with me). Her name is Wanda Żelazna. I'm also friendly with the two girls who live in the room next to me, Basia Śliwa and Ania Śniada. One is (comes) from Radom and the other from Bytom.

Part two

After returning from Wawel

Agata You've come back at last!

Wanda I'm very tired. I'm dying for (*lit.* I'm dreaming about) a cup of tea.

Agata The water's just boiling. I'll pour you [tea].

Wanda Thank you. [It's] delicious!

Agata Tell me where you've been.

Wanda At Wawel. I met my friends from the Academy of Fine Arts and we went to Wawel.

Agata Did you go down to the Dragon's Den? Weren't you afraid you'd be devoured by the dragon?

Wanda Don't laugh. My friends were interested, above all, in the art collection (*lit.* collections) and I was interested in the recently discovered traces of settlements (*lit.* from before) six thousand years [old].

Agata And so you've seen the new excavation sites on Wawel Hill! I'm sorry I didn't go with you.

An invitation to Wieliczka

Jędrek Tomorrow Borys and I are going to a salt mine at Wieliczka. Won't you go with us, Agata?

Agata I've promised to go to the cinema tomorrow with Ania and Basia.

Jędrek Pity. Have you got your tickets already?

Agata No, but the girls will be disappointed if I don't go with them.

Jędrek Talk them into [going on] the excursion. Let them come with us.

Agata A good idea isn't bad, as our Grandpa says.

Jędrek We'll see the oldest part of the mine [which was] turned into a museum.

Agata I've heard that the whole of St. Kinga's chapel is hewn in salt.

Jędrek Everything there is hewn in salt: the corridors, balconies, galleries.

Agata Do you know since when the mine has been in existence?

Jędrek The mine started in the eleventh century and the chapels were made in the seventeenth and eighteenth centuries.

Agata I hear that an underground sanatorium has been established in the mine.

Jędrek Yes. Allergies are treated there.

Agata When do we leave?

Jędrek I'll come and pick you up (*lit.* I'll enter into your place) at ten o'clock.

Making excuses

Wojtek Will you go to the cinema with me? I've already bought the tickets for eight o'clock (*lit.* eight in the evening).

Krysia I can't. I've promised to meet a (girl-)friend.

Wojtek Then perhaps we'll go tomorrow for an earlier performance?

Krysia I can't promise you. I often have headaches.

Wojtek Haven't you got pain in any of your fingers?

Krysia My fingers? I don't know what you mean.

Wojtek My teacher used to say: "[a pain in a] finger (*lit.* a little finger) and a head [ache] are school [children's] excuses."

Collegium Maius

Janek This is the oldest building of the Jagiellonian University — Collegium Maius.

Danusia I find the quad enchanting. The arcades are lovely. When was the building put up?

Janek I don't know exactly. It was re-fashioned at the beginning of the fifteenth century from a few houses.

Danusia This I remember from my school [days]. The houses were bought with the jewels donated to the university by Queen Jadwiga.

Janek But the university had been founded earlier, in 1364 by King Kazimierz the Great.

In the Market

Jerzy Enough of these purchases! You can't spend all your time (*lit.* be occupied with nothing but) shopping.

Dorota You're right. After all, we've come to do sightseeing in Cracow.

Jerzy We're in the Market. Let's look at the Sukiennice. It was put up in the Middle Ages as a market building.

Dorota And behind us is the historical church of St. Mary's from the beginning of the fourteenth century.

Jerzy Let's go there and see the famous altar [piece] chiselled by Wit Stwosz in lime wood.

New words

Note: Starting with this lesson verbs are given without their inflected forms. Instead, numbers are used to indicate the type of conjugation and the particular group of each verb. For example, 1/15 means that the verb conjugates according to the 1st conjugation, group 15. For a complete list of conjugations and verbal groups see App. A, 6D-1. Irregular verbs are denoted by the abbreviation *irg*, see App. A, 6D-2.

Akademia Sztuk Pięknych (= ASP,
pronounce a-es-pe) Academy
of Fine Arts
alergia *f* allergy
arkada *f* (more often in pl. **arkady**)
arcades
ból, -u *m* pain, ache
ból głowy headache
ćwiczenia (pl.) *n* class
(at a university), practicals
dom akademicki *m* students'
dormitory (hostel)
drewno, G pl. **dREWien** *n* wood
dziedziniec, dziedzińca *m* quad
gan/ek, -ku *m* balcony
(in a mine)
głów/ka, G pl. **-ek** *f* (little) head
impreza *f* entertainment
jama *f* den
Smocza Jama Dragon's Den
klejnot, -u often pl. *m* jewel
kopalnia *f* mine
kopalnia soli salt mine
król *m* king
królowa, -ej, A sing. **-ą** *f* queen
oltarz, -a *m* altar
osadnictwo *n* settlement
palusz/ek, -ka *m* (little) finger
początek, -ku *m* beginning
pomysł, -u *m* idea
pora *f* time
pora dnia time of day

posił/ek, -ku *m* meal
sanatorium *n* sanatorium
smok *m* dragon
sztolnia *f* gallery (in a mine)
sztuka *f* art, see **Akademia**
średniowiecze *n* Middle Ages
wiek, -u *m* century
wykopalisko *n* excavation
wymów/ka, G pl. **-ek** *f* excuse
wzgórze *n* hill
zaproszenie *n* invitation

żad/en, -na, -ne no, none

akademicki academic, see **dom**
drogi dear
lipowy lime (wood) (adj.)
podziemny subterranean,
underground
pożarty devoured, see **pożerać**
przedpołudniowy occurring
in the morning
smoczy dragon (adj.), see **jama**
szkolny school (adj.)
targowy market (adj.)
wawelski Wawel (adj.)
wczesny early
zabytkowy historical
zachwycony czym (I)
enchanted with
zawiedziony disappointed

dokładnie exactly
króciutko for a very short time
odkąd since, since when
ostatnio (= niedawno) lately,
recently
rzadko rarely
wyłącznie exclusively

jeśli (= jeżeli) if

bywać be often, attend
gotować się *ipf* boil, cook —
ugotować się *pf*
istnieć 1/11 *ipf* exist
jadać eat

leczyć 2/1 *ipf* kogo, co (A) treat,
cure — **wyleczyć** 2/1 *pf*
mawiać 3 *ipf* say
męczyć się 2/1 *ipf* become
or be tired — **zmęczyć się** 2/1 *pf*
miewać 3 have
nalewać 3 *ipf* pour — **nalać** 1/12 *pf*
obietować 1/14 *ipf* co (A) komu (D)
promise — **obeć** 3 *pf*
odpisywać 1/14 *ipf* komu (D) reply,
write back — **odpisać** 1/8 *pf*
ofiarowywać 1/14 *ipf* co (A) komu
(D) give, donate — **ofiarować**
1/15 *pf*
okazywać się 1/14 *ipf* turn out —
okazać się 1/8 *pf*
pisywać 1/14 *ipf* co (A) write
pochodzić 2/1 *ipf* skąd (z + G)
come from
pożerać 3 *ipf* devour — **pożreć**
1/4 *pf*
przebudowywać 1/14 co (A) *ipf*
re-fashion — **przebudować** 1/15 *pf*
przyjaźnić się 2/1 *ipf* z kim (I)
be friends with
przypuszczać 3 *ipf* suppose —
przypuścić 2/1 *pf* (-szczę, -ści)
rozplanowywać 1/14 *ipf* (A) plan —
rozplanować 1/15 *pf*
rzeźbić 2/1 *ipf* (A) chisel —
wyrzeźbić 2/1 *pf*

Notes

1 Another use of "pochodzić" (come from)

Jedna koleżanka **pochodzi**
z Radomia, a druga
z Bytomia.
Here the verb **pochodzić** means *come from, have as birthplace*.
Remember that it had a different meaning in L8: **pochodzę trochę po górach** I'll do some mountain-climbing.

słyszeć 2/2 *ipf* kogo, co (A) hear
somebody (something)
ugotować się *see* gotować się
widywać 1/14 *ipf* see
wykuwać 3 *ipf* co (A) z czego (G)
hew — **wykuć** 1/10 *pf*
wyleczyć *see* **leczyć**
wyrzeźbić *see* **rzeźbić**
zakładać 3 *ipf* co (A) establish —
założyć 2/1 *pf*
zamieniać 3 *ipf* co (A) w co (A)
change something into —
zamienić 2/1 *pf*
zmęczyć się *see* **męczyć się**

Phrases to remember

akurat just
chodzić na wykłady (ćwiczenia) go
to, attend lectures (practicals)
jestem umówiona z (koleżanką)
I've promised to meet (a girl-friend)
mieć rację be right
natomiast whereas
O co ci (mu, jej, im) chodzi?
What do you (does he/she,
do they) mean?
Szkoda. It's a pity.
Wstąpię po was (A). I'll come
to pick you up.

2 Verbs denoting repeated actions and states

In L3 N5 and L19 N2 we discussed the verbs **jadać** eat, **sypiać** sleep and **bywać** be, visit denoting repeated actions (states). In this lesson we have the verbs **bywać** be, **miewać** have and **mawiać** say (3rd conjug.) as well as the verbs **widywać** see and **pisywać** write (1st conjug., group 14).

3 Past participle as adjective

Jestem wciąż **zajęta** i stale
się **śpieszę**.

Jestem bardzo **zmęczona**.
Dziewczęta będą
zawiedzione, jeśli nie pójde
z nimi.

*I'm busy (occupied) all
the time and am always
in a hurry.
I'm very tired.
The girls will be
disappointed if I don't go
with them.*

4 "mieć" and "miewać" (have) + past passive participle

Wczorzy **miewam zajęte**
spotkaniami towarzyskimi.

Macie już kupione bilety?

Mam już kupione bilety
na ósmą wieczór.

*I often have my evenings
taken up with sociable
meetings.
Have you your tickets
bought already? (lit.)
I've already bought
the tickets (lit. have them
bought) for the eight
o'clock performance.*

See L18 N4.

5 "okazać się" (turn out) + adjective

Rozpoczęte przeze mnie
studia **okazały się** bardziej
interesujące, niż
przypuszczałam.

Okazało się, że moje studia
są bardziej interesujące,
niż przypuszczałam.

*The studies begun by me
have turned out more
interesting than I supposed.*

*It has turned out that my
studies are more interesting
than I supposed.*

20 6 Relative clause beginning with the pronoun "który" (who/which)

Przyjaźnię się również z dwiema koleżankami, **które** mieszkają w sąsiednim pokoju.

I'm also friendly with the two girls who live in the room next to me.

Spotkałem kolegę, **którego** dawno nie widziałem.

I met a friend whom I had not seen for a long time.

The pronoun is often preceded by a preposition:

Borys zgubił kartkę, **na której** zapisał numer telefonu (L9 N7).

Borys lost the slip of paper on which he had written the telephone number.

Wieczory miewam zajęte spotkaniami towarzyskimi, **na które** jestem zapraszana przez koleżanki i kolegów.

My evenings are often taken up with sociable meetings to which I'm invited by my (girl- and boy-) friends.

The pronoun **który** agrees in gender and number with the noun qualified by the subordinate clause: **kolegę** (m sing.), **którego** (m sing.) etc. The case of the pronoun **który** depends on the verb of the relative clause: **nie widziałem kogo** (G)? — **którego** (G); **zapisał numer telefonu na czym** (na+L) — **na której** (na+L).

7 Indirect questions

Compare the direct questions such as:

Gdzie byłeś? *Where have you been?*

Odkąd istnieje ta kopalnia? *Since when has this mine been in existence?*

O co ci chodzi? *What do you mean?*

with the indirect questions below:

Opowiedz mi, **gdzie** byłeś. *Tell me where you've been.*

Czy wiesz, **odkąd** istnieje ta kopalnia? *Do you know since when this mine has been in existence?*

Nie rozumiem, **o co** ci chodzi. *I don't know what you mean.*

Notice that in Polish the indirect question is *always* separated from the main clause by a *comma*.

8 The clause with the conjunction "że" (that)

Żałuję, **że** się z wami nie wybrałam. *I regret I didn't go with you.*

Słyszałem, **że** cała kaplica świętej Kingi jest wykuta w soli. *I've heard that the whole of St. Kinga's chapel is hewn in salt.*

9 The clause with the conjunction "choć" (though)

Rzadko widuję Jędrka Mirskiego i Borysa Stojanowa, **choć** oni także studiują w Krakowie. *I rarely see Jędrrek Mirski and Borys Stojanow, though they, too, are studying in Cracow.*

This clause — called the clause of concession — is separated from the main one by a comma.

10 "żaden" (no, not any)+negative verb

A **żaden** palec cię **nie** boli? *Haven't you got pain in any of your fingers?*

Another example of a double negative; see also L5 N9, L9 N8b and L13 N11.

11 Surnames in the form of an adjective

Surnames such as **Żelazny** (*made of iron*), **Sniady** (*swarthy*) etc. decline like adjectives from which they originated. When these are women's surnames, they often remain unchanged and take no case endings.

12 "Inowrocław, Wrocław, Radom, Bytom" and other place names

When case endings are added to these, the final consonant (**w** or **m**) becomes soft: G Inowrocławia, Wrocławia, Radomia, Bytomia etc. See L3 N8a.

13 The compound preposition "sprzed" (from before)+G

It consists of two prepositions **z+przed** and is followed by a noun in G: **sprzed sześciu tysięcy lat** (G) *from before six thousand years.*

Compare **zza** in L18 N8a.

14 Note on nouns

The noun *królowa* queen, formed from *król* king, declines as an adjective.

15 Notes on Cracow and Wieliczka

Cracow was the capital of Poland until the end of the sixteenth century. Wawel is the hill on which the royal palace stands, together with Sigismundus Chapel and its bell. The legendary Dragon's Den is a cavern in Wawel Hill. The Jagiellonian University is the oldest Polish university. Sukiennice is a medieval hall which served as a market building. Near it is the medieval St. Mary's Church with its late-Gothic altar-piece.

Wieliczka is a town near Cracow, famous for its old salt mine.

Lesson twenty-one

The twenty-first lesson

In a sanatorium

Part one

Irena Kowalczyk For [the last] ten days I've been at Polanica in Lower Silesia. I'm being treated in a sanatorium. Every day I go for various sorts of treatment. I take baths in mineral waters, douches and inhalations. I drink mineral water three times a day. I spend a lot of time in the fresh air.

Autumn has been exceptionally warm this year. Yesterday there was even a regular summer storm. It was thundering, lightening and thunderbolts were striking as in July. A strong wind was blowing. A short, heavy rain fell. It was pouring down (*lit.* as from a tub). At night the wind dispersed the clouds, it cleared up and it's warm again.

This morning I took a mineral bath and now I'm going for my inhalations. Before noon I would also like to go to the mineral-water fountain room, but I'm afraid I shan't have the time. I'm going to the station at twelve. My husband Henryk and his sister, Zosia Mirska, are coming to visit me. I'd be most glad if I could make Henryk stay (*lit.* Most gladly I would detain Henryk) with me at Polanica till the end of my stay in the sanatorium, [then] he would perhaps rest a bit. I don't know whether he'll be able to stay. If he stayed, I would exchange my room for a double one.

Part two

A visit to a sanatorium

Zofia Mirska How beautiful [it is] here! And how wonderful the mountain air [is]! I'm breathing deeply (*lit.* with my full chest) at last!

Irena Kowalczyk You could come here more often, Zosia. It isn't far from Wrocław to Polanica and you have a car of your own, haven't you?

21 Zofia Mirska I'd like to spend every fine Sunday here, but on Sundays I like to sleep till noon. How can one have both things at once? (lit. How to reconcile it?)

Henryk Kowalczyk If I were you (lit. In your place) I would come here on Saturday afternoon.

Zofia Mirska I should have to book accommodation a few days earlier.

Henryk Kowalczyk You could take a tent with you.

Zofia Mirska I would gladly do that, if one could book fine weather. I hate staying in a tent when it's raining (lit. during rain).

Irena Kowalczyk And the mountain weather is so changeable.

It's better with a husband than without him

Irena Kowalczyk Could you stay with me a few days, Henryk?

Henryk Kowalczyk I'd like to, but I've promised my mother I'll be back in Lublin on Tuesday morning.

Irena Kowalczyk We could phone from here. We would ask granny to stay with the children a little longer.

Henryk Kowalczyk Mother doesn't like the city. She's glad to visit us but after a day or two (lit. after two or three days) she's missing her village.

Irena Kowalczyk That's true but even if granny left, our children would manage by themselves.

Henryk Kowalczyk I'm not worried (lit. I'm calm) about Janusz. I'd only be anxious about Urszula. She's so scatter-brained.

Irena Kowalczyk I don't agree with you. Urszulka knows how to keep house.

Henryk Kowalczyk To tell the truth she wouldn't have much to keep, because they'd both take their lunch in a milk-bar.

Irena Kowalczyk And so you're staying, Henryk?! We'll phone home in the evening.

Part three

Plans

Katarzyna I like living (lit. It's good for us to live) here but I'd gladly change our flat for a bigger one.

Jan You're right. I'd also like to change the area (town district).

Katarzyna And in what part of the town would you like to live?

Jan Somewhere away from the town, surrounded by (lit. amidst) gardens. We'd take long walks.

Katarzyna We should have to travel to work. We should also have to get up at least an hour earlier.

Jan I'd buy a car then.

Katarzyna Ah, that's quite a different matter (lit. that's something else). First you'd have to buy a car and then change our flat.

Going to a sanatorium

Maria Are you packing? Are you going away?

Alina Didn't I tell you about it? I'm going to a sanatorium.

Maria In November?

Alina I'd prefer to go in April or May, but then the children would be left alone (lit. without care, supervision).

Maria And [how is it] now? You aren't taking them with you, I suppose?

Alina I'd like to take them with me, but it's impossible. My husband will stay with them.

Maria Couldn't your husband look after the children in spring?

Alina Unfortunately [not]. He'll probably have to go abroad.

New words

burza f storm

ceb/er, -ra m tub (obsolete),

see Phrases

chmura f cloud

deszcz, -u m rain

inhalacja f inhalation

jesień, N pl. -e f autumn

lato, L sing. lecie n summer

miejsce n place, see Phrases

natrysk, -u (usually pl. natryski) m

douche

nocleg, -u m accommodation

opieka, N pl. -i f care
 pierś f chest, breast
 pijalnia f in:

pijalnia zdrojowa mineral-water
 fountain room
 piorun, -a m thunderbolt
 pobyt, -u m stay
 pogoda f weather
 powietrze n air
 uzdrowisko n health resort, spa
 wiatr, -u, L sing. wietrze m wind
 wiosna f spring
 wyjazd, -u, L sing. wyjeździe m
 going away, going to (a place)
 zabieg, -u (usually pl. zabiegi) m
 treatment

górski mountain (adj.)
 górskie powietrze mountain air
 letni summer (adj.)
 pogodny fine, nice (about weather)
 roztrzepany scatter-brained
 rześisty thick, abundant
 rześisty deszcz heavy rain
 silny strong
 spokojny calm, not worried
 własny of one's own
 własne auto a car of one's own
 zdrojowy spa (adj.), see pijalnia
 zmienny changeable
 zmienna pogoda changeable,
 variable weather

codziennie every day
 prawdziwie truly
 rano in the morning
 wyjątkowo exceptionally

blić 1/10 ipf strike
 (about thunderbolts)
 błyskać się 3 (only 3rd pers. sing.):
 błyska się, błyskało się) lighten,
 send out lightning
 dać 1/3 ipf blow
 dojeżdżać 3 ipf (do pracy) travel
 (to work)

godzić 2/1 ipf kogo (A) z kim (I),
 co (A) z czym (I) reconcile
 a person (something) with
 somebody (something) else —
 pogodzić 2/1 pf
 gospodarzyć (= gospodarować)
 2/1 ipf keep (house, farm etc.)
 grzmieć 2/2 ipf (only 3rd pers. sing.):
 grzmi, grzmiało) thunder
 (it thunders, it thundered)
 lać 1/12 ipf pour
 deszcz leje, lał, będzie lał or
 leje, lało, będzie lało (the rain)
 it is (was, will be) pouring down
 leczyć się 2/1 ipf be treated,
 be cured — wyleczyć się 2/1 pf
 niepokoić się 2/1 ipf o kogo (A)
 be anxious about somebody
 oddychać 3 ipf breathe —
 odetchnąć 1/6 pf
 oddychać pełną piersią breathe
 deeply
 pakować się 1/15 ipf pack —
 spakować się 1/15 pf
 pogodzić see godzić
 przyrzekać 3 ipf komu (D) + infin.
 or + że promise somebody to
 or that — przyrzec 1/7 pf
 rozwiewać 3 ipf blow over —
 rozwiać 1/12 pf
 wiatr rozwiał chmury the wind
 dispersed the clouds
 spakować się see pakować się
 tęsknić 2/1 ipf za kim, czym (I)
 miss somebody (something)
 wyleczyć się see leczyć się
 wypogadzać się 3 ipf (3rd pers.
 sing. without subject: wypogadza
 się, wypogadzało się, wypogodziło
 się, wypogodzi się) clear up
 (about weather) — wypogodzić
 się 2/1 pf
 zamieszkać 3 pf live
 zaopiekować się 1/15 pf kim, czym
 (I) look after somebody
 (something)

zatrzymywać 1/14 ipf kogo, co (A)
 make somebody stay, keep
 something — zatrzymać 3 pf
 zdążyć 2/1 pf (+ infin.) have time to
 zmieniać 3 ipf kogo, co (A) na kogo,
 co (A) (ex)change something
 for something else — zmienić
 2/1 pf
 o in:
 o godzinę wcześniej an hour
 earlier (no preposition in English
 here)
 podczas (G) during
 w, we (A) on (+ day of the week)
 za (I) outside, away from
 za miastem away from the city

czyżby? really?
 gdyby if

Phrases to remember

brać (wziąć) kąpiel, kąpiele
 mineralne, natryski, inhalacje
 have (take) a bath, mineral baths,
 douches, inhalations
 być bez opieki be left alone,
 be not looked after

Notes

1 Notes on verbs of the 1st conjug.

- a ipf verb dać blow (group 3)
 Present: dmę, dmiesz, dmie etc.
 Preterite: dał, dęła, dęło etc.
 b pf verb odetchnąć breathe (group 6)
 Future: odetchnę, odetchniesz etc.
 Preterite: odetchnął, odetchnęła etc.
 Its ipf equivalent with the same prefix is oddychać (3rd conjug.).

być spokojnym (niespokojnym)
 o kogo, co (A) be not worried
 (be worried) about somebody
 (something)
 co najmniej at least
 co prawda to tell the truth
 dawać (dać) sobie radę z kim, czym
 (I) (= radzić sobie) manage
 somebody (something)
 deszcz spadł it rained
 do południa till noon
 leje (lało, będzie lało) jak z cebra
 it rains (rained, will rain)
 cats and dogs
 na świeżym powietrzu in the fresh
 air
 na twoim (jego, jej) miejscu in your
 (his, her) place, if I were you
 (him, her)
 na wiosnę in spring
 nie znoszę (+ infin.) I can't stand
 doing something
 nie znoszę śledzić w namiocie
 I hate staying in a tent
 oddychać (odetchnąć) pełną piersią
 breathe deeply
 tak to co innego that's something
 different, that's another matter
 trzy (cztery, pięć) razy dziennie
 three (four, five) times a day

- c pf verb **przrzec** promise (group 7)
Future: przrzeknę, przrzekniesz etc.
 The suffix **-ną-** does not occur in the preterite: **przrzekł, -a, -o**.

2 The conditional

The conditional form of the verb is made by adding the particle **-by-** (compare the English 'd: *I'd write, he'd go* etc.) and the personal endings of the preterite (**-m, -ś, -śmy, -ście**) to the 3rd pers. sing. and pl. of the preterite:

Conditional

pisać write

Sing.:	masculine	feminine	neuter
	pisał by m	pisała by m	—
	pisał by ś	pisała by ś	—
	pisał by	pisała by	pisał by
Pl.:	nouns denoting men	other nouns	
	pisałi by śmy	pisały by śmy	
	pisałi by ście	pisały by ście	
	pisałi by	pisały by	

In sing. and in the 3rd person pl. the stress falls on the 3rd syllable from the end: **pisałbym, pisałbyś, pisałby** etc.

3 Use of the conditional

- a The future action that is referred to in the following sentences and expressed by the conditional depends on circumstances which may or may not occur (the action is possible).

Najchętniej **zatrzymałabym**
 Henryka w Polanicy, może
by trochę odpoczął.

Dobrze nam tu mieszkać,
 ale chętnie **zamieniłabym**
 nasze mieszkanie na
 większe.

Ja chętnie **bym zmienił**
 również dzielnicę.

Chodzilibyśmy na dalekie
 spacery (gdybyśmy
 mieszkali za miastem).

*I'd be most glad if I could
 make Henryk stay in
 Polanica, (then) he would
 perhaps rest a bit.
 I like living here but I'd
 gladly change our flat for
 a bigger one.*

*I'd also like to change
 the area.*

*We'd take long walks (if we
 lived away from the city).*

Musielibyśmy dojeżdżać do
 pracy (gdybyśmy mieszkali
 za miastem).

- b The conditional can also express uncertainty or doubt about the realization of an action. For example:

Czyżbyś dzieci **zabierała**
 ze sobą?

Gdyby Henryk został,
zamieniłabym pokój
 na dwuosobowy.
 Gdyby nawet babcia
 wyjechała, to nasze dzieci
dałyby sobie radę same.

- c loose or attached **"-by"**

The particles **-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście** can immediately follow the forms of the preterite, e.g: **zatrzymałbym** *I should keep, zmieniłbym* *I should change* etc., but they can also precede the verb as a separate particle, e.g. *może by odpoczął perhaps he would rest, chętnie bym zmienił I would gladly change* etc. When the particle **czyż** or any of the conjunctions are used, the **-by** form is attached to them, e.g. *Czyżbyś je zabierała ze sobą? You aren't taking them with you, are you?; Gdyby został If he stayed* etc.

- 4 **"można by (było)" (one could), "trzeba by (było)" (one should)**

Chętnie bym to zrobiła,
 gdyby **można było**
 zamawiać ładną pogodę.
 Najpierw **trzeba by (było)**
 kupić samochód, a potem
 zmienić mieszkanie.

The words **można** and **trzeba** function here as verbs (appearing in sentences without a specific grammatical subject), hence they can be made conditional in form. When they refer to the future, they take the form **można by** and **trzeba by** or **można by było** and **trzeba by było**.

*We would have to travel to
 work (if we lived away
 from the city).*

*You aren't taking the
 children with you, I
 suppose? (lit. Would you be
 taking the children with
 yourself?)*

*If Henryk stayed I would
 exchange my room for
 a double one.*

*Even if granny left, our
 children would manage
 by themselves.*

*I would gladly do that if
 one could book fine
 weather.
 First you'd have to buy
 a car and then change
 the flat.*

5 The clause with "żeby" (in order to)

Poprosilibyśmy babcię, *We would ask granny to*
 żeby została z dziećmi *stay with the children*
 trochę dłużej. *a little longer.*
 The particle **-by** is inseparable from **że-**. **Żeby** is always placed
 before the verb, e.g. **żeby została**.

6 Verbs in 3rd pers. sing. neuter referring to weather

Grzmiało (pret.), **błyskało** *It was thundering,*
się i pioruny biły *lightening and thunderbolts*
jak w lipcu. *were striking as in July.*
Lało (pret.) *It was pouring down.*
jak z cebra. *At night it cleared up and*
W nocy wypogodziło się *it is warm again.*
 (pret.) *i jest znowu ciepło.*
 Notice that there is no subject in these sentences.

7 Use of "jak, jaki, taki"

Jak tu pięknie! I jakie *How beautiful it is here!*
wspaniałe górskie *And how wonderful is the*
powietrze! *mountain air!*
A górską pogodą jest *And the mountain weather*
taka zmienna. *is so changeable.*
Ona jest taka roztrzępana. *She is so scatter-brained.*
 For use compare L16 N11 and L17 N8a.

8 The prepositions "na" (in) and "w(e)" (in, on) with A or L

Seasons (na + A, w + L): **na wiosnę** (A) *in spring*, **w lecie** (L) *in*
summer, **na jesieni** (L), **w jesieni** (L) *in autumn*, **w zimie** (L) *in*
winter.
Months (w + L): **w styczniu** *in January*, **w lutym** *in February*,
w kwietniu *in April* etc.
Days (w + A): **w poniedziałek** *on Monday*, **we wtorek** *on Tuesday*,
we środę *on Wednesday*, **we czwartek** *on Thursday*, **w piątek**
on Friday, **w sobotę** *on Saturday*, **w niedzielę** *on Sunday*.

Lesson twenty-two

The twenty-second lesson

Illness in the family

Part one

Zofia Mirska We've had miserable weather for a couple of days. I
 got terribly wet and cold the day before yesterday [and] I've been
 ill since yesterday. I went to (lit. I was at) an outpatient clinic. It
 was found I had 'flu and recommended that I stay (lit. staying) in
 bed for a week. My nose is running, tears are streaming down from
 my eyes and I have a shooting pain in the left ear.

My illness has wrecked my plans. If I were well, I would go with
 my pupils on a trip to Cracow. I would see Jędrrek and Agatka. I
 have to postpone this trip till next month. If I went immediately
 after my illness, I could get complications after the 'flu.

It's boring to stay in bed. I have a choice between reading books
 and watching television. I can't read. When I'm better, I'll read the
 book that I've recently bought. I'm going to watch television. I'm
 looking forward to it because a comedy by Aleksander Fredro
 entitled "The Revenge" is scheduled for [this] evening. And in a
 moment there'll be the next part (instalment) of "Nights and Days",
 a film based on the novel by Maria Dąbrowska.

Part two

In the afternoon

Adam How are you feeling, Zosia?

Zofia Neither better nor worse. [It's my] ear '[that] bothers me
 most. Would(n't) you pass me that glass of tea, Adaś? Thanks. Have
 you collected my drops from the chemist's?

Adam No. I returned by car. Kazik gave me a lift.

Zofia Then why [are you] so late? It's past four already.

Adam I should have come home much sooner if we hadn't had to
 stop at every crossing.

Zofia What's the news about Kazik and his wife?

Adam They've got a new flat. When you've recovered, we'll visit
 them.

Zofia Will you go to the chemist's now?

Adam Couldn't Madzia do it for me?

Magda With pleasure. And you make yourself some coffee, Daddy. I've just ground it.

Zofia If you see raspberry juice somewhere, buy two bottles. We also need (*lit.* It would also be necessary to buy) butter, cheese and bread.

Magda I'm going now (*lit.* I'm running already). I'll just take some money.

At supper

Adam What would you [like to] eat, Zosia?

Zofia Make me just some tea with lemon.

Magda Mummy! If you starve yourself, you won't recover soon.

Zofia Don't torment me! When I feel better, I shall make up for the meals I've missed.

Adam Shall I switch on the television for you?

Zofia Yes, do. Programme One.

Magda You want (intend) to watch "The Revenge". And I'd like to see a song parade on Programme Two!

Adam Magda! Today you could give in to mummy!

Magda O. K! I'm going to my room. However, should you drop (*lit.* resign from) "The Revenge", call me.

Zofia Stay, Magda! We'll watch the parade.

Magda Thanks, mum! How kind you are!

Adam If tomorrow Magda instead of the Chopin concert suggests to us the dancing course on Programme Two, I'll buy another television set.

Magda Colour TV! I'll kiss you if you do!

Part three

At the chemist's

Woman chemist Yes, please.

Customer I have two prescriptions. I'm sorry, they've got creased in my pocket.

Chemist Never mind. You have patent (*lit.* pre-prepared) medicines written on this prescription. I'll give them to you now. The other is for a mixture which has to be made up.

Customer When shall I be able to collect that medicine?

Chemist It'll be ready by nine tomorrow.

Customer I can't wait so long.

Chemist If you want to have the medicine earlier, you must go with the prescription to a chemist's on duty.

At a club

Jadwiga Did you watch the satirical programme on television yesterday?

Marian Unfortunately [not]. I got delayed at my friends'. If I had returned home earlier, I would have certainly watched it.

Jadwiga When did you come back?

Marian It was already twenty past nine.

Jadwiga They began to broadcast the programme at five past nine. If you had switched on your TV immediately after [your] return, you would have seen the best part of the programme.

In a shop

Woman customer I think I've left my bag here. A brown one.

Shop assistant Were there any documents in it?

Customer Yes, an identity card of (*lit.* in the name of) Monika Rosiewicz.

Shop assistant How much money was (*lit.* had you) there?

Customer I don't remember exactly. About three hundred zlotys.

Shop assistant Here's your bag. Please count the money.

Customer Thank you very much. I didn't think about the money. I was anxious above all about the identity card.

chor/oba, G pl. -ób *f* illness
 choroba w domu illness
 in the family (*lit.* at home)
 czytanie *n* reading
 dokument, -u, pl. dokumenty *m*
 document
 ekspedient/ka, G pl. -ek *f* woman
 shop-assistant
 farmaceut/ka, G pl. -ek *f* woman
 chemist
 grypa *f* influenza, 'flu
 katar, -u *m* cold, running nose
 kleszeń, N pl. -le *f* pocket
 klient/ka, G pl. -ek *f* woman
 customer
 klub, -u *m* club
 komedia *f* comedy
 krop/la, G pl. -el or -li *f* drop
 kurs, -u *m* course, (series of)
 lessons or lectures
 kurs tańca dancing lessons
 lek, -u *m* medicine
 gotowy lek patent medicine
 leżenie *n* lying
 leżenie w łóżku staying in bed
 łza, G pl. łez *f* tear
 mikstura *f* mixture
 odcin/ek, -ka *m* instalment
 odcinek filmu instalment of a film
 oglądanie *n* watching
 pewność (only sing.) *f* certainty
 z pewnością (= na pewno)
 certainly
 piosen/ka, G pl. -ek *f* song
 poradnia *f in:*
 poradnia lekarska outpatient
 clinic
 powieść, N pl. -i *f* novel
 powikłania (pl.) *n* complications
 powikłania pogrypowe
 complications after the 'flu
 program, -u *m* programme
 recepta *f* prescription
 rewia *f in:*
 rewia piosenek song parade

ser, -a *m* cheese
 skrzyżowanie *n* crossing
 sok, -u *m* juice
 sok malinowy raspberry juice
 tatuś, N pl. -iowie *m* daddy
 telewizor, -a *m* television set
 tytuł, -u *m* title
 uczeń, ucznia *m* pupil
 zaległość (mostly pl. zaległości)
 w czym (L) *f* arrears in
 zemsta *f* revenge

dyżurny on duty (adj.)
 apteka dyżurna chemist on duty
 kolejny next
 kolejny odcinek filmu next
 instalment of a film
 kolorowy coloured
 telewizor kolorowy colour TV set
 lekarski medical, see poradnia
 malinowy raspberry (adj.), see sok
 przyszedł next
 przyszedł miesiąc next month
 satyryczny satirical
 program satyryczny w telewizji
 satirical TV programme
 szopenowski Chopin (adj.)
 koncert szopenowski the Chopin
 concert
 wstrętny terrible, miserable
 wstrętna pogoda miserable
 weather
 zdrowy healthy, well

dopiero co just now, a short time
 ago
 straszliwie terribly

ciec 1/6 *ipf* leak, run
 cieszyć się 2/1 *ipf* be glad, look
 forward to — ucieszyć się 2/1 *pf*
 czytać 3 *ipf* (A) read —
 przeczytać 3 *pf*
 dokuczać *ipf* bother — dokuczyć *pf*
 głodować 1/15 *ipf* starve

kłuć 1/10 *ipf* prick, ache
 marnąć 1/6 *ipf* get cold —
 zmarznąć 1/6 *pf*
 męczyć 2/1 *ipf* kogo, co (A) czym
 (I) tire, exhaust, torment
 somebody with something —
 zmęczyć 2/1 *pf*
 mąć 1/3 *ipf* crease — zmiąć 1/3 *pf*
 mleć 1/9 *ipf* grind — zemleć 1/9 *pf*
 moknąć 1/6 *ipf* get wet
 (in the rain) — zmoknąć 1/6 *pf*
 nadawać *irreg ipf* broadcast —
 nadać *pf*
 odkładać 3 *ipf* co (A) na inny czas
 (A) postpone something till some
 other time — odłożyć 2/1 *pf*
 odrabiać 3 *ipf* make up for
 something — odrobić 2/1 *pf*
 podwozić 2/1 *ipf* give somebody
 a lift — podwieźć 1/1 *pf*
 przeczytać see czytać
 przeliczać 3 *ipf* (rarely used)
 count — przeliczyć 2/1 *pf*
 stwierdzać 3 *ipf* co (A) find —
 stwierdzić 2/1 *pf*
 ucieszyć się see cieszyć się
 ustępować 1/15 *ipf* komu (D) give
 in to somebody — ustąpić 2/1 *pf*
 widzieć się 2/2 *ipf* z kim (I) see
 somebody — zobaczyć się *pf*
 włączać 3 *ipf* (A) switch on —
 włączyć 2/1 *pf*
 wyręczać 3 *ipf* kogo (A) w czym (L)
 do something instead of another
 person, perform somebody's
 task — wyręczyć 2/1 *pf*
 występować 1/15 *ipf* come out, show
 (symptoms of illness) —
 wystąpić 2/1 *pf*
 wyświetlać 3 *ipf* show, project
 (a film) — wyświetlić 2/1 *pf*
 zalecać 3 *ipf* co (A) komu (D)
 recommend something to
 somebody — zalecić 2/1 *pf*
 zapowiadać 3 *ipf* schedule —
 zapowiedzieć *irg pf*

zdawać się 1/13 *ipf* (mostly in 3rd
 pers. sing. preceding a clause
 beginning with że) I think,
 it seems to me, see Phrases
 zemleć see mleć
 zmarznąć see marnąć
 zmiąć see mąć
 zmoknąć see moknąć
 znajdować *ipf* see, come across —
 znaleźć *pf*
 zobaczyć się see widzieć się

według (G) based on

Phrases to remember

chodziło mi przede wszystkim o
 I was anxious above all about
 Co u ciebie (u pana, u pani, u nich)
 słychać? What news is there
 about you (them)?
 Dobra, O. K.
 film według powieści
 M. Dąbrowskiej a film based on
 the novel by M. Dąbrowska
 iść do siebie go to one's room
 mieć co (A) do wyboru have
 a choice (between)
 mieć katar have a cold
 na dziewiątą by nine (o'clock)
 nudno jest it's boring
 odrobić zaległości w jedzeniu make
 up for the meals one has missed
 pod tytułem (= pt.) entitled
 (about a book, film etc.)
 pokrzyżować komu (D) plany ruin,
 wreck somebody's plans
 robić (zrobić) sobie (komu) (D)
 kawę, herbatę, obiad make
 oneself (somebody) coffee, tea, lunch
 zaraz po immediately after
 zdaje się, że I think, it seems to me
 (that)

1 Notes on verbs of the 1st conjug.

- a ipf verb **miać** *crease* (and its pf equivalent **zmiąć**, both group 3)
Present: mnę, mniesz etc.

Preterite: miał, miała, miało (zmiął, zmięła, zmięło) etc.

- b **ciec** *leak*, **moknąć** *get wet* and **marznąć** *get cold* (all group 6)
 They are ipf when without a prefix. Present tense as above in a.
Preterite: ciekł, ciekła, ciekło etc., *mokłem, mokłeś, mókł, mokła, mokło* etc.

2 3rd pers. sing. in sentences without a subject

Mam katar, łyzy mi ciekną	<i>My nose is running, tears</i>
z oczu i kłuje mnie (A)	<i>are streaming down from</i>
w lewym uchu.	<i>my eyes and my left ear</i>
	<i>is aching.</i>

This type of sentence expresses bodily symptoms and sensations.
 Compare a similar phrase in L18: **szumi mi** (D) **w uszach** *my ears are buzzing*.

3 An equivalent of the passive in sentences without a subject

Stwierdzono u mnie grypę	<i>It was found I had 'flu and</i>
i zalecono mi leżenie	<i>recommended that I stay</i>
w łóżku przez tydzień.	<i>(lit. staying) in bed for</i>
	<i>a week.</i>

Zatrzymano mnie	<i>I got delayed at my</i>
u znajomych.	<i>friends'.</i>

Program zaczęto nadawać	<i>They began to broadcast</i>
pięć po dziewiątej.	<i>the programme at five</i>
	<i>past nine.</i>

The forms **stwierdzono**, **zalecono**, **zatrzymano**, **zaczęto** have the function of 3rd pers. sing. or pl. The doer of the action is not indicated. Remember that these forms are made only from verbs denoting actions performed by people.

The forms with **-(o)no** and **-to** are made in the same way as the past participle, the difference being that instead of the endings of the different genders we add **-o**. Compare **stwierdzony** (**-a, -e**) and **stwierdzono**, **zaczęty** (**-a, -e**) and **zaczęto**. This form is used only in literary language.

4 Nouns made from verbs with the suffix “-anie, -enie, -cie” (-ing)

oglądanie *watching* **czytanie** *reading* **mycie** *washing*

These nouns expressing activities such as *reading, washing* etc. are formed similarly as the passive past participle but instead of the ending **-any, -ony, -ty**, they have neuter endings **-anie, -enie, -cie**. The English equivalent is a noun ending in **-ing** (e.g. *reading*). This kind of noun may occasionally denote an object, e.g. **jedzenie** means both *eating* and *food*, **skrzyżowanie** both *crossing* and *a road crossing*.

5 Verbs with “się”

Zobaczyłabym się
 z Jędrkiem i Agatką.

I would see Jędrrek and Agatka.

See L14 N8a.

Mam dwie recepty.
 Przepraszam, **zmięły** mi się
 w kieszeni.

*I have two prescriptions.
 I'm sorry, they've got
 creased in my pocket.*

See L14 N8b.

6 Conditional expressing polite request

Nie **podałbyś** mi tej
 szklanki z herbatą, Adasiu?
 Co **byś zjadła**, Zosiu?

*Wouldn't you pass me that
 glass of tea, Adaś?
 What would you (like to)
 eat, Zosia?*

A Madzia **nie mogłaby**
 mnie w tym wyręczyć?
Mogłabyś dzisiaj ustąpić
 mamie!

*Couldn't Madzia do it
 for me?
 Today you could give in
 to your mummy!*

7 Conditional clauses beginning with “gdyby” (if)

- a conditions which can be fulfilled in the future (“possible” conditions)

Gdybym pojechała (cond.)
 zaraz po chorobie, **mogłaby**
 (cond.) **wystąpić** u mnie
 powikłania pogrypowe.

*If I went directly after my
 illness, I could get
 complications after the 'flu.*

You have encountered this type of sentence in L21 N3b: the clause beginning with **gdyby** expresses a possible condition that could be fulfilled in the future.

Gdybyście zrezygnowali

(cond.) z „Zemsty”,

zwołajcie (imp.) mnie.

Here is a similar condition again, but the main clause has the imperative instead of the conditional.

b conditions which were not fulfilled in the past (“unreal” conditions)

Gdybym była (cond.)

zdrowa, pojechałabym

(cond.) ze swoimi uczniami
na wycieczkę do Krakowa.

Gdyby pan zaraz po

powrocie włączył (cond.)

telewizor, obejrzałby

(cond.) pan najlepszą

część programu.

Byłbym (cond.) w domu

dużo wcześniej, gdybyśmy

nie musieli (cond.) stawać

na każdym skrzyżowaniu.

Notice, however, that the examples given in **a** and **b** have the same form in Polish.

8 Conditional clause beginning with “jeżeli/jeśli” (if) (“real” condition)

Jeżeli znajdziesz (fut.)

gdzieś sok malinowy, kup
dwie butelki.

Jeżeli będziesz głodować

(fut.), nie wyzdrowiejesz
szybko.

Dziewczęta będą (fut.)

zawiedzione, jeśli nie pójde
(fut.) z nimi. (L 20)

Jeżeli jutro Magda

zapropnuje (fut.) nam

kurs tańca..., to ja kupuję
drugi telewizor.

If you gave up “The

Revenge”, call me.

If I were well, I would go
with my pupils on a trip
to Cracow.

If you had switched on
the TV set immediately
after your return, you
would have seen the best
part of the programme.

I should have come home
much sooner, if we had not
had to stop at every
crossing.

If you see (pres.) raspberry
juice somewhere, buy two
bottles.

If you starve (pres.)
yourself, you won't recover
soon.

The girls will be
disappointed if I don't go
(pres.) with them.

If Magda suggests (pres.)
to us tomorrow (watching)
dancing lessons... I'll buy
another television set.

The clause beginning with **jeżeli** or **jeśli** expresses a *real* condition in the future. Note that in Polish the *future tense* (or *imperative*) is used both in the main clause and in the clause beginning with **jeżeli/jeśli**. Compare the use of the present tense in the English sentence beginning with *if*.

9 Time clause with “jak” (when) + future tense

Kupioną niedawno książkę
przeczytam, jak będę (fut.)
zdrowsza.

Jak wyzdrowiejesz (fut.),
to ich odwiedzimy.

Ucałuję cię, jak kupisz
(fut.) (telewizor)!

When I'm better I'll read
the book that I've recently
bought.

When you've recovered,
(then) we'll visit them.

I'll kiss you if you buy
(a television set)!

Notice the future tense in the clause beginning with **jak** and that the main clause is sometimes introduced by **to then**. This clause is similar in meaning to the conditional clause and is sometimes translated by means of *if*. (In literary language **jak** is replaced by **gdy**.)

10 “jest/było/będzie” + “po” (it is/was/will be past) + hour

Jest już **po** czwartej.

Było już dwadzieścia

(minut) **po** (godzinie)

dziewiątej.

It is already past four.

It was already twenty

(minutes) past nine

(o'clock).

11 Proper nouns

Co słyhać u **Kazików**?

What's the news about

Kazik and his wife?

Kazikowie (N) means a married couple where the husband's first name is **Kazik**. Compare the same form which also denotes a married couple but which is derived from the husband's surname in L14 N14b.

12 Notes on Polish writers

Aleksander Fredro (1793—1876), outstanding comedy writer, his “Zemsta” (The Revenge), written in 1833, is perhaps best known.

Maria Dąbrowska (1889—1965), novelist, wrote her novel “Noce i dnie” (Nights and Days) in the years 1932—34.

Christmas

Part one

Magda Mirska It's Christmas Eve today. It's (for) the first time in the [last] few years that my parents are spending this holiday in Poland. I'm very glad that we're together again. We're having a guest, too: my parents have invited Borys to us.

We all had to take part in the preparations for Christmas. Mother was preparing dishes for the Christmas Eve supper. Agata and I were baking cakes. Grandma was preparing the carp and mushroom ravioli for the red beetroot soup. Jędrek and Borys bought a Christmas tree. We were very sorry that it was too tall. [It's a] pity that its lower branches, the prettiest ones, had to be cut off. When the boys began to decorate the Christmas tree, Agata rushed to help them. She couldn't care less that in a little while we were to take the cakes out of the oven.

Of course Daddy helped least of all. He bought some periodicals and shut himself in his room. He only appeared in the evening at the table. He wondered where so many good things had come from. Men are always like that.

Everybody found a present for himself or herself under the Christmas tree. It turned out that — contrary to appearances — Daddy was occupied not only with periodicals. Many of the parcels were addressed in his handwriting.

Part two

Preparations for Christmas Eve supper

Zofia It's good you've already finished decorating the Christmas tree. It's lovely!

Borys The credit should go to Agatka. (lit. This is Agatka's merit.)

Jędrek Mother, it's a pity you didn't see what was going on here! Borys wanted to put Agatka on the Christmas tree instead of an angel.

Borys What else could we help you with, Mrs Mirska?

Jędrek Someone must clean up here. Let Magda go and fetch (lit. come with) the vacuum cleaner.

Zofia Jędrek! You should be ashamed of yourself! It seems understandable that you must clean up after yourselves.

Borys We will clean up, naturally. I'll presently bring a brush and a vacuum cleaner.

Zofia When you've tidied up, help Magdusia to lay the table.

Jędrek All right, mother. Of course the table will have been laid before the appearance of the first star — according to tradition.

Zofia Everything must be ready by five. Your grandparents and your uncle and aunt will arrive by then.

Presents under the Christmas tree

Jędrek Agatka! Borys was very curious [to know] who gave him (lit. from whom he got) that miniature miner's lamp.

Agata Uncle put all the presents under the Christmas tree, didn't he?

Magda Oh no, not all! Daddy was surprised that everybody got two parcels.

Jędrek Borys remembered that you had told him a story about the spirit of the mine, Agatka.

Agata As a future miner he should know that legend, so I told it to him. What of that?

Magda He's convinced that you gave him that lamp.

Jędrek And weren't you surprised, Agata, to get a doll in a miner's costume?

Agata No. It's clear that the present is from you. Thank you, Jędrus. The doll is lovely.

Magda It's a pity Borys can't hear it. He would be very pleased [to know] that you like the present.

Part three

Christmas at home

Stefania Borowicz It's a pity we can't go away.

Wacław Borowicz It is. But I'm more worried that you're ill.

Stefania Borowicz We must cook (prepare) something for Christmas. Will you go to buy something?
Wacław Borowicz I'll see to it in a minute. After I've come back, we'll get Christmas Eve supper ready. And you lie down [and] rest a bit.

Arrival of a guest

Janina Zielińska I'm very glad you've come!
Danusia I'm glad, too, that I've managed to come to you. I wasn't sure until the last moment whether I'd be able to get away from Toruń.
Janina Zielińska It's good that nothing has kept you (there). Terenia has gone to meet you.
Danusia To the railway station? And I've come in [my] friends' car. It's a pity I didn't manage to let you know.
Janina Zielińska Never mind. Terenia will be very pleased when she comes back.

A family celebration

Joanna Do you know, Tomek, I met Janek and Monika today and invited them to supper.
Tomasz It's great they're coming. I have been wondering lately why (lit. that) they don't come to see us.
Joanna Janek had been working hard. He passed his final (diploma) examination yesterday.
Tomasz Oh, this should be celebrated with champagne!
Joanna I've already thought of that. I've bought a whole lot of delicious things. Surely, such a great day ought to be properly celebrated.

New words

baśń, N pl. -i or -ie *f* fairy-tale, story
Boże Narodzenie *n* Christmas
choin/ka, G pl. -ek *f* Christmas tree
ciasto, L sing. **cięcie** *n* dough, cakes
duch, -a *m* ghost, spirit
egzamin dyplomowy *m* final examination
górnik *m* miner
gwiazda, L sing. **gwieździe** *f* star
lalecz/ka, G pl. -ek *f* little doll
lampa *f* lamp
lampa górnicza miner's lamp
lamp/ka, G pl. -ek *f* little lamp
legenda (o kim, o czym) (L) *f* legend
odkurzacz, -a *m* vacuum cleaner
piekarnik, -a *m* oven
pismo *n* handwriting
pokazanie się *n* appearance
poz/ór, -oru *m* appearance, see *Phrases*
przygotowanie *n* preparation
szampan, -a *m* champagne
szczot/ka, G pl. -ek *f* brush
święto *n* feast, holiday
tradycja *f* tradition
wieczera *f* supper (obsolete)
wieczera wigilijna *f* Christmas Eve supper
wigilia *f* eve
wigilia Bożego Narodzenia Christmas Eve
wujostwo *n* uncle and aunt
zasługa *f* merit
dolny lower
dyplomowy diploma (adj.), see *egzamin*
górnicy miner (adj.), see *lampa*
miniaturowy miniature (adj.)
pewny (= pewien) sure, certain
przekonany (o czym) (L) convinced about something

prześliczny lovely, ever so lovely
przyszły future
rodzinny family (adj.)
wigilijny Christmas Eve (adj.), see *wieczera*

godnie properly
naturalnie naturally
razem together
zgodnie z czym (I) according to something
zgodnie z tradycją according to tradition

wstyd it's a shame

adresować 1/15 ipf (A) address —
zaadresować 1/15 pf
brać się 1/5 ipf appear in a place, come — **wziąć się irg pf**
cieszyć 2/1 ipf kogo (A) please somebody — **ucieszyć 2/1 pf**
czcić 2/1 (czczę, czci) ipf co (A) **czym (I)** celebrate something with — **uczyć 2/1 pf**
dziać się 1/12 ipf happen, see *Phrases*
dziwić 2/1 ipf kogo (A) surprise somebody — **zdziwić or zadziwić 2/1 pf**
dziwić się 2/1 ipf (+ clause with że) be surprised (that) — **zdziwić się 2/1 pf**
gotować 1/15 ipf co (A) cook something — **ugotować 1/15 pf**
martwić 2/1 ipf kogo (A) czym (I) make somebody worried — **zmartwić 2/1 pf**
nakrywać 3 ipf (A) cover, lay — **nakryć 1/10 (-kryję, -kryje) pf**
nakryć do stołu lay the table
nakupować 1/15 pf czego (G) buy a lot of something
obchodzić 2/1 ipf (= obejść irg, obejść, obejść pf) matter to somebody, be of interest to somebody, concern somebody

obcinać 3 ipf co (A) cut off —
 obciąć 1/3 (obetnę, obetnie) pf
 pojawiać się 3 ipf appear —
 pojawić się 2/1 pf
 poleżeć 2/2 pf lie a little
 pomyśleć 2/2 pf think, reflect on
 posprzątać *see* sprzątać
 przypominać się 3 ipf komu (D)
 remember — przypomnieć się
 irg (-pomnę, -pomni) pf
 sprzątać 3 ipf co (A) clean up,
 tidy — posprzątać 3 pf
 ubierać 3 ipf kogo, co (A) dress
 somebody (something), decorate —
 ubrać 1/5 (-biore, -bierze) pf
 ubierać choinkę decorate a
 Christmas tree
 ucieszyć *see* cieszyć
 uczcić *see* czcić
 ugotować *see* gotować
 umieszczać 3 ipf co (A) place,
 put — umieścić 2/1 (-mieszczę,
 -mieści) pf
 wyjmować 1/15 ipf co (A) z czego
 (G) take something out of
 something — wyjąć 1/3 (-jmę,
 -jmie) pf
 wyrwać się 3 ipf z czego (G) get
 away from something —
 wyrwać się 1/5 (-rwę, -rwie) pf
 wziąć się *see* brać się

Notes

1 Notes on verbs of the 1st conjug.

Mamo, szkoda, że nie
 widziałaś, co się tu działo!

*Mother, it's a pity you
 didn't see what was going
 on here!*

The ipf verb *dziać się* happen, go on (group 12) is used only in 3rd pers. sing. and pl. Pres. tense: *dzieje się, dzieją się*; preterite: *działo się, działy się*; future: *będzie się działo* (or *będzie się dziać*), *będą się działy* (*będą się dziać*).

zaadresować *see* adresować
 z(a)dziwić *see* dziwić
 zdziwić się *see* dziwić się
 zmartwić *see* martwić

wbrew (D) against, contrary to
 zamiast (G) instead of

Phrases to remember

Borysowi (D) się przypomniało

Borys remembered

Co się tu działo? What was going
 on here?

I co z tego? What of that?

Jak ci nie wstyd! You should be
 ashamed of yourself!

Jasne, że it's clear that

Nieprawda! Not true! Not at all!

Oh no!

o tej porze at this time, then

pomóc komuś w czym (L) help
 somebody with

robić (zrobić) porządek clean up,
 tidy

to chyba zrozumiałe isn't it a matter
 of course?

to dobrze, że it's good that

wbrew pozorom contrary
 to appearances

2 "Że" clause as object of the preceding main clause

Bardzo się cieszę z tego,
 że jesteśmy znowu razem.

Tata się dziwił, że każdy
 dostał po dwie paczki.

On jest przekonany, żeś ty
 mu tę lampkę ofiarowała.

Szkoda, że nie możemy
 wyjechać.

Remember that the conjunction *że* that cannot be left out in the Polish sentence. See also L17 N13 and N5.

3 Main clauses preceding the "że" clause

a 3rd pers. sing. in the main clause

Bardzo nas zmartwiło, że
 choinka była za wysoka.

Nie obchodziło jej nawet to,
 że miałyśmy za chwilę
 wyjmować ciasto
 z piekarnika.

Bardzo by go to ucieszyło,
 że prezent ci się podoba.

*We were very sorry that
 the Christmas tree was too
 tall.*

*It didn't even matter to her
 that in a little while we
 were to take the cakes out
 of the oven.*

*He would be very pleased
 (to know) that you like
 the present.*

b adverb as equivalent of the main clause

Jasne, że takie święto
 należy godnie uczcić.

Dobrze, że skończyliście już
 ubierać choinkę.

Naturalnie, że posprzątam.
 To dobrze, że nic pani nie
 zatrzymało.
 To świetnie, że przyjdą.

*Surely, such a great day
 ought to be properly
 celebrated.*

*It's good you've already
 finished decorating the
 Christmas tree.*

*Naturally, we will clean up.
 It's good that nothing has
 kept you (there).
 It's great they're coming.*

4 Indirect questions

a with "skąd" (from where) and "czy" (whether)

Zdziwiło go, skąd się wzięło

He wondered where so

tyle dobrych rzeczy.

Do ostatniej chwili nie było
(pret.) pewne, czy będę
mogła (fut.) wyrwać się
z Torunia.

Note that — unlike in English — there is no sequence of tenses in Polish. Although the main clause has the verb in the preterite (**nie było** *it wasn't*), the subordinate clause has the verb in the future tense (**będę mogła** *I'll be able*). In English, however, after the preterite *I'll be able* becomes *I'd be able*. Compare L17 N13.

b with "co", "od kogo" (what, from whom)

Mamo, szkoda, że nie
widziałaś, co się tu działo.

Borys był bardzo ciekaw,
od kogo dostał tę
miniaturową lampę
górnica.
Compare L20 N7.

*many good things had
come from.
It wasn't sure until the last
moment whether I'd be
able to get away from
Toruń.*

*Mother, it's a pity
you didn't see what was
going on here.
Borys was very curious (to
know) from whom he got
that miniature miner's
lamp.*

5 "Żeby" clause preceded by "trzeba"

Trzeba, **żeby** tu ktoś
posprzątał.
Trzeba, **żeby** wszystko było
gotowe na piątą.

This construction, which has no English equivalent, is translated here by means of *must* + infinitive. Compare **poprosić** + **żeby** in L21 N5.

*Someone must clean up
here.
Everything must be ready
by five.*

6 Time clauses with "gdy" (when) and "jak" (when)

Gdy chłopcy zaczęli (pret.)
ubierać choinkę, Agata
pobiegła (pret.) im pomagać.

*When the boys began to
decorate the Christmas
tree, Agata rushed to help
them.*

Note that the verbs both in the subordinate clause with **gdy** and in the main clause are in the preterite.

Jak zrobicie (fut.) porządek,
to pomóżcie (imp.) Magdusi
nakryć do stołu.

*When you've tidied up
(the room) help Magdusia
to lay the table.*

Here the verb in the sentence beginning with the conjunction **jak** is in the future tense, whereas the verb in the main clause is in the imperative (compare L22 N7a).

7 "wiele" (many) + G pl. of a noun and past participle

Wiele paczek (G) było
zaadresowanych (G) jego
pismem.

*Many of the parcels were
addressed in his
handwriting.*

The past participle **zaadresowanych** as well as the noun which is qualified by it (**paczek**) are in the genitive.

8 "szkoda" (pity) and "wstyd" (shame) used as main clauses

Szkoda, że nie zdążyłam
o tym zawiadomić państwa.
Jędre! Jak ci (D) nie
wstyd!

*It's a pity I couldn't let you
know in time.
Jędre! You should be
ashamed of yourself! (lit.
How is it that you aren't
ashamed of yourself!)*

9 "uda się" and "należy" + infinitive

Ja także bardzo się cieszę,
że mi się **udało** przyjechać
do państwa.
Jasne, że takie święto
należy godnie uczcić.

*I'm glad, too, that I've
managed to come to you.
Surely, such a great day
ought to be properly
celebrated.*

This pattern was discussed in L13 N10 and L15 N6.

10 "zaczynać/zacząć" (begin), "kończyć/skończyć" (finish) + infinitive

Gdy chłopcy **zaczęli** ubierać
choinkę, Agata pobiegła
im pomagać.

*When the boys began to
decorate the Christmas
tree, Agata rushed to help
them.*

Dobrze, że **skończyliście** już
ubierać choinkę.

*It's good you've already
finished decorating the
Christmas tree.*

11 Reflexive pronoun referring to subjects in plural

Pod choinką wszyscy
znaleźli dla siebie (G)
prezenty.

To chyba zrozumiałe, że
sami po sobie (I) musicie
posprzątać.

Compare L14 N9 and L18 N5.

Everybody found a present
for himself or herself under
the Christmas tree.

It's a matter of course that
you must clean up after
yourselves.

12 Collective neuter nouns with the ending "-ostwo"

O tej porze przyjdą
dziadkowie i wujostwo.

Your grandparents and
your uncle and aunt will
arrive by then.

Note that the noun is accompanied by the verb in the plural
form which is appropriate for nouns denoting men: **Wujostwo**
przyszli. *Uncle and aunt came.*

13 Nouns made from verbs (verbal nouns)

Stół będzie nakryty przed
pokazaniem się pierwszej
gwiazdy (G).

The table will have been
laid before the first star
appears (lit. before the
appearing of the first star).

Terenia wyszła na spotkanie
pani (G).

Terenia has gone to meet
you (lit. to a meeting
with you).

The noun which follows the verbal noun ending in **-anie**, **-enie**
and **-cie** (see L22 N4) must be in the genitive. Also compare
the preposition of which is used in English: **czytanie książki** (G
sing.) *the reading of a book*; **kupowanie gazet** (G pl.) *the buying*
of newspapers. The verbal nouns made from reflexive verbs keep
the reflexive pronoun **się**: **pokazanie się** (from **pokazać się**)
appearing, appearance, **mycie się** (from **myć się**) *washing etc.*

Lesson twenty-four

The twenty-fourth lesson

Literature and film

Part one

Zofia Mirska We visited Mr and Mrs Kazik Górski yesterday. We
were the first to come (*lit.* We came earliest). Later [the number of]
guests was increasing steadily. There was a well-known film director
as well as a few actresses and actors. At the Górskis one can always
meet people connected with the theatre and the film. Agnieszka Gór-
ska is an actress herself. She played in "The Peasants", [a film]
based on the novel by Reymont, and also in "The Birchwood",
based on (*lit.* shot from) a story by Jarosław Iwaszkiewicz. Recently
the number of films based on well-known literary works has in-
creased considerably here.

People were talking mostly about film adaptations of novels.
Everybody praised greatly the screen version of Henryk Sienkie-
wicz's novel "The Deluge". Agnieszka plays in this film, too. She
and Kazik even invited us to a press conference before the first-
night. As usual, we hadn't time to go (*lit.* to use the invitation). We
have to see the film, though. I've asked Adam to buy the tickets.
Unfortunately, one couldn't get them for the first-night performance.
Adam has managed to obtain the tickets for next Friday. He was
queuing up for more than an hour to get the tickets.

Part two

Magda doesn't like reading

Adam You should have gone with us, Magda. There were lots of
your favourite actors at the Górskis.

Magda I know. Mother has already given me some autographed
photos from "The Deluge".

Adam Well then, a few real treasures have been added to your
collection.

Magda I have quite a few photographs from "The Pharaoh", "The
Ashes", "The Doll" and "The Wedding Party" but I hadn't any
stills (*lit.* they were lacking to me) from "The Deluge".

Zofia One has to admit that the film popularizes literature well. I myself, however, prefer to read a book [rather] than go to the cinema.

Adam So do I. In every screen adaptation I've missed some important scene, a certain episode.

Magda And I went to "The Ashes" in order not [to have] to read Żeromski.

Zofia You haven't read "The Ashes"?!

Magda I did try to, mummy, but I hadn't enough patience to read it to the end.

Talking about literature

Agata What are you reading, Borys?

Borys The second volume of "The Doll" by Bolesław Prus.

Agata But this novel has been filmed. You should have gone to the film.

Jędrrek We saw it, but Borys thought it wasn't enough to see the film.

Borys There are marvellous scenes of manners which were missing in the film.

Agata And have you read "The Pharaoh" by Prus?

Borys I have and I have seen its film version. I, though, prefer novels of manners from times nearer to us.

Jędrrek I read exclusively literature on contemporary subject-matter.

Borys I'd like to read Andrzejewski's "Ashes and Diamonds". Have you got this book, Agusia?

Agata I have but it's a badly damaged copy.

Jędrrek We shall borrow the book from a library.

Part three

In a library

Woman teacher Yesterday I asked you for a few books by Sienkiewicz.

Librarian Here you are: "The Trilogy", "Quo Vadis", "The Teutonic Knights", a volume of "Selected Short Stories" and a volume of "Letters".

Teacher Can I borrow all these books for a lesson about Sienkiewicz in my school? Only for one day.

Librarian In principle, I'm allowed to lend out only two books [at a time]. However, I'll make an exception for you.

Teacher Thank you. I'll bring them back to the library today.

In a reading room

Reader May I ask for volume one of Żeromski's "Journals"?

Woman librarian I lent out the last copy a minute ago.

Reader What a pity!

Librarian Would you like to read something else?

Reader No, thank you. I need the "Journals".

Librarian Could you wait a moment? A few people have come up to return books. Perhaps someone will return the "Journals".

Reader I'll wait gladly.

Librarian Oh, here are the "Journals"!

Reader It was worth waiting a little.

In a bookshop

Woman customer Have Norwid's "Selected Works" come out yet?

Bookseller Yes, we've already had the first copies.

Customer I'd like to buy four.

Bookseller Sorry, we've sold these books already. They'll be [here] next week.

Customer Could I ask you to put away four copies for me?

Bookseller All right. Please claim [them] at the end of next week.

adaptacja *f* adaptation
filmowa adaptacja powieści
 adaptation of a novel
 for the screen
aktor *m* actor
aktor/ka, *G pl. -ek f* actress
autograf, *-u m* autograph
biblioteka *f* library
bibliotekar/ka, *G pl. -ek f* woman
 librarian
bibliotekarz *m* librarian
brzezina *f* birchwood, birch-tree
cierpliwość *f* patience
czytelnia *f* reading room
czytelnik *m* reader
diament, *-u m* diamond
dzieło *n* work
 dzieła wybrane selected works
dziennik, *-a m* journal
egzemplarz, *-a m* copy
ekranizacja *f* screen version
faraon *m* pharaoh
fotos, *-u m* photo, usually
 from a film
konferencja prasowa press
 conference
Krzyżak *m* Teutonic Knight
księgarz *m* bookseller
literatura *f* literature
nowela *f* short story
obejrzenie *n* seeing
opowiadanie *n* tale, story
popiół, *-oju m* ash
potop, *-u m* deluge
powieść, *N pl. -i f* novel
 powieść obyczajowa novel
 of manners
premiera *f* first night
reżyser *m* director
 reżyser filmowy film director
scena *f* scene, episode
 sceny obyczajowe scenes
 of manners
skarby, *-u m* treasure

teatr, *-u m* theatre
tematyka *f* subject-matter
 tematyka współczesna
 contemporary subject-matter
tom, *-u m* volume
trylogia *f* trilogy
utwór, *-u m* work
 utwór literacki literary work
wesele *n* wedding party
wyjątek, *-ku m* exception,
 see Phrases
zasada *f* principle
zdjęcie *n* photograph

filmowy film (adj.), see adaptacja,
 reżyser
literacki literary, see utwór
obyczajowy manners (adj.),
 see powieść, scena
prasowy press (adj.),
 see konferencja
ulubiony favourite
współczesny contemporary,
 see tematyka
znany well-known

brak komu (D) kogo, czego (G) one
 misses something
przeszło over
wolno (+ infin.) be free,
 be allowed to

brakować 1/15 ipf = braknąć 1/6
 (pret. brakło) ipf czego (G)
 (only in 3rd pers. sing.) lack
 something — **zabraknąć**
 (= zbraknąć) 1/6 (pret. zabrakło
 = zbrakło) pf

chwalić 2/1 ipf kogo, co (A) praise
 somebody (something) —
pochwalić 2/1 pf
czytywać 1/14 ipf read
doczytywać 1/14 ipf read through,
 to the end — **doczytać 3 pf**

filmować 1/15 ipf (A) film —
sfilmować 1/15 pf
nakręcać (= kręcić) ipf — nakręcić
 pf in:
nakręcać (kręcić) film shoot
 (make) a film
niszczyć 2/1 ipf (A) — zniszczyć
 2/1 pf damage
oddawać 1/13 ipf co (A) komu (D)
 return, bring something back —
oddać irg pf
odkładać (odłożyć) co (A) dla kogo
 (G) put away something
 for somebody
oglądać ipf see — obejrzeć pf
opierać 3 ipf co (A) na czym (L)
 base something on — **oprzeć 1/4 pf**
pochwalić see chwalić
próbować 1/15 ipf (+ infin.) try to —
spróbować 1/15 pf
przybywać ipf irg (in 3rd pers. only)
 increase — **przybyć pf,**
 see Phrases
przyznawać 1/13 ipf + że admit
 (that) — **przyznać 3 pf**
sfilmować see filmować
spróbować see próbować
starczyć see wystarczyć
ukazywać się 1/14 ipf appear —
ukazać się 1/8 (-że, -że) pf
upowszechniać 3 ipf (A) popularize
 — **upowszechnić 2/1 pf**
wiązać 1/8 ipf (wiąże, wiąże)
 connect — **związać 1/8 pf**
 być związanym z kim, czym (I)
 be connected with
wybierać 3 ipf (A) choose —
wybrać 1/5 (-biore, -bierze) pf
wypożyczać 3 ipf co (A) komu (D)
 lend something to somebody —
wypożyczyć 2/1 pf
wystarczać 3 ipf czego (G)
 (only in 3rd pers. sing.) be enough
 (for) — **wystarczyć (= starczyć) 2/1 pf**

z(a)braknąć see brakować
zależeć 2/2 ipf
 only in 3rd pers. sing.:
 zależy mi na kim, czym (L) I need
 somebody (something)
zbraknąć see brakować
zdobywać 3 ipf kogo, co (A) win,
 get, obtain something — **zdobyć**
 irg (zdobę, zdobędzie) pf
zglaszać się 3 ipf come on business
 (to an office) — **zgłosić się 2/1**
 (-szę, -si) pf
zniszczyć see niszczyć
związać see wiązać
zwracać 3 ipf co (A) komu (D)
 return, give back, bring back —
zwrócić 2/1 pf

Phrases to remember

co chwila with every passing
 moment
coś innego something else
grać w filmie act in a film
Jaka szkoda! What a pity!
pod koniec tygodnia towards
 the end of the week
przybywało gości the number
 of guests was increasing
robić (zrobić) wyjątek dla kogo
 (G) make an exception
 for somebody
stać w kolejce queue up
trzeba przyznać one must admit
w zasadzie in principle
z bliższych nam czasów from times
 nearer to us

1 Verbs denoting repeated action

Ja **czytuję** wyłącznie
literaturę o tematyce
współczesnej.

*I read nothing but
literature with
contemporary
subject-matter.*

Compare the verbs in L20 N2.

2 3rd pers. sing. in the preterite + "się" used in a sentence without a subject

Mówiło się przede
wszystkim o filmowych
adaptacjach powieści.

*People were talking mostly
about film adaptations
of novels.*

Similar examples such as **kupuje się** people buy, **nadaje się** one sends, **zamawia się** one orders have already been discussed in L6 N7. Here the verb takes the form of the neuter gender in the preterite: **mówiło się**.

3 "zależy komuś (D) na czym (L)" used in a sentence without a subject

Zależy mi (D) na
„Dziennikach”.

*I need the "Journals" (or
It is important for me to
have the "Journals").*

The verb **zależy** occurs only in the 3rd pers. sing. neuter: pret. **zależało mi** (mu, jej etc. D), fut.: **będzie mi zależało**, cond.: **zależałoby mi**.

4 "przybywa, starczy, brakuje" + subject in G

Później co chwila
przybywało gości (G pl.).

*Later the number of guests
was increasing steadily (lit.
every moment).*

Jak zwykle, nie **starczyło**
nam czasu (G sing.), żeby
skorzystać z zaproszenia.
Niestety, już nam **zabrakło**
tych książek (G pl.).

*As usual, we hadn't enough
time to use the invitation.*

*Unfortunately, we've sold
out these books already (or
... there are no more
of them available).*

Ale **fotosów** (G pl.)

But I hadn't any stills

z „Potopu” mi **brakowało**.

from "The Deluge".

The verbs **przybywać/przybyć** increase, **ubywać/ubyć** decrease, **wystarczać/wystarczyć** or **starczyć** be enough, suffice, **brakować/braknąć** and **zabraknąć/zbraknąć** be not available, be sold out etc. always have the form of 3rd pers. sing. n gender, whereas their subjects have the form of the genitive (sing. or pl.). Sometimes the subject (in G) is preceded by a numeral:

Ostatnio **przybyło nam**

Recently the number of

wiele filmów (G pl.)

*films based on well-known
literary works has increased
considerably here.*

opartych na znanych
utworach literackich.

Well then, a few real

No to do twoich zbiorów

przybyło kilka

*treasures have been added
to your collection.*

prawdziwych skarbów (G pl.).

5 The noun "brak" + D of a pronoun/noun + G of a noun

W każdej adaptacji **brak mi**

In every screen adaptation

(D) **było jakiegoś ważnego**

I've been missing some

obrazu (G), **jakiejś**

*important scene, a certain
episode.*

sceny (G).

See also L16 N10. Compare this construction with those using **brakuje, braknie, zbraknie, zabraknie** lack (N4).

6 "wolno komu (D)" (somebody is allowed) + infinitive

W zasadzie **wolno mi (D)**

In principle, I'm allowed

wypożyczyć tylko dwie

to lend out only two books

książki.

(at a time).

In the present tense the verb **jest** is usually omitted, but remember the appropriate forms of the verb **być** are used in the other tenses: **będzie** (fut.), **było** (pret.), **byłoby** (cond.) **wolno**. A similar adverbial pattern was discussed in L19 N6.

7 Clause with "żeby" + infinitive

a the subject in both the main clause and the subordinate clause with "żeby" (in order to) is the same

Stał w kolejce przeszło

He was queuing up for

godzinę, **żeby** dostać bilety.

*more than an hour to get
the tickets.*

A ja poszłam na „Popioły”,
żeby nie czytać
Żeromskiego.

Kilka osób podeszło, żeby
zwrócić książki.

b the same subject is expressed by the dative of a pronoun

Jak zwykle, nie starczyło
nam (D) czasu, żeby
skorzystać z zaproszenia.

Próbowałam, mamusiu, ale
zabrakło mi (D)
cierpliwości, żeby doczytać
(„Popioły”) do końca.

8 With different subjects “żeby” + conditional is used

Prosiłam Adama, żeby
kupił bilety.

Czy można prosić, żeby pan
odłożył dla mnie cztery
egzemplarze?

Here the subjects of the main clauses (**ja**) *I* and impersonal **czy można prosić** are different from those of the subordinate clauses **Adam** *Adam* and **pan** *you*. In such cases the verb in the subordinate clause has the form of the conditional.

9 “trzeba było” (you should have) + infinitive

Trzeba było pójść z nami,
Magda.

Trzeba było pójść na film.

*And I went to “The Ashes”
in order not (to have) to
read Żeromski.*

*A few persons have come
up to return books.*

*As usual, we hadn’t enough
time to use the invitation.*

*I did try to, Mummy, but
I hadn’t enough patience
to read “The Ashes”
to the end.*

*I’ve asked Adam to buy
the tickets.*

*Could I ask you to put away
four copies for me?*

*You should have gone with
us, Magda.*

*You should have gone to
(see) the film.*

10 “chciałbym” (I’d like) + infinitive

Chciałbym przeczytać

„Popiół i diament”

Andrzejewskiego.

Chciałbym kupić cztery

egzemplarze.

I’d like to read

*Andrzejewski’s “Ashes
and Diamonds”.*

I’d like to buy four copies.

The verb **chcieć** *want* expresses willingness to do something. The conditional form **-bym** suggests that this willingness is hampered by circumstances: *I’d like to read Andrzejewski’s novel, but it is difficult to get a copy.*

11 The pronoun “sam”

Agnieszka Górska **sama**

jest aktorką.

Compare L11 N5.

Agnieszka Górska is

an actress herself.

12 Notes on Polish writers

Cyprian Kamil Norwid (1821—1883), poet, dramatist and prose writer as well as sculptor, painter and engraver. He lived in emigration after 1842 and died in Paris.

Bolesław Prus, pen-name of Aleksander Głowacki (1847—1912), novelist and short-story writer.

Henryk Sienkiewicz (1846—1916), novelist and short-story writer, winner of Nobel Prize in 1905 for the novel “Quo Vadis”. After the outbreak of World War I he emigrated to Switzerland where he died.

Stefan Żeromski (1864—1925), novelist, short-story writer and now highly regarded dramatist.

Władysław Stanisław Reymont (1867—1925), eminent novelist, short-story writer, winner of Nobel Prize in 1924 for his novel “The Peasants”.

Jarosław Iwaszkiewicz (1894—1980), well-known contemporary novelist, dramatist, short-story writer and poet.

Jerzy Andrzejewski (born 1909), contemporary novelist and author of short stories. His best novel “Ashes and Diamonds” (1948) describes the conflicting moods of the Poles after their country was liberated from the Nazis.

At Zakopane

Part one

Andrzej Mirski It's New Year's Day today. Magda, Agata, Borys and I have been at Zakopane for three days. We're staying in a mountaineering hostel at Kalatówki. It's a beautiful glade! The day before yesterday we went to a traditional highland wedding party. We were invited by a fellow-student of mine, Janek Gąsienica, a highlander's son. He married Helena Bachleda, who also comes from an old Zakopane family. There were about two hundred guests (*lit.* persons). Almost all [of them] were wearing the colourful costumes of the highlanders. The guests were driven in fifteen sledges to the wedding ceremony. On the way back some sledges started a race. There was plenty of laughter because two sledges overturned at a bend and the girls fell into a deep snowdrift.

We were dancing till broad daylight [the following morning]. Yesterday we were celebrating New Year's Eve, so another sleepless night! At midnight we welcomed in the New Year drinking champagne and wishing one another happiness. Tomorrow we'll start the "white madness". We'll go up Kasprowy Wierch (*a mountain in the Tatra*) by cable-car and ski down from there. On Wednesday we plan to go to an international ski jump competition.

Part two

In a hostel

Agata Let's go for a walk, Magda.

Magda I wouldn't dream of it! In a snowstorm like this?! No one would drive a dog out of doors!

Agata Oh, it's just the right weather for a walk.

Magda Borys, come here (*lit.* to us) for a moment. Agata wants to propose something to you.

Borys I'm listening.

Agata Magda is a disgustingly lazy creature! I want to drag her out for a walk and she's calling you [instead].

Borys I'll be delighted to accompany you. Magda may have aching feet after the dancing.

Magda My feet aren't aching. I still intend to dance through the night tonight (*lit.* today's night).

Agata And with the same highlander, to be sure.

Borys It's no wonder (*lit.* Magda can hardly be wondered at)! The boy is very handsome.

Magda He isn't an ordinary boy! Antek is an excellent mountain guide.

Borys He's invited us all on a trip into the Slovak Tatra.

Agata Well, then I think you'll climb the mountains with him in even worse weather.

A skiing trip

Agata Where's Borys?

Jędrek He's gone to hire skis for us.

Agata I've brought his anorak. I've sewn his sleeve on, it was torn off on one side.

Jędrek And what's Magda doing?

Agata She's making her new ski-suit fit. She's taking in the trousers and shortening the jacket.

Jędrek Tell her to be quick. Borys is coming back already.

Agata Borys, have you waxed my skis?

Borys [Yes,] I have.

Jędrek That means we can set off now. Call Magda, Agata!

Agata Magda will be here in a minute. She's dressing.

Jędrek She's late, as usual. Magda! Antek's expecting us at Kuźnice. He'll get impatient and will go to [Mount] Kasprowy by cable-car by himself.

Part three

A [ski] jump competition

Leon Wachowicz Are you going to Krokiew today to the ski jump competition?

- 25** Adam Poręba Certainly. It's a very interesting event.
 Leon Wachowicz What skiers will compete (*lit.* start)?
 Adam Poręba Competitors from all European countries and also [some] Japanese.
 Leon Wachowicz I've heard that one of the Polish skiers has withdrawn from the competition.
 Adam Poręba Yes. Krzysztofiak isn't jumping because he dislocated his leg while training.
 Leon Wachowicz A pity! He's a good [ski] jumper. His jumps are always long and in good style.
 Adam Poręba Luckily we have other promising competitors. Bobak and Pawlusiak aren't any worse than Krzysztofiak.

After skiing

- Stefan Banach I'm proud of you, Małgosia! You've mastered the principles of skiing very quickly.
 Małgorzata Rudzka Stop teasing me, please. I was falling into the snow all the time.
 Stefan Banach But you did it so gracefully!
 Małgorzata Rudzka I'm wet through: trousers, anorak, boots... Even my cap.
 Stefan Banach Everything'll be dry by tomorrow. We'll go skiing again after breakfast.
 Małgorzata Rudzka We can do some more skiing this afternoon. I'll change into something dry now.
 Stefan Banach It's better to have a rest today. Tomorrow we'll start to learn how to do turns (*lit.* take the bends).

New words

bluza *f* jacket
 branie *n* taking
 but, -a *m* shoe, boot
 chłopak *m* boy, lad
 góral *m* highlander
 impreza *f* event

Japończyk *m* Japanese
 jazda, L sing. jeździe *f* ride, drive
 jazda na nartach *skiing*
 kolej/ka, G pl. -ek *f* railway
 kolejka linowa *cable railway*
 konkurs, -u *m* competition

leń *m* lazy creature, lazy-bones
 lina *f* cable
 narciarz *m* skier
 narty (pl.) *f* skis, see also jazda
 Nowy Rok (-ego -u) *m* New Year
 polana *f* glade
 północ *f* midnight
 przewodnik *m* guide
 przewodnik tatrzański *guide*
 in the Tatras
 rękaw, -a *m* sleeve
 sanie (pl.), G sań *f* sledge
 schronisko *m* hostel
 schronisko górskie
 mountaineering hostel
 skafand/er, -ra *m* anorak
 skocz/ek, -ka *m* one who jumps
 skok, -u *m* jump
 skoki narciarskie *ski-jumps*
 spodnie (pl.), G spodni *m* trousers
 strój narciarski *m* ski-suit
 Sylwest/er, -a *m* New Year's Eve
 szaleństwo *n* madness
 „białe szaleństwo” “white
 madness” (*metaphor for skiing*)
 ślub, -u *m* wedding ceremony
 śmiech, -u *m* laughter
 śnieg, -u *m* snow
 trening, -u *m* training
 wdzięk, -u *m* charm, grace
 wierzch, -u *in*:
 Kasprowy Wierch *Mount*
 Kasprowy
 wyprawa, -y *f* expedition
 wyprawa na narty *skiing*
 expedition
 wyścig, -u *m* race
 zakręt, -u *m* bend
 zamieć, N pl. zamiecie *f* snowstorm
 zaspą *f* snowdrift
 życzenie *n* wish

piętnaścioro *fifteen*

niektórzy, niektóre (pl.) *some*
 nie byle jaki *not ordinary*

bielszy *whiter*
 dumny z kogo, czego (G) *proud of*
 góralski *highlander (adj.)*
 linowy *cable (adj.), see kolejka*
 malowniczy *picturesque, colourful*
 narciarski *ski (adj.), see skok, strój*
 powrotny *back (adj.)*
 droga powrotna *way back*
 przepiękny *very beautiful*
 przystojny *handsome*
 słowacki *Slovak*
 tatrzański *Tatra (adj.),*
 see przewodnik
 tradycyjny *traditional*
 wstrętny *disgusting*
 wymarzony *ideal*
 zakopiański *Zakopane (adj.)*
 zdolny *clever, gifted*
 ćwiczyć 2/1 *ipf co (A) practise,*
 learn
 dopasowywać 1/14 *ipf co (A) fit*
 something — dopasować 1/15 *pf*
 nasmarować *see smarować*
 niecierpliwić się 2/1 *ipf get*
 impatient — zniecierpliwić się
 2/1 *pf*
 odrywać 3 *ipf co (A) tear off —*
 oderwać 1/5 *pf*
 opanowywać 1/14 (-owuję) *ipf kogo,*
 co (A) master somebody
 (something)
 — opanować 1/15 *pf*
 ożenić się *see zenić się*
 pojeździć 2/1 (-jeżdżę, -jeździ) *pf*
 pojeździć na nartach *do some*
 skiing
 pośpieszyć się 2/1 *pf hurry up*
 przebierać się 3 *ipf w co change*
 into — przebrać się 1/5 *pf*
 przetańczyć 2/1 *pf (A)*
 przetańczyć noc *dance throughout*
 the night
 przewracać się 3 *ipf fall (a person),*
 overturn (a vehicle) — przewrócić
 się 2/1 *pf*

przyszywać 3 *ipf* co (A) sew something on — przyszyć 1/10 *pf*
 skakać 1/8 (skacze, skacze) *ipf* jump — skoczyć 2/1 *pf*
 skracać 3 *ipf* (A) shorten — skrócić 2/1 *pf*
 smarować 1/15 *ipf* (A) grease, wax — nasmarować 1/15 *pf*
 startować 1/15 *ipf/pf* start — wystartować 1/15 *pf*
 wpadać 3 *ipf* w co (A) fall into something — wpaść 1/7 (-padnę, -padnie, -padł) *pf*
 wyciągać 3 *ipf* kogo, co (A) drag somebody (something) out — wyciągnąć 1/6 (-ciągnął, -ciągnęła) *pf*
 wycofywać 1/14 *ipf* kogo, co (A) z czego (G) withdraw somebody from — wycofać 3 *pf*
 wyganiać 3 *ipf* kogo, co (A) z czego (G) drive out — wygonić 2/1 *pf* (= wygnać 2/3 *pf*)
 wypożyczać 3 *ipf* hire — wypożyczyć 2/1 *pf*
 wyruszać 3 *ipf* go, set off — wyruszyć 2/1 *pf*
 wystartować *see* startować
 wysychać 3 *ipf* get dry, be dry — wyschnąć 1/6 (pret. wysechłem, -eś, wysychł, wyschła, wyschło, wyschły, wyschli) *pf*
 zamoczyć 2/1 *pf* (A) soak, get wet
 zjeżdżać 3 *ipf* z czego (G) — go, run down
 zjechać 1 *pf*
 zjechać na nartach ski down (a slope)

zniecierpliwić się *see* niecierpliwić się
 zwać 3 *ipf* (A) take in (a dress) — zwięzić 2/1 (-zę, -zi) *pf*
 żenić się 2/1 *ipf* z kim (I) marry somebody — ożenić się 2/1 *pf*

Phrases to remember

Ani mi się śni! I haven't the slightest intention.
 brać zakręty do turns
 być na weselu be at a wedding party
 chodźmy się przejść let's go for a walk
 do białego rana till broad daylight
 iść (pójść, chodzić) na narty go skiing
 o północy at midnight
 obchodzić Sylwestra celebrate the New Year's Eve
 pochodzić ze starej zakopiańskiej rodziny come from an old Zakopane family
 Psa nikt by z domu nie wygnał! Nobody would drive a dog out of doors!
 robić (zrobić) coś z wdziękiem do something gracefully
 składać (3 *ipf*) (= złożyć 2/1 *pf*) komu (D) życzenia (A) wish somebody happiness
 stawać (stanać) do wyścigu start a race
 w dobrym stylu in good style

Notes

1 Notes on nouns

a collective numerals used with plural nouns only

The nouns *sanie* sledge, *drzwi* door and a few others always require a collective numeral, see App. A, 5C.

Do ślubu wiozło gości

piętnaścioro sań.

The guests were driven in fifteen sledges to the wedding ceremony.

Było dużo śmiechu, bo

dwoje sań się przewróciło

na zakręcie.

There was plenty of laughter because two sledges overturned at a bend.

b place names

Zakopane declines as an adjective: G Zakopanego, D Zakopanemu... L w Zakopanem.

Kalatówki a glade with a mountaineering hostel pl.: G Kalatówek, D Kalatówkom, L na Kalatówkach

Kasprowy a summit in the Tatra Mountains is the shortened form of Kasprowy Wierch Caspar's Summit: G Kasprowego Wierchu, L na Kasprowym Wierchu

Krokiew a mountain at the base of the Tatras: G Krokwi, L na Krokwi

Kuźnice station of cable railway pl.: G Kuźnic, L w Kuźnicach

2 Adjectives with the prefix "prze-"

To przepiękna polana!

It's a beautiful glade!

The prefix **prze-** suggests a high intensity of the quality indicated by the adjective: **przepiękny** very (extremely) beautiful, **przeuroczy** very charming, **prześliczny** very lovely, **przemily** very nice etc. These adjectives are rarely used in spoken Polish.

3 Surnames of women ending in "-ówna"

Ożenił się z Heleną

Bachledówną.

He has married Helena

Bachleda.

From masculine surnames ending in **-a** the names of daughters are mostly formed by the addition of the suffix **-anka**, but occasionally the suffix **-ówna** is used instead: **Bachledówna**, that is, *Bachleda's daughter*.

In Warsaw

Part one

Zofia Mirska Hello! Is that the flat of Mr and Mrs Tomski? * Good evening, Mrs Tomska! Mrs Mirska speaking. (...) Yes, I'm in Warsaw. I've come by train for two days. (...) No, I haven't been able to drop in to your place even for a moment. I'm in charge of our school excursion. (...) We're staying at the Tourists' Hotel, next to Staszic's Palace. (...) I know where you work. Indeed, the hotel is not far from the University Library, but I didn't have any time because we were sightseeing in the city from morning till noon. (...) We had lunch at Okęcie. From there we went straight to the National Museum. (...) Now we're going to the theatre. We have seats for Słowacki's "Balladyna". Fortunately, the Polish Theatre is near our hotel. (...) No, I shan't go out anywhere after the performance. (...) Certainly, I must see you! I'll have some time tomorrow afternoon. (...) All right, I'll come to your place, but I don't quite know where Mickiewicza Street is. Is it far from here? (...) Which way does one get there? What bus? (...) Oh, that's too complicated. I'll take a taxi. See you, Mrs Tomska!

Part two

At the Tomskis'

Zofia Mirska Sorry to be late. I waited for a long time at the cab-rank.

Jan Tomski Yes, it's very difficult to get a taxi at this time of day.

Ewa Tomska The best way to come to us is to take a bus from the city centre and then a tram. There's a tram stop right in front of our house.

Zofia Mirska Yes, but I didn't remember either the number of the bus or that of the tram.

* See L 5, Part 2, where Mr Tomski mentions that he is engaged to Miss Ewa Ryńska who has meanwhile become his wife.

Jan Tomski And where are your pupils now?

Zofia Mirska They've gone to the Zoological Gardens with their biology teacher.

Ewa Tomska Oh, then as a history teacher you can have a little rest now.

Zofia Mirska Yes. I wanted to show them Łazienki (*the Royal Park*), but they preferred to go to the Zoo.

Jan Tomski They must be overwhelmed with impressions of (*lit. from the field of*) architecture and arts.

Zofia Mirska I suppose so. Visiting the National Museum and the Museum at Wilanów (*a royal residence*) in one day [*was*] too tiring for them.

*
* *
*

Ewa Tomska Have you been to the Old City yet?

Zofia Mirska Yes, the boys and girls loved it. We admired the reconstructed Royal Palace and the dear little houses in the Market.

Ewa Tomska I'm sure the pupils took photographs of each other in front of (*lit. under*) all these monuments.

Zofia Mirska Naturally! Under [King] Sigismundus' Column, in front of the Warsaw Mermaid, in front of the statue of Nike... They even made me pose in front of Copernicus' statue.

Ewa Tomska I wonder what the young people liked in the National Museum.

Zofia Mirska Everything, I suppose. First we spent a fairly long time in the picture gallery, then we were looking at the ancient Egyptian frescoes from Pharaohs... I think that they were interested in it. But I saw they were tired.

Ewa Tomska Because seeing the whole museum in a few hours would exhaust (*lit. exhausts*) not only school children (*lit. youth*). Grown-ups couldn't (*lit. can't*) stand it either.

Part three

In a gallery of Polish painting

Basia I'd like to go to where the pictures of my favourite painters, the brothers Gierzyński, are.

Adam Good. We're now in a room with pictures by the Romantics.
Basia Look to the left! Michałowski! The famous "Śamosierra"! And next to it is hanging a portrait of a peasant.

Adam And there, opposite, is "Leonia Blühdorn" by Rodakowski.
Basia Yes, indeed. But his "Portrait of [the Artist's] Mother" is not to be seen anywhere.

Adam Unfortunately, they haven't got it in this museum.

Basia Look! "The Battle of Grunwald", "Batory at Psków", next [to it] "A Sermon by Skarga" and here "Rejtan" and "The Hanging of Sigismundus' Bell".

Adam Yes. We're in the room dedicated to Jan Matejko's paintings.

Basia Let's sit down here for a moment. Matejko's paintings are a true lesson in the history of Poland.

A Warsaw song

When I'm going in Number eighteen in the morning,
 Though it's crowded, though there's a crush,
 I look at my beloved city
 Which amazes me at every step.
 For there's Marszałkowska [Street]
 And the East-West Route,
 Here's Krakowskie Przedmieście,
 The underpass, and soon:

A bridge to the right, a bridge to the left,
 With the Wisła flowing beneath.

A building rising here, a building rising there,
 From hour to hour.

The red buses are flashing past,
 Peeping into trams through the windows,
 The din is ever greater, there are ever more of us
 In Warsaw, dearest of cities.

New words

biologia *f* biology

bitwa *f* battle

ciąg, -u *m* course

czerwień *f* red(ness)

diedzina *f* field (of knowledge, art etc.)

dzwon, -u *m* bell

galeria *f* gallery

galeria malarstwa picture gallery

gwar, -u *m* noise, din

kamieniczka, -i *f* small building, house

kazanie *n* sermon

kolumna *f* column

krok, -u *m* step, *see* Phrases

malarstwo *n* painting, pictures (collectively)

młodzież *f* youth, young people

młodzież szkolna older school children

okno, G pl. okien *n* window

osiemnastka *f* number eighteen (bus or tram)

pomnik, -a *m* monument, statue

portret, -u *m* portrait

post/ój, -oju *m in:*

postój taksówek cab-rank

pozowanie *n* posing

przedstawienie *n* performance

przystanek tramwajowy tram stop

romantyk *m* romanticist

tłok, -u *m* crush

tramwaj, -u *m* tram

trasa *f* route

tunel, -u *m* tunnel

wrażenie (mostly pl. wrażenia) *n* impression

wsch/ód, -odu *m* East

zach/ód, -odu *m* West

zawieszanie *n* hanging (up)

zoo *n* zoo

dorosły grown-up

egipski Egyptian

królewski royal

zamek królewski royal castle

poświęcony (komu, czemu) (D) devoted (to)

skomplikowany complex, complicated

starożytny ancient

tramwajowy tram (adj.), *see* przystanek

turystyczny tourist (adj.)

hotel turystyczny tourists' hotel

ciasno in a crowded way

dołem underneath, beneath

którędy? which way?

pewnie probably

trudno (o kogo, co) (A) it's difficult to

tuż right

tuż przed right in front of

wnet soon

wprost straight

za hardzo (=zbyt=zanadto) too, too much

fotografować się 1/15 *ipf* be

photographed — **sfotografować się** 1/15 *pf*

migać 3 *ipf* flash — **mignąć** 1/7 *pf*

odbudowywać 1/14 *ipf* co (A)

reconstruct — **odbudować** 1/15 *pf*

opiekować się 1/15 *ipf* kim, czym (I) be in charge of

pozować 1/15 *ipf* komu (D) pose for somebody

przepraszac 3 *ipf* kogo (A) **za co** (A) be sorry, apologize to somebody for something — **przeprosić**

2/1 *pf*

sfotografować się

see fotografować się

wiszieć 2/2 (wiszę, wisł) *ipf* hang

wytrzymywać 1/14 *ipf* co (A) stand something — **wytrzymać** 3 *pf*

zaglądać 3 ipf do kogo, czego (G)
 peep in — zajrzeć 2/2 pf
 zapamiętywać 1/14 ipf (A)
 remember — zapamiętać 3 pf
 zmuszać 3 ipf kogo (A) do czego
 (G) force somebody to — zmusić
 2/1 (-szę, -si) pf

naprzeciw (= naprzeciwno) (G)
 opposite

w ciągu (kilku godzin, dnia,
 wieczora, nocy) in the course
 of (a few hours, a day,
 an evening, a night)

Notes

1 "się" in a sentence without a grammatical subject

Którędy się tam jedzie?

*Which way does one get
 there?*

See L24 N2.

2 "jest" + adverb

Bo o tej porze **jest** bardzo
 trudno o taksówkę.

*Yes, it's very
 difficult to get a taxi
 at this time of day.*

Chociaż (jest) ciasno...

Though it's crowded...

... wciąż większy gwar,
 wciąż (jest) więcej nas.

*... the din is ever greater,
 there are more (and more)
 of us.*

Compare similar sentences in L19 N6. Note that in the sentence
wciąż (jest) więcej nas the numeral adjective **więcej** more (com-
 parative of **dużo**) is followed by **nas** (G of **my**). (Compare the
 numerals in L6 N2b and N3.)

3 Adverb + "jest" + infinitive

Najlepiej jest (or byłoby)
 jechać ze

*The best thing is (or would
 be) to take a bus from the
 city centre and then a tram.*

Śródmieścia autobusem,
 a potem tramwajem.

Compare L19 N6a.

Phrases to remember

ciekawe, co... one wonders what...

co krok at every step

Do zobaczenia. See you.

sala poświęcona obrazom Matejki

room with Matejko's pictures

z godziny na godzinę from hour

to hour

4 Clause with "chociaż" (though)

Chociaż (jest) ciasno,

chociaż (jest) tłok, patrzę

na kochane moje miasto...

See L20 N9.

*Though it's crowded,
 though there's a crush, I
 look at my beloved city...*

5 Clause of place using "tam, gdzie" (where)

Chciałabym pójść tam,

gdzie są obrazy moich

ulubionych malarzy —

braci Gierymskich.

Remember that in Polish **gdzie** where must be preceded by an
 adverb (here **tam** there): **tam, gdzie**.

*I'd like to go to where the
 pictures of my favourite
 painters, the brothers
 Gierymski, are (exhibited).*

6 Clause of time using "kiedy" (when)

Kiedy rano jadę

osiemnastką, ... patrzę na

kochane moje miasto...

*When I'm going in (tram)
 Number eighteen in the
 morning, I look at my
 beloved city...*

7 Single words as main clauses

Oczywiście, że muszę się

z wami zobaczyć.

Certainly, I must see you.

Ciekawe, co się podobało

młodzieży w Muzeum

Narodowym.

Compare L23 N3b.

*I wonder what the young
 people liked in the National
 Museum.*

8 Various uses of indirect questions

Przypuszczam, że ich to

zainteresowało.

Wiem, gdzie pani pracuje.

Nie bardzo wiem, gdzie jest

ulica Mickiewicza.

*I think that they were
 interested in it.*

*I know where you work.
 I don't quite know where
 Mickiewicz Street is.*

9 Word order: the position of subject in a sentence

1. Przypuszczam, że ich to

zainteresowało.

*I think that they were
 interested in it.*

2. Na prawo **most**, na lewo **most**, a dołem Wisła płynie.

3. Tu rośnie **dom**, tam rośnie **dom**...

Chciałabym pójść tam, gdzie są **obrazy** moich ulubionych malarzy.

A obok niej wisi **portret** chłopca.

A tu naprzeciw jest „**Leonia Blühdorn**” Rodakowskiego.

A bridge to the right, a bridge to the left, with the Wisła flowing underneath.

A building is rising here, a building is rising there... I'd like to go to where the pictures of my favourite painters are (exhibited).

And next to it there is a portrait of a peasant. And there, opposite, is “**Leonia Blühdorn**” by Rodakowski.

The subject in a Polish sentence may be placed after any other part of the sentence: after the object (see 1), after the adverbial of place (see 2), before, or after the verb (see 3). In Polish the subject is easily recognizable because of its unambiguous form: it is almost invariably a noun or a pronoun in the nominative which differs from all the other inflected forms. In English, which is a comparatively uninflected language, the word order is much more rigorous.

10 “to” + noun in N (as equivalent of “jest” + noun in I)

Malarstwo Matejki to **prawdziwa lekcja** (= jest prawdziwą lekcją) historii Polski.

Compare L4 N13.

Matejko's paintings are a true lesson in the history of Poland.

11 “to” + adjective in N (as equivalent of “jest/są” + adj. in N)

Zwiedzanie Muzeum Narodowego i Muzeum w Wilanowie w jednym dniu **to** dla nich za bardzo **męczące** (= jest dla nich za bardzo **męczące**).

Visiting the National Museum and the Museum at Wilanów in one day is too tiring for them.

12 Verbal noun

a corresponding to the English “-ing” form

Zwiedzanie Muzeum Narodowego...

“Zawieszenie Dzwonu Zygmunta”

Visiting the National Museum...

“The Hanging of Sigismundus’ Bell”

The corresponding English -ing form can be with or without article, followed by a noun (e.g. visiting the Museum) or by of + noun (e.g. the hanging of the bell).

b used in phrases

Nawet mnie zmusili **do pozowania** przed

pomnikiem Kopernika.

(= Nawet mnie zmusili,

żebym **pozowała** przed pomnikiem Kopernika.)

Przepraszam **za**

spóźnienie. (= Przepraszam, że się spóźniłam.)

They even made me pose in front of Copernicus’ statue.

I’m sorry (that) I’m late. (lit. I’m sorry for being late.)

The use of the verbal noun as a substitute for complex phrases is avoided in everyday conversation.

13 Various uses of the adverb “bardzo”

a “nie bardzo” + verb (= not quite)

Nie bardzo wiem, gdzie jest ulica Mickiewicza.

I don’t quite know where Mickiewicz Street is.

b “nie bardzo” + adjective/past participle (= not very)

Pracowałam przez wiele godzin, ale **nie** jestem **bardzo zmęczona**.

I worked for many hours but I’m not very tired.

c “za bardzo” + adjective (= too)

Zwiedzanie Muzeum Narodowego i Muzeum w Wilanowie w jednym dniu **to** dla nich **za bardzo męczące**.

Visiting the National Museum and the Museum at Wilanów in one day is too tiring for them.

The particle **za** also appears before other adverbs, e.g. **za dużo wrażeń** too many impressions. The colloquial expression **za bardzo** too can be replaced in literary language by **zbyt**, e.g.

O, to zbyt (= za bardzo) skomplikowane.

Oh, that's too complicated.

14 Negation

a double negative "nie ani ... ani" (not + either ... or)

Tak, ale **nie** zapamiętałam
ani numeru autobusu,
ani numeru tramwaju.
Compare L2 N12.

*Yes, but I didn't remember
either the number of the
bus or that of the tram.*

b "też/także + nie" (not + either)

Dorośli **też** (= **także**) tego
nie wytrzymują.

*Grown-ups can't stand it,
either.*

The words **też** and **także** normally mean in English *too* and *also*, but if used in a Polish negative sentence, they should be translated by *either*.

15 "pewnie" used as a modifying word

Uczniowie **pewnie**
fotografowali się pod
wszystkimi pomnikami.

*I'm sure the pupils took
photographs of each other
in front of all these
monuments.*

Pewnie mieli za dużo
wrażeń z dziedziny
architektury i sztuki.
Compare L17 N11.

*They must be overwhelmed
with impressions of
architecture and art.*

16 Uninflected foreign words

Zoo, shortened form of **ogród zoologiczny** *zoological gardens*, is neuter and has no case endings, e.g. **do zoo**, **w zoo** etc., and no plural (cf. L17 N7c.)

17 Notes on Polish writers and painters

Adam Mickiewicz (1798—1855), regarded as the greatest Polish poet, author of the epic poem "Pan Tadeusz".

Juliusz Słowacki (1809—1849), probably the most outstanding Polish poet of romanticism, whose poetic drama "Balladyna" is mentioned here.

The brothers **Gierymski**: **Maksymilian Gierymski** (1846—1874) and **Aleksander Gierymski** (1850—1901), famous Polish painters.

Henryk Rodakowski (1823—1894), well-known portrait painter.
Piotr Michałowski (1800—1855), besides painting horses, battle scenes and portraits, he also did drawings and was a sculptor and musician of the romantic period.

Jan Matejko (1839—1893), painter famous for his historical scenes.

18 Notes on Warsaw

Śródmieście (lit. *midtown*), central part of Warsaw, situated on the left West bank of the Wisła.

Trasa W-Z (pronounced *wu-zet*) *W-Z Route*, thoroughfare joining the East of Warsaw (Praga) with the city centre and the West.
Stare Miasto (*Old City*) comprises the old Market Place, the Royal Palace (reconstructed) and the column of King Sigismundus III Vasa (1566—1632), who moved the Polish capital from Cracow to Warsaw in 1611.

Krakowskie Przedmieście (lit. *Cracovian Suburb*), a street running south from the Old City. The statue of Copernicus stands in front of the palace of **Stanisław Staszic** (1755—1826), a politician and political writer.
The statue of **Syrenka Warszawska** (the *Warsaw Mermaid*) is the city's crest.

Łazienki (*The Baths*), a complex of palace buildings, situated in a park, laid out by **Stanisław August Poniatowski** (1732—1798) who was the last king of Poland.

Wilanów, a residence of King Jan III Sobieski (1629—1696) in a southern suburb of Warsaw (Mokotów).

Spring shopping

Part one

Jan Tomski We're having a foul March day today. It's sleeting (*lit.* Rain with snow is falling) and I haven't taken my umbrella or galoshes. Ewa and I have planned to do some shopping. We intend to buy a spring coat for her; we're also going to buy a vacuum cleaner and various small articles for our household, such as a clothes-brush, shoe-polish, toothpaste, sewing threads, some needles etc. Ewunia will wait for me at a fashion shop "Telimena" at three o'clock. Yesterday I talked to Mrs Mirska about fashionable styles in coats and dresses. Mrs Mirska (Zofia) had been looking at the spring collections in a few Warsaw shops. She advised us to do our shopping at "Telimena". Buying clothes for my wife is not a simple matter. I'm sure that from among all those coats she won't be able to choose the right (*lit.* single) one. Here the collar [will be] too narrow, there the sleeves too short, there the buttons not matching or the colour awful... She'll undoubtedly ask me to choose between at least ten different coats (*lit.* models). If she chose just two of them, I would buy both without hesitation. I know in advance that I shan't be able to tell in which of them she looks best.

Part two

At the fashion shop "Telimena"

Ewa Tomska Tell me, Janek, which of these coats suits me best (*lit.* is best for me)?

Jan Tomski The green one suits you (*lit.* to your face) very well.

Ewa Tomska Well... in fact I dislike these long collars...

Jan Tomski But, Ewunia! The other coats have large collars, too, and the green one fits you exceptionally well.

Ewa Tomska Please let me try on the beige one as well. Will you show me this coat, please, Miss?

Shop assistant Yes, madam.

Ewa Tomska The sleeves are too short. Bring me that one, please.

Jan Tomski You've already tried it on. It was a bit too small.

Ewa Tomska And this yellow coat (*lit.* little coat)? Do you like it?

Jan Tomski Very much!

Ewa Tomska Well, in which do I look better?

Jan Tomski You look lovely in both.

Ewa Tomska I see! You never want to help me!

In a department store

Ewa Tomska How much money is left, Janek?

Jan Tomski I had six thousand. The coat cost about three thousand, the sweater about nine hundred, the dress and various small things fifteen hundred. About six hundred left.

Ewa Tomska Then we shan't buy the vacuum cleaner today.

Jan Tomski I suppose not.

Ewa Tomska I shouldn't have bought that sleeveless dress...

Jan Tomski Don't worry about that, Ewunia. What else do we want for the house?

Ewa Tomska We could do with a few dinner (*lit.* shallow) plates and a few small plates.

Jan Tomski Yesterday we were short of coffee spoons for our guests.

Ewa Tomska Right. I had forgotten. Please, Miss, give me six coffee spoons.

Shop assistant At the moment I haven't got any of those spoons [sold] singly. They are only in sets.

Ewa Tomska And where can the spoons be obtained separately?

Shop assistant Please ask in the jewellery department. I think they have them there.

Part three

In a clothing shop

Józef Try this coat on.

Irena This size is too big for me and that one too small.

Józef And can't you see anything for yourself among the coats over there?

Irena I don't like their styles. I'll look in other clothing shops.
Józef Look, in the next department there are some other coats hanging. Shall we have a look?
Irena No. We'd better go and have a look at skirts, dresses and trousers.
Józef Look, what a large selection of hats!

In a china and kitchenware shop

Barbara I want four soup (*lit.* deep) plates and four dinner plates, please.
Shop assistant Which plates shall I bring you?
Barbara The ones (standing) next to the small plates.
Shop assistant Here you are. This is exceptionally beautiful china.
Barbara In that case I'll have six of each, please.
Shop assistant Is that all?
Barbara No, I also want a set of fruit knives.
Shop assistant We have only these two kinds. Which one will you choose?

Taking bread into the shop

Shop assistant 1 They've brought us the bread. Hurry up. We can't keep it in front of the shop for so long.
Shop assistant 2 Let's bring it in behind the side counter.
Shop assistant 1 First help me to remove these empty milk churns from behind the counter.
Shop assistant 2 All right. Go along the shelves and remove the stale loaves.
Shop assistant 1 First let's fetch the goods from in front of the shop.
Shop assistant 2 We'll put some of the baskets of bread behind the counter. Let's put the rest under this shelf, and let's put the rolls on the shelves.

New words

artykuł, -u *m* article
artykuły gospodarstwa domowego
 kitchenware (shop)
bańka *f* can
bańka na mleko milk churn
bańka po mleku empty milk churn
dokonywanie *n* making, doing
dokonanie wyboru choosing, making a choice
dom mody *m* fashion shop
dom towarowy *m* department store
fason, -u *m* style
garderoba *f* clothes
gospodarstwo domowe *n*
 kitchenware and things used in housekeeping
guzik, -a *m* button
igła, G pl. **igieł** *f* needle
jubiler *m* jeweller
kolekcja *f* collection
wiosenna kolekcja spring collection (in a fashion shop)
kolor, -u *m* colour
kołnierz, -a *m* collar
komplet, -u *m* set
komplet nożyków set of fruit knives
w kompletach in sets
kosz, -a *m* basket
lada *f* counter
łyżeczka *f* (small) spoon
łyżeczka do kawy coffee spoon
magazyn, -u *m* (fashion) shop
moda *f* fashion
nożyk, -a *m* (small) knife
nożyk do owoców fruit knife
owoc, -u *m* fruit
pasta *f* paste, polish
pasta do butów shoe-polish
pasta do zębów toothpaste
pieczywo *n* bread, bakery goods
plaszczyk, -a *m* (light) coat
porcelana *f* china

półka, G pl. **-ek** *f* shelf
przyjmowanie *n* taking
rodzaj, -u *m* kind
rozmiar, -u *m* size
sklep odzieżowy *m* clothing shop
spódnica *f* skirt
sprzedawczyni *f* woman
 shop-assistant
stoisko *n* counter, department
swet/er, G **-ra** *m* sweater
szczot/ka, G pl. **-ek** *f* brush
szczotka do ubrania clothes brush
talerzyk, -a *m* small plate
towar, -u *m* goods
wahanie *n* hesitation
wybór, -oru *m* selection
ząb, **zęba** (pl. **zęby**) *m* tooth
zrobienie *n* doing

obydwa both
parę (= kilka) several

boczny side (adj.)
czerstwy stale
deserowy dessert (adj.)
talerzyk deserowy small plate
głęboki talerz soup plate
marcowy March (adj.)
modny fashionable
nieodpowiedni wrong, not matching
odzieżowy clothing (adj.), *see sklep*
plytki shallow
plytki talerz dinner plate
prosty simple
towarowy *see dom*
wąski (comp. **węższy**) narrow (narrower)
wiosenny spring (adj.), *see kolekcja*
żółty yellow

chwilowo at the moment, temporarily
oddzielnie separately

potrzeba (= trzeba) it's necessary to
czego **nām** **potrzeba**? what
do we want?

leżeć 2/2 *ipf* **na kim** (I) fit
somebody, *see Phrases*

mierzyć 2/1 *ipf* **co** (A) try

something on — **zmierzyć** 2/1 *pf*

padać 3 *ipf* fall — **spaść** 1/7 *pf*,

see also L18 **spadać**

deszcz pada, padał, będzie padał

or pada, padało, będzie padało

it rains, rained, will rain

porozkładać 3 *pf* **co** (A) put

a number of things in different
places

potrafić 2/1 *pf* (+ *infin.*) be able to

pozbierać 1/15 *pf* remove

pozwalac 3 *ipf* **komu** (D) + *infin.*

let somebody do something —

pozwolić 2/1 *pf*

przydawać się 1/13 *ipf* **komu** (D)

be of use to somebody, *see*

Phrases — **przydać się** *irg pf*

przymierzać 3 *ipf* **co** (A) try

something on — **przymierzyć**

2/1 *pf*

trzymać 3 *ipf* **co** (A) keep

something

usuwać *ipf* **co** (A) remove

something — **usunąć** *pf*

wnosić 2/1 *ipf* **kogo, co** (A) carry

in(to) — **wnieść** 1/1 *pf*

wyglądać 3 *ipf* (+ *adverb*) look (well)

wyglądać najlepiej, ślicznie look

best, lovely

zachęcać 3 *ipf* **kogo** (A) **do czego**

(G) advise, encourage somebody

to do something — **zachęcić** 2/1 *pf*

zmierzyć *see mierzyć*

spomiędzy (G) from between,

from among

spośród (G) from among

sprzed from before

wzdłuż (G) along

przynajmniej at least

wprawdzie to be sure, to tell

the truth

Phrases to remember

bardzo ci do twarzy w zielonym

the green one suits you very well

brak nam było we were short of

coś leży na kimś dobrze, źle

something (a coat) fits well,

badly

część koszy some of the baskets

itp. etc.

które mam pani podać? which

shall I bring you?

Niech pan(i) pozwoli (pozwól,

pozwólcie) tamten. Will you bring

me that one, please.

przydałoby się kilka płytych

talerzy one could do with a few

dinner plates

robić (zrobić) zakupy do shopping

same łyżeczki spoons sold separately

W którym jest mi ładniej? In which

do I look better?

w takim razie then, in that case

wiedzieć z góry know in advance

Notes

1 "powinien" + preterite

Nie powinienam była (*pret.*)

I shouldn't have bought

kupować tej sukienki

that sleeveless dress.

bez rękawów.

For present tense forms *see* L9 N1.

2 Adverbs used with "być" in different tenses

a "potrzeba, trzeba"

Czego (G) jeszcze **potrzeba**

What else do we want for

do domu? (*present,*

the household?

therefore no verb)

Potrzeba is used in the same way as **trzeba**. Compare its use with an infinitive in previous lessons: **trzeba skasować bilet** it is necessary to cancel the ticket (L4 N6); **trzeba będzie przygotować miejsce** it will be necessary to make room (L15 N5). *Preterite:* **trzeba było** + infinitive, *conditional:* **trzeba byłoby** + infinitive (L21 N4). Both **potrzeba** and **trzeba** can be used with a noun in G; the noun or pronoun denoting the person who is in need of something is in D. For example: **potrzeba (trzeba) nam (D) płyt-kich talerzy** (G) *we want (some) dinner plates*; **potrzeba mi (D) było (będzie, byłoby) pieniędzy** (G) *I needed (shall, should need) money*. With the infinitive it is the word **trzeba** that is used rather than **potrzeba**. **Potrzeba** appears more often in constructions with a noun or pronoun (in D and G).

b "można"

A gdzie **można** **by było**

And where could the

dostać same łyżeczki?

spoons be bought (obtained) separately?

See L19 N7.

c other adverbs

No, w którym **plaszczu**

Well, in which coat do

jest mi ładniej?

I look better?

Bardzo ci do twarzy w tym

The green one suits you

zielonym.

very well.

The expression **do twarzy** (lit. *to the face*) is used here as an adverb. Compare the sentences from previous lessons (L5 N8, L10 N10b):

Przecież w tej fryzurze jest
pani (D) **bardzo dobrze**.
Strasznie mi (D) **gorąco**.
Mnie (D) wcale nie
za ciepło.

*You certainly look very
well with this hairstyle.
I'm terribly hot.
I'm not at all too warm.*

3 Verbs or phrases followed by an infinitive

Chodźmy raczej zobaczyć
spódnice, sukienki i spodnie.

*We'd better go and have
a look at skirts, dresses and
trousers.*

Mamy zamiar kupić dla
niej wiosenny płaszcz.

*We intend to buy a spring
coat for her.*

Compare the sentences **Przyszedłszy** ci życzyć zdrowia *We've come to wish you (good) health* (L8 N10a), the pattern **mieć ochotę**+infin. (L10 N9b) and **mieć okazję**+infin. (L17 N6).

4 Another example of the polite request with "niech"

Niech mi pani pokaże
ten płaszcz.

*Will you show me this coat,
please.*

Niech pani zapyta w stoisku
jubilera.

*Please ask in the jewellery
department.*

See L8 N3b and N4, L11 N10.

5 Notes on verbs

a "pozwolić" (let, allow)

Pozwól, że przymierzę
jeszcze ten beżowy płaszcz.

*Let me try on the beige
coat, too.*

Niech mi pani **pozwoli**
tamten płaszcz.

*Will you show me that coat,
please.*

In the first example the verb **pozwolić** is used in its basic meaning *let, allow*. In the context of the second sentence it means *bring or show*.

b "wyglądać" (look)

Nie będę umiał powiedzieć,
w którym z nich
(=płaszczy) Ewa **wygląda**
najlepiej.

*I shan't be able to tell in
which of them (i.e. coats)
Ewa looks best.*

W obu (płaszczach)

ślicznie **wyglądasz**.

*You look lovely in both
(coats).*

c "leżeć" (fit, lit.: lie)

Ten zielony płaszcz **leży** na
tobie wyjątkowo dobrze.

*The green coat fits you
exceptionally well.*

d "pozdejnować" (remove), "porozkładać" (put in different places)

Przejdź się wzdłuż półek
i **pozejmuj** czerstwe
pieczywo.

*Go along the shelves
and remove the stale loaves.*

Bułki **porozkładajmy** na
półkach.

*Let's put the rolls on the
shelves.*

Here the prefix **po-** suggests that the actions denoted by the verbs **zdejnować** and **rozkładać** are done gradually, i.e., the shop-girls remove the stale loaves one after another and place the fresh rolls on the shelves in the same manner.

6 Subject consisting of a numeral + noun in G

Przydałoby się **kilka**

*We could do with a few
dinner plates and a few
small plates.*

plytkich talerzy (G) i **parę**
talerzyków deserowych (G).

As we have explained in L6 N4 the neuter verbal form **przydałoby się** is appropriate here because the subjects in the sentence consist of a numeral (**kilka, parę**)+noun in G.

7 "Associated" subject

Zaplanowaliśmy z Ewą
zrobienie zakupów.

*Ewa and I have planned to
do some shopping.*

As the subject is two persons, **ja I** and **Ewa**, the verb must be in the plural form. The 1st person pl. is used here because the basic subject is the pronoun **ja I**. Compare another example with 3rd pers. pl.:

Janek z Ewą zaplanowali
zrobienie zakupów.

*Janek and Ewa planned to
do some shopping.*

8 Clauses with "że" and "który"

a the action in the main clause precedes that of the subordinate clause

Jestem (pres.) pewien, że spośród wszystkich płaszczy Ewa nie potrafi (fut.) wybrać tego jednego.	<i>I'm sure that from among all those coats Ewa won't be able to choose the right one.</i>
Wiem (pres.) z góry, że nie będę umiał (fut.) powiedzieć...	<i>I know in advance that I shan't be able to tell...</i>
Pozwól (imp.), że przymierzę (fut.) jeszcze ten beżowy płaszcz.	<i>Let me try on the beige coat, too.</i>

Note that in these sentences the present tense is used in the main clause and the future tense in the **że** clause.

b the action of the main and the subordinate clause is simultaneous

Zdaje (pres.) mi się, że tam są (pres.) łyżeczki.	<i>I think they have the spoons there.</i>
---	--

Note the present tense in both clauses.

c the future tense is used in the main clause and the present tense in the subordinate clause with "który"

Nie będę umiał (fut.) powiedzieć, w którym z płaszczy Ewa wygląda (pres.) najlepiej.	<i>I shan't be able to tell in which coat Ewa looks best.</i>
--	---

Compare the use of tense in a and note the reverse sequence here: main clause — fut. tense, subordinate clause — pres. tense. **General rule:** In this type of sentence, where the subordinate clause is the object of the main clause, the action which was performed after that expressed in the main clause is in the future tense, whereas the action which is simultaneous with that of the main clause is in the present tense. See also L17 N13.

9 Verbal nouns + G of a noun

a used in N sing.

Kupowanie (N) <i>garderoby</i> (G) dla mojej żony to nie prosta sprawa.	<i>Buying clothes for my wife is not a simple matter.</i>
--	---

Przymiowanie (N) *pieczywa*

(G) do sklepu.

b used in other cases

Zaplanowaliśmy z Ewą
robienie (A) zakupów (G).

Bringing bread to a shop.

*Ewa and I have planned to
do some shopping (lit. have
planned doing some
shopping).*

Na pewno będzie mnie
prosiła o **dokonanie** (A)
wyboru (G) płaszcza
spomiędzy przynajmniej
dziesięciu modeli.

*She'll undoubtedly ask me
to choose between ten
different coats at least.*

Verbal nouns in the nominative sing. followed by G of a noun (see a and cf. L23 N13) are used in everyday conversation quite often. However, the use of other cases than the nominative (see b) is avoided in colloquial speech.

10 Genitive endings in masculine nouns in sing.

a "-a"

As you learnt in L3 N7c, animate masculine nouns (denoting living creatures) always end in -a in G and A sing., e.g. *kelner* — *kelnera waiter*, *student* — *studenta student*, *karp* — *karpia carp* etc.

b "-u"

1. Most inanimate masculine nouns take -u in the genitive, e.g. *stół*, G *stołu table*, *samolot/-u aeroplane*, *koniak/-u cognac*, *hotel/-u hotel*, *śmiech/-u laughter*, *styl/-u style* etc.

2. However, there are quite a few inanimate m nouns with the genitive ending -a. For example, those ending in -ik(-yk), -nik, -acz, -arz, -erz, -ak, -eń and -ec: *stolik/-a small table*, *koszyk/-a small basket* (but *pokoik/-u small room*), *kasownik/-a perforator*, *pomnik/-a monument*; *odkurzacz/-a vacuum cleaner*; *korytarz/-a corridor*; *talerz/-a plate*; *zderzak/-a bumper*; *styczeń/stycznia January* (and all other months ending in -eń which also lose the movable e in G); *taniec/tańca dance*, *marzec/marca March* and some others.

11 The pronoun "sam"

Ewa nie potrafi **sama**
wybrać tego jednego
płaszczka.

A gdzie można by było
dostać **same** łyżeczki?

Compare other meanings of **sam** in L11 N5 and L24 N11.

Ewa is unable to choose
this single coat herself.

And where can spoons be
bought separately?

12 Compound prepositions followed by G

spośród tych płaszczy (G) *from among these coats*, **spomiędzy**
dziesięciu modeli (G) *from among ten different models* (lit.), za-
bierać chleb **sprzed** sklepu (G) *bring in the bread from outside*
the shop; usunąć bańki **zza** lady (G) *remove the cans from behind*
the counter. Compare L18 N8a.

13 Stress in numerals

In sześciuset and dziewięciuset (followed by G and other cases,
see L6 N1) the stress falls on the 3rd syllable from the end.

Lesson twenty-eight

The twenty-eighth lesson

Easter in the country

Part one

Irena Kowalczyk We're in the country, at Henryk's parents'. We'll spend Easter here. We all came yesterday by bus. The journey was very tiring because in the bus it was so crowded and stuffy that one could hardly breathe (*lit.* that there was nothing to breathe). Many passengers travelled standing. Henryk, Urszula and Janusz were also standing. I was seated but just before Mełgiew two people with four small children got on, so I gave up my seat to them. Henryk's father was waiting for us at the bus stop at Mełgiew. [From there] we travelled comfortably in a cart drawn by two horses to the house of [Henryk's] parents.

Today my mother[-in-law] and I have decided to bake some cakes. Of course we'll bake the traditional Easter babas (*plain cake made with yeast*). My mother-in-law has already made the mazureks (*flat fancy cakes*) and crisp, small cakes. Urszula will put icing on the mazureks and decorate them with candied fruit. The yeast dough for the babas is already rising by the stove. Henryk will bring in some wood in a minute and light the stove. How much easier it is to bake cakes in my gas oven.

Part two

In the kitchen

Henryk You've really heated that stove! It's so hot here that wax is melting.

Irena The stove must be preheated so that the cakes (*lit.* dough) will (*lit.* would) bake well.

Henryk Only be careful that they don't burn.

Irena Don't worry about it. Go down to the cellar and look for some horse-radish. Then you'll have to grate it on the grater.

Henryk I've already brought the horse-radish. And I've emptied the dirty water out of the pots.

Irena What water? What have you done?! You've poured away the dyes for the eggs! We shan't have anything to colour the Easter eggs with.

Henryk Were they dyes?

Irena Well, yes. There was onion skin brew in one of the pots, oak bark [brew] in another, and green rye [brew] in the third.

Henryk I'm sorry. Shall I go to the shop and buy some dyes?

Irena There is no other way out. Run to the shop. Hurry up, for we shan't be able to prepare our food to be blessed.

Easter Monday

Urszula Look, grandma, how the boys have drenched me!

Grandma I told you not to go out on Easter Monday (Dousing Monday).

Irena What do you look like, my girl! You're dripping wet!

Urszula That was those friends of Janusz from the forester's cottage. They were waiting in the yard, and as soon as I went out of the house, they ran in my way and poured a whole bucket of water on me.

Irena That's a silly joke! You may catch a cold. Change your clothes at once!

Grandma Put on a plainer (*lit.* worse) dress because if they douse you again, you'll have nothing to change into.

Irena I shan't let her go out any more.

Grandma Don't be cross, Irenka! Have you forgotten how Easter Monday is celebrated in the country?

Irena My contemporaries were not so stupid. They splashed us with water out of bottles, and didn't pour water out of buckets.

Grandma But don't you remember how Henryk and Stach once threw you into a pond?

Irena You exaggerate, Mummy. Henryk was holding me tightly then, and I only got my feet wet.

Colouring Easter eggs

Marek Did you remember to buy the colours for the eggs?

Justyna What do we need colours for? I've prepared some vegetable dyes.

Marek Vegetable [dyes]? I haven't heard of those.

Justyna But I remember three such dyes from my childhood: onion peel brew, oak bark brew and green rye brew.

Marek I remember something like that, too.

Justyna The simplest thing is to prepare a brew from dry onion skins.

Marek Yes, I do remember. My grandma also boiled eggs in onion skin brew. Lovely ginger-red Easter eggs with white patterns came out.

Justyna You make the patterns on the egg with wax before boiling.

Marek Have you [got any] wax?

Justyna [Yes,] I have. I've also cooked oak bark and green rye.

Marek What colours will come out?

Justyna The oak bark brew will colour the eggs black, and that from green rye — green.

Food to be blessed

Grandma Have you prepared the basket of food to be blessed?

Mother I'm just finishing it. I've already put in some bread, sausage and a small baba.

Grandma Put the lamb in the middle and a few Easter eggs around it.

Mother I'll put in these red ones, they are the prettiest. Now I'll decorate the basket with periwinkle.

Grandma We'll wrap the handle of the basket in a white ribbon.

Mother Wait... I've forgotten to put in the horse-radish, salt and pepper.

Grandma Now cover it all with a napkin. With the one embroidered with flowers to make it prettier.

baba *f* baba (plain cake made with yeast)
 baba wielkanocna or babka wielkanocna Easter baba
 baran/ek, -ka *m* lamb
 barwin/ek, -ku *m* periwinkle
 barwnik, -a *m* dye
 cebula *f* onion
 chrzan, -u *m* horse-radish
 ciasteczko, G pl. -ek *n* small cake
 kruche ciasteczko crisp small cake
 czasy (pl.), G -ów times
 czasy dzieciństwa childhood
 drzewo *n* tree, (fire-)wood
 dzieciństwo *n* childhood
 farba *f* colour
 garn/ek, -ka *m* pot
 gotowanie *n* cooking
 kielbasa *f* sausage
 konfitura (mostly pl. -y) *f* candied fruit
 kora *f* bark
 kora dębu oak bark
 koszyk/ek, -ka *m* small basket
 kwiat/ek, -ka *m* flower
 leśniczów/ka, G pl. -ek *f* forester's cottage
 luk/ier, -ru *m* icing
 lupina *f* skin
 lupiny z cebuli onion skin
 malowanie colouring
 mazur/ek, -ka *m* mazurek
 (flat fancy cake baked for Easter Sunday)
 piec, -a *m* oven, stove
 pisan/ka, G pl. -ek *f* Easter egg
 piwnica *f* cellar
 podwórko, G pl. -ek *n* yard
 poniedziałek wielkanocny Easter Monday
 rączka, G pl. -ek *f* (u koszyka) handle (of a basket)
 rówieśnik *m* contemporary

staw, -u *m* pond
 śmigus-dyngus, -a *m* Easter Monday, "Dousing" Monday
 śród/ek, -ka *m* middle
 święcone, -ego, L sing. -em *n* food blessed at Easter
 święta wielkanocne Easter
 tar/ka, G pl. -ek *f* grater
 wiad/ro, G pl. -er *n* bucket
 Wielkanoc, G sing. Wielkanocy or Wielkijnoy Easter
 wosk, -u *m* wax
 wóz, wozu *m* cart
 dwukonny wóz cart drawn by two horses
 wstążka, G pl. -ek *f* ribbon
 wyjście *n* way out, see Phrases
 wywar, -u z czego (G) *m* brew of something
 wzor/ek, -ku *m* pattern
 żart, -u *m* joke
 żyto *n* rye
 cały full
 czerwony red
 dębowy oak (adj.)
 drożdżowy yeast (adj.)
 ciasto drożdżowe yeast dough
 dwukonny drawn by two horses, see wóz
 gazowy gas (adj.)
 piekarnik gazowy gas oven
 głupi foolish
 kruchy crisp
 mokry wet
 nagrany (pre)heated
 niemądry unwise, foolish, silly
 roślinny plant (adj.)
 barwniki roślinne vegetable dyes
 rudy red
 wielkanocny Easter (adj.), see baba,
 poniedziałek, święta
 wyszywany embroidered

duszo stuffy, see Phrases
 kiedyś once, on one occasion
 mocno fast
 na czarno *in*:

zabarwiać na czarno colour something black

na stojąco *in* standing position
 na zielono *in*:

zabarwiać na zielono colour something green

prosto, najprościej simply, most simply
 najprościej jest the simplest thing is

gniewać się 3 *ipf* be cross

lać się 1/12 pour, see Phrases

woda się z ciebie leje

moczyć 2/1 *ipf* kogo, co (A) soak, make wet — zmoczyć 2/1 *pf*

nagotować 1/15 *ipf* czego (G) prepare, cook a lot of something

nagrzewać 3 *ipf* (pre)heat — nagrzać 1/12 *pf*

nanieść 1/1 *pf* (= nanosić 2/1 *pf*) czego (G) bring a lot of something

napalić 2/1 *pf* heat up

narobić 2/1 *pf* do a lot of (harm)

oblewać 3 *ipf* kogo, co (A) czym (I) douse, drench somebody (something) — oblać 1/12 *pf*

owijać 3 *ipf* co (A) czym (I) (=w co (A)) wrap something in —

owinać 1/6 (pret. owinął, -ęła, -ęło) *pf*

polewać 3 *ipf* co (A) czym (I) pour something over (put icing on a cake) — polać 1/12 *pf*

postanawiać 3 *ipf* (+ *infin.*) decide to — postanowić 2/1 *pf*

powylewać 3 *pf* pour out

przesadzać 3 *ipf* exaggerate — przesadzić 2/1 *pf*

przeziębłać się 3 *ipf* catch a cold — przeziębienie 2/1 *pf*

przeziębienie 2/1 *pf*

przybierać 3 *ipf* co (A) czym (I) decorate something with — przybrać 1/5 *pf*

przykrywać 3 *ipf* kogo, co (A) czym (I) cover somebody (something) with — przykryć 1/10 *pf*

przypalać się *ipf* get burnt a little (about a cake) — przypalić się *pf*

rosnąć *ipf* rise (about dough) — urosnąć *pf*

rozpalać 3 *ipf* — rozpalić 2/1 *pf* rozpalić w piecu light the stove

stopić się see topić się

topić się 2/1 *ipf* melt — stopić się 2/1 *pf*

trzeć 1/4 *ipf* grate — zetrzeć 1/4 *pf*

trzymać 3 *ipf* kogo, co (A) hold trzymał mnie mocno he was holding me fast

ustępować 1/15 *ipf* komu (D) czego (miejsca) (G) give up something (a seat) to somebody — ustąpić 2/1 *pf*

wychodzić 2/1 *ipf* z czego (G) come out, appear — wyjść *irg* *pf*

wypiekać się *ipf* be fully baked — wypieść się *pf*

wyszywać 3 *ipf* embroider — wyszyć 1/10 *pf*

zabarwiać 3 *ipf* co (A) czym (I) colour something with —

zabarwić 2/1 *pf*

zabiegać 3 *ipf* komu (D) drogę run in somebody's way — zabiec 1/6 *pf* (-biegnę, -biegnie, pret. -biegł)

zetrzeć see trzeć

zmoczyć see moczyć

dookoła (G) round

na środku in the middle of

jak tylko as soon as

tak... że... so... that

Coś ty narobił(a)? What have you done?
 jest (było) ciasno it is (was) crowded
 jest (było) duszno it is (was) stuffy
 lać wodę wiadrami pour water out of buckets
 nie ma innego wyjścia there's no other way out
 po co? what for?

przed samą Mełgwią just before Mełgiew
 w autobusie było ciasno i duszno in the bus it was crowded and stuffy
 woda się z ciebie leje you're dripping wet
 wzorki pisze się woskiem na jajku you make the patterns on the egg with wax

Notes

1 Verbs + infinitive

a "mieć" + pronoun + infinitive

Nie będziesz miała się w co przebrać.

You'll have nothing to change into. (or: You'll have nothing to put on yourself.)

Compare L12 N10 and L15 N7.

b "nie było/nie będzie czym" + infinitive

W autobusie było tak ciasno i duszno, że nie było czym (I) oddychać.

Wylałeś barwnik do jajek!

Nie będzie czym (I) zabarwić pisanek (G).

The bus was so crowded and stuffy that there was no air to breathe.

You have poured away the dyes for the eggs! We shan't have anything to colour Easter eggs with.

Remember that the negative form of **być** is replaced in the present tense by the construction **nie ma** *there isn't* (**nie ma czym oddychać, czym zabarwić**), whereas the other tenses use appropriate forms of **być**: **nie będzie** *there won't be*, **nie było** *there wasn't*, as shown in the examples above. **Czym** is the instrumental of *co what*.

2 Clauses of result

a "tak" + adverb + "że" (so that)

W autobusie było tak ciasno i duszno, że nie było czym oddychać.

The bus was so crowded and stuffy that there was no air to breathe (lit. nothing to breathe with). It's so hot here that the wax is melting.

Tak tu gorąco, że wosk się topi.

b adjective + "aż" (so + adj.)

Mokra jesteś, aż się z ciebie woda leje.

You're dripping wet! (lit. You're so wet that water is dripping out of you!)

The subordinate clauses in the above sentences introduced by the conjunctions **że** or **aż** express the result of the actions (states) described in the main clauses, e.g. the lack of air resulting from the crowded conditions in the bus etc.

3 Clauses with "żeby"

a affirmative

Piec musi być nagrany, żeby się ciasto dobrze wypiekło.

Przykryj teraz wszystko serwetką. Tą wyszywaną w kwiatki, żeby było ładniej.

The oven must be preheated so that the cakes (lit. dough) will bake well. Now cover it all with a napkin. With the one embroidered with flowers to make it prettier.

b negative

Uważajcie tylko, żeby się (ciasto) nie przypaliło.

A mówiłam ci, żebyś nie wychodziła z domu w śmigus-dyngus.

Only be careful that it doesn't burn.

I told you not to go out on Dousing Monday.

The clauses with **żeby** indicate the purpose of the action (state) described in the main clauses.

4 Clauses with "bo" (because)

a "bo jak" (because if, conditional)

Weź jakąś gorszą sukienkę, bo jak cię znowu obleją, to

Put on a plainer dress because if they douse you

nie będziesz miała się
w co przebrać.

See L22 N9.

b "bo" (because)

Bardzo lubię tę miłą
restaurację, **bo** ma dobrą
kuchnię i dobrą orkiestrę.
(L3)

Pośpiesz się, **bo** nie
zdążymy przygotować
święconego.

The second example slightly differs in meaning from the first one. It really means: *Hurry up or we...*

5 Verb + "się" in a sentence without a grammatical subject

Wzorki **pisze się** woskiem
na jajku przed gotowaniem.

The preterite of this verb is **pisało się**, the future: **będzie się pisało**, the conditional: **pisałoby się**. Compare L24 N2.

6 "Associated" subject

Dzisiaj postanowiłyśmy
(ja) z mamą piec ciasto.

A nie pamiętasz, jak
Henryk ze Stachem
wrzucili cię kiedyś
do stawu?
Compare L27 N7.

7 Prefixes modifying the meaning and aspect of verbs

The verb **lać** pour (*leję, leje* — 1st conjug., group 12) is used with several different prefixes in this lesson: **wylewać** — **wylać** pour something out of a vessel, where the prefix **wy-** has the same meaning as the preposition **z** used with G (compare **z Warszawy**); **oblewać** — **oblać**: the action of pouring is done from all sides as the prefix **ob-** suggests; **polewać** — **polać** pour something over different parts of the surface (*Urszula will pour icing on*

*again you'll have nothing
to change into.*

*I like this nice restaurant
very much because it has
an excellent cuisine and
a good band.*

*Hurry up, for we shan't
have time to prepare our
food to be blessed.*

*You make the patterns on
the egg with wax before
boiling.*

*Today my mother
and I have decided to bake
some cakes.
And don't you remember
how Henryk and Stach
once threw you into
a pond?*

cakes), **po-** has the same meaning here as the preposition **po** in the phrase **kręci się ktoś po mieszkaniu** somebody is moving about the flat (see L14), i.e. appearing now here, now there in the flat. In L16 we had the verb **podlewać** — **podlać** water (plants in their beds). The prefix in the ipf verb **powylewać** has a similar use as in **porozkładać** and **pozdejmować** in L27 N5d.

8 Notes on nouns

The noun **święcone** n declines as an adjective: G **święconego**, D **święconemu**, but in I and L appears the ending **-em**: **święconem**. Compare the declension of **Zakopane** in L25 N1b.

9 Prepositional expressions such as "na stojąco, na czarno" etc.

Henryk, Urszula i Janusz
jechali **na stojąco**.

*Henryk, Urszula and
Janusz were standing
during the trip.*

Wywar z kory dębu
zabarwi jajka **na czarno**,
a z zielonego żyta —
na zielono.

*The oak bark brew will
colour the eggs black, and
that from green rye —
green.*

The preposition **na** precedes here the present participle or adjective to which the ending **-o** has been added: **stojący, -a, -e** — **na stojąco, czarny, -a, -e** — **na czarno, zielony** — **na zielono**.

10 The emphasizing particle "-ż(e)"

Ależ napaliłyście w piecu!

*You've really heated the
stove!*

O ileż łatwiej jest piec
ciasto w moim gazowym
piekarniku!

*How much easier it is to
bake cakes in my gas
oven!*

The particle **-ż** (which takes the form **-że** after consonants) is added to various sentences coloured by emotion, anger, surprise etc., as in the exclamatory sentences quoted above. The particle may also be added to imperative forms: **Zróbże** to wreszcie! *Do it at last!* **Pośpieszże** się! *Hurry up!* etc.

May Day

Part one

Jędre *Mirski* Today is the first of May, 1977. Three days ago Magda, Borys and I arrived in the capital. Borys kept insisting till he talked us into coming (*lit.* the arrival). We left Wrocław by car on Thursday just before dawn and reached Warsaw before night-fall. The next day, Friday, we went to Wilanów in the morning and visited Łazienki in the afternoon. Until dusk we were admiring Łazienki Park and the Palace buried in the spring greenery. Finally it got late and — though the park is beautiful by night, too — we had to go back to the hotel. Yesterday Magda persuaded us to take a walk around the city before going to Łazienki. It turned out that she was interested only in the shop windows. Through the glass (*lit.* panes) she was looking at various things. Hardly had she stopped in front of a shop window, when she rushed to another. In the evening we went to a May Day celebration in the Grand Theatre. Today we want to see the parade. We must leave early in the morning because the parade may start before we reach the city centre.

Part two

After the parade

Magda We should have left earlier! Borys was so keen to see the whole of the parade, wasn't he?

Jędre Then tell Borys that we should have left earlier, not me. He's to blame! I was ready early in the morning. I was waiting for him to get dressed.

Borys But we arrived early enough to catch the very beginning. And we stood close to the platform.

Magda But we arrived only when, after the address, the front ranks (*lit.* forehead) started moving.

Jędre Don't grumble, Magda! Anyway, you didn't pay [much] attention during the parade.

Borys But as soon as the folk dancers started, Magda began to skip and clap her hands to accompany the bands.

Magda And didn't both of you shout and wave your arms when the sports teams were marching by?

Jędre And when the actors of the Warsaw theatres were passing by, did Borys and I throw them flowers?

Magda How could I help throwing flowers when I had them in my hand and when all the girls around were throwing [them]?

Evening entertainments

Borys It was warm in the morning, it got hot and stuffy at noon and now it's getting more and more chilly.

Magda I expected it and I've brought my sweater with me.

Jędre That's good. I've planned to wander around May Day entertainments until late at night.

Borys It's a good thing to have a bit of fun from time to time.

Magda Be prepared that I won't let you return to the hotel too early. I'd be ashamed to come back before midnight.

Borys In short, we're going wild (mad) today! What are your plans, *Jędre*?

Jędre I think it would be good to go to Łazienki now, to a Chopin concert, and then to Skaryszewski Park to a dance.

Magda The day before yesterday you promised me we should go to a performance of the Song and Dance Ensemble "Mazowsze"

Borys Isn't it perhaps too late for that?

Jędre We'll make it. The performance begins at five in the park in Bielany and it's twenty past four now.

Part three

May Day parade

Łukasz Why have you come so late, Marysia? The parade began long ago.

Maria You can't imagine how crowded the streets are. It's lucky (*lit.* Good) that I've managed to come to you at all.

Lukasz And I went out onto the balcony as soon as the procession started.
Maria Have the workers of the FSO (Warsaw Car Works) marched by yet?
Lukasz Not yet. It may be quite some time before they reach here.
Maria I can see them already. Let's look for Jerzy among them.
Lukasz There he is. He's marching in the front rank of the second group. He's carrying your son in his arms.
Maria Our Adaś kept begging until Jerzy agreed to take him with him today.

Before the concert

Husband The concert in Łazienki is beginning in half an hour. It's time to leave. When will you be ready?
Wife Not too long now.
Husband You said the same an hour ago. The concert will have ended by the time you set off.
Wife If you're in such a hurry, go by yourself. You keep disturbing me.
Husband Because I don't want to arrive just before the end of the concert, like two weeks ago.
Wife I can't make up my eyes quickly.
Husband You've been doing it since noon.
Wife And since I started you've never stopped nagging.
Husband I'll stop when we are finally off.
Wife I'm just finishing. I'll just put my hair(-do) right.

New words

akademia *f* commemorative meeting
akademia pierwszomajowa May Day commemorative meeting
artysta *m* actor, artist
balkon, -u *m* balcony
czoło pochodu front ranks of procession

defilada *f* parade, see **pierwszomajowy**
fabryka *f* works, factory
FSO (pronounce: ef-es-o) = **Fabryka Samochodów Osobowych** Warsaw Car Works
kapela *f* band (*obsolete*)

korowód, -odu *m* group of people moving rhythmically
taneczne korowody groups of (folk) dancers
pieśń, N pl. -i *f* song, see **zespół**
pochód, -odu *m* procession
pójście *n* going
pracownik *m* worker
projekt, -u *f* plan
przemówienie *n* address, speech
ran/ek, -ka *m* morning, see **Phrases**
syn/ek, -ka *m* (little) son
szyba *f* pane
włóczęga *f* ramble
wtór, -u *m* accompaniment, see **Phrases**
wystawa (sklepowa) *f* shop window
występ, -u *m* performance
zabawa *f* entertainment
zabawa taneczna dance
zespół, -ółu *m* ensemble
zespół pieśni i tańca song and dance ensemble
zieleń *f* greenery (trees, bushes, lawns etc.), see **Phrases**
zmierzch, -u *m* dusk
zobaczenie *n* seeing

łazienkowski Łazienki (adj.)
osobowy passenger (adj.), see **FSO**
samochód osobowy car
pierwszomajowy taking place on 1st May
defilada pierwszomajowa May Day parade
święto pierwszomajowe May Day
przygotowany (na co) (A) prepared, see **Phrases**
sklepowy shop (adj.), see **wystawa**
taneczny dancing (adj.), see **korowód**, **zabawa**
wieczorny evening (adj.)
wieczorne imprezy evening entertainments
winien, winna, winne deserving blame, (be) to blame

krótko shortly, for a short time, see **Phrases**
nazajutrz next day
nocą at night, by night
tak jak like
łoczno in:
jest łoczno it's crowded
tyle in:
na tyle wcześnie, że... early enough to
wokół (= wokoło) around
wtedy then
czas it's time to...

dostawać się 1/13 *ipf* do kogo, czego (G) come to somebody, get to (a place) — **dostać się** 1/7 *pf*
godzić się 2/1 *ipf* (= **zgadzać się** 3 *ipf*) (+ infin.) consent to — **zgodzić się** 2/1 *pf*
klaskać 1/8 (-szczę, -szczę) *ipf* clap
krzyczeć 2/2 *ipf* shout
machać 3 *ipf* see **wymachiwać**
machać rękami wave one's arms
maszerować 1/15 *ipf* march
mijać 3 *ipf* pass (about time), see **Phrases** — **minąć** 1/7 *pf*
nalegać 3 *ipf* urge, insist
należy (= trzeba) one has to, **należało** one had to (ought to have)
namawiać 3 *ipf* kogo (A) **na co** (A) talk somebody into doing something — **namówić** 2/1 *pf*
nieść *ipf* (niosę, niesiesz, niesie) carry — **zanieść** *pf*
nieść kogo na rękach carry somebody in one's arms
pobawić się 2/1 *pf* enjoy oneself a little
podskakiwać 1/14 *ipf* skip — **podskoczyć** 2/1 *pf*
przestawać 1/13 *ipf* cease, stop doing something — **przestać** 2/3 *pf*

przewidywać 1/14 *ipf* co (A)
foresee — przewidzieć 2/2 *pf*
rozpocząć się 3 *ipf* begin —
rozpocząć się 1/3 *pf*
ruszać 3 *ipf* move, start moving —
ruszyć 2/1 *pf*
szaleć 1/11 (szaleje, szaleje) *ipf*
revel in style
tonać 1/6 *ipf*, see *Phrases*
trafiać 3 *ipf* na kogo, co (A) come
at the right moment for, catch
something — trafić 2/1 *pf*
umieć (+ infin.) can, see *Phrases*
wybierać się *ipf* set off — wybrać
się *pf*
wymachiwać 1/14 *ipf* see machać
wyobrażać 3 *ipf* sobie kogo, co (A)
imagine somebody or something
— wyobrazić 2/1 (-zę, -zł) *pf*
zdażyć 2/1 *pf* na co (A) be in time
for something, make it
zgadzać się see godzić się
zgodzić się see godzić się
zrzędzić 2/1 *ipf* nag

do (G) till
dopóty... dopóki nie (do something)
until...
ledwie... już hardly... when
na tyle... że in:
na tyle wcześnie, że early
enough to
nim (= zanim) before
skoro since, as
dopiero wtedy, gdy only when
zanim see nim

aż until
coraz (+ comp.) more and more
(+ adj.)
jeszcze nie not yet
ledwie (= ledwo) hardly

wciąż all the time
wreszcie finally

Phrases to remember

brać się przygotowaniu na to, że
be prepared that
do późnego wieczora until late
at night
do wtóru komu (D) to
the accompaniment of
dobrze, że it's lucky that
i tak anyway
już niedługo quite soon
krótko mówiąc in short
mieć projekty have plans
może minąć sporo czasu zanim
it may be quite some time before
na czele czego (G) at the head of,
in the front ranks of
na krótko przed (I) shortly before
nie umiem szybko malować oczu
I can't make up my eyes quickly
nocą at night
od czasu do czasu from time to time
od południa since noon
przed wieczorem before dusk
robi się (zrobiło się) gorąco, chłodno,
późno it is getting (got) hot,
chilly, late
tonąć w zieleni be buried
in the greenery
trafić na sam początek (koniec)
czego (G) come at the very
beginning (end) of something
w ogóle at all
wczesnym rankiem early
in the morning
wstyd by mi było wracać I'd be
ashamed to come back
zaraz z rana early in the morning

Notes

1 Time clauses

a with "jak" (when) and "(wtedy) gdy" (only when)

A jak szli (*pret.*) artyści
teatrów warszawskich, czy
to my z Borysem
rzucaliśmy (*pret.*) kwiaty
aktorom?

And when the actors of
the Warsaw theatres were
passing by did Borys and
I throw them flowers?

A czy wy obaj nie
krzyczeliście (*pret.*) ..., gdy
maszerowały (*pret.*)
drużyny sportowe?

And didn't both of you
shout... when the sports
teams were marching by?

Przyszliśmy (*pret.*) dopiero
wtedy, gdy po
przemówieniu ruszyło
(*pret.*) czoło pochodu.

We arrived only when,
after the address, the front
ranks (lit. forehead) started
moving.

If there are two past actions — one in the main and the other in the subordinate clause — they are both in the preterite. See L22 N9 and L23 N6.

b with "odkąd" (since), "dopóki" (till), "aż" (until), "ledwie" (hardly), "jak tylko" (as soon as)

A ty odkąd zaczęłam
malować oczy, nie
przestajesz zrzędzić.

And since I started making
up my eyes you've never
stopped nagging.

Here the time clause gives the starting point of the action which is being continued by the verb in the main clause. In English this is indicated by the use of the present perfect tense in the main clause: *you've never stopped nagging*.

Borys dopóty nalegał,
dopóki nas nie namówił
na ten przyjazd.

Borys kept insisting till he
talked us into coming.

Nasz Adaś dopóty prosił,
dopóki Jerzy nie zgodził się
wziąć go dzisiaj ze sobą.

Our Adaś kept begging (lit.
begged so long) until Jerzy
consented to take him with
him today.

The main clause with *dopóty* is followed by the time clause introduced by *dopóki* and containing the verb with the negative particle *nie*. The time clause indicates the point of time at which

the action of the main clause was completed (*Adaś was begging Jerzy till Jerzy gave in*). A similar meaning is expressed by the subordinate clause beginning with the conjunction **aż**:

Czekałem (*pret.*), **aż** się Borys ubierze (*fut.*). *I was waiting until Borys dressed (past tense).*

Note the future tense used in the **aż** clause (after the preterite in the main clause) and compare it with the English past tense: **aż się ubierze until he dressed**. See also L23 N4.

Ledwie stanęła przed jedną wystawą, **już** biegła do drugiej. *Hardly had she stopped in front of a shop window, when she rushed to another.*

Ale **jak tylko** ruszyli taneczne korowody, Magda zaczęła podskakiwać i klaskać do wtóru kapelom. *But as soon as the folk dancers started, Magda began to skip and clap her hands to accompany the bands.*

A ja wyszedłem na balkon, **jak tylko** ruszył pochód. *And I went out onto the balcony as soon as the procession started.*

All these time clauses express actions which precede the immediately following actions of the main clauses.

c with "nim/zanim" (before) + future

Defilada może się rozpocząć, **zanim** dojdziemy do Śródmieścia. *The parade may start before we reach the centre of the city.*

Może minąć sporo czasu, **nim** oni nadejdą. *It may be quite some time before they reach here.*

Koncert się skończy, **zanim** ty się wybierzesz. *The concert will have ended by the time you set off.*

These subordinate clauses denote actions which occur later than those of the main clauses.

2 Clauses of condition with "skoro" (since, when, if)

Skoro ci się tak śpieszy, idź sam. *If you're in such a hurry, go by yourself.*

Jak mogłam nie rzucać kwiatów, **skoro** miałam je w ręku, a wokół wszystkie *How could I help throwing flowers when I had them in my hand and when all*

dziewczyny rzucały? *the girls around were throwing them?*

The conjunction **skoro** which is mostly used in literary language has its colloquial equivalent **jak**. For conditional sentences see L22 N7.

3 The clause with "na tyle... że" (so [much] that)

Ależ przyszliśmy **na tyle** wcześnie, **że** trafiliśmy na sam początek (defilady). *We arrived early enough to catch the very beginning of the parade.*

4 The emphasizing "to"

To Borysowi powiedz, że należało wyjść wcześniej, nie mnie. *Then tell Borys that we should have left earlier, not me.*

To on jest winien. *It's he who is to blame.*

In the first sentence the pronoun **to** functions as the conjunction **więc then**, see L9 N5.

5 Sentences without a grammatical subject

Przecież Borysowi (D) tak **zależało** na zobaczeniu całej defilady. *Borys was so keen to see the whole parade, wasn't he?*

Skoro ci (D) **się** tak **śpieszy**, idź sam. *Since you're in such a hurry, go by yourself.*

The phrase **zależało** + D was explained in L24 N3. The impersonal **śpieszy się komu** (D) *be in a hurry* has the following forms: **śpieszyło się komu** (*pret.*), **będzie się komu śpieszyło/będzie się komu śpieszyć** (*fut.*), **śpieszyłoby się komu** (*cond.*).

6 "wstyd" (shame) and "czas" (time) + "być"

Wstyd by mi było wracać przed północą. *I'd be ashamed to return before midnight.*

Czas by było już wyjść. *It's time to leave (lit. it would already be time to leave).*

Compare a similar use of the nouns **brak** *lack* (L16 N10, also L24 N5) and **szkoda** *a pity* (L23 N8).

7 "przestawać/przestać" (stop, cease)+infinitive

- A ty nie przestajesz zrzędzić. *And you've never stopped nagging.*
 Przestanę zrzędzić, gdy wreszcie wyjdziemy. *I'll stop nagging when we're finally off.*

8 Verbal nouns

- a Verbs with a prefix which end in **-jść**, e.g. **pójść** go, **wyjść** go out, **wejść** go in, **przejść** cross form the verbal noun in the following way: **pójście**, **wyjście**, **wejście**, **przejście** etc.

- b Przecież Borysowi tak zależało **na zobaczeniu** całej defilady. *Borys was so keen to see (lit. keen on seeing) the whole parade, wasn't he?*

In everyday conversation the literary expression **na zobaczeniu** would be replaced by a construction with the infinitive: Przecież Borysowi tak zależało, **żeby zobaczyć** całą defiladę.

9 The noun "ręka" (hand)

- Jak mogłam nie rzucać kwiatów, skoro miałam je **w ręku**? *How could I help throwing flowers when I had them in my hand?*

The colloquial locative **w ręku** is more frequent now than the more correct form **w ręce**.

10 Notes on Warsaw

Bielany is part of the suburb Żoliborz in the north of left-bank Warsaw.

Skaryszewski Park is a park in the part of Warsaw on the right bank of the Wisła.

11 General notes

The Dance and Song Ensemble "Mazowsze", founded 1949, is the most popular folk ensemble in Poland.

Lesson thirty

The thirtieth lesson

End of the academic year

Part one

Agata Wójtowicz I'm the happiest girl in the world. The first year of my study is behind me. I passed my last exam on Saturday. As soon as I left the [examination] room, I ran into Borys and Jędrek who came to congratulate me. I got a bunch of daisies from Borys. Jędrek joked that I must make a garland of them for Sobótka (*folk festival on Midsummer Night*). Borys didn't know this ancient Polish custom of throwing garlands into the river on St. John's Eve (Midsummer Night), so we all agreed to go to the Wisła at nightfall on Wednesday. When we arrived there, the bonfire was already lit. St. John's Eve, the shortest night of the year, passed very quickly, with singing, fortune-telling and dancing. We felt wonderful, singing and dancing near the midsummer bonfire. At dawn we learned with amazement that Borys was flying from Warsaw to Sofia that day. He asked Jędrek and me to drive him to Warsaw. Though Andrzej had not slept at all the previous night, he drove the car very well. At noon we were already in Warsaw. Borys flew from Okęcie at five p.m. When taking leave (*lit. At leave-taking*), he invited us to Sofia. He told me that his mother wanted to meet me.

Part two

St. John's Eve

Agata What lovely daisies! Thank you, Borys.

Jędrek You'll make a garland of them and throw it into the river on St. John's Eve.

Agata Stop it, Jędrek...

Jędrek And you, Borys, must take a boat and try to fish out the garland.

Borys I don't know what you're talking about.

Jędrek About an old Slav custom...

30 *Agata* Long ago, still in pagan times, on the shortest night of the year — the twenty-third to twenty-fourth of June — bonfires were lit on the hills, herbs were burnt in them and boys jumped over the fire.

Jędrrek Girls, throwing their garlands into the water, were telling their fortunes: which one would marry first and whom. Every boy was trying to fish out the garland of his girl.

Agata This custom, called Sobótka, was still preserved later, after the acceptance of Christianity.

Borys Oh! We mustn't sleep through a night like this!

Taking leave of Borys

Jędrrek Where's your luggage, Borys?

Borys Why are you so worried (*lit. frightened*)? It's standing there, behind the pillar.

Jędrrek So it is. (Oh, indeed.) I'm quite dazed from lack of sleep. It seemed to me that we hadn't taken that black bag when getting out of the car.

Agata Both the bag and the suitcase are [here]. It's good that you haven't got any more luggage.

Borys It's only thanks to you, Agatka, that I managed to pack...

Jędrrek Yes, yes... She'll make an ideal wife.

Agata Oh, stop teasing!

Jędrrek I've come to believe in yesterday's prediction. Borys fished your garland out of the Wisła, didn't he?

Agata Did you hear, Borys? They've called you to the passport control.

Borys Agusia, my mother would like to get to know you. Could we send an invitation for you and for Jędrrek? Will your parents allow it?

Agata Of course, but...

Jędrrek Hurry up, Borys! They're calling you for the second time.

Borys See you again, Agusia! Bye, Jędrrek! We'll meet again in Sofia (then)!

Part three

After the Sobótka dance

Basia We must get a good sleep now.

Irena I think for a whole week I'll be sleeping off today's fun (entertainment).

Basia In spite of everything I don't regret the sleepless night. It was lovely!

Irena Wonderful! I don't know what I liked more: the throwing of garlands or telling fortunes by the fire.

Basia I wonder if my prediction will come true.

Irena Yours was that you would get married this year? To Kazik, I suppose.

Before the flight

Stefania I've left my fountain-pen and my ball-point pen at home. I haven't even got a pencil in my bag. I have nothing to write with.

Jerzy I have a ball-point pen. Here you are.

Stefania I forgot to fill in my customs declaration form.

Jerzy Hurry up, because customs control will start in a moment.

*
* *

Stefania Well, all the official business is over. And now the take-off!

Jerzy We'll have time for a coffee before we take off.

Plan for a trip

Janina When did you go to Warsaw last?

Wanda Quite a long time ago. About two years ago, I suppose.

Janina I visit Warsaw fairly frequently. I go there from time to time, even for just a short while.

Wanda After my brother moved away from Warsaw, I had no occasion to go there.

Janina Wouldn't you like to go with me next Sunday?

30 Wanda An excellent idea! I've read in "Życie Warszawy" (Warsaw Life) that Moniuszko's "Halka" is now on at the Grand Theatre. I hope we'll get tickets.

New words

bukieciak, -a *m* bunch
 chrześcijaństwo *n* Christianity
 długopis, -u *m* ballpoint pen
 dokuczanie *n* teasing
 filar, -a *m* pillar
 formalność, *N* pl. -i *f* official business
 łód/ka, *G* pl. -ek *f* (small) boat
 niewyspanie *n* lack of sleep, sleepless night
 obrzęd, -u *m* ceremony
 obyczaj, -u *m* custom
 odlot, -u *m* flight
 odprawa paszportowa *f* passport control
 ogień, ognia *m* fire
 ognisko *n* bonfire
 ołów/ek, -ka *m* pencil
 pióro *n* pen
 wieczne pióro fountain-pen
 pożegnanie *n* leave-taking
 przyjęcie *n* acceptance
 rok akademicki *m* academic year
 sobót/ka, *G* pl. -ek *f* sobótka (folk customs observed on St. John's Eve)
 start, -u *m* take-off
 stokrot/ka, *G* pl. -ek *f* daisy
 świt, -u *m* dawn
 o świcie at dawn
 wian/ek, -ka *m* garland
 wróżba *f* fortune-telling, forecast
 wyjazd, -u, *L* sing. wyjeździe *m* trip
 wysiadanie *n* getting out of (a vehicle)
 zakończenie *n* end
 zdumienie *n* amazement
 ziele, pl. ziola *n* herb

zwyczaj, -u *m* custom
 życie *n* life
 idealny ideal
 nieprzytomny confused, dazed, unconscious, *see* Phrases
 pogański pagan
 słowiański Slav, Slavonic
 sobótkowy sobótka (adj.), *see* sobótka
 staropolski ancient Polish
 świętojański *in*:
 noc świętojańska St. John's Eve
 wczorajszy yesterday (adj.)
 wieczny *see* pióro
 wielki grand

solidnie soundly, well
 wypaść się solidnie have a good sleep
 sprawnie efficiently, well

dowiadawać się 1/14 *ipf* czego (*G*)
 o kim, o czym (*L*) learn something about — dowiedzieć się *irg* *pf*
 odlatywać 1/14 *ipf* fly, fly away (about a plane, a bird) — odlecieć 2/2 *pf*
 odsypiać 3 *ipf* sleep (off) — odespać 2/3 *pf*
 odwozić 2/1 *ipf* kogo, co (*A*) drive somebody (something) to a place — odwieźć 1/1 *pf*
 palić 2/1 *ipf* (*A*) burn — spalić 2/1 *pf*
 postarać się *see* starać się
 pożegnać *see* żegnać

prowadzić 2/1 *ipf* (auto) drive (a car)
 przestraszyć się 2/1 *pf* czego (*G*)
 get worried about something
 przysyłać 3 *ipf* co (*A*) komu (*D*)
 send something to somebody — przysłać 1/8 (-śle, -śle) *pf*
 puszczać 3 *ipf* (*A*) let — puścić 2/1 (puszczę, puści) *pf*
 puszczać wianki na wodę throw garlands into the river
 spalić *see* palić
 spełniać się 3 *ipf* come true (as was foretold) — spełnić się 2/1 *pf*
 starać się 3 *ipf* (+ *infin.*) try to — postarać się 3 *pf*
 startować 1/15 *ipf* or *pf* take off (about a plane) — wystartować 1/15 *pf*
 umawiać się 3 *ipf* z kim (*I*) + że arrange with somebody to — umówić się 2/1 *pf*
 uwić *see* wiew
 uwierzyć 2/1 *pf* komu (*D*), w kogo, co (*A*) come to believe somebody (in somebody or something), *see* wierzyć
 wiew 1/10 (wiew, wiew) *ipf* co (*A*) z czego (*G*) (wianek) make (a garland) of something — uwić 1/10 *pf*
 wierzyć 2/1 *ipf* komu (*D*), w kogo, co (*A*) believe somebody (in somebody or something)
 wróżyć 2/1 *ipf* co (*A*) read a person's fortune — wywróżyć 2/1 *pf*
 wydawać się + że (only 3rd pers. sing.) it seems that
 wydawało mi się, że it seemed to me that
 wylawiać 3 *ipf* co (*A*) get, fish something out of — wylowić 2/1 *pf*
 wyprowadzać się 3 *ipf* move out — wyprowadzić się 2/1 *pf*

wysypiać się 3 *ipf* sleep long, get a good sleep — wypaść się 2/3 (-śpię, -śpi) *pf*
 wystartować *see* startować
 wzywać 3 *ipf* kogo (*A*) do czego (*G*) call a person to a place — wezwać 1/5 (-zwe, -zwie) *pf*
 zachowywać się 1/14 *ipf* survive, be preserved — zachować się *pf*
 zakończyć 2/1 *pf* (*A*) end, finish
 żegnać 3 *ipf* kogo (*A*) take leave of somebody — pożegnać *pf*

trzydziesty thirtieth

dzięki komu, czemu (*D*) thanks to i... i... both... and...

choćby at least, if only
 czego (= dlaczego) why
 z (= ze) about

Phrases to remember

eudownie! splendid! marvellous! wonderful!
 dawno temu long ago
 kończyć z czym (*I*) stop doing something, finish with
 mam już za sobą pierwszy rok studiów my first year at the university is over
 mimo wszystko in spite of everything
 musimy się teraz solidnie wypaść we must have a good sleep now
 na świecie in the world
 nieprzytomny z niewyspania dazed from a lack of sleep
 o zmierzchu at nightfall
 tego dnia (= w tym dniu) on that day
 wychodzić (wyjść) za kogo (*A*) (za męża) get married (to) (about a woman)

wyszło ci, że... yours (prediction)

was that...

z dwudziestego trzeciego na
dwudziesty czwarty czerwca

the twenty-third to twenty-fourth
of June

ze dwa lata temu about two years
ago

Notes

1 Words and phrases expressing time

Note: In the following list of words and phrases a few expressions are added which have not occurred in the Handbook.

- a **times of day:** *świt dawn*, *rano or ranek morning*, *południe noon*, *zmrzch dusk*, *wieczór evening*, *noc night*, *północ midnight*. These are all nouns, but *rano* may also be used as an adverb.
- b **prepositional phrases:** *o świcie at dawn*, *nad ranem shortly before morning*, *wczesnym rankiem early in the morning*, *rano or z rana in the morning*; *przed południem in the morning* (lit. before noon), *w południe at noon*, *po południu in the afternoon*; *przed wieczorem before the evening*, *wieczorem in the evening*; *o zmierzchu at dusk*, *w nocy at night*, *nocą by night* (notice that *wieczorem* and *nocą* are in the instrumental but without a preposition), *przed północą before midnight*, *po północy after midnight*; *w dzień in daytime*.
- c **adverbs indicating the day:** *dzisiaj or dziś today*, *wczoraj yesterday*, *przedwczoraj the day before yesterday*, *jutro tomorrow*, *pojutrze the day after tomorrow*. The adverb *jutro* may also be used as a neuter noun: G *jutra*, D *jutru* etc. (The literary adverb *nazajutrz* means *the next day*.)
- d **other expressions of time:** *teraz now*, *potem then*; *przed (defiladą) before (the parade)*, *w czasie or podczas (defilady) during (the parade)*; *wcześnie early*, *późno late*, *dawno long ago*, *niedawno not long ago*, *często often*; *od czasu do czasu from time to time*; *za (pół godziny) in (half an hour)*. The ways of indicating dates can be found in L2 N13 and L7 N2a; telling the time — in L7 N2b-c and L22 N10. For the names of days of the week and of months see L8 N6, N7.

2 Sentences without a grammatical subject

Cudownie się nam (D)

śpiewało i tańczyło przy

sobótkowym ognisku.

This is an idiomatic way of expressing a pleasant experience. The verbal forms of 3rd pers. sing., n gender, with the pronoun *się* were discussed in L6 N7, L24 N2 and L28 N5. In the sentence above *się* is left out after *tańczyć* (see L7 N7b).

We felt wonderful singing
and dancing by the
midsummer bonfire.

3 Constructions with an infinitive

- a “zapominać (zapomnieć)” (forget) and “zdażyć” (have time)+infinitive

Zapomniałam wypełnić

deklarację celną.

Zanim wystartujemy,

zdażymy się jeszcze napić

kawy.

I forgot to fill in my
customs declaration form.
Before we take off we'll
have time for a cup of
coffee (lit.: to drink some
coffee).

- b “mieć ochotę/okazję/nadzieję” (A)+infinitive (in the negative A is replaced by G)

Mam nadzieję (A) spotkać

Jędrka w Krakowie.

Nie miałabyś ochoty (G)

pojechać ze mną na

niedzielę?

Nie miałam okazji (G) tam

jechać.

Compare L10 N9b and L17 N6.

I hope to meet Jędrrek
in Cracow.

Wouldn't you like to go
with me for Sunday?

I had no occasion to go
there.

- c “przyjść” (come)+infinitive

Borys i Jędrrek przyszli mi

pogratulować.

See L8 N10a.

Borys and Jędrrek came to
congratulate me.

- d “nie mieć czym”+infinitive

Nie mam czym (I) pisać.

I have nothing to write
with.

See L12 N10, L15 N7 and L28 N1b.

4 Sentences with the conjunctions "więc" (so, then) and "zatem" (then)

Borys nie znał tego
staropolskiego obyczaju,
umówiliśmy się **więc**, że...

Zatem zobaczymy się
w Sofii!

These two conjunctions are interchangeable, but **więc** is used more often than **zatem**.

*Borys didn't know this
ancient Polish custom, so
we arranged to...*

*We'll meet (or See you)
in Sofia, then!*

5 Clauses of time

Odkąd mój brat
wyprowadził się
z Warszawy, nie miałam
okazji tam jechać.

See L29 N1b.

*After my brother had
moved away from Warsaw
I had no occasion to go
there.*

6 Clauses of concession with the conjunction "mimo że" (though)

Andrzej, **mimo że** nie spał
całą noc, prowadził auto
bardzo sprawnie.

*Though Andrzej had not
slept at all the previous
night, he was driving the
car very well.*

The conjunction **mimo że** has the same meaning and use as **chociaż** (compare L26 N4).

7 "wydawało mi się" + "że" (it seemed to me that)

Wydawało mi się, że przy
wysiadaniu z auta nie
wzięliśmy tej czarnej torby.

*It seemed to me that we
hadn't taken that black
bag when getting out
of the car.*

Note that **wydawało się** is the 3rd pers. sing. neuter gender. Another example of a sentence without a grammatical subject.

8 Indirect questions with "która" (who, which)

Dziewczęta, rzucając
wianki na wodę, wróżyły
sobie, **która** pierwsza
wyjdzie za mąż i za kogo.

*Girls, throwing their
garlands into the water,
were telling their fortunes:
which one would marry
first and whom.*

See L27 N8c.

9 "wyjść za mąż", "żenić się" (get married)

Dziewczęta... wróżyły sobie,
która pierwsza **wyjdzie za
mąż i za kogo**.

Wyszło ci, że **wyjdiesz za
mąż** w tym roku? Chyba
za Kazika?

The verb **żenić się** ipf (**ożenić się** pf) *marry* is used when referring to a man:

*Janek Gąsienica ożenił się
z Heleną.*

*Girls... were telling their
fortunes: which one would
marry first and whom.*

*Yours was that you would
get married this year? To
Kazik, I suppose.*

*Janek Gąsienica married
Heleną.*

10 Reflexive pronouns

a "się, sobie"

Zatem zobaczymy się
w Sofii.

Dziewczęta wróżyły **sobie**.

*We'll meet again in Sofia
(then).*

*Girls were telling their
fortunes.*

Compare **spotkać się** in L14 N8a and **kobiety rozmawiające ze sobą** L17 N8b.

b "sobą"

Pierwszy rok studiów
mam już za **sobą**.

*The first year of my study
is over (lit. I already have
the first year of study
behind me).*

No, wszystkie formalności
mam już za **sobą**.

*Well, all the official
business is over.*

Note that in this idiomatic phrase — **mieć coś za sobą** *have something behind one, get over something* — the pronoun **sobą** refers to the subject of the sentence (that is, **ja** in the first sentence and **my** in the second).

11 The noun "ziele" n (herb)

The noun **ziele** (which declines regularly in sing.: G **ziela**, D **zielu**, I **zielem**, L **zielu**) has irregular plural: N, A and V **ziola**, G **ziół**, D **ziółom**, I **ziółami** and L **ziółach**.

12 Use of cases

a "nazywać (nazwać)" + I

Ten obrzęd, nazywany
sobótką (I), zachował się
i później.

*This custom, called
sobótka, was still preserved
later.*

Remember that the verb **nazywać się** *be called* must be followed
by a proper noun in the nominative. For example:

Kolega **nazywa się** Adam
Mirski.

*My colleague is called
Adam Mirski.*

b "napić się" + G (have a drink of something)

Napilem się wody (wina,
herbaty) (G).

*I've had a drink of water
(wine, tea).*

Zanim wystartujemy,
zdążymy się jeszcze **napić**
kawy (G).

*Before we take off we'll
have time for a cup
of coffee.*

13 Time phrases

a "dawno temu"

Dawno temu (D), jeszcze
w czasach pogańskich...

*Long ago, still in pagan
times...*

Similarly, we say: **niedawno temu** *not long ago*, **trzy godziny
temu** *three hours ago*, **pięć dni temu** *five days ago* etc: The form
temu is D sing. of the pronoun **to**.

b other phrases

w noc świętojańską (= **w noc świętego Jana**) *on St. John's Eve*;
w najkrótszą noc w roku (A) *on Midsummer Night*, but **w nocy**
(L) *at night* (L instead of A because here the noun **noc** is not
qualified by an adjective or another noun). Also: **w czasach po-
gańskich** (L pl.) *in pagan times*, and **w dawnych czasach** *in old
times*.

14 The preposition "z(e)" as a modifying word

W Warszawie byłem chyba
ze dwa lata temu.

*I was in Warsaw about
two years ago.*

We can simply say **ze dwa lata temu** omitting the word **chyba**
(*probably*), because **ze** itself has the modifying meaning *about*,
approximately.

Appendix A

Polish sounds and stress

For *Polish sounds* (**Głoski polskie**) see Polish Course, pp. 148—150. Polish
consonants are either hard, i.e. pronounced without a marked raising of the
tongue towards the hard palate, or soft, i.e. pronounced with the tongue arched
towards the hard palate. Examples: **b** is hard in words like **butelka** *bottle*,
albo *or*; in such cases it is similar to the English **b** in *book, bar, above*; it is
soft when followed by **i** — as in **bilet** *ticket*, **biurko** *desk* — and is then
similar to the **b** in the English word *beautiful*. The soft quality of a consonant
is either indicated in spelling by a mark above the letter that represents the
sound, e.g. in **coś** *something*, **być** *to be* etc., or it is indicated by the letter
i placed after the consonant, e.g. **ciastko** *cake*, **siedem** *seven*. The soft mark
is used in spelling only above four letters: **c, n, s** and **z** which become **ć, ń, ś**
and **ź**. The soft quality of the consonants represented by these letters is thus
marked in two different ways, depending on the word. In practice **ć, ń, ś**
and **ź** are used in the final position, e.g. **coś** *something*, **być** *to be*, whereas
ci, ni, si and **zi** are used at the beginning or in the middle of a word, e.g.
ciepły *warm*, **gniewać się** *be angry*. When nouns, adjectives etc. adopt different
endings, some hard consonants follow the pattern appropriate for the soft
consonants; so these are called *functionally soft consonants*. Example: nouns
ending in hard consonants **cz** and **rz** adopt the **e** ending in plural, as do
nouns ending in soft consonants, thus: **klucz** *key* becomes **klucze** in plural, in
the same way as **koń** *horse*, pl. **konie**. (Compare the plural ending **y** in nouns
ending in hard consonants such as **ogród** *garden*, pl. **ogrody**.)

The stress in Polish words falls mostly on the penultimate syllable: **a-dap-ter**,
za-czy-na-my, **in-ży-nier**. Some words, however, have the third syllable from
the end stressed. These are:

1. some forms of the preterite and the conditional: **pojechaliście** *you went*
(*by car, train*), **pojechałabym** *I should go* (*by car, train*) (see L5 N2 and
L21 N2);
2. numerals consisting of **-sta** and **-set**, e.g. **czterysta** *four hundred*, **siedemset**
seven hundred (see L6 N1 and L27 N13);
3. some words of foreign origin, e.g. **muzyka** *music*, **uniwersytet** *university*
(see L5 N12 and L8 N13).

Declension

Nouns, pronouns, adjectives and numerals decline, that is, change their endings
according to their case and number. In Polish there are seven cases and two
numbers, singular and plural. For example:

Singular

1. Nominative (N) kto? co?	<i>who? what?</i>	moja droga córka
		<i>my dear daughter</i>
2. Genitive (G) czyj? kogo? czego?	<i>whose? of whom? of what?</i>	mojej drogiej córki
		<i>of my dear daughter</i>
		(<i>my dear daughter's</i>)

3. Dative (D) **komu? czemu?**
to whom? to what?
4. Accusative (A) **kogo? co?**
whom? what?
5. Instrumental (I) **kim? czym?**
with whom? with what?
6. Locative (L) **o kim? o czym?**
about whom? about what?
7. Vocative (V) —

mojej drogiej córce
to my dear daughter
moją drogą córkę
my dear daughter
moją drogą córką
with my dear daughter
o mojej drogiej córce
about my dear daughter
moja droga córko!
my dear daughter!

Endings in inflected forms also change according to *gender*. Compare: **mój** drogi syn (*masculine*), **moja** droga córka (*feminine*), **moje** drogie dziecko (*neuter*). The endings may vary depending on the preceding consonant as explained in the following sections.

1 NOUNS

For general information about nouns see Introduction, N1—3.

Examples of noun declension:

Masculine	Neuter	Feminine
Singular		
N adapter	biurko	książka
G adaptera	biurka	książki
D adapterowi	biurku	książce
A adapter	biurko	książkę
I adapterem	biurkiem	książką
L adapterze	biurku	książce
Plural		
N adaptery	biurka	książki
G adapterów	biurek	książek
D adapterom	biurkom	książkom
A adaptery	biurka	książki
I adapterami	biurkami	książkami
L adapterach	biurkach	książkach

A Masculine nouns

1 Regular masculine nouns with a "zero" (consonant) ending

Type A: ending in a hard consonant (H cons.): **stół**, **numer**, **pies**;

Type B: ending in (1) a soft consonant (S cons.): **hotel**, **koń**; (2) a functionally soft consonant (FS cons.): **klucz**, **malarz**; (3) a hard consonant **p**, **b**, **m** or **w** changing into a soft equivalent before the ending: a small group of words such as **karp**, **Radom**, **Wrocław** (the change into a soft consonant is indicated by adding **i**: **karpia**, **Wrocławiu** etc.).

Both types include inanimate, animate and abstract nouns.

Changes of vowels before inflected endings:

1. **ó** becomes **o**, e.g. **stół**: **stół-**, **drób**: **drobi-**;
2. **ą** becomes **ę**, e.g. **maż**: **meż-**, **zab**: **zęb-**;
3. **e** (the so-called mobile **e**) disappears, e.g. **Janek**: **Jank-**, **palec**: **palc-**, **czerwiec**: **czerwe-**.

N.B. These changes are indicated in the vocabulary.

SINGULAR

Nominative

zero

Zero ending (see types A and B above)

Genitive

-u -a

1. Inanimate (A, B): **stołu**, **pokoju** etc. BUT: **fotela**, **ognia** (G is given in the vocabulary)
2. Animate (A, B): **psa**, **konia**, **Adama**, **Kowalczyka**, **studenta** etc.

Dative

-owi -u

A, B: **stołowi**, **studentowi**, **koniowi** etc. BUT: **Bogu**, **panu**, **bratu**, **chłopcu**, **psu**, **ojcu** etc.

Accusative

zero -a

1. Inanimate (A, B): mostly the same as Nominative (zero ending)
2. Animate (A, B): the same as Genitive: **psa**, **konia**, **studenta** etc.

Instrumental

-em

A, B: **stołem**, **pokojem**, **psem**, **studentem**; **k** and **g** become **k'** and **g'**: **dzwonkiem**, **parkingiem**.

Locative

-e -u

- A: 1. Many hard consonants turn into corresponding soft ones before the **-e** ending: (**chłop**) **chłopie**, (**chleb**) **chlebie**, (**film**) **filmie**, (**student**) **studencie**, (**ogród**) **ogrodzie**; **r** turns into **rz**: (**inżynier**) **inżynierze**;
2. **a** turns into **e**: (**obiad**) **obiedzie**, (**wiatr**) **wietrze**, (**las**) **lesie**;
3. **ó** turns into **e**: (**kościół**) **kościelie**;
4. After **k**, **g**, **ch** and the nouns **pan**, **syn** and **dom**, the ending is **u**: **dzwonku**, **parkingu**, **gmachu**; **panu**, **synu**, **domu**.

B: the ending is always **-u**: **pokoju**, **hotelu**, **drobiu**, **talerzu**, **palcu** etc.

Vocative

-e -u zero

A, B: the same as Locative: **śasiędzie**, **inżynierze**. BUT: **panie**, **synu**, **Boże**; nouns denoting persons which end in **-ec**: **chłopcze**, **ojcze** etc. With names, V often equals N: **Adam**, **Karol**. BUT: **panie Adamie**, **panie Karolu** etc. Surnames always retain the form of N: **panie Borowicz**.

PLURAL

Nominative

-y -i -e -owie

1. Inanimate and animate (denoting animals)
A: **stoły**, **psy**, **ogrody**; after **k**, **g**: **dzwonki**, **parkingi**
B: **pokoje**, **hotele**, **klucze**, **palce**
2. Animate (denoting persons)

A: consonant changes as in L sing.: **chłopi**, **studenci**, **Szwedzi**, **kelnerzy**; **k**, **ch** turn into **c**, **ś**; **Polacy**, **Włosi**

B: same as 1.B: nauczyciele, malarze etc. BUT: chłopcy, Niemcy, mieszkańcy etc.

3. Names, surnames, nouns denoting family relationships (A, B): nouns ending in **-ek** and denoting persons: Janowie, Kowalczykowie, ojcowie, mężowie, członkowie.

Genitive

-ów	-i	-y
-----	----	----

A: stołów, parkingów, psów, panów etc.

B: nauczycieli, gości; after FS cons.: malarzy; names, surnames, nouns denoting family relationships ending in **-c** etc.: Karolów, Borowiczów, ojców, uczniów.

Dative

-om

A, B: stołom, parkingom, psom, panom

Accusative

-y	-i	-e	-ów
----	----	----	-----

Inanimate and animate (denoting animals): same as N

Animate (denoting persons): same as G

Instrumental

-ami	-mi
------	-----

A, B: stołami, psami, panami, nauczycielami. BUT: gośćmi, końmi, braćmi, ludźmi etc.

Locative

-ach

A, B: stołach, parkingach, psach, panach, nauczycielach etc.

2 Irregular masculine nouns

- 1 Nouns ending in **-anin** and **-ec**

For the declension of nouns such as **Rosjanin**, **Amerykanin** see L12 N4. For the plural of nouns such as **mieszkaniec**, **Niemiec**, **chłopiec**, **ojciec** see L12 N2b. In sing. **chłopiec** and **ojciec** exceptionally take the **-u** ending in D: chłopcu, ojcu.

- 2 For declension of **przyjacieli** see L12 N4.

- 3 Nouns **człowiek** (man) and **rok** (year) become **ludzie** and **lata** in plural.

- 4 **Miesiąc** (month) and **pieniądz** (coin) end in **-e** in N pl.: miesiące, pieniądze; G pl. miesięcy, pieniędzy. The noun **tysiąc** (thousand) declines in the same way as **miesiąc**. (Note also the change of **a** into **ę** in G pl.)

- 5 Names of places used only in plural have no ending in G pl., e.g. Katowice: do Katowic; Mikołajki: do Mikołajek (mobile **e** added) etc.

- 6 For names of countries used only in plural see L12 N7; for names of inhabitants of these countries see also L12 N7.

3 Masculine nouns with the "-a" ending in N sing.

- 1 Nouns such as **turysta**, **kolega**, **kierowca** etc. as well as names of persons such as **Zięba** are declined in singular as feminine nouns with the **-a** ending. In plural their forms are as follows: N+V: turyści, koledzy, kierowcy, Ziębowie; G+A: turystów, kolegów, Ziębów.

- 2 The noun **mężczyzna**: N+V pl.: mężczyźni, G+A pl.: mężczyźn (zero ending).

- 3 For the irregular forms of the noun **sędzia** see L19 N10.

B Neuter nouns

Type A: ending in **-o** following an H cons., e.g. słowo, pudło, biurko, ucho.

Type B: ending in **-e** following an S or FS cons., e.g. wesele, mieszkanie, morze (those ending in **-o** are exceptions, e.g. radio).

Type C: ending in **-ę** (1) e.g. ramię, imię (these take on the suffix **-eń** or **-on-** before endings); (2) e.g. cielę, kurczę, kaczę and other nouns mostly denoting young animals (these take on the suffix **-ęc-**, **-ęt-** or **-at-** before endings).

Type D: nouns borrowed from Latin and ending in **-um** (liceum, muzeum) do not change their form in the singular. (Nouns like **album** and **kostium** which are masculine have inflected forms, see L11 N3.)

1 Regular neuter nouns

SINGULAR

Nominative, Accusative, Vocative

-o	-e	-ę	-um
----	----	----	-----

See types A, B, C, D above.

Genitive

-a

A, B, C: słowa, mieszkania, ramienia, cielęcia

Dative

-u

A, B, C: słowu, mieszkaniu, ramieniu, cielęciu

Instrumental

-em

A, B, C: słowem, biurkiem (**k** is replaced by **k'**); mieszkaniem, ramieniem, cielęciem

Locative

-e	-u
----	----

A: 1. the same change of consonant as in L sing. masc.: (a) (słowo) słowie, (pudło) pudle, (futro) futrze etc.; (b) **a** is replaced by **e**: (lato) lecie, (ciasto) cieście, (światło) świetle;

2. the ending **-u** after **k, g, ch**: jabłku, biurku, uchu.

B, C: weselu, mieszkaniu, ramieniu, cielęciu

PLURAL

Nominative, Accusative, Vocative

-a

A, B, C, D: słowa, wesela, mieszkania; ramiona; cielęta, licea

Genitive

zero	-i	-y	-ów
------	----	----	-----

A: lat, miast etc. (zero ending)

Changes of vowels: (1) **o** is replaced by **ó**, e.g. (słowo) słów; (2) **ę** is replaced by **ą**: (święto) święt; (3) mobile **e** appears: (jabłko) jabłek, (biurko) biurek, (futro) futer (these changes are given in the vocabulary)

B: wesel, mieszkań (zero ending); **o** is replaced by **ó**: (pole) pól, (morze) mórz; (narzędzie) narzędzi, (wybrzeże) wybrzeży

C, D: ramion; cieląt (zero ending); liceów

Dative

-om

A, B, C, D: słowom, mieszkaniom, ramionom; cielętom, liceom

Instrumental**-ami**

A, B, C, D: słowami, mieszkaniami, morzami; ramionami, cielętami, liceami

Locative**-ach**

A, B, C, D: słowach, mieszkaniach, morzach; ramionach; cielętach, liceach

2 Irregular neuter nouns

- a The noun **dziecko** has irregular plural forms: N, A, V, G dzieci, D dzieciom, I dziećmi, L dzieciach. For the forms of **oko** and **ucho** see L18 N6.
- b The noun **państwo** has the following forms: N, V państwo, G państwa, D państwu, A= G, I państwem, L państwu.
- c Some nouns borrowed from foreign languages, for example: **hobby**, **zoo**, the names of letters of the alphabet and abbreviations such as **PKO** (=Pe-ka-o) have no case endings and no plural.

3 Verbal nouns

Nouns are made from verbs by means of the suffixes **-anie**, **-enie** or **-cie**, e.g. zatrzymanie, zaproszenie, zaczęcie. See L22 N4, L23 N13, L26 N12 and L29 N8.

C Feminine nouns

Type A: with an H cons. before the ending **-a**: żona, córka, noga, Kowalczykówna, Agata;

Type B: (1) with an S cons. before the ending **-a**: sala, lekcja, Zofia; (2) with an FS cons. before **-a**: róża;

Type C: with the **-yni** or **-i** ending in N sing.: mistrzyni, pani;

Type D: (1) ending in an S cons. in N sing.: część, gałąź, sól; (2) with an FS consonant: noc, podróż; (3) with the **-ew** ending: krew.

Vowel changes: **ó** turns into **o**, e.g. sól:sol- (but **ó** is retained in podróż), **ą** turns into **ę**, e.g. gałąź:gałęź-; the mobile **e** is left out: krew:krw'-.

1 Regular feminine nouns**SINGULAR****Nominative**

-a	-i	zero
----	----	------

See types A, B, C, D above.

Genitive

-y	-i
----	----

A: żony; after **k, g**: córki, nogi

B, C, D: sali, lekcji, Zofii; pani; części, gałęzi, soli; krwi; after FS cons.: nocy

Dative=Locative

-e	-i	-y
----	----	----

See below.

Accusative

-ę	zero
----	------

A, B, C: żonę, córkę, salę, lekcję, Zofię, mistrzynię. BUT: panią

D: the same as N: część, noc etc.

Instrumental**-ą**

A, B, C, D: żoną, mistrzynią, panią, częścią

Locative

-e	-i	-y
----	----	----

A: consonant changes as in L sing. of masculine and neuter nouns; also, **k, g, ch** turn into **c, dz, sz**: (choroba) chorobie, (wiosna) wiosnie, (woda) wodzie, (kasa) kasie, (szkoła) szkole, (matka) matce, (noga) nodze; also **a** turns into **e** in a few nouns such as: (gwiazda) gwieździe, (jazda) jeździe

B, C, D: the same as G: poczekalni, róży, części, nocy

Vocative

-o	-u	-i	-y
----	----	----	----

A, B: żono, Zofio; in nouns ending in N sing. in **-cia**, **-dzia**, **-sia** and a few others the vowel **-a** is replaced by **-u**: ciociu, Jadziu, Zosiu. Note: In colloq. Polish V=N, e.g.: **Marta! Hanka!** BUT: With some nouns only the vocative form is used: ciociu, babciu, Zosiu. After **pani** and **panna** only the vocative with **-o** or **-u** is used.

C, D: mistrzyni, pani.

PLURAL**Nominative, Accusative, Vocative**

-y	-i	-e
----	----	----

A: żony; after **k, g**: córki, nogi

B, C: sale, lekcje; mistrzynie, panie

D: części, pieśni, nici; after FS cons.: rzeczy. BUT often: gałęzie, kąpiele.

Genitive

zero	-i	-y
------	----	----

A: żon, chmur etc.; **o** turns into **ó**: (noga) nóg, (osoba) osób etc.; **ę** turns into **ą**: (ręka) rąk; the mobile **e** is added: (córka) córek, (matka) matek, (Iza) Iez etc.

B: sal, róż etc.; sometimes with the mobile **e**: (kropła) kropel or kroppli; poczekalni, Zofii, Marii

C: mistrzyń, pań

D: części, gałęzi, jesieni, soli, mocy, podróży, rzeczy

Dative**-om**

A, B, C, D: żonom, nogom, Zofiom, paniom, nocom

Instrumental

-ami	-mi
------	-----

A, B, C, D: żonami, nogami, Zofiami, paniami, nocami. BUT: (świnia) świnią, (nić) niemi.

Locative**-ach**

A, B, C, D: żonach, córkach, Zofiach, paniach, nocach

2 Irregular feminine nouns

The noun **ręka** has the form **ręce** in N, A, V pl. and the form **rąk** in G pl.; the noun **pani** has the form **panią** in A sing.

MISCELLANEOUS

- 1 Nouns of indeterminate gender used only in plural: **sanie** (I pl. saniami), **frytki**, **drzwi**, **spodnie**, **drożdże**, **rodzice**, **plecy**.

2 Nouns declined as adjectives

Masculine: **złoty, luty; bagażowy** (N pl. **bagażowi**); feminine: **pokojowa, profesorowa, królowa**; neuter: **pierwsze, drugie** (*dinner courses*), **święcone**; names of places: **Zakopane** (I+L sing. **Zakopanem**).

Surnames of men ending in **-ski, -cki** or **-dzki** (e.g. **Mirski, Janicki, Zawadzki**), the names of wives and daughters formed from these, ending in **-ska, -cka** or **-dzka** (e.g. **Mirska, Janicka, Zawadzka**) and the wives' surnames ending in **-owa** (e.g. **Kowalczykowa, Borowiczowa**) are inflected in the same way as masculine and feminine adjectives, respectively. For surnames of men and women formed from adjectives such as **Żelazny, Śniady**, see L20 N11.

D Table of noun endings

NOUNS	masculine		neuter		feminine	
	type A	type B	type A	types B,C,D	type A	types B,C,D

Singular

N	zero	zero	-o	-e -ę -um	-a	-a -i zero
G	-a -u	-a -u	-a	-a -um	-y (-i)	-i (-y)
D	-owi -u	-owi -u	-u	-u -um	-e	-i (-y)
A	=N =G	=N =G	=N	=N	-ę -i zero	
I	-em	-em	-em	-em -um	-ą	-ą
L	-e -u	-u	-e -u	-u -um	-e	-i (-y)
V	=L =N	=L =N	=N	=N	-o =N	-o -u -i

Plural

N	-y (-i) -i (-y) -owie	-e -y -owie	-a	-a	-y (-i)	-e -i (-y)
G	-ów zero	-i (-y) -ów zero	zero	zero -i (-y) -ów	zero	zero -i (-y)
D	-om	-om	-om	-om	-om	-om
A	=N =G	=N =G	=N	=N	=N	=N
I	-ami -mi	-ami	-ami	-ami	-ami	-ami -mi
L	-ach	-ach	-ach	-ach	-ach	-ach
V	=N	=N	=N	=N	=N	=N

2 PRONOUNS

A Personal pronouns and the reflexive pronoun „się”

N	ja	ty	—	my	wy
G	mnie/mię	ciebie/cię	siebie/się	nas	was
D	mnie/mi	tobie/ci	sobie	nam	wam
A	mnie/mię	ciebie/cię	siebie/się	nas	was
I	mną	tobą	sobą	nami	wami
L	mnie	tobie	sobie	nas	was
V	—	ty	—	—	wy

Singular			Plural
	masculine+neuter	feminine	all genders
N	on (m) ono (n)	ona	oni (m persons) one (other genders)
G	jego/niego/go	jej/niej	ich/nich
D	jemu/niemu/mu	jej/niej	im/nim
A	jego/niego/go (m) je/nie (n)	ją/nią	ich/nich (m persons) je/nie (other genders)
I	nim	nią	nimi
L	nim	niej	nich

1 Personal pronouns **ja, ty, my** and **wy** are placed before verbs only when they are stressed. Compare

Mówię po polsku. *I speak Polish. Gdzie mieszkać? Where do you live?* and

Ja mówię po polsku i po angielsku, a **ty mówisz** tylko po angielsku. *I*

speak Polish and English and you speak only English. **My** mieszkamy we Wrocławiu, a **wy** mieszkacie w Lublinie. *We live in Wrocław and you live in Lublin.*

For the use of the shorter forms: **mię, mi, cię, ci, się, go** and **mu** see L5 N5a.

- 2 The English translation of **siebie, sobie, sobą, się** varies depending on the subject this reflexive pronoun refers to. Compare:

Agata widzi w lustrze **siebie** (A). *Agata sees herself* in the mirror.

Państwo Mirscy zapraszają do **siebie** (G) Borysa Stojanowa. *Mr and Mrs Mirski invite Borys Stojanow to their place* (lit. *to themselves*).

Andrzej zabiera ze **sobą** (I) Agatę na wycieczkę. *Andrzej takes Agata with him* on a trip.

- 3 The forms beginning with the consonant **ń-** (**niego, niemu, nie, niej, nią, nich** and **nim**) are used only after prepositions, e.g.: **do niego** to him, **od niej** from her, **po nie** for it.

B Demonstrative pronouns „ten, ta, to” and „tamten, tamta, tamto”

Singular			Plural
masculine + neuter		feminine	all genders
N	ten (m) to (n)	ta	ci (m persons) te (other genders)
G	tego	tej	tych
D	temu	tej	tym
A	tego (m animate) ten (m inanimate) to (n)	tę	tych (m persons) te (other genders)
I	tym	tą	tymi
L	tym	tej	tych

Similarly: N **tamten, tamta, tamto**, G **tamtego, tamtej, tamtego**, D **tamtemu, tamtej, tamtemu** etc.: but in the feminine gender A **tamtą**, e.g. **Daj mi tamtą** książkę. *Give me that book.* (Compare **tę**.)

C Pronouns „kto, co, ktoś, coś, nikt, nic”

N	kto	nikt	co	nic
G	kogo	nikogo	czego	niczego
D	komu	nikomu	czemu	niczemu
A	kogo	nikogo	co	nic
I	kim	nikim	czym	niczym
L	kim	nikim	czym	niczym

Similarly: N **ktoś, coś**, G **kogoś, czegoś**, D **komuś, czemuś** etc. (the particle **-ś** is added to each inflected form).

D Pronouns „wszystko” (n sing.) and „wszyscy, wszystkie” (pl.)

N	wszystko	N	wszyscy (m persons) wszystkie (other genders)
G	wszystkiego	G	wszystkich
D	wszystkiemu	D	wszystkim
A	wszystko	A	wszystkich (m persons) wszystkie (other genders)
I	wszystkim	I	wszystkimi
L	wszystkim	L	wszystkich

E Possessives, interrogatives and other words with adjectival forms

czyj, mój, twój, swój, nasz, wasz, taki, jaki, który, niektórzy, inny, każdy; sam, żaden (all masculine forms). The feminine forms of these all end in **-a** and the neuter forms — in **-e**. **Samo** is the only exception in the latter group.

These pronouns are declined in the same way as adjectives (see App. A, 3), e.g. G sing. of the masculine and neuter genders: **czyjego, mojego, którego** etc., of the feminine: **czyjej, mojej, której** etc. The pronoun **każdy** has no plural. N plur. of masculine nouns denoting persons: **czyi, moi, twoi, swoi, nasi, wasi, tacy, jacy, którzy, niektórzy, inni, sami, żadni**.

Notes

- The pronoun **jakiś, jakaś, jakieś** has the same inflected forms as **jaki, jaka, jakie** and the particle **-ś** is added to an appropriate case ending: **jakiegoś, jakiegoś** etc. (cf. **ktoś** and **coś**).
- Questions beginning with **czyj?** (**czyja?**, **czyje?**): **Czyj (jest) ten** adapter? Whose record-player is this? are answered with
a. **mój, twój, nasz** or **wasz**:
To jest mój (twój, nasz, wasz) adapter. This is my (your, our, your) record-player.

Compare also the use of **pański** in L1 N7c.

b. G of the noun or pronoun **on**:

To jest adapter pana Kazimierza Zięby (Andrzeja, Agaty, pani Zofii Mirskiej). *This is the record-player of Mr Kazimierz Zięba (Andrzej, Agata, Mrs Zofia Mirska).*

Ten adapter jest **jego (jej, ich)**. *This record-player is his (hers, theirs).*

- The English equivalent of **swój** changes depending on the subject **swój** refers to. For example:

Ja mam (ty masz, **on** ma, **ona** ma) **swój** adapter (swoją książkę, swoje mydło, **swoje** buty). *I have my (you have your, he has his, she has her) record-player (book, soap, shoes).*

Jesteśmy w **swoim** domu. *We are in our house.*

Andrzej i Magda piszą list do **swoich** rodziców. *Andrzej and Magda are writing a letter to their parents.*

3 ADJECTIVES

Singular		Plural	
masculine and neuter		feminine	all genders
N	dobry (m) dobrze (n)	dobra	dobrzy (m persons) dobrze (other genders)
G	dobrego	dobrej	dobrych
D	dobremu	dobrej	dobrym
A	dobrego (m animate) dobry (m inanimate) dobrze (n)	dobrą	dobrych (m persons) dobrze (other genders)
I	dobrym	dobrą	dobrymi
L	dobrym	dobrej	dobrych
V	=N	=N	=N

Notes

- 1 As in Polish the combinations **ky**, **gy** and **ke**, **ge** never occur in endings (see Introd., N4), the following forms are used: **wielki**, **drogi**, **wielkiego**, **drogiego**, **wielkiej**, **drogiej** etc.

Adjectives with soft consonants: m N **głupi**, **tani**, G **głupiego**, **taniego**, D **głupiemu**, **taniemu** etc., f N **głupia**, **tania**, G **głupiej**, **taniej** etc., n N **głupie**, **tanie** etc.

In N and V plur. of adjectives denoting persons there is the **-i** ending which makes the preceding consonant soft, e.g. (**gruby**) **grubi**, (**zdrowy**) **zdrowi**, (**głodny**) **głodni** etc.

The consonants **t**, **d**, **l**, **r**, **k**, **g** and **sz** turn into **ć**, **dź**, **ł**, **rz**, **c**, **dz** and **ś**. For example: **święty** — **święci**, **młody** — **młodzi**, **miły** — **mili**, **dobry** — **dobrzy**, **wysoki** — **wysocy**, **drogi** — **drodzy**, **młodszy** — **młodzi**.

In the adjective **wesoly** and in the adjectives and passive past participles ending in **-ony** the vowel **o** turns into **e** in N and V plur., e.g. **wesoly** — **weseli**, **zadowolony** — **zadowoleni**. Adjectives with soft consonants and those with the consonants **c**, **dz**, **cz** and **ż** before the ending adopt in N plur. of the m gender for persons the same form as in N sing. m, e.g. **głupi chłopcy** *foolish boys*.

- 2 Some adjectives may be used without the **-y** ending in N sing. of m gender, see L17 N9.

- 3 **Comparison of adjectives** is discussed in detail in L10 N1a—b, N3 and L11 N2.

- 4 For **position of adjectives** see L2 N7.

4 ADVERBS

Notes

- 1 Adverbs mostly indicate the time, place or manner of an action or state. Adverbs formed from adjectives usually end in **-o** or **-e**. For example:

Jest już **bardzo późno**. *It is very late already.*

Magdzie było **gorąco**. *Magda was hot* (lit. *It was hot to Magda*).

- 2 **Comparison of adverbs**: Adverbs do not decline but they can vary in degree, e.g. **daleko** — **dalej** *far* — *farther*. The comparison of adverbs is discussed in L10 N2—3.

5 NUMERALS

A Cardinal numbers

See the list in L6 N1.

Notes

- 1 **dwa/dwie, trzy, cztery**

N	dwa <i>m+n</i> (<i>non-personal</i>)	trzy	cztery	konie/biurka
G	dwie <i>f</i>	trzy	cztery	panie
D	dwóch/dwu	trzech	czterech	koni/biurek/pań
	dwom/dwóm/dwu	trzem	czterem	koniom/biurkom/paniom
A	=N	=N	=N	
I	dwoma <i>m+n</i>	trzema	czterema	końmi/biurkami
	dwoma <i>f</i>	trzema	czterema	paniami
L	dwóch/dwu	trzech	czterech	koniach/biurkach/paniach

There are special nominative forms for male persons: N **dwaj** (**trzej**, **czterej**) **panowie**. Other cases remain unchanged. BUT: A=G **dwóch/dwu**, **trzech**, **czterech** **panów**.

dwaj (**trzej**, **czterej**) **panowie** (N) *siedzieli* or: *two (three, four)*

dwóch (**trzech**, **czterech**) **panów** (G) *siedziało* *gentlemen were sitting*

The form of G is very often used as N and the verb form is that of 3rd pers. sing. neuter.

- 2 **pięć** (and similarly **sześć**, **siedem** etc.)

N	pięciu	panów <i>siedziało</i> (<i>m persons</i>)
	pięć	pań/koni/biurek <i>stało</i> (<i>other genders</i>)
G	pięciu	panów/pań/koni/biurek
D	pięciu	panom/paniom/koniom/biurkom
A	pięciu	panów (<i>m persons</i>)
	pięć	pań/koni/biurek (<i>other genders</i>)
I	pięcioma	panami/paniami/końmi/biurkami
	or pięciu	
L	pięciu	panach/paniach/koniach/biurkach

Cardinal numbers from **pięć** upwards adopt the endings **-u** or **-oma**. Examples of the forms ending in **-u**: **pięciu**, **sześciu**, **siedmiu**, **ośmiu**; **jedenastu** etc.; **dwudziestu**, **trzydziestu**, **czterdziestu**; **pięćdziesięciu**,

sześćdziesięciu; stu, dwustu, trzystu, czterystu; pięciuset, sześciuset, siedmiuset, ośmiuset, dziewięciuset.

3 Compound numerals

In compound numerals ending in **jeden** (21, 31, 51, 101, 141 etc.) the final segment, **jeden**, remains uninflected: G dwudziestu **jeden** panów, pań, koni *twenty-one gentlemen, ladies, horses*.

4 tysiąc (thousand), milion (million)

These numerals are declined as nouns.

5 Fractional numerals: pół (półtora)

See L7 N4 and L13 N8.

6 Indefinite numerals

Wiele, tyle, ile, kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt, kilkaset are all declined in the same way; N m pl. is: wielu, tylu, ilu, kilku, kilkunastu, kilkudziesięciu. For their use see L23 N7.

B Ordinal numbers

See L7 N1. They decline as adjectives, see App. A, 3.

C Collective numerals

a	N	dwoje	pięcioro	dzieci/sań	two/five children, sledges
	G	dwojga	pięciorga	dzieci/sań	
	D	dwojgu	pięciorgu	dzieciom/saniom	
	A	=N			
	I	dwojgiem	pięciorgiem	dzieci/sań	
	L	dwojgu	pięciorgu	dzieciach/saniach	

The numerals such as **dwoje, troje, czworo, pięcioro, sześcioro, siedmioro** etc., **jedenascioro, dwanaścioro, trzynascioro** etc., **dwadzieścioro, trzydzieścioro** and **kilkanaścioro** are used (1) with nouns that have only the plural form, e.g. **drzwi, spodnie, sanie** etc. or (2) with nouns denoting people or animals, e.g. **ludzie, dzieci, cieleta** etc. These forms are rarely used with figures higher than 15.

b oba/obydwa both

N	obaj/obydwaj	panowie, chłopcy (<i>m persons</i>) both gentlemen, boys
	oba/obydwa	konie, biurka (<i>m+n</i>) horses, desks
	obie/obydwie	panie, książki (<i>f</i>) ladies, books
G	obu/obydwu (or obydwóch)	panów, pań, koni, biurek
D	obu/obydwu (or obydwom)	panom, paniom, koniom, biurkom
A	obu/obydwu (or obydwóch)	panów (<i>m persons</i>)
	oba/obydwa	konie, biurka (<i>m+n</i>)
	obie/obydwie	panie, książki (<i>f</i>)

I	oboma/obydwoma	panami, końmi, biurkami
	obiema/obydwoma	paniami (<i>f</i>)
L	obu/obydwu (or obydwóch)	panach, paniach, koniach, biurkach

6 VERBS

A General notes

The basic (dictionary) form of the verb is the *infinitive*: **być, mówić, czekać** etc., ending mostly in **ć**; BUT: **piec, móc, pomóc** (see Introduction, N10).

For *conjugation* of verbs see Introduction, N11 and L1 N1.

For the *imperfective and perfective verbs* (the aspect of the verb) see L4 N1. Each of the pair of verbs — pf and ipf — may belong to a different conjugation (1, 2 or 3). For example:

ipf: pisać 1	rzucać 3	zaczynać 3	kłaść (irreg.)
pf: napisać 1	rzucić 2	zacząć 1	położyć 2

Some verbs are only imperfective: **być** irreg., **mieć** irreg., **musieć** 2, **woleć** 2, **postukiwać** 1 etc. Others are only perfective: **posłuchać** 3, **napalić** 2, **przespać** 2 etc.

There are also a few which can be imperfective or perfective, depending on the context: **mianować** 1, **emigrować** 1, see L17 N1b.

Verbal prefixes (e.g. **napisać, wyrzeć, upiec**) are as follows: **do-, na-, nad-** (*nade-*), **o-, ob-** (*obe-*), **od-** (*ode-*), **po-, pod-** (*pode-*), **prze-, przed-** (*przede-*), **przy-, roz-** (*roze-*), **u-, w-**. For their function see L11 N7a—c. See also L5 N11, L13 N6, L27 N5d and L28 N7.

Verbs without a prefix are mostly imperfective (with a few exceptions such as **rzucić, wrócić, kupić**).

Forming ipf verbs from pf verbs

Some tenses, e.g. the present tense, are formed only from ipf verbs, which makes it sometimes necessary to form ipf verbs from pf verbs either with a prefix or without one. For example:

pf: zamówić 2	zapisać 1	pomóc 1
ipf: zamawiać 3	zapisywać 1	pomagać 3

For verbs denoting single and repeated actions see L3 N5, L19 N2, L20 N2 and L24 N1.

B Tenses

1 Present

	conjug. 1	conjug. 2	conjug. 3	irreg.
<i>Infinitive</i>	pisać	robić	czytać	rozumieć
<i>Sing.</i>				
	1. piszę	robię	czytam	rozumiem
	2. piszesz	robisz	czytasz	rozumiesz
	3. pisze	robi	czyta	rozumie
<i>Pl.</i>				
	1. piszemy	robimy	czytamy	rozumiemy
	2. piszecie	robicie	czytacie	rozumiecie
	3. piszą	robią	czytają	rozumieją

For the use of this tense see Intr., N11. For *imperative* see App. A, 6C-1.

2 Preterite

Forms with endings depending on grammatical person:

<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
<i>m</i>	<i>m persons</i>
1. pisałem pisałam —	pisałiśmy pisałyśmy
2. pisałeś pisałaś —	pisałiście pisałyście
3. pisał pisała pisało	pisali pisały

The preterite tense is made from ipf or pf verbs. For forms see L5 N1a. For changes of vowels and irregularities see L5 N1b-c. See also L5 N2, N3 and N4. Various changes and irregular forms are also given in the "List of conjugations and verbal groups" in App. A, 6D-1.

3 Future

a *Future of ipf verbs* is formed by means of

(1) the future forms of *być*+the preterite of an ipf verb (see also L8 N1).

<i>Singular</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>Plural</i>	<i>m</i>	<i>other genders</i>
1. będę	pisał/pisała/—			1. będziemy		
2. będziesz	pisał/pisała/—			2. będziecie	pisali/pisały	
3. będzie	pisał/pisała/pisało			3. będą		

(2) the future forms of *być*+infinitive (see L11 N6): *będę* (*będziesz*, *będzie*, *będziemy*, *będziecie*, *będą*) *pisać*. Future of ipf verbs denotes actions and states that are to last in the future.

b *Future of pf verbs* is formed in the same way as the present tense of ipf verbs. It denotes actions and states that are to be finished in the future.

	conjug. 1	conjug. 2	conjug. 3	irreg.
<i>Inf.</i>	napisać	zrobić	przeczytać	zrozumieć
<i>Sing.</i>				
	1. napiszę	zrobię	przeczytam	zrozumiem
	2. napiszesz	zrobisz	przeczytasz	zrozumiesz
	3. napisze	zrobi	przeczyta	zrozumie
<i>Pl.</i>				
	1. napiszemy	zrobimy	przeczytamy	zrozumiemy
	2. napiszecie	zrobicie	przeczytacie	zrozumiecie
	3. napiszą	zrobią	przeczytają	zrozumieją

C Other verbal forms and uses

1 Imperative

The formation and use is explained in L8 N3a-c. See also L2 N6, L8 N4, L9 N3, L11 N10, L27 N4. The 2nd pers. sing. imp. of all the verbs used in the course is given in the "List of conjugations and verbal groups" (see App. A, 6D-1).

2 Conditional

Conditional is formed both from ipf and pf verbs (for forms and use see L21 N2 and N3a-c).

Sing.: m *pisałbym*, *-byś*, *-by*; f *pisałabym*, *-byś*, *-by*; n *pisałoby*

Pl.: m pers. *pisałibyśmy*, *-byście*, *-by*; other genders: *pisałybyśmy*, *-byście*, *-by*.

The particle *-by* can be separated from the verb forms: *bym pisał*, *byście pisały* etc. (See L21 N3c.)

3 Verbs with the reflexive pronoun "się"

Infinitive: ipf *myć się*, pf *umyć się*

Present: sing. *myję się*, *myjesz się*, *myje się*; pl. *myjemy się*, *myjecie się*, *myją się*

Preterite: *myłem się*, *myłeś się* etc.

Future (of ipf verbs): *będę się mył*, *będziesz się mył* etc.

Conditional: *myłbym się*, *myłbyś się*, *myłabyś się* etc.

For use see L1 N3, L2 N4, L6 N7, L7 N7, L10 N7, L14 N8, L19 N3, L22 N5.

4 Passive past participle

Past participle is formed by means of the suffixes *-any*, *-ony* or *-ty*, e.g. *pokazany*, *zaproszony*, *zamknięty* (see L18 N3). It is declined in the same way as adjective. For use see L18 N3-4 and L20 N4. Its forms are given in the "List of conjugations and verbal groups" as item *d* (see App. A, 6D-1).

For the use of forms such as *zabrano*, *zaproszono*, *zaczęto* in sentences without a grammatical subject see L22 N3.

5 Passive voice

Imperfective verbs: the passive voice consists of the different forms of the verb **być** or **bywać** + the passive past participle, e.g. *jestem* (bywam, bywałem, będę) *zapraszany/zapraszana* *I am (I am often, I was often, I shall be often) invited*; *jestemy* (bywamy, byliśmy/byłyśmy, będziemy) *zapraszani/zapraszane* *We are (we are often, we were often, we shall be often) invited*.

Perfective verbs: the passive voice consists of the different forms of the verb **zostać** + passive past participle, e.g. in the preterite: **zostałem/zostałam** (zostaliśmy etc.) **zaproszony/zaproszona** (zaprośzeni) *I was (we were) invited*; in the future: **zostanę zaproszony/zaproszona** *I shall be invited*. See L19 N4b.

6 Participles

1 Present participle (adjectival)

It is formed only from ipf verbs by means of the suffix **-ący** (m), **-ąca** (f), **-ące** (n), e.g. *piszący*, *robiący*, *czytający*. It is declined in the same way as adjective. See L17 N3.

Widzę dziewczynę siedzącą przy oknie. I see a girl sitting by the window.

2 Present participle (adverbial)

It ends in **-ąc**: *pisząc*, *robiąc*, *czytając* and remains uninflected as an adverb. See L17 N2.

Co mówi matka chrzestna nadając imię statkowi? What does the god-mother say giving the ship her name?

3 Past participle (active)

This undeclinable form is made from 3rd pers. sing. m of the preterite of pf verbs, e.g.: *napisał* — **napisawszy**, *zrobił* — **zrobiwszy**, *przeczytał* — **przeczytawszy**. It denotes an action earlier than that expressed by main verb in the sentence. See L17 N4.

Przyjechawszy tutaj na studia, musiałam się tylko nauczyć wymawiać polskie „r”. *Having come to study here I had only to learn how to pronounce the Polish “r”.*

For past participle (passive) see App. A, 6C-4.

7 Negation

To make a sentence negative we place the word **nie** before the verb, e.g.: *Rodzina mamy tutaj nie mieszka. My mother's relatives don't live here.* Remember that the negative word **nie** is placed before the auxiliary verb **będzie**, **będziesz** etc. and not after it (cf. *will not* in English), e.g.: *Nikt pani nie będzie przeszkadzał. Nobody will disturb you.* (Note also the double negative here: **nikt+nie**). For more information see App. B, 4a—b.

8 Questions

1 Questions requiring the answer “yes” or “no” can be: (a) identical in form with statements, with their interrogative character indicated only by intonation or a question mark, (b) introduced by the question word

czy and apart from that unchanged in grammatical form, e.g.:

(a) *Pan Adam jeszcze nie przyszedł. Adam isn't back yet.*

Pan Adam jeszcze nie przyszedł? Isn't Adam back yet?

(b) *Czy pan Adam jeszcze nie przyszedł? Isn't Adam back yet?*

Note that the first two sentences are identical except for the question mark at the end, whereas the English translation of each is different.

2 Questions introduced by words such as **co?** *what?*, **gdzie?** *where?*, **dla-czego?** *why?*, **kiedy?** *when?* etc., e.g.:

Gdzie jest poczta? *Where's the Post Office?*

Co pani robiła? *What have you been doing?*

Która godzina? *What time is it?*

D Conjugations and verbal groups

The verbs listed here are only those that are used in the Course. The order adopted for each group is alphabetic but in some cases the prefix has been cut off and as a result the verb has changed its place, e.g. the verb **zamieść** has been listed under **-mieść**, without its prefix **za-**.

In groups 1—6 and 8—12 of the 1st conjugation and in groups 2—3 of the 2nd conjugation verbs without prefixes are ipf whereas those with prefixes are pf. In group 7 of the 1st conjugation all the verbs are pf, whereas in groups 13 and 14 of the 1st conjugation all are ipf. In the remaining groups the aspect of the verb is indicated in each case. For this reason prefixes should always be considered. They are listed in L11 N7a and in App. A, 6A.

After the infinitive the following forms are given: *a* — 1st and 3rd pers. sing. present tense (future in case of pf verbs); *b* — 2nd pers. sing. imperative; *c* — basic forms of preterite; *d* — passive participle of m gender in sing. and masculine for persons in pl. (this last form is omitted when not in use). (Conjugations and groups are referred to in the following way: 3 means conjugation 3, 1/6 — conjugation 1, group 6.)

1 List of conjugations and verbal groups

CONJUGATION 1

Group 1

-gryźć, pogryźć, ugryźć: *a* -gryzę, -gryzie *b* -gryż *c* -gryził, -gryźli *d* -gryziony, -gryzieni

kłaść: *a* kładę, kładzie *b* kładź *c* kładł, kładziony

-leźć, przeleźć: *a* przeleżę, przelezie *b* przeleż *c* przelał, przeleźli *d* —

-mieść, zmieść: *a* zmiotę, zmiecie *b* zmieć *c* zmiotłem, zmiotli *d* zmiecione

-nieść, nanieść, podnieść, przynieść, wnieść, wynieść, zanieść: *a* niosę, niesie *b* nieś *c* niosłem, niósł, nieśli *d* niesiony

-wieść, zawieść: *a* zawiodę, zawiedzie *b* zawieź *c* zawiodłem, zawiódł, zawiędi *d* zawiędziony, zawiędzeni

-wieźć, odwieźć, podwieźć, przywieźć, wywieźć, zawieźć: *a* -wiozę, -wiezie *b* -wieź *c* -wiozłem, -wiozł, -wieźli *d* -wieziony, -wiezieni

Group 2

móc: *a* mogę, może *b* — *c* mogłem, mógł, mogli *d* —

pomóc: *a* pomogę, pomoże *b* pomóż *c* pomogłem, pomógł, pomogli *d* —

-piec, upiec, wypiec (się): *a* -piekę, -piecze *b* -piecz *c* -piekł *d* -pieczony

-tluc, potłuc: *a* potłukę, potłucze *b* potłucz *c* potłukł *d* potłuczony, potłuczeni

Group 3

-ciąć, obciąć, przeciąć: *a* obetnę, obetnie *b* obetnij *c* obciąłem, obciąłem, obciąłem *d* obcięty

-zczać, odpocząć, rozpocząć (się), zacząć: *a* zacznę, zacznie *b* zacznij *c* zacząłem, zaczęłam, zaczęli *d* zaczęty

dać: *a* dam, damie *b* dmij *c* dałem, dałam, dałi *d* dety

-giąć, zgiąć: *a* zegnę, zegnies *b* zegnij *c* zgiąłem, zgięłam, zgięli *d* zgięty

-jąć, podjąć, przyjąć, wyjąć, zająć (się): *a* podejmę, podejmies *b* podejmij *c* podjąłem, podjęłam, podjęli *d* podjęty, podjęci

kląć: *a* klnę, klnies *b* klnij *c* kląłem, klęłam, klęli *d* klęty, klęci

-miać, zmiać: *a* zemnę, zemnies *b* zemnij *c* zmiałem, zmiełam, zmiełi *d* zmięty

Group 4

-mrzeć, zemrzeć: *a* zemrę, zemrzes *b* zemrzyj *c* zmarł *d* —

-przeć, odeprzeć, oprzeć: *a* odeprę, odeprzes *b* odeprzyj *c* odparł *d* odparty

-trzeć, wytrzeć (się), zetrzeć: *a* zetrę, zetrzes *b* zetrzyj *c* starł *d* starty

-wrzeć, zawrzeć: *a* zawrę, zawrzes *b* zawrzyj *c* zawarł *d* zawarty

-żreć, pożreć: *a* pożrę, pożrzes *b* pożrzyj *c* pożarł *d* pożarty, pożarci

Group 5

brać (się), odebrać, przebrać (się), przybrać, ubrać (się), wybrać (się), zabrać, zebrać: *a* biore, bierzes (od-, prze-, przy-, u-, wy-, za-, zbiorę) *b* bierz (od-, bierz, zbierz...) *c* brał (ode-, ze...) *d* brany, brani (ode-, ze-...)

-rwać, oderwać, porwać, wyrwać (się): *a* oderwę, oderwies *b* oderwij *c* oderwał *d* oderwany, oderwani

-zwać, wezwać: *a* wezwę, wezwies *b* wezwij *c* wezwał *d* wezwany, wezwani

Group 6

1. With the suffix **-ną-** after a consonant:

blednąć, zblednąć: *a* blednę, blednies *b* blednij *c* bladł, bladła, bladli *d* —

braknąć, zabraknąć, zbraknąć (3rd pers. sing. only): *a* braknie *b* — *c* brakło (neuter) *d* —

ciągnąć, naciągnąć, wyciągnąć: *a* ciągnę, ciągnies *b* ciągnij *c* ciągnąłem, ciągnęłam, ciągnęli *d* ciągnięty

marznąć, zmarznąć (r+z pronounced separately): *a* marznę, marznies *b* marznij *c* marzł, marzła, marzli *d* —

-mknąć, zamknąć: *a* zamknę, zamknies *b* zamknij *c* zamknąłem, zamknęłam, zamknęli *d* zamknięty, zamknięci

moknąć, zmoknąć: *a* moknę, moknies *b* moknij *c* mokłem, mókł, mokli *d* —

puchnąć, spuchnąć: *a* puchnę, puchnies *b* puchnij *c* puchł *d* —

rosnąć, rozrosnąć się, urosnąć: *a* rosnę, rosnies *b* rosnij *c* rosłem, rósł, rośli *d* —

-schnąć, wyschnąć: *a* wyschnę, wyschnies *b* wyschnij *c* wyschłem, wysechł, wyschli *d* —

-snać, zasnąć: *a* zasnę, zasnies *b* zaśnij *c* zasnąłem, zasnąłam, zasnęli *d* —

-tchnąć, odetchnąć: *a* odetchnę, odetchnies *b* odetchnij *c* odetchnąłem, odetchnął, odetchnęli *d* —

-wichnąć, zwichnąć: *a* zwichnę, zwichnies *b* zwichnij *c* zwichnąłem, zwichnąłam, zwichnęli *d* zwichnięty

-wyknąć, przywyknąć: *a* przywyknę, przywyknies *b* przywyknij *c* przywykł *d* —

2. With the suffix **-ną-** after a vowel:

plynąć, spłynąć: *a* płynę, płynies *b* płyn *c* płynąłem, płynęłam, płynęli *d* —

-sunąć, usunąć: *a* usunę, usunies *b* usuń *c* usunąłem, usunęłam, usunęli *d* usunięty, usunięci

tonąć: *a* tonę, tonies *b* toń *c* tonąłem, tonęłam, tonęli *d* —

-winać, owinać, zwinąć: *a* owinę, owinies *b* owiń *c* owinałem, owinęłam, owinęli *d* owinięty, owinięci

3. Infinitive ending in **-c** without the suffix **-ną-**:

biec, pobiec, wybiec, zabiec: *a* biegnę, biegnies *b* biegnij *c* biegł *d* —

ciec: *a* cieknie, ciekną (3rd pers. sing. and pl.) *b* — *c* ciekł *d* —

Group 7

1. With the suffix **-ną-** after a consonant:

cofnąć: *a* cofnę, cofnies *b* cofnij *c* cofnąłem, cofnęłam, cofnęli *d* cofnięty, cofnięci

kopnąć: *a* kopnę, kopnies *b* kopnij *c* kopnąłem, kopnęłam, kopnęli *d* kopnięty, kopnięci

połknąć: *a* połknę, połknies *b* połknij *c* połknąłem, połknęłam, połknęli *d* połknięty, połknięci

Other verbs conjugated according to this pattern are: **krzyknąć, mignąć, rąbnąć, stuknąć, szarpnąć.**

2. With the suffix **-ną-** after a vowel:

minąć: *a* minę, minies *b* miń *c* minąłem, minęłam, minęli *d* minięty, minięci

stanąć: *a* stanę, stanies *b* stań *c* stanąłem, stanęłam, stanęli *d* —

stać się, dostać (się), powstać, przestać, wstać, wydostać (się), zastać, zostać: *a* -stanę, -stanies *b* -stań *c* -stał *d* only zastany, zastani. (Do not confuse these verbs with **stać**, and **postać** belonging to 2/3.)

3. Infinitive without the suffix **-ną-**:

-paść, spaść, wpaść: *a* spadnę, spadnies *b* spadnij *c* spadł *d* —

-rzec, przyrzec: *a* przyrzeknę, przyrzeknies *b* przyrzeknij *c* przyrzekł *d* przyrzeczony

Group 8

gdakać: *a* gdaczę, gdaczes *b* gdacz *c* gdakał *d* —

gderać: *a* gderzę, gderzes or gderam, gdera 3 *b* gderz or gderaj 3 *c* gderał *d* —

grzebać, wygrzebać, zagrzebać: *a* grzebię, grzebies *b* grzeb *c* grzebał *d* (wy-, za-) grzebany, grzebani

kazać, okazać się, pokazać, przekazać, ukazać się, wskazać: *a* pokażę, pokażes *b* pokaż *c* pokażał *d* pokazany, pokazani

kapać (się), wykapać (się): *a* kąpię, kąpies *b* kąp *c* kąpał *d* kąpany, kąpani

kopać: *a* kopię, kopies *b* kop *c* kopał *d* kopany

klaskać: *a* klaszczę, klaszczes *b* klaszcz *c* klaskał *d* —

kwakać: *a* kwaczę, kwaczies *b* kwacz *c* kwakał *d* —

łamać, ułamać, złamać: *a* łamię, łamies *b* łam *c* łamał *d* łamany

łapać, złapać: *a* łapię, łapies *b* łap *c* łapał *d* łapany, łapani

orać: *a* orzę, orze *b* orz *c* orał *d* orany
pisać, napisać, odpisać, zapisać: *a* piszę, pisze *b* pisz *c* pisał *d* pisany, pisani
skakać: *a* skaczę, skacze *b* skacz *c* skakał *d* —

-ślać, przysłać, wysłać: *a* wyślę, wyśle *b* wyślij *c* wysłał *d* wysłany, wysłani
szarpać: *a* szarpie, szarpie *b* szarp *c* szarpał *d* szarpany, szarpani
wiązać, z wiązać: *a* wiązę, wiąże *b* wiąż *c* wiązał *d* wiązany, wiązani
Note the change of consonant in this group, see L16 N1.

Group 9

mleć, zemleć: *a* miele, miele *b* miel *c* mełłem, mełłam, mełli *d* mielony

pleć, wypleć: *a* piele, piele *b* piel *c* pełłem, pełłam, pełli *d* pielony

Group 10

bić, nabić: *a* biję, bije *b* bij *c* bił *d* bity, bici

czuć (się): *a* czuję się, czuje się *b* czuj się *c* czuł się *d* —

kłuć: *a* kłuję, kłuje *b* kłuj *c* kłuł *d* kluty, kluci

-kryć, nakryć, przykryć: *a* nakryję, nakryje *b* nakryj *c* nakrył *d* nakryty, nakryci

-kuć, wykuć: *a* wykuję, wykuje *b* wykuj *c* wykul *d* wykuty, wykuci

myć (się), umyć (się): *a* myję (się), myje (się) *b* myj (się) *c* mył (się) *d* myty, myci

pić, wypić: *a* piję, pije *b* pij *c* pił *d* pity

żyć, przyszyć, uszyć, wyszyć: *a* szyję, szyje *b* szyj *c* szył *d* szyty

wić, uwić: *a* wiję, wije *b* wij *c* wił *d* wity

żyć, przeżyć: *a* żyję, żyje *b* żyj *c* żył *d* przeżyty

Group 11

drętwieć, zdrętwieć: *a* drętwieję, drętwieje *b* drętwiej *c* drętwiał, drętwieli *d* —
istnieć: *a* istnieję, istnieje *b* istniej *c* istniał, istnieli *d* —

sinieć, zsinieć: *a* sinieję, sinieje *b* siniej *c* siniał, sinieli *d* —

siwieć, osiwieć: *a* siwieję, siwieje *b* siwiej *c* siwiał, siwieli *d* —

szaleć: *a* szaleję, szaleje *b* szalej *c* szalał, szaleli *d* —

zdrowieć, wyzdrowieć: *a* zdrowieję, zdrowieje *b* zdrowiej *c* zdrowiał *d* —

Group 12

chwiać się: *a* chwieję się, chwieje się *b* chwiej się *c* chwiał się, chwalił się *d* —
dziać się: *a* dzieje się, dzieją się (3rd pers. sing. and pl. only) *b* niech się dzieje, niech się dzieją, *c* dział (-a, -o, -y) się *d* —

grzać, nagrzać, zagrzać: *a* grzeję, grzeje *b* grzej *c* grzał, grzali *d* grzany, grzani
lać (się), nalać, oblać, podlać, polać, wylać: *a* leję, leje *b* lej *c* lał, lali *d* lany, lani

piąć: *a* pieję, pieje *b* piej *c* piał, piali *d* —

siać: *a* sieję, sieje *b* siej *c* siał, siali *d* siany, siani

-śmiać, wyśmiać: *a* wyśmieję, wyśmiej *b* wyśmiej *c* wyśmiał, wyśmiali *d* wyśmiany, wyśmiani

śmiać się: *a* śmieję się, śmieje się *b* śmiej się *c* śmiał się, śmiali się *d* —

wiać, rozwiać: *a* wieję, wieje *b* wiej *c* wiał, -wiali *d* only rozwiany

Group 13

dawać, nadawać, oddawać, podawać, przydawać się, sprzedawać, udawać (się), wydawać, wydawać się, wysprzedawać, zdawać, zdawać się: *a* daję, daje *b* dawaj *c* dawał *d* dawany, dawani

stawać, stawać się, dostawać, dostawać się, powstawać, przestawać, wstawać, wydostawać (się), zastawać: *a* staję, staje *b* stawaj *c* stawał *d* only zastawany, zastawani

-znawać, poznawać, przyznawać, rozpoznawać: *a* -znaję, -znaje *b* -znawaj *c* -znawał *d* -znawany, -znawani

Group 14

czytywać: *a* czytuję, czytuje *b* czytuj *c* czytywał *d* czytywany, czytواني

odbudowywać: *a* odbudowuję, odbudowuje *b* odbudowuj *c* odbudowywał *d* odbudowywany

podskakiwać: *a* podskakuję, podskakuje *b* podskakuj *c* podskakiwał *d* —

This pattern is followed by other verbs listed in this group.

Group 15

adresować, zaadresować: *a* adresuję, adresuje *b* adresuj *c* adresował *d* adresowany

budować, odbudować, przebudować, zbudować: *a* buduję, buduje, *b* buduj *c* budował *d* budowany

This pattern is followed by other verbs listed in this group.

CONJUGATION 2

Group 1

chwalić: *a* chwale, chwali *b* chwal *c* chwalił, chwalili *d* chwalony, chwaleni

liczyć: *a* liczę, liczy *b* licz *c* liczył, liczyli *d* liczony, liczeni

prosić: *a* proszę, prosi *b* proś *c* prosił, prosili *d* proszony, proszeni

This pattern is followed by other verbs listed in this group.

Remember the change of consonants **ś:sz, ź:ż, c:cz, dź:dz** etc.

Group 2

boleć: *a* boli, bolą (3rd pers. sing. and pl. only) *b* — *c* bolał *d* —

grzmieć: *a* grzmi (3rd pers. sing. only) *b* — *c* grzmiało *d* —

-jrzyć, obejrzyć, spojrzeć, zajrzeć: *a* obejrzę, obejrzy *b* obejrzyj *c* obejrzał, obejrżeli *d* obejrzany, obejrzani (ipf oglądać, spoglądać, zaglądać 3)

krzyczeć: *a* krzyczę, krzyczy *b* krzycz *c* krzyczał, krzyczeli *d* —

kwiczeć: *a* kwiczę, kwiczy *b* kwicz *c* kwiczał, kwiczeleli *d* —

lecieć, odlecieć, polecieć: *a* lecę, leci *b* leć *c* leciał, lecieli *d* —

leżeć ipf, należeć ipf, poleżeć pf, przeleżeć pf, zależeć ipf: *a* leżę, leży *b* leż *c* leżał, leżeli *d* —

musieć: *a* muszę, musi *b* — *c* musiał, musieli *d* —

myśleć, pomyśleć: *a* myślę, myśli *b* myśl *c* myślał, myśleli *d* myślany, myśleni

patrzeć/patrzeć, popatrzeć: *a* patrzę, patrzy *b* patrz *c* patrzył, patrzeli or patrzył, patrzyli *d* —

ryczeć: *a* ryczę, ryczy *b* rycz *c* ryczał, ryczeli *d* —

siedzieć, posiedzieć, przesiedzieć: *a* siedzę, siedzi *b* siedź *c* siedział, siedzieli *d* —

słyszeć: *a* słyszę, słyszy *b* — *c* słyszał, słyszeli *d* słyszany, słyszeni/słyszani

szumieć: *a* (szumię), szumi *b* — *c* szumiał *d* —

widzieć (się), przewidzieć: *a* widzę, widzi *b* — *c* widział, widzieli *d* widziany, widziani

wisieć: *a* wiszę, wisi *b* — *c* wisał, wisieli *d* —

woleć: *a* wolę, woli *b* — *c* wolał, woleli *d* —

Group 3

bać się: a boję się, boi się b bój się c bał się, bali się d —

-gnać, wygnać, zagnać: a zagonię, zagoni b zagoń c zagnał, zagnali d zagnany, zagnani

spać, odespać, przespać, wyspać się, zaspać: a śpię, śpi b śpij c spał, spali d —
stać, postać: a stoję, stoi b stój c stał, stali d — (Do not confuse this verb with stać się, -stać belonging to 1/7.)

CONJUGATION 3

czekać: a czekam, czeka b czekaj c czekał d —

obietcać: a obiecuję, obieca b obiecaj c obiecał d obiecany

zatrzymać: a zatrzymam, zatrzyma b zatrzymaj c zatrzymał d zatrzymany, zatrzymani

This pattern is followed by other verbs listed in this group.

2 Irregular verbs

być ipf

Pres. jestem, jesteś, jest, jesteśmy, jesteście, są; *Fut.* będę, będziesz, będzie, będziemy, będziecie, będą; *Imp.* bądź; *Pret.* był; *Active participle (adv.)* będąc, (adj.) będący.

odbyć się pf (3rd pers. sing. and pl. only)

Fut. odbędzie się, odbędzie się; *Pret.* odbył (-a, -o, -y) się; *Imp.* niech się odbędzie (odbędzie); no other forms.

przybyć pf; **zdobyć** pf

Fut. przybędę, przybędziesz...; zdobędę, zdobędziesz...; *Imp.* przybądź, zdobądź; *Pret.* przybył, zdobył; *Past participle (adv.)* przybywszy, zdobywszy; *Passive participle* zdobyty, zdobyty (not formed from **przybyć**).

iść ipf

Pres. idę, idziesz, idzie, idziemy, idziecie, idą; *Imp.* idź; *Pret.:* m pers. szedłem, szedłeś, szedł, szliśmy, szliście, szli, f szłam, szłaś, szła, szłyśmy, szłyście, szły, n —, —, szło, —, —, szły; *Active part. (adv.)* idąc, (adj.) idący.

dojść, nadejść, obejść, podejść, pójść, przejść (się), przyjść, wejść, wyjść, zejść (all pf)

Fut. dojdę, dojdzie; nadejdę, nadejdzie; obejdę, obejdziesz; podejdę, podejdziesz; pójdę, pójdzie; przejdę, przejdzie; przyjdę, przyjdzie; wejdę, wejdzie; wyjdę, wyjdzie; zejść; *Imp.* dojdź; nadejdź; obejź; podejź; pójdź; przejdź; przyjdź; wejdź; wyjdź; zejź; *Pret.* doszedł, doszła; nadszedł, nadeszła; obszedł, obszła; poszedł, poszła; przeszedł, przeszła; przyszedł, przyszła; wszedł, weszła; wyszedł, wyszła; zszedł, zeszła; *Past part. (adv.)* doszedłszy; nadszedłszy; obszedłszy; poszedłszy; przeszedłszy; przyszedłszy; wszedłszy; wyszedłszy; zszedłszy.

znaleźć (się) pf

Fut. znajdę, znajdziesz, znajdzie, znajdziemy, znajdziecie, znajdą; *Imp.* znajdź; *Pret.* znalazł, znaleźli; *Past part. (adv.)* znalazłszy; *Passive part.* znaleziony, znalezieni.

jechać ipf

Pres. jadę, jedziesz, jedzie, jedziemy, jedziecie, jadą; *Imp.* jedź; *Pret.* jechał, jechali; *Active part. (adv.)* jadąc, (adj.) jadący.

dojechać, nadjechać, odjechać, pojechać, przejechać, przyjechać, wjechać, wyjechać, zjechać (all pf)

Fut. dojadę, dojedziesz, dojedzie, dojedziemy, dojedziecie, dojadą; *Imp.* dojedź; *Pret.* dojechał, dojechali; *Past part. (adv.)* dojechawszy; *Passive part.* przejechany, przejechani (no other forms).

siaść pf

Pres. siadę, siadziesz, siadzie, siadziemy, siadziecie, siadą; *Imp.* siadź; *Pret.* siadł, siedli; *Past part. (adv.)* siadłszy.

usiąść, wsiąść, wysiąść (all pf)

Pres. usiądę, usiądziesz, usiądzie, usiądziemy, usiądziecie, usiądą; wsiądę, wsiądziesz...; wysiądę, wysiądziesz...; *Imp.* usiadź; wsiadź; wysiadź; *Pret.* usiadł, usiedli; wsiadł, wsiedli; wysiadł, wysiedli; *Past part. (adv.)* usiadłszy; wsiadłszy, wysiadłszy.

jeść ipf, **zjeść** pf

Pres. jem, jesz, je, jemy, jecie, jedzą; *Fut.* zjem, zjesz, zje, zjemy, zjecie, zjedzą; *Imp.* jedz; zjedz; *Pret.* jadł, jedli; zjadł, zjedli; *Active part. (adv.)* jedząc, (adj.) jedzący; *Past part. (adv.)* zjadłszy; *Passive part.* jedzony, jedzeni; zjedzony.

dać, nadać, oddać, podać, przydać się, sprzedać, udać się, wydać, wyprzedać, zdać (all pf)

Fut. dam, dasz, da, damy, dacie, dadzą; *Imp.* daj; *Pret.* dał, dali; *Past part. (adv.)* dawszy; *Passive part.* dany, dani.

wiedzieć ipf

Pres. wiem, wiesz, wie, wiemy, wiecie, wiedzą; *Imp.* wiedz; *Pret.* wiedział, wiedzieli; *Active part. (adv.)* wiedząc, (adj.) wiedzący.

dowiedzieć się, powiedzieć, odpowiedzieć, opowiedzieć, zapowiedzieć (all pf)

Fut. powiem, powiesz, powie, powiemy, powiecie, powiedzą; *Imp.* powiedz; *Pret.* powiedział, powiedzieli; *Past part. (adv.)* powiedziałszy; *Passive part.* powiedziany; zapowiedziany, zapowiedziani.

chcieć ipf

Pres. chcę, chcesz, chce, chcemy, chcecie, chcą; *Imp.* chciej; *Pret.* chciał, chcieli; *Active part. (adv.)* chcąc, (adj.) chcący; *Passive part.* chciany, chciani.

wziąć pf

Fut. wezmę, weźmiesz, weźmie, weźmiemy, weźmiecie, wezmą; *Imp.* weź (rarely weźmij); *Pret.* wziął, wzięła, wzięli; *Past part. (adv.)* wziąwszy; *Passive part.* wzięty, wzięci.

mieć ipf

Pres. mam, masz, ma, mamy, macie, mają; *Imp.* miej; *Pret.* miał, mieli; *Active part. (adv.)* mając, (adj.) mający; *Passive part.* miany.

przypomnieć, upomnieć, zapomnieć (all pf)

Fut. przypomnę, przypomnisz, przypomni, przypomnimy, przypomnicie, przypomną; *Imp.* przypomnij; *Pret.* przypomniał, przypomniał; *Past part. (adv.)* przypomniałszy; *Passive part.* przypomniany, przypomniani.

rozumieć ipf, **zrozumieć** pf

Pres. rozumiem, rozumiesz, rozumie, rozumiemy, rozumiecie, rozumieją; *Fut.* zrozumieć, zrozumiesz, zrozumie, zrozumiemy, zrozumiecie, zrozumieją; *Imp.* rozumiej; zrozumiem (rarely zrozumiem); *Pret.* rozumiał, rozumieli; rozumiał, zro-

308

309

zumieli; *Active part. (adv.)* rozumiejąc, (*adj.*) rozumiejący; *Past part. (adv.)* zrozumiałwszy; *Passive part.* rozumiany, rozumiani; zrozumiany, zrozumiani.

powinien (adjective used as verb)

Pres.: m powinienem, powinieś, powinien, powinniśmy, powinniście, powin-
ni; f powinnam, powinnaś, powinna, powinnyśmy, powinnyście, powinny; n —,
—, powinno, —, —, powinny; *Pret.* powinienem był, powinieś był, powin-
niśmy byli, powinnam była...; *Cond.* byłbym powinien, byłabym powinna... (*or*
powinien bym był, powinna bym była...); no other forms.

Indeclinable words

7 PREPOSITIONS

- 1 These are indeclinable words such as: **na, do, u, z(e), w(e), dla, przez, po, przed** etc. A preposition is usually followed by a noun or a pronoun which can be in the genitive, accusative, instrumental or locative, depending on the preposition, e.g.:

Wróciliśmy późno **do** hotelu (G). *We came back to the hotel late.*

Zaręczyłem się niedawno **z** panną Rylską (I). *I've recently got engaged to Miss Rylska.*

Zosia była **w** mieście (L). *Zosia was in the city.*

- 2 In Polish some prepositions vary in meaning which is indicated by the case of the noun or the pronoun that follows, e.g. **na**+L means *at, on*, whereas **na**+A means *to*, **z(e)**+I means *with*, whereas **z(e)**+G means *from* etc.:

Na piętrze (L) wysyła się pieniądze. *On the first floor you send money.*

Potem wejść **na** piętro (A). *Then I'll go up to the first floor.*

Ze mną (I) wróciła moja żona. *With me came back my wife.*

Wczoraj wróciłem samolotem **z** Ghany (G). *Yesterday I returned by plane from Ghana.*

8 CONJUNCTIONS

- 1 **a, albo, ale, i, jednak, natomiast, więc** and **zatem** Examples:

Pan Mirski siedzi przy biurku i pisze list. *Mr Mirski is sitting at his desk AND writing a letter.*

Mój mąż jest inżynierem, **a** ja jestem nauczycielką. *My husband is an engineer AND I am a teacher.*

Firma amerykańska chciała zakupić 200 tysięcy futer, „Gracja” **jednak** może sprzedać tylko 100 tysięcy. *The American firm wanted to buy 200 thousand fur coats, “Gracja”, HOWEVER, can only sell 100 thousand.*

Na wykłady chodzę w różnych porach dnia, **natomiast** ćwiczenia są rozplanowane w godzinach przedpołudniowych. *I go to the lectures at different times of day, WHEREAS the practicals are fitted into the morning hours.*

Siadę z tobą przy stole, **ale** nie będę nic jadł. *I will sit down at the table with you BUT I shall not eat anything.*

Pójdę do kina, **albo** odwiedzę kolegę. *I shall go to the cinema OR visit a friend.*

Dzisiaj jest ładna pogoda, pójdziemy **wiec** (=zatem) do parku. *The weather is fine today, SO we will go to the park.*

- 2 For conjunctions used in subordinate clauses (**bo, że, tak..., że, na tyle..., że; żeby; jeżeli, gdyby; jak, jak tylko, gdy, dopóty, dopóki, aż; chociaż, mimo**) see App. B, 10b—h.

Appendix B

Notes on various types of constructions and sentences

- 1 **Constructions with the verb “być” (be)**

The nouns used in the following constructions take the instrumental:

Pan Mirski **jest** moim kolegą (I). *Mr Mirski is a colleague of mine.*

Jestem nauczycielem (nauczycielką) (I). *I am a teacher.*

If the forms of the verb **być** are replaced by **to**, the nouns are in the nominative.

Pan Mirski **to** inżynier (N). *Mr Mirski is an engineer.*

Andrzej i Borys **to** studenci (N). *Andrzej and Borys are students.*

The nominative is also used with names and surnames when introducing oneself. For example:

Jestem Kazimierz Zięba (Zofia Mirska, inżynier Jan Tomski). *I am Kazimierz Zięba (Zofia Mirska, engineer Jan Tomski).*

- 2 **Polish equivalents of the constructions “there is (not)/there are (not)”**

W każdym pokoju **jest** radio i telefon (N). *In every room there is a radio and a telephone.*

W moim pokoju **nie ma** telefonu (G). *In my room there is no telephone.*
W pokoju są też fotele i szafki nocne (N pl.). *In the room there are also armchairs and bedside tables.*

W moim pokoju **nie ma** (nie było, nie będzie) foteli i szafek nocnych (G pl.). *In my room there aren't (weren't, won't be) any armchairs or bedside tables.*

Note that in negative sentences only singular verbal forms are used (**nie będzie, nie było**) and remember that **jest** and **są** become **nie ma**.

- 3 **“jest(będzie)”+N, “nie ma(nie będzie)”+G; “był/-a/-o”+N, “nie było”+G**

Pan Mirski (pani Mirska, dziecko) (N) **jest** (będzie) w domu. *Mr Mirski (Mrs Mirska, the child) is (will be) at home.*

Państwo Mirscy (dzieci) (N) **są** (będą) w domu. *Mr and Mrs Mirski (the children) are (will be) at home.*

Pana Mirskiego (pani Mirskiej, dziecka) (G) **nie ma** (nie będzie) w domu. *Mr Mirski (Mrs Mirska, the child) isn't (won't be) at home.*

Państwa Mirskich (dzieci) (G) **nie ma (nie będzie)** w domu. *Mr and Mrs Mirski (the children) aren't (won't be) at home.*

Adam (Zofia, dziecko) (N) **był (była, było)** w domu. *Adam (Zofia, the child) was at home.*

Pana Mirskiego (dziecka, dzieci) (G) **nie było** w domu. *Mr Mirski (the child, the children) wasn't (weren't) at home.*

4 Negation and double negative

- a **Nie** wiem, gdzie jest parking tutaj. *I don't know where the car park is here.*

Nie pamiętasz? *Don't you remember?*

In negation the accusative following certain verbs becomes the genitive. Compare the sentences in the affirmative:

Janek **ma** nową książkę (A). *Janek has a new book.*

Agata **widzi** matkę (A). *Agata sees her mother.*

and their negative counterparts:

Janek **nie ma** nowej książki (G). *Janek hasn't a new book.*

Agata **nie widzi** matki (G). *Agata doesn't see her mother.*

- b **Nie** mam **nie** do oclenia. *I have nothing to declare.*

Nikt pani **nie** będzie przeszkadzał. *Nobody will disturb you.*

A żaden palec cię **nie** boli? *And is none of your fingers aching?*

For double negative see also L2 N12.

5 Infinitive and its uses

- a **with modal verbs and "powinien"**

Karol **chce się** umyć. *Karol wants to wash.*

Powinniśmy skontrolować przesyłkę. *We ought to check the parcel.*

- b **with the verbs "zaczynać, kończyć, przestawać" and with other verbs and constructions having the infinitive as an object**

Chłopcy **zaczęli** ubierać choinkę. *The boys began to decorate the Christmas tree.*

Zapomniałem wypełnić deklarację celną. *I forgot to fill in my customs declaration form.*

Mamy zamiar kupić dla niej wiosenny płaszcz. *We intend to buy a spring coat for her.*

- c **with verbs denoting movement**

Borys i Jędrzek **przyszli** mi pogratulować. *Borys and Jędrzek came to congratulate me.*

- d **in questions**

Zrobić ci kawę? *Shall I make you some coffee?*

Jak **znaleźć** Tarnów w książce telefonicznej? *How does one find Tarnów in the telephone directory?*

- e **in phrases with "mieć" + forms of "co"**

Nie mam co robić. *I have nothing to do.*

Masz czym pisać? *Have you anything to write with?*

Nie będzie czym zabarwić pisanek. *There won't be anything to colour Easter eggs with.*

- f **"widać, słyszać" and "czuć" in sentences without a subject**

Stamtąd **będzie** lepiej **widać** zawodników. *The players will be seen better from there.*

Słyszać było śpiew. *Singing could be heard.*

Czuć było jakiś zapach. *Some (sort of) smell could be smelt.*

- g **with "można" and "trzeba (potrzeba)"**

W dniu meczu biletów już **nie można** było dostać. *On the day of the match tickets could no longer be obtained.*

Trzeba było wyjść wcześniej. *We should have left earlier.*

6 Subject in the Polish sentence

- a **The position of the subject and of some other parts of the sentence depends on STRESS. Compare:**

Państwo Mirscy wysiadają z TAKSÓWKI. *Mr and Mrs Mirski are getting out of the taxi.*

Z TAKSÓWKI wysiadają **państwo Mirscy**. (lit.) *Out of the taxi are getting Mr and Mrs Mirski.*

- b **subject consisting of two or more nouns**

1. is followed by a verb in plural: **Biurko i krzesło** stały przy oknie. *The desk and the chair stood by the window.*

2. is preceded by a verb in singular: Przy oknie stało **biurko i krzesło**. *By the window stood a desk and a chair.*

- c **"associated" and collective subjects with the verb in plural**

1. **Janek z Ewą** zaplanowali zrobienie zakupów. *Janek and Ewa have planned to do (some) shopping.*

Dzisiaj postanowiliśmy z mamą piec ciasto. *Today my mother and I have decided to bake some cakes.*

2. **Państwo** **nie mówią** po polsku. *You do not speak Polish.*

Twój wujostwo **przyjdą** do nas o trzeciej. *Your uncle and aunt (i.e. your uncle and his wife) will come to us at three.*

- d **subjects consisting of noun + numeral**: see App. A, 5.

7 Sentences without a subject

- a **verbs in the 3rd pers. sing. n active voice denote weather conditions, processes in human body etc.**

Leje (lało, będzie lało). *It is (was, will be) pouring down.*

Kłuje mnie w lewym uchu. *I have an ache in my left ear.*

See also L22 N2—3, L24 N3, L29 N5, L30 N2.

- b **reflexive verbs with "się" in the 3rd pers. sing. n express**

1. habitual or repeated actions: Na parterze **kupuje się** znaczki pocztowe, **nadaje się** listy polecone i **wysyła (się)** paczki. *On the ground floor you buy stamps, send registered letters and parcels.*

2. various actions with the doer in D: **Śpieszy mi** (D) **się** do domu. *I'm hurrying home. (lit. I'm in a hurry to get home.)*

3. a desire for something, expressed by the verb **chce się** + infinitive: **Chce mi się** jeść. *I feel like eating (something).*

c forms of passive past participle ending in "-ano, -ono" or "-to"
Zatrzymano mnie u znajomych. I was delayed (held up) at my friends'.
Nowy Rok witano pijąc szampana. They were greeting the New Year drinking champagne.

d "przybywa, ubywa, starczy, wystarczy, brakuje"+G of noun
Co chwila przybywało gości (G). The number of guests was increasing with every passing moment.
Gości (G) ubywało. There were fewer and fewer guests.
Nie starczyło nam czasu (G), żeby skorzystać z zaproszenia. We hadn't enough time to use the invitation.
Znaczków (G) nam wystarczy. We shall have enough stamps.
Niestety, już nam zabrakło tych książek (G). Sorry, we've sold these books out already.

e "należy (należało)" + infinitive; "udaje (uda) się" + infinitive
Przed zapakowaniem należy (należało) skontrolować przesyłkę. It is (was) necessary to check the batch before packing.
Może uda mi się zasnąć. Perhaps I'll manage to fall asleep.

8 Sentences expressing command, polite request or wish

a Daj mi tę książkę! Give me this book.
Chodźmy się czegoś napić. Let's go and have something to drink.
Niech Magda idzie do apteki po lekarstwo. Let Magda go to the chemist's for the medicine.
b Proszę, niech pan siada. Please sit down.
Niech mi pani pokaże ten płaszcz. Will you show me that coat, please?
c Proszę otworzyć okno. Open the window, please.
Proszę przysłać pokojową. Send the maid up, please.

d Zosiu, wsiadamy do taksówki! Zosia, let's get into the taxi.
Adaś, idziemy! Adaś, let us go!

9 Questions (interrogative sentences)

a direct questions

Czy ta książka jest nowa? Is this book new?
Do kogo (G) piszesz ten list? Who are you writing this letter to?
Komu (D) pomagasz? Whom are you helping?
Z kim (I) rozmawiasz? Who are you talking to?
Czyj jest ten bagaż? Whose luggage is it?
Jaka była twoja siostra? What was your sister like?
Jak się pani czuje po podróży? How are you feeling after your trip?
Gdzie byłeś? Where have you been?
Kiedy wyjedziemy na wieś? When shall we go to the country?

For use of the infinitive in interrogative sentences see App. B, 5d.

b indirect questions

Szkoda, że nie widziałas, co się tu działo. It's a pity you didn't see what was going on here.
Nie bardzo wiem, gdzie jest ulica Mickiewicza. I don't quite know where Mickiewicza Street is.

A nie pamiętasz, jak Henryk ze Stachem wrzucili cię kiedyś do stawu? And don't you remember how Henryk and Stach once threw you into the pond?

10 Subordinate clauses

a relative clauses with "który, -a, -e"

Przyjaźnię się z dwiema koleżankami, które mieszkają w sąsiednim pokoju. I am friendly with two girls who live in the room next to me.
Spotkałem kolegę, którego dawno nie widziałem. I met a friend whom I had not seen for a long time.

In Polish there is only one relative pronoun **który, -a, -e** which is translated into English by *who, which* or *that* depending on the context.

b clauses with "bo" (because)

Było dużo śmiechu, bo dwoje sań się przewróciło na zakręcie. There was plenty of laughter because two sledges overturned at a road bend.

c clauses with "że" (that)

Dobrze, że skończyliście już ubierać choinkę. It's good you've already finished decorating the Christmas tree.

d clauses with "tak..., że" and "na tyle..., że"

W autobusie było tak duszno, że nie było czym oddychać. The bus was so stuffy that one could hardly breathe.

Przyszliśmy na tyle wcześnie, że trafiliśmy na sam początek defilady. We came early enough to be present at the very beginning of the parade.

e clauses with "żeby"

1. expressing request, demand or necessity:

Prosiłmśmy babcię, żeby została (cond.) z dziećmi trochę dłużej. We asked Granny to stay with the children a little longer.

2. expressing purpose and having the subject different from that of the main clause:

Muszę napisać do rodziców, żeby się na mnie nie gniewali (cond.). I must write to my parents so that they wouldn't get angry with me.

3. expressing purpose and having the same subject as that of the main clause:

Adam stał w kolejce przeszło godzinę, żeby dostać (infin.) bilety. Adam was queuing up for more than an hour to get the tickets.

f conditional clauses

1. real condition: "jeżeli"

Jeżeli znajdziesz gdzieś sok malinowy, kup dwie butelki. If you see raspberry juice anywhere, buy two bottles.

2. possible condition: "gdyby"

Gdybym pojechała zaraz po chorobie, mogłyby wystąpić u mnie powikłania pogrypowe. If I travelled immediately after my illness, I could get complications after the 'flu.

3. unreal condition: "gdyby"

Byłbym w domu dużo wcześniej, gdybyśmy nie musieli stawać na każdym skrzyżowaniu. I should have reached home much sooner if we had not had to stop at every crossing.

See also L22 N7a—b, N8.

g time clauses with "jak (tylko)", "gdy", "dopóty, dopóki" and "aż"

Jak wyzdrowiejesz, to ich odwiedzimy. *When you've recovered, we'll visit them.*

A ja wyszedłem na balkon, **jak tylko** ruszył pochód. *And I went out on the balcony as soon as the procession started.*

Gdy chłopcy zaczęli ubierać choinkę, Agata pobięła im pomagać. *When the boys began to decorate the Christmas tree, Agata rushed off to help them.*

Borys **dopóty** nalegał, **dopóki** nas nie namówił na ten przyjazd. *Borys was urging us to come here till we agreed.*

Czekałem, **aż** się Borys ubierze. *I was waiting for Borys to get dressed (I waited until Borys dressed).*

h clauses with "chociaż" and "mimo (że)" (although)

Rzadko widuję Jędrka i Borysa, **chociaż** oni także studiują w Krakowie. *I rarely see Jędrzek and Borys, though they, too, are studying in Cracow.*
 Andrzej, **mimo, że** nie spał całą noc, prowadził auto bardzo sprawnie. *Though Andrzej had not slept at all the previous night, he drove the car very well.*

11 Use of tenses in the main and in the subordinate clause

- a** If the action in the subordinate clause is simultaneous with that in the main clause, the verb in the subordinate clause is in the present tense:

Wiem (pres.), że Adam **jest** (pres.) teraz w domu. *I know Adam is at home now.*

Wiedziałem (pret.), że **rozmawiasz** (pres.) z panią Marią. *I knew you were talking to Maria.*

Janek **zobaczy** (fut.), że **rozmawiasz** (pres.) z nami. *Janek will see that you are talking to us.*

- b** If the action of the subordinate clause precedes that of the main clause, the verb in the subordinate clause is in the preterite.

Wiem (pres.), że Adam **był** (pret.) wczoraj w domu. *I know that Adam was at home yesterday.*

Dowiedziałem się (pret.), żeś **przyjechał** (pret.) dziś rano. *I've learned that you came this morning.*

Janek **dowie się** (fut.) jutro rano, żeś dzisiaj **był** (pret.) u mnie. *Janek will learn tomorrow morning that you've been at my place today.*

- c** If the action of the subordinate clause follows that of the main clause, the verb in the subordinate clause is in the future tense:

Wiem (pres.), że jutro **nie będziesz miał** (fut.) czasu. *I know that you won't have time tomorrow.*

Powiem (fut.) jutro Jankowi, że następna konferencja **odbędzie się** (fut.) za miesiąc. *I shall tell Janek tomorrow that the next conference will be held in a month.*

Janek **mówił** (pret.) mi wczoraj, że **nie przyjdzie** (fut.) na dzisiejszą konferencję. *Janek told me yesterday that he would not come to today's conference.*

12 Word order

Word order can vary a good deal in Polish, depending on stress and meaning. A sentence can begin with:

- the verb (when the personal pronoun is left out): **Chcę** wysłać trzy telegramy. *I want to send three telegrams.*
- the noun denoting the doer of an action: **Rodzice** zaprosili go do nas na tydzień. *My parents have invited him to us for a week.*
- the noun denoting the object of an action: **Imieniny** obchodzę drugiego marca. *I celebrate my nameday on the second of March.*
- the adjective preceding the noun: **Cale** wakacje przesiedzę na wsi. *All my vacation I'll be staying in the country.*
 For position of adjective in the sentence see L2 N7. Also compare L2 N9.
- the adverb: **Zwykle** wstaję o godzinie szóstej. *I usually get up at six.*

Polish first names and their diminutives

Masculine names

Adam: Adaś
 Aleksand(er), -ra
 Andrzej: Jędr(ek), -ka,
 Jędruś
 Antoni, -ego: Ant(ek),
 -ka
 Bolesław
 Henryk: Henrycz(ek),
 -ka
 Jac(ek), -ka: Jacuś
 Jan: Jan(ek), -ka, Jaś
 Janusz: Janusz(ek), -ka
 Jarosław
 Jerzy, -ego: Jur(ek), -ka
 Józef
 Juliusz
 Karol
 Kazimierz: Kazik
 Leon
 Lesz(ek), -ka
 Maciej: Maciuś
 Marcin
 Mar(ek), -ka
 Marian
 Michał

Paw(eł), -ła

Piotr: Piotr(ek), -ka
 Roman: Rom(ek), -ka
 Stanisław: Stach
 Stefan
 Sylwest(er), -ra
 Tomasz: Tom(ek), -ka
 Wacław
 Wit
 Witold
 Władysław: Wład(ek),
 -ka
 Wojciech
 Zbigniew: Zbysz(ek), -ka
 Zdzisław
 Zygmunt

Feminine names

Agata: Agatka, Agusia
 Agnieszka
 Alina: Alinka
 Anna: Ania, Hanka,
 Hania
 Barbara: Baśka, Basia
 Beata
 Danuta: Danusia

Dorota: Dorotka

Elżbieta
 Ewa: Ewunia
 Helena
 Irena: Irenka, Irka
 Jadwiga
 Janina
 Joanna: Joasia
 Justyna
 Karolina
 Katarzyna
 Kinga
 Krystyna: Krysia
 Leonia
 Magdalena: Magda,
 Madzia, Magdusia
 Małgorzata: Małgosia
 Maria: Marysia
 Marta
 Monika
 Stefania
 Teresa: Terenia
 Urszula: Urszulka
 Wanda
 Zofia: Zosia
 Zuzanna

Word list

A

a Intr.	Angielka 12
(A) niech to diabli wezmą! 12	Anglia 6
abonent 9	Anglik 12
adaptacja 24	ani ... ani 2
filmowa adaptacja	Ani mi się śni! 25
powieści 24	aniołek 10
adapter Intr.	apartament 2
adres 2	aprobować —
adresować —	zaaprobować 15
zaadresować 23	apteka 4
agrest 16	archeologia Intr.
akademia 8, 20, 29	architekt 11
Akademia	architektura 10
Górnio-Hutnicza 8	arkada 20
akademia	armator 17
pierwszomajowa 29	artykuł 27
Akademia	artykuły gospodarstwa
Sztuk Pięknych 20	domowego 27
akademicki see	artysta 29
dom 20,	atak 19
rok 30	aula 10
aktor 24	autentyczny 11
aktorka 24	auto 18
akurat 20	autobus 4
akwarela 11	autobusowy 4
albo 2	see bilet,
album 11	przystanek
ale 1	autograf 24
aleja 4	autokar 18
alergia 20	automatyczny 9
ależ 11	automatyczne
alfabet 9	połączenie
alfabetyczny 9	telefoniczne 9
amatorski	aż 29
see po amatorsku 17	B
ambasador 17	baba 28
Amerykanin 12	baba or babka
Amerykanka 12	wielkanocna 28
	babcia Intr.

babunia 16	bać się 4
bagaż 1	bagażnik 12
bagażowy 1	bajka 7
bal 14	balkon 29
bandażować —	zabandażować 18
bank 4	bańka 27
bańka na mleko 27	bańka po mleku 27
bar 5	bar mleczny 5
baranek 28	bardziej 11
bardzo 11	bardzo ci do twarzy
bardzo ci do twarzy	w zielonym 27
bardzo mi miło 1	barok 10
barok 10	barokowy see styl 10
barszcz 3	barwinek 28
barwnik 28	baśń 23
baśń 23	bądźcie przygotowani
bądźcie przygotowani	na to, że 29
befszyk 3	befszyk tatarski 3
befszyk tatarski 3	Belg 12
Belg 12	bez 13
bez 13	bepośredni 13
bepośrednie	połączenie 13
połączenie 13	beżowy 18
beżowy 18	będzie, będzie
będzie, będzie	fut. of być 4

biały 16, bielszy 25	brać (wziąć) udział	być rad z kogo,
biblioteka 24	w czym 12	czego 17
bibliotekarka 24	brać zakrety 25	być spokojnym
bibliotekarz 24	brać się — wziąć się 23	(niespokojnym) o kogo,
bić 21	brak komu kogo,	co 21
biedny 15	czego 16, 24	być związanym
biegać 4	brak nam było 27	see wiązać 24
biegać w różnych	brakować (= braknąć)	bywać 19, 20
kierunkach 4	— zabraknąć	
bielizna 2	(= zbraknąć) czego 24	C
bilet 4, 19	brama 14	całkiem 15
bilet autobusowy 4	bramka 19	całość 15
bilet kolejowy 4	bramkarz 19	całować — pocałować
bilet wstępu 19	branie 25	(= ucałować) 12
biologia 26	brat 8	cały 7, 28
bitwa 26	brat rodzony 16	ceber 21
biurko Intr.	bratowa 13	cebula 28
bizantyjski 14	brązowy 16	celny 1
freski bizantyjskie 14	bronić kogo, czego —	cena 11
blady, bledszy 10	obronić kogo, co 19	wysoka cena 11
blankiet 6	brudny 2	centrala 9
blednąć — zblednąć 18	brzeg 12	centrala telefoniczna 9
blisko do 4, bliżej 10	brzezina 24	Cepelia 11
bliźniak 10	brzydki 10	chciało jej się spać 13
bluza 25	budowa 17	chcieć Intr., 2
blotnik 18	budować — zbudować 17	chcieć się 13
błyskać się 21	budynek 10	chemik 14
błyskawica 19	budzić — obudzić 13	chętnie 8
bo 3	budzić się —	chleb 3
boczny 27	obudzić się 14	chlew 16
bohater 19	bufet 7	chłodno 10, 19
boisko 19	bukiecik 30	chłop 10
boleć 18	bukiet z jarzyn 3	Chłop jak dąb! 10
borowik 16	Bułgar Intr.	chłopak 25
Borysowi	Bulgaria 10	chłopek 16
się przypomniało 23	bułgarski 19	chłopiec 11
botaniczny 10	bułka 7	chmura 21
ogród botaniczny 10	bursztyn 11	choć 9
Boże, jak ten czas leci! 5	bursztynowy 11	choćby 30
Boże Narodzenie 23	burza 21	chodzę do liceum Intr.
Bóg see Boże,	but 25	chodzić 3, 20
jak ten czas leci! 5	butelka 3	chodzić na wykłady
ból 20	być Intr.	(ćwiczenia) 20
ból głowy 20	być bez opieki 21	chodziło mi przede
brać — wziąć 8	być na rybach 12	wszystkim o 22
brać (wziąć) kąpiel,	być na weselu 25	chodźmy się przejść 25
kąpiele mineralne,	być pełen podziwu	choinka 23
natryski, inhalacje 21	dla kogo, czego 17	choroba 22

Note: For use of Word list see Instructions.

choroba w domu 22
chorować 10
chrzan 28
chrzanowy
 see sos 3
chrzest 17
chrzest statku 17
chrześcijaństwo 30
chudy 10
chudziutki 10
chwalić kogo, co —
 pochwalić 24
chwiać się 16
chwila 3
Chwileczkę. 2
chwilowo 27
chyba 2
ciasno 26
 jest (było) ciasno 28
ciasteczko 28
 kruche ciasteczko 28
ciastko 3
ciastko tortowe 3
ciasto 23
ciąg 26
ciągly 9
ciągnąć 12
cicho 12
ciec 22
ciekaw 17
ciekawe, co... 26
cielę 16
ciemny 11
ciepło 10
ciepły 2
cierpliwość 24
cieszyć kogo —
 ucieszyć 23
cieszyć się —
 ucieszyć się 22
ciężarówka 12
ciężki 11
ciężko 16, 18
 pracować ciężko 16
ciocia Intr.
co 1
co chwila 24

Co ci (mu, jej)
 się stało? 18
co krok 26
co najmniej 21
co prawda 21
co się tu działo 23
Co słyhać? 8, 22
 Co u ciebie (u pana,
 u pani, u nich)
 słyhać? 22
Co to znaczy? 8
co trzy minuty 7
Co za niespodzianka! 5
codziennie 21
cofać — cofnąć 7
cofać zegarek 7
cofać (+*comp.*) 29
coś 1
coś ciepłego 15
coś innego 24
coś lepszego 15
coś leży na kimś dobrze,
 złe 27
coś poważnego? 18
Coś ty narobił(a)? 28
co(ś) złego 16
córnka Intr.
cudownie! 30
cygaro 2
cytryna 13
czapka 15
czarny 11
czas 5, 29, 7, *see* Boże,
 jak ten czas leci! 5
czas na mnie (ciebie,
 nas *etc.*) 7
czasy *pl.* 28
czasy dzieciństwa 28
czasopismo 2
czcić co czym —
 uczcić 23
Czech, *pl.* Czesi 12
Czechosłowacja 1
czego (= dlaczego) 30
czekać na 1
czekam na samolot 1
czekać 1 — zaczekać 9

czepek 14
czepek do kąpieli 14
czereśnia 16
czerstwy 27
czerwiec 7
czerwień 26
czerwony 28
Cześć! 6
często Intr., częściej 17
część Intr., 27
część koszy 27
członek 17
członek grupy 17
człowiek, *pl.* ludzie 17
czoło 18, 29
czoło pochodu 29
czterdzieści 6
czternasty 14
czternaście 6
cztery 4
czterysta 6
czuć się 1
czwartek 8
czwarty 2
czy Intr., (= albo) 11
(Czy) zgłasza pan coś
 do ocenia? 1
czyj, czyja, czyje 1
czysta gra 19
czysty 2
czytać — przeczytać 22
czytanie 22
czytelnia 24
czytelnie 6
czytelnik 24
czytywać 24
czyżby 21
ćwiczenia *pl.* 20
ćwiczyć co 25

D

dać (dawać) komu
 (czemu) 4, 16
dać (oddać)
 coś do naprawy 7
daleko 4, dalej 10
damski *see* ubiór 15

danie 3
 pierwsze, drugie
danie 3
data 2
data urodzenia 2
dawać 3 — dać 4
dawać (dać) sobie radę
 z kim, czym = radzić
 sobie 21
dawno 5
 od dawna 5
dawno temu 30
dąb 10
dać 21
decydować się —
 zdecydować się 11
defilada
 see pierwszomajowy 29
deklaracja 1
deklaracja celna 1
denerwować —
 zdenerwować 6
denerwować się —
 zdenerwować się 19
Desa 11
deser 5
deserowy 27
 talerzyk deserowy 27
deszcz 21
dębowy 28
diabeł *see* (A) niech to
 diabli wezmą! 12
diamant 24
dla 3
dla mnie (ciebie) 10
dlaczego 5
dług 6
długi, dłuższy 10
długo, dłużej 10,
 see na długo przed 19
długopis 30
do Intr., 29
do białego rana 25
do południa 21
do późnego wieczora 29
do reszty 18
do usłyszenia! Intr.

do widzenia! Intr.
do wieczora 5
do wtóru komu 29
Do zobaczenia. 26
doba 2
Dobra! 22
Dobranoc! 2
dobry Intr., lepszy 10
dobry gust 11
Dobry wieczór! Intr.
dobrze Intr.,
 comp. lepiej 10
..., dobrze? 5,
 see wpadnę do ciebie
 jutro wieczorem,
 dobrze? 5
dobrze, że 29
dochodzić — dojsć 4
doczytywać —
 doczytać 24
dojeżdżać —
 dojechać 13
dojeżdżać do pracy
 21
dok 17
 suchy dok 17
dokąd? 1
dokładnie 20
dokładny 7
dokładny czas 7
dokonanie 27
dokonanie wyboru 27
doktor 5
dokuczać komu —
 dokuczyć 16, 22
dokuczanie 30
dokument 22
dolny 23
dołem 26
dom 2, 5, 20, 27
dom akademicki 20
dom mody 27
dom towarowy 27
domek 12
domek kempingowy 12
domowy *see* ptactwo 16
dookoła 28
dopasowywać co —
 dopasować 25
dopiero 7
dopiero co 22
dopiero wtedy, gdy 29
dopóty ... dopóki nie 29
dorosły 26
Doskonale! 3
doskonali 3, 8
dostawa 15
dostawać — dostać 4
dostawać się do kogo,
 czego — dostać się 29
dosyć (= dość) 12
dość 4, 12
dość daleko 4
doświadczony 12
dotychczas 8
dowiadzać się czego
 o kim, czym —
 dowiedzieć się 30
dowód 2
dowód osobisty 2
drężno 20
drętwieć — zdrętwieć 18
drobiazg 2
drobny 6
drobne pieniądze 6
droga 4
drogi 11, 20
drogo, drożej 11
drogowy
 see wypadek 18
drożdżowy 28
 ciasto drożdżowe 28
drób 3
druga strona ulicy 4
drugi Intr., 4
drugie 3
drukowany 6
drukowanymi literami 6
drużyna 19
drzewo 11, 28
 przedmiot z drzewa 11
drzwi *pl.* 14
duch 23
dumny z kogo, czego 25

duszo 28
 jest (było) duszo 28
 dużo 6, 11,
 comp. więcej 10
 dużo droższy 11
 dużo wyższy 11
 duży Intr.,
 comp. większy 10
 dwa 2, dwie 5
 dwa do dwóch 19
 dwa razy 3
 dwadzieścia 2
 dwanaście 6
 dwieście 2
 dwoje 1
 dwoje dzieci 1
 dworzec 5
 dwór 17
 dwudziesty 2
 dwukonny *see* wóz 28
 dwunasty 12
 dwuosobowy 2
 dylizans 10
 dyplomowy
see egzamin 23
 dyrektor 14
 dyskutować 15
 dyżurny 22
 apteka dyżurna 22
 dziać się 23
 dziadek 8
 dziadkowie *pl.* 17
 dziadzio Intr.
 dział 10
 dzieciństwo 28
 dziecko, *pl.* dzieci 1
 dziedzina 26
 dziedziniec 20
 dzielnica 10
 dzieło 24
 dzieła wybrane 24
 dziennik 24
 dzień Intr.
 dzień dobry! Intr.
 dziesiąty 7
 dziesięcioro 16
 dziesięć 6

dziewczę 16
 dziewczyna 14
 dziewczynka 5
 dziewiąty 7
 dziesięcioro 16
 dziewięć 9
 dziewięćdziesiąty 7
 dziewięćset 2
 dziewiętnasty 7
 dziewiętnaście 6
 dzięki komu, czemu 30
 dziękować 1 —
 podziękować 8
 dziękuję panu (pani,
 państwu) 1
 dzisiaj Intr.
 dzisiejszy 19
 dziś (= dzisiaj) 8
 dziura 16
 dziwić kogo — zdziwić
 (= zadziwić) 23
 dziwić się + że —
 zdziwić się 23
 dziwić się czemu 17
 dzwon 26
 dzwonek 2
 dzwonić — zadzwonić 9
 zadzwonić do
 drzwi 14

E
 e 18
 e, chyba nie 18
 egipski 26
 egzamin Intr., 23
 egzamin wstępny
 na uniwersytet Intr.
 egzamin dyplomowy 23
 egzemplarz 24
 ekranizacja 24
 ekspedientka 22
 ekspediować —
 wyekspediować 15
 eksponować 15
 eksport 15
 eksportować 17
 elegancki 11

emigrować 17
 emocjonować się
 czym 19
 europejski 14

F
 fabryka 29
 faraon 24
 farba 28
 farmaceutka 22
 fasolka 3
 fasolka
 szparagowa 3
 fason 27
 faszerowany 3
 faul 19
 filar 30
 filizanka 3
 film 5, 22
 film według powieści
 M. Dąbrowskiej 22
 filmować —
 sfilmować 24
 filmowy *see* adaptacja,
 reżyser 24
 firma 15
 fizyka 5
 formalność 30
 fotel 2
 fotografia 17
 fotografować —
 sfotografować 17
 fotografować się —
 sfotografować się 26
 fotoreporterka 17
 fotos 24
 Francja 6
 francuski 17
 Francuz 12
 Francuzka 12
 fresk 14
 frytki *pl.* 3
 fryzjer 2
 fryzura 5
 FSO 29
 futro 15
 futrzany 15

G
 gadać 8
 nie gadać 8
 galareta 3
 galeria 26
 galeria malarstwa 26
 gałąź 16
 ganek 20
 garderoba 27
 garnek 28
 garnitur 15
 gasić — zgasić 13
 zgasić światło 13
 gazeta 2
 gazowy 28
 piekarnik gazowy 28
 gasić 16
 gdańskie 16
 gdański 17
 Gdańszczanin 17
 gderać 16
 gdy 9
 gdyby 21
 gdyński 18
 gdzie? 1
 gdzieś 7
 gęś 8
 Ghana 1
 głęboki, głębszy 10, 27
 głęboki talerz 27
 głodny 10
 głodować 22
 głowa 18
 główka 20
 głównie 11
 główny 4
 głupi 28
 gmach 2
 gniaźdy 16
 gniewać się na —
 pogniwać się 7, 28
 godnie 23
 godzić kogo z kim,
 co z czym —
 pogodzić 21
 godzić się z kim —
 zgodzić się 10

godzić się + *infin.* —
 zgodzić się 29
 godzina 5
 gol 19
 golić się — ogolić się 7
 gorąco, goręcej 10
 gorący 2
 gorszy *see* zły 10
 gorzej *see* źle 10
 gospodarski 16
 budynek
 gospodarskie 16
 gospodarstwo domowe 27
 gospodarstwo rolne 16
 gospodarzyć (=
 gospodarować) 21
 gość 3
 gotować co —
 ugotować 23
 gotować się —
 ugotować się 20
 gotowanie 28
 gotowy 2
 gotów 2
 gotycki 10
 gotyk 10
 góra 8
 góral 25
 góralski 25
 górniczy 8, 23
 górnik 23
 górny 13
 górne miejsce
 (w wagonie
 sypialnym) 13
 górski 21
 górskie powietrze 21
 gra 19
 grać 3 — zagrać 19
 grać w ataku 19
 grać w filmie 24
 gram 6
 gratulować komu czego
 — pogratulować 12
 gromadzić się —
 zgromadzić się 19
 grosz 6

groszek 3
 grubutki 10
 grudzień 8
 grunt, że 19
 grupa 12
 gruszka 3
 gryczany *see* kasza 3
 grypa 22
 grzać — zagrzać 16
 grządka 16
 grzmieć 21
 grzyb 16
 gubić — zgubić 9
 gust 3
 guz 18
 guzik 27
 gwałtownie 18
 gwar 26
 gwiazda 23

H
 Halo! 9
 hamować —
 zahamować 18
 handlowy 15
 herbata 13
 historia 10, 11
 hobby 17
 hol 2
 hotel 2
 hutniczy 8

I
 i Intr.
 I co? 11
 I co z tego? 23
 i ... i ... 30
 i tak 29
 idealny 30
 igła 27
 ile? 2
 Ile kosztuje? 2
 Ile płacę? 6
 imieninowy *see*
 życzenia imieninowe 8
 imieniny *pl.* 8
 imię, *pl.* imiona 1, 2

impreza 20, 25
 indywidualny 15
 informacja 4
 informować —
 poinformować 4
 inhalacja 21
 inny 2
 instytucja 9
 instytut 15
 interes 17
 interesować kogo —
 zainteresować 17
 interesujący 5
 inżynier Intr.
 istnieć 20
 iść — pójść 4
 iść do siebie 22
 iść (pójść, chodzić)
 na kawę, na koncert,
 na mecz 19
 iść na narty 25
 iść (pójść) na pocztę 4
 iść (pójść) piechotą 27
 itd. (= i tak dalej) 12

J

ja Intr.
 jabłko 3
 jabłoń 16
 jadać 3, 20
 jajko 3
 jajko sadzone 3
 jak 1, 9, 10
 Jak ci nie wstyd! 23
 Jak się masz? 6
 Jak to? 7
 Jak to się stało? 18
 jak tylko 28
 jak zwykle 8
 Jaka szkoda! 24
 jaki, jaka, jakie 8
 jakie piękne róże! 8
 jakiś, jakaś, jakieś 2
 jako see nadać list
 jako polecony 6
 jama 20
 Smocza Jama 20

Japończyk 25
 jarzyna see bukiet
 z jarzyn 3
 jasne, że 23
 jastrząb 16
 jazda 25
 jazda na nartach 25
 jechać 2 — pojechać 4
 jeden, jedna, jedno 1
 jeden z nich 19
 jedenasty 7
 jedenaście 6
 jednak 11
 jednakowy 3
 jednoosobowy 2
 jedyny 10
 jedzenie 10
 jesień 21
 jest see być Intr.
 jestem see być Intr.
 jestem umówiona
 z (koleżanką) 20
 jeszcze 3, 19, 29
 jeszcze bardziej 19
 jeszcze nie 29
 jeść 3 — zjeść 5
 jeśli 20
 jezdnia 18
 jezioro 8
 jeździć Intr.
 jeżeli 18
 język 7
 jubiler 27
 jutro 5
 już 1, 29
 już niedługo 29

K

kaczę 16
 kaczka 3
 kajak 12
 kajakowiec 12
 kajakowy 12
 spływ kajakowy 12
 zawody kajakowe 12
 kalosz 12
 kamienica 10

kamieniczka 26
 Kanada 1
 kapela 29
 kapelusz 3
 kapitan 17
 kapitan statku 17
 kaplica 14
 kaplica zamkowa 14
 karakuły pl. 15
 karaś 12
 karetka pogotowia 18
 karny see rzut 19
 karp 3
 karp z wody 3
 karta 2, 3, 6
 karta meldunkowa 3
 karta pocztowa 6
 kartka 9
 kartofel (= ziemniak) 3
 kartonowy 15
 kasa see książeczka
 PKO 4
 kasetka 11
 kasetka na nici 11
 kasjer 13
 kasować — skasować 4
 kasownik 4
 kasza 3
 kasza gryczana 3
 katar 22
 katedra 10
 kawa 3
 kawiarnia 2
 kazać 16
 kazanie 26
 każdy 2
 kąpać się — wykąpać
 się 8
 kąpiel 2
 kąpielowy 14
 kostium kąpielowy 14
 płaszcz kąpielowy 14
 kelner 3
 kibic 19
 kiedy? 5
 kiedyś 28
 kieliszek 3

kiełb 12
 kiełbasa 28
 kierowca 12
 kierownik 12
 kierunek 4
 kierunkowy numer
 telefoniczny 9
 kieszeń 22
 kilka see parę 27
 kilkadziesiąt 10
 kilkanaście 6
 kilkanaścioro 16
 kilkaset 6
 kino 4
 kiosk 2
 klasa 13
 1 (pierwsza), 2 (druga)
 klasa 13
 klaskać 29
 kłąć 8
 klejnot 20
 klient 18
 klientka 22
 klub 22
 klucz 2
 kłaść — położyć 2
 kłaść się — położyć się 5
 kłaść się do łóżka 5
 kłopot 11
 mieć kłopot z czym 11
 kłócić się z kim 10
 kłuć 22
 kobieta 17
 koc 2
 kochanie 18
 kochany 12
 kod 2
 kod pocztowy 2
 kogut 16
 kolacja 3
 kolano 18
 kolega Intr.
 kolej 13
 kolejka 6
 kolejka linowa 25
 kolejność 9
 kolejny 22
 kolejny odcinek filmu 22
 kolekcja 27
 wiosenna kolekcja 27
 koleżanka 1
 kolor 27
 kolorowy 11, 22
 telewizor kolorowy 22
 kolumna 26
 koldra 2
 kolduny litewskie pl. 3
 kołnierz 27
 koło Intr.
 komedia 22
 komplet 27
 komplet nożyków 27
 w kompletach 27
 kompot 3
 Komuna Paryska 17
 koncert 17
 koncert organowy 17
 konduktor 13
 konfekcja 15
 konferencja 7, 24
 konferencja
 prasowa 24
 konfitura 28
 koniak 3
 koniec 13
 koniecznie 13
 konkurs 25
 konno 16
 jechać, jeździć
 konno 16
 konny 10
 konstruktor 17
 kontrola 1
 kontrola biletów
 odbyła się 13
 kontrola celna 1
 kontrola paszportów 1
 koń 16
 kończyć Intr. —
 skończyć 4
 kończyć z czym 30
 kopać — kopnąć 19
 kopać piłkę 19
 kopalnia 20
 kopalnia soli 20
 kora 28
 kora dębu 28
 korespondencja 6
 korespondencja
 biurowa 6
 korowód 29
 taneczne korowody 29
 korytarz 13
 korzystać — skorzystać 9
 korzystny 15
 kostium 14
 kostium kąpielowy 14
 kosz 27
 kosztować 2
 see ile kosztuje? 2
 kosztować —
 skosztować 8
 koszula 2
 koszycek 28
 koszyk 16
 kościół 10
 kościuszkowski 10
 kotlet 3
 kotlet schabowy 3
 kpić z kogo 12
 kraj 5
 krajobraz 17
 krajowy 6
 Krakowianka 11
 kraksa 18
 kran 2
 krawiec 15
 krawiecko-kuśnierski 14
 przedsiębiorstwo
 krawiecko-
 -kuśnierskie 14
 krew 18
 krewny 16
 kręcić see nakręcać 24
 kręcić się
 (po mieszkaniu) 14
 kręgosłup 18
 krok see co krok 26
 kropla 22
 krowa 16
 króciutko 20

król 20
 królewski 26
 zamek królewski 26
 króliczy 15
 królik 15
 królowa 20
 krótki 10
 krótko *see* na krótko
 przed 29
 krótko mówiąc 29
 krówka 16
 kruchy 28
 krupnik 3
 krycie 19
 krzesło 2
 krzew 16
 krzyżeć 29
 Krzyżak 24
 książeczka 4, 6
 książeczka
 oszczędnościowa 6
 książeczka PKO 4
 książka Intr.
 książka telefoniczna 9
 księgarnia 15
 księgarnia wysyłkowa 15
 księgarz 24
 kto 1
 która godzina? 7
 które mam pani
 podać? 27
 którego dziś mamy? 7
 której? 26
 który 7
 kuchnia 3
 kuć 8
 kudłaty 14
 kujawiak 12
 kultura 19
 kupować 4 — kupić 2
 kupowanie 11
 kura 16
 kurczę 16
 kurka 16
 kurnik 16
 kurs 22
 kurs tańca 22
 kurtka 15
 kurtka sportowa 15
 kuśnierski
 see krawiecko-
 kuśnierski 14
 kuśnierz 15
 kwadrans 7
 kwakać 16
 kwartał 15
 kwiat 2
 kwiatek 28
 kwiczeć 16
 kwiecień 8
L
 lać 21, 28
 deszcz leje, lał,
 będzie lał 21
 leje, lało, będzie lało 21
 lać wodę wiadrami 28
 lać się *see* woda
 się z ciebie leje 28
 lada 27
 laleczka 23
 lalka 7
 lampa 23
 lampa górnicza 23
 lampka 23
 las 16
 laska 16
 lata *see* rok 8
 lato 21
 lądować 1
 lecieć — polecieć 5
 leczyć — wyleczyć 20
 leczyć się —
 wyleczyć się 21
 ledwie (= ledwo) 29
 ledwie ... już 29
 legenda 23
 leje (lało, będzie lało)
 jak z cebra 21
 lek 22
 gotowy lek 22
 lekarski *see* poradnia 22
 lekarstwo 4
 lekarz 18
 lekcja 1
 lekki, *comp.* lżejszy 11
 lekko 18
 leń 25
 lepiej *see* dobrze Intr., 10
 lepszy *see* dobry 10
 leśniczówka 28
 letni 21
 lewy 4
 leżeć 14
 leżeć na kim 27
 leżenie 22
 leżenie w łóżku 22
 liceum Intr.
 liezba 15
 liezyć — policzyć 6
 linowy *see* kolejka 25
 lipiec 8
 lipowy 20
 lis 15
 list 4, 6
 list lotniczy 6
 list zamiejscowy 6
 listopad 8
 litera 6
 literacki *see* utwór 24
 literatura 24
 litewski *see* kolduny 3
 lniany 11
 lody pl. 3
 lotniczy *see* list 6
 lotnisko 1
 lubić 3
 ludowy 11
 ludowe wyroby 11
 ludzie *see* człowiek 17
 lukier 28
 lunapark 19
 lustro 2
 luty 8
 Ł
 łaciński 9
 łaciński alfabet 9
 ładny 2
 łamać — złamać 16
 łapać — złapać 12

łapać ryby 12
 łatwo 19
 łazienka 2
 łazienkowski 29
 łączyć — połączyć 9
 łąka 16
 lebek, *colloq.*
 lepek 16
 Łowiczanka 11
 łowić — złowić 12
 łowić ryby 12
 łowienie 12
 łódka 30
 łóżko 2
 lupina 28
 lupiny z cebuli 28
 łyżeczka 27
 łyżeczka do kawy 27
 łyżka 3
 łyza 22
M
 machać
 (= wymachiwać) 29
 machać rękami 29
 magazyn 15, 27
 maj 2
 majstrować 16
 makaron 3
 malarstwo 26
 malarz 11
 malarz-prymitywista 11
 malec 19
 maleńki 10
 malina 16
 malinowy *see* sok 22
 malować —
 namalować 11
 malowanie 28
 malowniczy 25
 mało 6,
 comp. mniej 10
 mały Intr., *comp.*
 mniejszy 10
 mam czas,
 nie mam czasu 7
 mam dwadzieścia lat 8
 mam już za sobą
 pierwszy rok
 studiów 30
 mam na imię Andrzej 8
 mama Intr.
 marchewka 3
 marcowy 27
 martwić kogo czym —
 zmartwić 23
 martwić się czym,
 o co 15
 marudzić 10
 marynarz 17
 marzec 8
 marznąć —
 zmarznąć 22
 marzyć o 5
 masło *only in sing.* 3
 maszerować 29
 maszyna 16
 maszyny rolnicze 16
 maślak 16
 mata 11
 mata słomiana 11
 materiał 15
 matka 1
 matka chrzestna 17
 matka chrzestna
 statku 17
 mawiać 20
 mazur 12
 mazurek 28
 mąż Intr.
 mebel 5
 mechanik 18
 mecz 19
 mecz towarzyski 19
 melodia 3
 męczący 10
 męczyć kogo, co czym —
 zmęczyć 22
 męczyć się —
 zmęczyć się 20
 męski *see* ubiór 15
 męczyszna 4
 mi D of ja 1, 4
 mianować 17
 miara 15
 brać (wziąć) miarę 15
 miasteczko 19
 wesołe miasteczko 19
 miasto 4
 miąć — zmiąć 22
 mieć, mam, mia, mają 1
 mieć co do wyboru 22
 mieć dość kogo, czego 17
 mieć katar 22
 mieć nadzieję 18
 mieć ochotę 3
 mieć okazję + *infin.* 17
 mieć projekty 29
 mieć rację 20
 mieć się 6
 jak się masz? 6
 mieć tremę 19
 mieć wypadek
 drogowy 18
 mieć zamiar 18
 miedź 11
 miejsce 4, 21
 miejsce sypialne 13
 na twoim (jego, jej)
 miejscu 21
 miejscowość 9
 mierzyć co —
 zmierzyć 27
 miesiąc Intr.
 mieszkać Intr. —
 zamieszkać 21
 mieszkanie 2
 mieszkaniec 12
 mieścić się 15
 miewać 20
 między 3
 międzymiastowa
 rozmowa
 telefoniczna 6
 międzynarodowy 12
 mięso 3
 migać — mignąć 26
 mijać — minąć 29
 see może minąć sporo
 czasu zanim 29
 mikstura 22

milicja 18
 milicjant 18
 milicyjny 18
 milion 6
 milutki 10
 miło 1, 10
 miły 3
 mimo, że 19
 mimo wszystko 30
 mineralny
 see woda 3
 miniaturowy 23
 ministerstwo 5
 minuta 7
 mistrzyni 8
 mleczny see bar 5
 mleć — zemleć 22
 mleko 14
 młody 18
 młodzież 26
 młodzież szkolna 26
 mnie A of ja 4
 mnie potrzebny jest 9
 mniej, comp. of
 mało 10, 15
 mnóstwo 15
 mocno 12, 28
 mocny 10
 moczyć kogo, co —
 zmoczyć 28
 moda 27
 model 15
 modny 27
 moknąć — zmoknąć 22
 mokry 28
 morski 17
 morze 17
 most 4
 może 5
 może minąć sporo czas
 zanim 29
 możliwy 7
 można 2
 moc 2
 mój Intr.
 mówić Intr. —
 powiedzieć 4

mówić na kogoś (komuś)
 „ciociu” („wujku”) 16
 mówić po polsku Intr.
 musieć 2
 musimy się teraz
 solidnie wyspać 30
 muzeum 10
 muzyka 3
 my Intr., 3
 mycie 16
 myć się 2 — umyć się 7
 mydło 2
 myśleć 8, 17
 myśliwski 3

N
 na Intr., 1, 22
 na chwilę 5
 na czarno 28
 zabarwiać na czarno 28
 na czele czego 29
 na długo przed czym 19
 na drugim (trzecim)
 piętrze 14
 na dziewiątą 22
 na krótko przed 29
 na lewo 4
 na pewno 10
 na pół godziny (na
 godzinę) przed czym 13
 na prawo 4
 na przedzie czego 17
 na stojąco 28
 na szczęcie 14
 na środku 28
 na tej ulicy 4
 na tyle ... że 29
 na tyle wcześniej, że 29
 na wiosnę 21
 na wsi Intr.
 na wszelki wypadek 18
 na zielono 28
 zabarwiać
 na zielono 28
 nabijać — nabić 18
 nabić sobie guza 18
 naciągnąć (ściągnąć) 18

naciągnięty 18
 nad 8, 10, 18
 nad jeziora 8
 nad kolanem 18
 nad ranem 29
 nadać list
 jako polecony 6
 nadać (wysłać)
 telegram 4
 nadawać — nadać 4, 22
 nadawać (nadać) imię
 komu (czemu) 17
 nadawanie 6
 nadchodzić —
 nadejść 18
 nadjeżdżać —
 nadjechać 12
 nadzieja 18
 nadzwyczajny 19
 nagotować czego 28
 nagrany 28
 nagrzewać co —
 nagrząć 28
 najlepszy
 superlative of dobry 8
 najpierw 6
 naklejać — nakleić 6
 nakręcać — nakręcić 7
 nakręcać (= kręcić) 24
 nakręcać (= kręcić)
 film 24
 nakręcać zegarek 7
 nakrywać — nakryć 23
 nakryć do stołu 23
 nakupować czego 23
 nalegać 29
 nalewać — nalać 20
 należeć do kogo 10
 należy (= trzeba),
 należało 29
 namalować
 see malować 11
 namawiać — namówić 11
 namawiać kogo na co 29
 namiot 12
 nanieść (= nanosić)
 czego 28

napalić 28
 napisać see pisać 6
 naprawa 7
 Naprawdę? 7
 naprawiać —
 naprawić 16
 naprawiony 18
 naprzeciwko 4
 (= naprzeciw) 26
 narciarski see skok,
 strój 25
 narciarz 25
 nareszcie 7
 narobić 28
 narodowy 4
 narty pl., see jazda 25
 narzeczona 5
 narzędzie 16
 narzędzia rolnicze 16
 naskórek 18
 nasmarować
 see smarować 25
 nastawiać —
 nastawić 7
 następny 4
 nasz Intr.
 natomiast 20
 natrysk 21
 naturalnie 23
 natychmiast 14
 nauczyciel Intr.
 nauczycielka Intr.
 nauczyć see uczyć 16
 nauczyć się
 see uczyć się 5
 nauka Intr., 16
 nawet 5
 nazajutrz 29
 nazbierać 16
 nazwisko 1
 nazywać się 1
 neseser 1
 nie 1
 nie im się nie stało 18
 nie nie szkodzi 11
 nieć 11
 nie Intr.

nie bardzo 11
 nie byle jaki 25
 nie ma 2, 28
 nie ma innego
 wyjścia 28
 nie szkodzi 8
 nie znoszę + infin. 21
 nie znoszę siedzieć
 w namiocie 21
 niecały 13
 niech see Sto lat niech
 żyje ... 8
 niech pani pozwoli
 tamten 27
 niecierpliwić się —
 zniecierpliwić się 25
 niedawno 5
 niedobrze 16
 niedrogi 11
 nieduży 6
 niedziela 8
 niejadalny 16
 niektóry 17
 niektórzy, niektóre
 pl. 25
 niełatwo 19
 niemądry 28
 Niemiec 12
 niemożliwy 15
 nieodpowiedni 27
 niepokoić się o kogo 21
 nieporozumienie 18
 niepotrzebnie 6
 Nieprawda! 23
 nieprzytomny 30
 nieprzytomny
 z niewyspania 30
 niespodzianka 5
 niespodziewanie 18
 niestety 2
 nieść — zanieść 29
 nieść kogo na rękach 29
 niewielki 2
 niewłaściwy 4
 niewyspanie 30
 nlezupełnie 16
 nigdy 9

nigdzie 18
 nikt 12
 nim (= zanim) 29
 niszczyć — zniszczyć 24
 niż 10
 No, ... 12
 No co? 9
 no i 8
 No i co? 10
 no tak 9, 11
 no to (= to) 7
 noc 7
 nocą 29
 nocleg 21
 nocować —
 przenocować 17
 noga 18
 norka 15
 normalny 13
 normalny (bilet
 kolejowy) 13
 Norweg 12
 nowela 24
 nowy Intr.
 Nowy Rok 25
 nożny see pilka 19
 nożyk 27
 nożyk do owoców 27
 nóż 3
 nudno jest 22
 numer 1
 nutria 15

O
 o 1, 5, 7
 marzyć o czym 5,
 powiedzieć o czym 5
 proszę o paszport 1
 o co ci (mu, jej, im)
 chodzi? 20
 o godzinę wcześniej 21
 o której godzinie? 7
 o pięć więcej,
 o wiele więcej 10
 o północy 25
 o świecie 30
 o tej porze 23

o zmierzchu 30
O! 1
O, ten. 16
 obaj, obie 18
 obchodzić 8 — obejść 23
 obchodzić imieniny 8
 obchodzić Sylwestra 25
 obcinać co — obciąć 23
 obejście 24
 obiad 3
 obiecywać — obiecać 20
 oblewać kogo, co
 czym — oblać 28
 obliczać — obliczyć 6
 obok 16
 obora 15
 obóz 12
 obóz studencki 12
 obraz 11
 obrazek 11
 obrażenie 18
 obrona 19
 obronić *see* bronić 19
 obrzęd 30
 obserwować 17
 obsługa 10
 obstalowywać —
 obstalować 15
 obszerny 16
 obudzić *see* budzić 13
 obudzić się
 see budzić się 14
 obyczaj 30
 obyczajowy *see* powieść,
 scena 24
 obydwaj 27
 obywatelka 18
 ocean 17
 oceniać — ocenić 8
 ochota 3
 oclenie *see* Czy
 zgłasza pan coś
 do oclenia? 1
 oczywiście 9
 od 4, 10, 29
 wyższy od niej 10
 od czasu do czasu 29
 od dawna *see* dawno 5
 od południa 29
 odbierać — odebrać 6
 odbudowywać co —
 odbudować 26
 odbywać się —
 odbyć się 12
 kontrola biletów
 odbyła się 13
 zawody kajakowe
 odbędą się 12
 odcinek 22
 odcinek filmu 22
 oddanie 6
 oddanie długu 6
 oddawać — oddać 6
 komu 24
 oddawać — oddać 24
 oddać samochód
 do remontu 18
 oddychać —
 odetchnąć 21
 oddychać pełną
 piersią 21
 oddzielnie 27
 oddzielny 13
 odjazd 12
 odjeżdżać —
 odjechać 12
 odkąd 20
 odkładać — odłożyć 13
 odkładać co dla kogo 24
 odkładać — odłożyć co
 na inny czas 22
 odkurzacze 23
 odlatywać —
 odlecieć 30
 odlot 30
 odnosić poważne
 obrażenia (rany) —
 odnieść 18
 odpierać — odeprzeć 19
 odeprzeć atak 19
 odpisywać komu —
 odpisać 20
 odpoczywać —
 odpocząć 10

odpowiadać —
 odpowiedzieć 9
 odpowiedź 15
 odprawa paszportowa 30
 odrabiać — odrobić 22
 odrobić zaległości
 w jedzeniu 22
 odrywać co —
 oderwać co 25
 odsypiać — odespać 30
 odwiedzać —
 odwiedzić 5
 odwiedziły 5
 odwozić kogo, co —
 odwieźć 30
 odzieżowy *see* sklep 27
 odzyskiwać —
 odzyskać 10
 oferować —
 zaoferować 15
 ofiarowywać —
 ofiarować 20
 ogień 30
 oglądać — obejrzeć 5,
 24
 oglądanie 22
 ognisko 12, 30
 ogolić się *see* golić się 7
 ogonek 6
 ogromny 19
 ogród *see* botaniczny 10
 ogródek 16
 Oj! 16
 ojciec 1
 okaz 12
 okazja 17
 przy okazji 17
 okazywać się —
 okazać się 20
 okienko 6
 okład 18
 okno 2, okien G pl. 26
 oko 18
 około 13
 okrągły 7
 okrągłe pół godziny 7
 okrucieństwo 14

olimpijski 19
 olówek 30
 ołtarz 20
 on, ona, ono Intr.
 opakować 15
 opalać się — opalić się 8
 opanowywać kogo, co —
 opanować 25
 opatrunek 18
 opieka 21
 opiekować się kim,
 czym 26
 opierać co na czym —
 oprzeć 24
 opłata pocztowa 6
 opłata wynosi 6
 opłata za coś 6
 opowiadać —
 opowiadanie 7
 opowiadanie 24
 opóźniony 13
 orać 16
 oraz 2
 orkiestra 3
 osadnictwo 20
 osiedle 14
 osiem 6
 osiemdziesiąt 6
 osiemnastka 26
 osiemnasty 18
 osiemnaście 18
 osiemset 6
 osiodłać *see* siodłać 16
 osiwieć *see* siwieć 18
 osoba 2
 osobowy 29
 samochód
 osobowy 29
 ostatni 8
 ostatnio (= niedawno) 20
 oszczędność *see*
 książeczka PKO 4
 otrzymywać —
 otrzymać 15
 otrzymać odpowiedź 15
 Ottawa 1
 otwierać — otworzyć 2

owijać co czym (= w co)
 — owinać 28
 owoc 27
 owocowy 16
 drzewo owocowe 16
 krzew owocowy 16
 owszem 4
 ożenić się *see* żenić się 25
 ósmy 7
P
 pacjent 18
 paczka 6
 padać — spaść 27
 deszcz pada, padał,
 będzie padał 27
 pakować 15 —
 zapakować 14
 pakować się —
 spakować się 21
 pakowanie 14
 palec 18
 palić 13 — spalić 30
 palić papierosa 13
 paluszek 20
 pałac 10
 pamiętać 3
 pan Intr.
 pani Intr.
 panna Intr.
 pantofel 14
 pański 1
 państwo Intr.
 papier 15
 papieros 2
 para 11
 para spinek 11
 parapet 2
 parasol 8
 parasolka 14
 parę (= kilka) 27
 park 12
 parking 2
 partier 2
 paryski *see* Komuna
 Paryska 17
 pasażer 4
 pasażerka 13
 pasta 27
 pasta do butów 27
 pasta do zębów 27
 pastylka 18
 paszport 1
 paszportowy 1
 patrzeć (= patrzeć)
 na 7
 październik 8
 pączek 10
 pełny (= pełen) 16
 peron 13
 pewien czego 17
 pewnie 5, 26
 pewno *see* na pewno 10
 pewność 22
 z pewnością
 (= na pewno) 22
 pewny (= pewien) 23
 piątka 16
 piątek 8
 piąty 5
 pić — wypić 5
 piec — upiec 7
 oczy mnie pieką 18
 piec 28
 piechota *see* iść
 piechotą 7
 pieczarka 3
 pieczony 3
 pieczywo 27
 piekarnik 23
 pieniądz 4
 pieprz 3
 pierś 21
 pierwszomajowy 29
 defilada
 pierwszomajowa 29
 święto
 pierwszomajowe 29
 pierwszy Intr., 6
 pies 14
 piesek 16
 pieśń *see* zespół 29
 pięciopiętrowy 2
 pięć 2

pięćdziesiąt 2
 pięćset 6
 pięknie 10
 piękny 8
 piętnasty 7
 piętnaście 7
 piętnastoro 25
 piętro 14
 pijalnia 21
 pijalnia zdrojowa 21
 pilnie 8
 pilny 6
 pilny telegram 6
 piłka 19
 piłka nożna 19
 piłkarz 19
 piorun 21
 piosenka 22
 pióro 30
 pisać — napisać 6
 (wzorki) pisać się
 woskiem na jajku 28
 pisanka 28
 pismo 23
 pisywać co 20
 piwnica 28
 piżmak 15
 PKO *see* książeczka
 PKO 4
 PKWN 10
 plac 4
 plan 4
 plan miasta 4
 planować —
 zaplanować 8
 planowanie 7
 plaża 17
 plażować 17
 plecy *pl.* 18
 pleć — wypleć 16
 płacić 2 — zapłacić 6
 płaszczyk 27
 „Płomyczek” 16
 płoszyć — spłoszyć 12
 płot 16
 płotka 12
 płuco 18
 płynąć 12
 płyta Intr.
 płytki 27
 płytki talerz 27
 pływalnia 14
 po Intr., 1, 3, 4
 po amatorsku 17
 po co? 28
 po drodze 14
 po drodze zwiędzimy 14
 po filiżance kawy 3
 po kieliszku koniaku 3
 po myśliwsku 3
 po polsku Intr.
 po południu 5
 po prostu 7
 po raz dziesiąty
 (= dziesiąty raz) 8
 po staremu 8
 po złotemu 6
 pobawić się 29
 pobiec 14
 pobyt 21
 pocałować
 see całować 12
 pochodzić 8
 pochodzić skąd (z) 20
 pochodzić ze starej
 zakopiańskiej
 rodziny 25
 pochód 29
 pochrząkiwać 8
 pochwalić *see* chwalić 24
 pociąg 9
 początek 20
 poczekać 4
 poczekalnia 1
 poczta 4
 pocztowy 2, 4 *see*
 urząd, znaczek 4
 pocztówka 17
 pod 14, 16
 pod drzwiami 14
 pod koniec tygodnia 24
 pod płotem 16
 pod tytułem 22
 podawać 3
 podawać — podać 6, 7
 podchodzić —
 podejść 6
 podczas 21
 podejmować —
 podjąć 4
 podjąć pieniądze
 z książeczki 4
 podlewać — podlać 16
 podniebienie 8
 podnieść ręce do góry
 (= w górę) 18
 podnosić — podnieść 18
 podobać się 3
 podobno 17
 podobny 17
 podpis 2
 podróż 1
 podróżna 13
 podróżny 13
 podróżować 17
 podskakiwać —
 podskoczyć 29
 poduszka 2
 podwozić —
 podwieźć 22
 podwórko 28
 podwórze 16
 podziemny 20
 podziękować
 see dziękować 8
 podziw 17
 pogański 30
 pogniwać się
 see gniewać się 7
 pogoda 21
 pogodny 21
 pogodzić *see* godzić 21
 pogotowie ratunkowe 18
 pogratulować
 see gratulować 12
 pogryźć 16
 poinformować
 see informować 4
 pojawiać się —
 pojawić się 23

pojechać *see* jechać 4
 pojeździć 25
 pojeździć na nartach 25
 pojutrze 10
 pokazanie się 23
 pokazywać co komu —
 pokazać 10
 pokoić 10
 pokojowa 2
 pokój 2
 pokrzyżować komu
 plany 22
 Polak Intr.
 polana 25
 pole 19
 pole gry 19
 polecać 3
 polecieć *see* lecieć 5
 polecony 6
 list polecony 6
 polewać co czym —
 polać 28
 poleżeć 23
 policzyć *see* liczyć 6
 Polka Intr.
 polka 12
 Polska Intr.
 polski Intr.
 polubić 8
 połączenie 9
 połączenie
 telefoniczne 9
 połączyć *see* łączyć 9
 połowa 15
 położony 10
 położyć *see* kłaść 2
 położyć się *see* kłaść
 się 5
 południe 5
 polukać — polknać 18
 pomagać — pomóc 4
 pomidorowy 3
 pomnik 26
 pomoc 14
 śpieszyć komu
 z pomocą 14
 pomóc komuś w czym 23
 pomyłka 8
 pomysł 20
 pomyśleć 23
 pomyślność 8
 poniedziałek 8
 poniedziałek
 wielkanocny 28
 popatrzyć 11
 popiół 24
 poprawiać —
 poprawić 8
 poprosić *see* prosić 1,
 poproszę bilety
 do kontroli 13
 pora 20
 pora dnia 20
 poradnia 22
 poradnia lekarska 22
 poradzić *see* radzić 4
 poradzić sobie
 see radzić sobie 14
 porcelana 27
 porozkładać co 27
 porozmawiać 5
 portfel 11
 portier 2
 portret 26
 porywać — porwać 16
 porządek 8
 porzeczka 16
 posiedzieć 10
 posiłek 20
 posłuchać 5
 posługiwać się —
 posłużyć się 9
 posprzątać
 see sprzątać 23
 postać 4
 postanawiać —
 postanowić 28
 postarać się
 see starać się 30
 postawić *see* stawiać 2
 postój 26
 postój taksówek 26
 postukiwać 8
 poszczególny 19
 poszukać *see* szukać 12
 pościel 2
 poślizg 18
 pośpieszyć się 25
 poświęcony komu,
 czemu 26
 potać 18
 potem 6
 potłuc 14
 potłuc sobie kolana 18
 potłuczenie 18
 potop 24
 potrafić 27
 potrawa 3
 potrącenie 18
 potrącić 18
 potrącić przechodnia
 na jezdni 18
 potrzeba (= trzeba) 27
 czego nam potrzeba 27
 potrzebny *see* mnie
 potrzebny jest 9
 poważnie 18
 poważny 18
 poważne obrażenia 18
 powędrować
 see wędrować 17
 powiedzieć *see* mówić 4
 powieść 22, 24
 powieść obyczajowa 24
 powietrze 21
 na świeżym
 powietrzu 21
 powikłania 22
 powikłania
 pogrypowe 22
 powinien 9
 powitanie 1
 powoli 12
 powód 19
 powrotny 25
 droga powrotna 25
 powrót 5
 powstawać —
 powstać 14
 powszechny
 see (książeczka) PKO 4

powtarzać —
powtórzyć 7
powylewać 28
poza 16
poza tym 18
poza wsią 16
pozejmować 27
poznać — poznać 8
pozostały 6
pozować komu 26
pozowanie 26
pozór *see* wbrew
pozorom 23
pozwać komu + *infin.*
— pozwolić 27
pożarty *see* pożerać 20
pożegnać *see* żegnać 30
pożegnanie 30
pożerać — pożreć 20
pożyczyć czego komu —
pożyczyć 14
pójście 29
pójść *see* iść 4
pół 7
półka 27
półmisek 3
północ 25
półtora 13
późno 5, później 16
praca 5
pracować 1
pracownik 15, 29
Praga 1
praktyczny 11
praktyka 8
prasa 4
prasowy
 see konferencja 24
..., prawda? 3
prawdę mówić 17
prawdziwie 21
prawdziwy 8
prawie 5
prawy 4
premiera 24
prezent 11
procent 13
produkcja 17
produkować —
 wyprodukować 15
program 22
projekt 29
projektant 17
projektowanie 17
proponować —
 zapropionować 11
prosić o 1 — poprosić 4
prosić 16
prosto 4
prosto, najprościej 28
 najprościej jest 28
prosty 27
proszę 1
proszę bardzo 1
proszę pani 1
protokół 18
prowadzić 19
prowadzić auto 30
prowadzić piłkę 19
próba 18
próbować + *infin.* —
 spróbować 24
prysnąć 2
prywatny 9
przebierać się w co —
 przebrać się 25
przebudowywać co —
 przebudować 20
przebywać 8
przechodzić —
 przejsć 4
przechodzień 18
przecież 5
przecinać — przeciąć 4
przeciw 18
przeciwny
 see zastryk 18
przecznica 4
przeczytać *see* czytać 22
przed 2
przed chwilą 5
przed południem 5
przed samą Melgwią 28
przed wieczorem 29
przede (= przed) 6
przede wszystkim 17
przedmiot 11
przedpokój 8
przedpołudniowy 20
przedsiębiorstwo 14
przedstawiać *Intr.*
przedstawiciel 15
przedstawienie 26
przedtem 10
przedwczoraj 12
przedział 13
przejeżdżać przez most
 — przejechać 13
przejsć 4
przejsć na drugą stronę
 ulicy 4
przejsć się 7
przekazywać co komu —
 przekazać 18
przekonany o czym 23
przeleżeć 13
przeliczać —
 przeliczyć 22
przełazić przez co —
 przeleżeć 16
przemówienie 29
przemysł 17
przemysł stoczniowy 17
przenocować
 see nocować 17
przepiękny 25
przeproszać —
 przeprosić 4
przeproszać kogo
 za co 26
przesadzać —
 przesadzić 28
przesiadka 13
przesiedzieć 8
przestawać — przestać 29
przestraszyć się czego 30
przesyłka 15
przesypiać — przespać 13
przeszkadzać komu —
 przeszkodzić 13
przeszło 24

prześcieradło 2
prześliczny 23
prześwietlać —
 prześwietlić 18
przezańczyć noc 25
przewidywać co —
 przewidzieć 29
przewodnik 25
przewodnik
 tatrzański 25
przewracać się —
 przewrócić się 25
przez 10, 12, 13, 14, 18
przez pomyłkę 14
przeziębłać się —
 przeziębnięć się 28
przeznaczać co do czego
 (= co na co) —
 przeznaczyć 15
przeznaczyć
 do sprzedaży 15
przeżywać co —
 przeżyć 19
przód 17
przy 2, 4, 19
przybierać co czym —
 przybrać 28
przybywać — przybyć 24
przybywało gości 24
przychodzić —
 przyjsć 5
przydałoby się kilka
 płytkich talerzy 27
przydawać się komu —
 przydać się 27
przygotowanie 23
przygotowany na co 29,
 see bądźcie
 przygotowani na to,
 że 29
przygotowywać co do
 czego
 — przygotować 14
przygotowywać się —
 przygotować się 8
przyjaciół 12
przyjazd 12
przyjaźnić się z kim 20
przyjemnie 10
przyjeżdżać —
 przyjechać 5
przyjęcie 30
przyjmować — przyjąć 8
przyjmowanie 27
przykrywać kogo, co
 czym — przykryć 28
przymierzać co —
 przymierzyć 27
przynajmniej 27
przynosić 3 —
 przynieść 14
przypalać się —
 przypalić się 28
przypominać się komu
 — przypomnieć się 23
przypominać sobie —
 przypomnieć sobie 14
przypuszczać —
 przypuścić 20
przysięgać komu
 + *infin.* or + że —
 przysięc 21
przystanek 4
przystanek
 autobusowy 4
przystanek
 tramwajowy 26
przystawka 3
przystojny 25
przysyłać 30 —
 przysłać 2
przyszły 22, 23
przyszły miesiąc 22
przyszywać co —
 przyszyć 25
przywozić —
 przywieźć 14
przywykać do czego —
 przywyknąć 10
przynawać + że —
 przynąć 24
Psa nikt by z domu
 nie wygnał! 25
pt. *see* pod tytułem 22
ptactwo domowe 16
puchnąć — spuchnąć 18
pudel 14
pudełko 14
pudło 1
pulchniutki 10
pusty 16
puszczać — puścić 30
puszczać wianki
 na wodę 30
pytać — zapytać 4
R
r. *abbreviation*
 of roku 12
rachunek 3
racja 17
raczej 17
rad 17
radio 2
radiowóz 18
radzić — poradzić 4
radzić sobie z czym —
 poradzić sobie 14
radziecki *see* Związek
 Radziecki 12
raj 8
ramię 16
rana 18
ranek *see* wczesnym
 rankiem 29
ranny 18
 ciężko ranny 18
 lekko ranny 18
rano 4, 21
 od rana 4
ratunkowy
 see pogotowie 18
ratusz 10
ratuszowy 10
raz (= jeden raz) 3
raz 7 pierwszy raz 7
razem 3, 23
rąbnąć 18
rączka (u koszyka) 28
realizować —
 zrealizować 15

recepcja 2
 recepta 22
 rekonstrukcja 17
 rekonstruować —
 zrekonstruować 17
 remisowy *see* wynik 19
 remont 18
 renesansowy 10
 rentgen 18
 reperować —
 zreperować 16
 reprezentacyjny 19
 reprodukcja 11
 restauracja 2
 restauracyjny 13
 wagon
 restauracyjny 13
 reszta 3, 6
 rewia 22
 rewia piosenek 22
 rezerwować —
 zarezerwować 5
 rezygnować —
 zrezygnować 9
 reżyser 24
 reżyser filmowy 24
 ręcznik 2
 ręka 18
 rękaw 25
 robić — zrobić 5
 robić coś z wdziękiem 25
 robić okład 18
 robić porządek 23
 robić sobie (komu)
 kawę, herbatę, obiad 22
 robić wyjątek
 dla kogo 24
 robić zakupy 27
 robić zawód komu 18
 robić się — zrobić
 się 19
 robi się (zrobiło się)
 gorąco (chłodno,
 późno) 29
 robotnik 17
 rodowity 17
 rodowita Polka 17

rodzaj 27
 rodzice *pl.* 2
 rodić się —
 urodzić się 10
 rodzina *Intr.*
 rodzinny 23
 rodzony *see* brat 16
 rok 2, *pl.* lata 8
 rok akademicki 30
 rolniczy 16
 rolny
see gospodarstwo 16
 romantyk 26
 Rosjanin 12
 Rosjanka 12
 rosnać — urosnąć 16, 28
 rosół 3
 roślinny 28
 barwniki roślinne 28
 rower 16
 rozbity 18
 rozgrywać — rozegrać 19
 rozegrać mecz 19
 rozgrywany 19
 rozkład jazdy 7
 rozmawiać 3, 4
 rozmiar 27
 rozmowa 4, 9
 rozmowa
 międzymiastowa 9
 rozmowa telefoniczna 9
 rozpalać — rozpalić 28
 rozpalić w piecu 28
 rozplanowywać —
 rozplanować 20
 rozpoczęcie 7
 rozpoczynać —
 rozpocząć 7
 rozpoczynać się —
 rozpocząć się 29
 rozpoznawać —
 rozpoznać 16
 rozrastać się —
 rozrosnąć się 14
 roztrzępany 21
 rozumieć 7 —
 zrozumieć 16

rozumiem 7
 rozwiwać —
 rozwiać 21
 wiatr rozwiał
 chmury 21
 róg 4
 róg ulicy 4
 rówieśnik 28
 równie ... jak (=tak
 samo ... jak) 11
 również (= też
 = także) 14
 róża 8
 różny 2
 rudy 28
 ruina 17
 Rumun 12
 rumuński 12
 ruszać — ruszyć 29
 ryba 12
 ryba bierze (brała,
 wzięła) 12
 rybacki *see* statek 17
 rybka 17
 ryczeć 16
 rynek 10
 rzadko 20
 rzecz 11
 rzeczywiste 11
 rzemień 16
 rzeźbić — wyrzeźbić 20
 rześisty 21
 rześisty deszcz 21
 rzucać — rzucić 12
 rzut 19
 rzut karny 19

S
 sąd 16
 sadzony *see* jajko 3
 sala 3
 sala poświęcona
 obrazom Matejki 26
 salon 2
 salon fryzjerski 2
 sałatka 8
 sam, sama, samo 4, 11

same łyżeczki 27
 samochód 2
 samolot 1
 sanatorium 20
 sandacz 3
 sanie *pl.* 25
 satyryczny 22
 program satyryczny
 w telewizji 22
 są *see* być *Intr.*
 sędzić o czym 11
 sąsiadka 5
 sąsiedni 13
 scena 24
 sceny obyczajowe 24
 schabowy *see* kotlet 3
 schody *pl.* 14
 schodzić — zejść 4
 schodzić (zejść) niżej 19
 schronisko 25
 schronisko górskie 25
 seans 7
 ser 22
 serce 18
 serdecznie 1
 serwetka 11
 setny 7
 sędzia 19
 sfilować
see filmować 24
 sfotografować
see fotografować 17
 sfotografować się *see*
 fotografować się 26
 siać 16
 siadać 3
 siedem 7
 siedemdziesiąt 6
 siedemnasty 17
 siedemnaście 17
 siedemset 6
 siedzenie 12
 siedzieć 3, 7
 sierpień 8
 silny 21
 siła 10
 sinieć — zsinieć 18

siodłać (konia) —
 osiodłać 16
 siodło 16
 siostra 11
 siostra stryjeczna 16
 siostrzenica *Intr.*
 siódmy 7
 siwieć — osiwieć 18
 skafander 25
 skakać — skoczyć 25
 skarb 24
 skarpeta 2
 skasować *see* kasować 4
 skąd? 1
 sklep 11
 sklep odzieżowy 27
 sklepowy *see* wystawa 29
 składać (= złożyć) komu
 życzenia 25
 składany 14
 składana parasolka 14
 skoczek 25
 skok 25
 skoki narciarskie 25
 skomplikowany 26
 skończyć *see* kończyć 4
 skoro 29
 skorzystać
see korzystać 9
 skosztować
see kosztować 8
 skóra 15
 skracać — skrócić 25
 skręcać — skręcić 4
 skrzynia 11
 skrzynka 6
 skrzynka pocztowa 6
 skrzyżowanie 22
 słabo *Intr.*
 sławić 17
 słomiany 11
 słoneczny 2
 słońce 17
 słowacki 25
 słowiański 30
 słowo 6
 słuchać 3

Slucham pana (panią,
 państwa). 2
 słuszenie 10
 Służę panu (pani,
 państwu). 2
 słynny 14
 słyszeć kogo, co 20
 smarować —
 nasmarować 25
 smoczy *see* jama 20
 smok 20
 sobota 8
 sobótka 30
 sobótkowy
see sobótka 30
 socjalistyczny 6
 sok 22
 sok malinowy 22
 solidnie 30
 wypaść się solidnie 30
 sos 3
 sos chrzanowy 3
 sól 3
 spacer 14
 spacerować 14
 spać 12
 spadać — spaść 18
 spakować się
see pakować się 21
 spalić *see* palić 30
 spaść *see* padać 21, 27
 spełniać się —
 spełnić się 30
 spędzać — spędzić 12
 spędzać wakacje, czas 12
 spiker 7
 spiker podaje
 dokładny czas 7
 spinka 11
 spis 9
 spłoszyć — płoszyć 12
 spływ 12
 spływ kajakowy 12
 spływać — spłynąć 14
 spodnie *pl.* 25
 spoglądać — spojrzeć 7
 spokojnie 7

spokojny 21
spomiędzy 27
sporo 12
sportowy *see* kurtka 15,
talenty 19
sporządzać —
sporządzić 18
sporządzić protokół 18
spośród 27
spotkanie 1
spotykać się z kim —
spotkać się 14
spódnica 27
spóźniać się —
spóźnić się 7
mój zegarek
się spóźnia 7
spóźnienie 7
sprawa 4
sprawnie 30
sprawunek 4
spróbować
see próbować 24
sprzątać co —
posprzątać 23
sprzed 27
sprzedawać co komu —
sprzedać 15
sprzedawca 11
sprzedawczyni 27
sprzedaż 15
spuchnąć *see* puchnąć 18
srebro 11
stać 2
stać w kolejce 24
stadion 19
stajnia 16
stale 7
stamtąd 4
Stany Zjednoczone
pl. 15
starać się —
postarać się 30
starannie 17
starczyć
see wystarczyć 24
staropolski 30
starożytny 26
start 30
startować —
wystartować 25, 30
starty 18
stary Intr., starszy 10
statek 17
statek handlowy 17
statek rybacki 17
staw 28
stawać — stanąć 7
stawać (stanąć)
do wyścigu 25
stawać się — stać się 18
stawać się kim, czym —
stać się 14
stawiać — postawić 2
stąd 4
sto 3
Sto lat niech żyje,
żyje nam... 8
stocznia 17
stoczniovec 17
stodoła 16
stoisko 27
stokrotka 30
stolik 3
stołówka 5
stopa 18
stopić się *see* topić się 28
stół 2
straszliwie 22
strasznie 7
strona 4
strój 11
strój narciarski 25
strugać — wystrugać 16
stryj 16
stryjeczny
see siostra 16
strzelać — strzelić 19
strzelić bramkę, gola 19
strzemię 16
studencki 12
obóz studencki 12
student Intr.
studentka Intr.

studia pl. 17
studiować Intr.
stukać kogo —
stuknąć 18
stwierdzać co —
stwierdzić 22
styczeń 8
styl 10
styl barokowy 10
suchy *see* dok 17
sukienka 14
suknia 8
sweter 27
swój 7
sygnał 9
Sylwester 25
sympatyczny 17
syn Intr.
synek 29
synowa 16
sypiać 13
sypialny *see* wagon
sypialny, miejsce
sypialne 13
syrena 18
szafa 2
szafka 2
szafka nocna 2
szaleć 29
szaleństwo 25
„białe szaleństwo” 25
szalony 12
szampan 23
szarpać — szarpnąć 12
szatnia 3
szcenię 16
szczęście 8
szczęśliwie 17
szczęśliwy 1
szczotka 23
szczotka do ubrania 27
szczupak 12
szczygiełek 17
szeroki, szerszy 10
szesnasty 16
szesnastka 16
sześć 6

sześćdziesiąt 2
sześćset 6
szklanka 13
szkło 14
szkoda 20
szkolny 20
szkolny bilet
(kolejowy) 13
szkoła 1
szlafrok 14
szopa 16
szopenowski 22
koncert szopenowski 22
szósty 6
szparagowy
see fasolka 3
szpital 18
sztolnia 20
sztuka 3, 15, 20,
see Akademia 20
sztuka mięsa 3
szukać 5 — poszukać 12
szumieć 18
szumi mi (jej, jemu)
w uszach 18
Szwed 12
szyba 29
szybki, szybszy 10
szybko 7
żyć co dla kogo
(= komu) — uszyć 15
szyja 18
szynka 8
ściana 2
ścięgno 18
śląd 18
śląd wypadku 18
śląski 10
Ślązaczka 11
śledź 8
śliczny 16
śliwa 16
śliwka 3
ślub 25
śmiać się z kogo 8
śmiech 25
śmigus-dyngus 28

śniadanie 7
śnieg 25
śpieszyć 14
śpieszyć z pomocą
komu 14
śpieszyć się 6
śpiew 12
śpiewać 8
średniowiecze 20
środa 8
środek 28
środkowy 19
śródmieście 14
świat 17
na świecie 30
światło 13
światowy 10
druga wojna
światowa 10
Świetnie! 3
światny 5
świeży 7
święcone 28
święta
wielkanocne pl. 28
święto 17, 23
świętojański 30
noc świętojańska 30
święty 10
świnia 16
świnka 16
świt 30
o świecie 30

T
tak Intr.
tak jak 29
tak samo 9
tak samo ... jak
see równie ... jak 11
tak to co innego 21
tak ... że ... 28
taki, taka, takie 5
taki sam, taka sama,
takie samo 10
taksówka 1
taksówkarz 2

także Intr.
także i 1
talent 19
talenty sportowe pl. 19
talerz 3
talerzyk 27
tam Intr.
tamten, tamta, tamto 2
taneczny *see* korowód,
zabawa 29
tani 11
taniec 12
tańczyć 3
targ 15
targowy 20
tarka 28
tata 8
tatrzański
see przewodnik 25
tatuś 22
te Intr.
teatr 24
tego dnia (= w tym
dniu) 30
telefon 2
telefonista 9
telefonować 5
telegram 4
telewizja 5
telewizor 22
temat 10
tematyka 24
tematyka
współczesna 24
temperatura 10
ten, ta, to Intr.
ten sam, ta sama,
to samo 3
teraz 1
termin 15
też 1
tędy 19
tęgi, teższy 10
tęsknić za kim, czym 21
tłoczno 29
jest tłoczno 29
tłok 26

to 7
no to 7
To cała historia! 11
to chyba zrozumiałe 23
to dobrze, że 23
To niedobrze. 16
to prawda 17
to znaczy (= tzn.) 15
tom 24
tonać w zieleni 29
topić się — stopić się 28
torba 2
torebka 11
tortowy *see* ciastko
tortowe 3
towar 27
towarowy *see* dom 27
towarzysz 17
tradycja 23
tradycyjny 25
trafiać na kogo, co —
trafić 29
trafić na sam początek
(koniec) czego 29
tramwaj 26
tramwajowy
see przystanek 26
trasa 26
trema 19
trening 25
trepak 12
treść 6
trochę 1
trofeum 12
troje 16
Trudno! 9
trudno o kogo, co 26
trudny 1
truskawkowy 8
lody truskawkowe 8
trybuna 19
trylogia 24
trzeba 4
trzeba przyznać 24
trzeci Intr.
trzeć — zetrzeć 28
trzy 3
trzy (cztery, pięć)
razy dziennie 21
trzydziesty 30
trzydzieści 6
trzymać co 27
trzymać kogo 28
trzymał mnie mocno 28
trzynasty 13
trzyście 13
trzysta 2
tu 1
tunel 26
turysta 12
turystyczny 26
hotel turystyczny 26
tutaj Intr.
tuż 26
tuż przed 26
twarz 17
twój, twoja, twoje 8
ty 3
tydzień 8
tyle 6
tyle ci jestem winien 6
tylko 1
tylny 18
tył 18
tył auta 18
typowy 11
tysiąc 2
tysiączny 7
tytuł *see* pod tytułem 2
tzn. *see* to znaczy 15

U
u 5
u fryzjera 5
ubiegły (= zeszły) 18
ubiegły tydzień 18
ubierać kogo, co —
ubrać 23
ubierać choinkę 23
ubierać się — ubrać się 7
ubikacja 2
ubiór 15
ubiór damski 15
ubiór męski 15

ucalować *see* całować 12
ucho 18
ucieszyć *see* cieszyć 23
ucieszyć się
see cieszyć się 22
uczcić *see* czcić 23
uczelnia 12
uczennica Intr.
uczeń 22
uczesanie 5
uczyć kogo czego *or*
+ *infin.* — nauczyć 16
uczyć się Intr. —
nauczyć się 5
udawać się komu —
udać się 11
uderzyć czym w co 18
udo 18
udział *see* brać udział 12
ugotować *see* gotować 23
ugotować się
see gotować się 20
ugryźć 16
ukazywać się —
ukazać się 24
układ 9
układ alfabetyczny 9
ulgowy 13
ulgowy bilet
(kolejowy) 13
ulica 2
uliczka 17
ulubiony 24
ułać 16
umawiać się z kim —
umówić się z kim 14
umieć 29
umieszczać co —
umieścić 23
umowa 15
umowa handlowa 15
umówić się z kim + że 30
umyć się *see* myć się 2, 7
umywalka 2
uniwersytecki 10
budynek
uniwersytecki 10

uniwersytet Intr.
upiec *see* piec 7
upominać —
upomnieć 19
upomnieć piłkarza 19
upominany 19
upominek 11
upowszechniać —
upowszechnić 24
uroczy 14
uroczystość 17
urodzenie 2
urodzić się
see rodzić się 10
urosnąć *see* rosnąć 16
urząd 4
urząd pocztowy 4
urządzać — urządzić 12
urzędniczka 2
urzędnik 1
urzędnik celny 1
urzędnik
paszportowy 1
usiąść 4
usługiwać 3
ustępować komu —
ustąpić 22
ustąpić komu
(miejsca) 28
usunięty 19
usuwać kogo z czego —
usunąć 19
usuwać co 27
uszka pl. 3
uszkodzony 18
uszyć 15
uszyć *see* szyć 15
utwór 24
utwór literacki 24
uwaga
see zwracać uwagę 17
uważać 8
Uważaj, uważajcie! 8
uwić *see* wić 30
uwielbiać 10
uwierzyć *see* wierzyć 30
uzbierać 16
uzdrowisko 21
uzyskiwać — uzyskać 9

W
w, we Intr. 1, 21
w autobusie było ciasno
i duszno 28
w ciągu (kilku godzin,
dnia, wieczora,
nocy) 26
w czasie 8
w dobrym stylu 25
w którym jest mi
ładniej? 27
w lewo 4
w ogóle 29
w pobliżu 19
w porządku 18
w prawo 4
w takim razie 27
w tym dniu *see* tego
dnia 30
w zasadzie 24
wagon 7
wagon restauracyjny 7
wagon sypialny 13
wahanie 27
wakacje pl. 8
walić się —
zawalić się 16
waliza 1
walizka 1
wanna 2
warto 19
wartościowy 11
wawelski 20
ważny 10
ważyć 6
wąski, węższy 27
wbrew 23
wbrew pozorom 23
wcale nie 1
wchodzić — wejść 6
wejść na piętro 6
wciąż 9, 29
wczasowicz 12
wczesny 20
wczesnym rankiem 29
wcześnie 5
wczoraj 5
wczorajszy 30
wdzięk 25
według 13, 22
wejście 13
wesele 24
wesół 17
wesół jak szczygieł
(szczygiełek) 17
wewnętrzny numer
telefoniczny 9
weź! 8, *see* brać 8
wędką 12
wędkarz 12
wędrować —
powędrować 17
Węgier 12
węgierski 3
wiał 16
wiadro 28
wianek 30
wiatr 21
wiązać — związać 24
być związanym z kim,
czym 24
wić co z czego
(wianek) — uwić 30
widać 19
widelec 3
widocznie 7
widok 17
widywać 20
widzieć 3 —
zobaczyć 10
widzieć się z kim —
zobaczyć się z kim 22
wieczera 23
wieczera wigilijna 23
wieczne pióro 30
wieczorem 4
wieczorny 29
wieczorne imprezy 29
wieczór Intr.
wiedzieć 10
wiedzieć z góry 27

wiek 20
wiele 15
Wielkanoc 28
wielkanocny *see* baba,
poniedziałek, święta 28
wielki 8, 30 (większy 10
comp. of wielki, duży)
wierch 25
Kasprowy Wierch 25
Wiesz co? 11
wieszać 2
wieś *see* na wsi Intr.
wietrzyk 16
wieża 7
więc *see* zatem 15
więcej, *comp. of* dużo 10
większy, *comp. of*
wielki 10
wigilia 23
wigilia Bożego
Narodzenia 23
wigilijski
see wieczerza 23
winda 2
winien, winna, winne 29
wino 3
wiosenny *see* kolekcja 27
wiosna 21
wisieć 26
wiśnia 3
witać Intr.
wjeżdżać 2 — wjechać 13
wkładać — włożyć 12
własny 21
własne auto 21
właścicielka 14
właściwy 4
właśnie 1
włączać — włączyć 22
Włoch 12
Włochy 6
włóczęga 29
wnet 26
wnętrze 10
wnosić kogo, co —
wnieść 27
wnuczka 8
wnuczka 8
woda 2
woda mineralna 3
woda się z ciebie leje 28
wodować (statek) 17
wodowanie 11
województwo 9
wojna 10
wokół (= wokoło) 29
woleć 3
wolno + *infin.* 24
wolny 2
wołać kogo — zawołać 16
wosk 28
wódka 17
wóz 28
dwukonny wóz 28
wpaść — wpaść 5, 25
wpadnąć do ciebie jutro
wieczorem, dobrze? 5
wpaść w poślizg 18
wpół do ósmej 7
wprawdzie 27
wprost 26
wprowadzenie Intr.
wracać 1 — wrócić 4
wrażenie 26
wreszcie 1, 29
wrocławski 10
wróżba 30
wróżyć co —
wywróżyć 30
wrzesień 8
wrzucać — wrzucić 6
wrszód 26
wsiadać 1 — wsiąść 4
wskazówka 7
wskazywać —
wskazać 4
wspaniałe 12
wspaniały 8
współczesny
see tematyka 24
wstawać — wstać 7
Wstąpię po was. 20
wstażka 28
wstęp *see* bilet 19
wstępować do 4 —
wstąpić 5
wstrętny 22, 25
wstrętna pogoda 22
wstyd *see* jak ci nie
wstyd 23
wstyd by mi było
wracać 29
wszelki (*rare*)
see życzyć zdrowia 8
wszystkie, wszyscy 4
wszystkiego
najlepszego 8
wszystko 2
wśród 10
wtędy 29
wtorek 8
wtór *see* do wtóru 29
wuj 8
wujek Intr.
wujostwo 23
wy 3
wybaczać komu co —
wybaczyć 10
wybiegać — wybiec 18
wybierać 3 — wybrać 24
wybierać się —
wybrać się 8, 29
wybieranie 11
wybieranie prezentów 11
wybór 11, 27
mieć co do wyboru 22
wybrzeże 17
wychodzić — wyjść 4, 28
wychodzić (wyjść)
za kogo (za męża) 30
wychowawca 12
wychowywać się —
wychować się 17
wyciągać kogo, co —
wyciągnąć 25
wycieczka 8
wycierać — wytrzeć 14
wycierać się —
wytrzeć się 15
wycofywać kogo, co
z czego — wycofać 25

wydawać — wydać 6
wydać pieniądze na co 18
wydać resztę 6
wydawać się 30
wydawało mi się, że 30
wydostawać się —
wydostać się 18
wyekspediować
see ekspediować 15
wyganiać kogo, co
z czego — wygonić
(= wygnać) 25
wyglądać 27
wyglądać najlepiej,
ślicznie 27
wygodnie 13
wygodny 13
wygrzebywać —
wygrzebać 16
wyjazd 21, 30
wyjątek 24
wyjątkowo 21
wyjeżdżać 1 —
wyjechać 5
wyjmować co z czego —
wyjąć 23
wyjść na miasto 4
wyjście 28
wykapać się 2, 8
see kąpać się 8
wykład 5
wykonanie 15
wykopalisko 20
wykręcać — wykręcić 9
wykreślić numer
telefoniczny 9
wykuwać — wykuć 20
wyleczyć *see* leczyć 20
wyleczyć się
see leczyć się 21
wylewać — wylać 14
wylawiać —
wylować 12, 30
wylącznie 20
wymachiwać
see machać 29
wymarzony 25
wymawiać —
wymówić 17
wymówka 20
wynik 19
wynik remisowy 19
wynosić — wynieść 6
wyobrażać sobie kogo,
co — wyobrazić 29
wypadek 18
wypadek drogowy 18
wypełniać — wypełnić 2
wypełniony 6
wypędzać
— wypędzić 14
wypić *see* pić 5
wypiekać się —
wypieć się 28
wypieć *see* pieć 16
wypoczynek 19
wypogadzać się —
wypogodzić się 21
wypożyczać co komu —
wypożyczyć 24, 25
wyprowadzić 25
wyprowadzić kogo w czym
— wyręczyć 22
wyrób 11
wyruszać — wyruszyć 25
wyruszać się z czego —
wyrwać się 23
wyrzeźbić *see* rzeźbić 20
wysiać 1 — wysiać 4
wysiadanie 30
wyskakiwać —
wyskoczyć 18
wysoki 10
wystarczać czego —
wystarczyć
(= starczyć) 24
wystartować
see startować 25
wystawa (sklepowa) 29
występ 29
występować —
wystąpić 22
wystrugać *see* strugać 16
wysychać — wyschnąć 25
wysyłać — wysłać 4
wysyłka 15
wysyłkowy
see księgarnia
wysyłkowa 15
wysypiać się —
wyspać się 30
wyszło ci, że 30
wyszywać — wyszyć 28
wyszywany 28
wyścig 25
wyśmiewać kogo —
wyśmiać 17
wyświetlać —
wyświetlić 22
wytrzymywać co —
wytrzymać 26
wytwórnia 15
wywar 28
wywoływać (zdjęcia) —
wywołać 17
wywozić — wywieźć 11
wyzdrowieć
see zdrowieć 18
wzdłuż 27
wzgórze 20
wziąć *see* brać 8
wziąć się *see* brać się 23
wzorek 28
wzywać milicję,
pogotowie ratunkowe
— wezwać 18
wzywać kogo
do czego 30
Z
z (= ze) Intr., 1, 11, 30
z bliższych nam
czasów 24

z bursztynu 11 zachód 26
 ze dwa lata temu 30 zachwycać się czym —
 z dwudziestego trzeciego zachwycić się 10
 na dwudziesty czwarty zachwycony 11, 20
 czerwca 30 zaciszenie 19
 z godziny na godzinę 26 zaczekać *see* czekać 9
 ze srebra 11 zaczynać Intr. —
 z zagranicy 1 zacząć 10
 za Intr., 2, 4, 10, 13, 21 zadowolony 1, 5
 za bardzo 26 zadziwić *see* dziwić 23
 za chwilę 4 zadzwonić *see* dzwonić 9
 za godzinę 7 zaganiać — zagnać
 za granicę 1 (= zagonić) 16
 za kinem (mostem) 4 zaglądać do kogo
 za miastem 21 (czego) — zajrzeć 16, 26
 za miesiąc Intr. zagrać *see* grać 19
 za wcześniej 7 zagraniczny 6
 zaadresować zagrać *see* grzać 16
see adresować 23 zagrzebywać —
 zaaprobować zagrzebać 16
see aprobować 15 zahamować
 zabandażować *see* hamować 18
see bandażować 18 zainteresować
 zabarwiać co czym — *see* interesować 17
 zabarwić 28 zainteresowanie 19
 zabawa 29 zajęty 5, 19
 zabawa taneczna 29 zajmować — zająć 6, 13
 zabawnie 19 (nasz przemysł)
 zabezpieczać — zajmuje pierwsze
 zabezpieczyć 18 miejsce w świecie 17
 zabezpieczyć ślady zajmować się kim
 wypadku 18 (czym) — zająć się
 zabieg 21 16, 17
 zabiegać komu drogę — zakłać 14
 zabiec 28 zakładać co —
 zabierać — zabrać 12 założyć 20
 zabraknąć zakładać opatrunek —
see brakować 24 założyć 18
 zabytek 10 zakończenie 30
 zabytkowy 20 zakończyć 30
 zachciało mu się pić 13 zakopiański 25
 zachciewać się — zakręć 25
 zachcieć się 13 zakup 11
 zachęcać kogo do czego zakupy 11
 — zachęcić 27 zakupić 15
 zachowywać się — zalecać co komu —
 zachować się 30 zalecić 22

zaległość (mostly pl.
 zaległości) w czym 22
 zależeć 24
 zależy mi na kim,
 czym 24
 zaliczyć rok studiów 8
 załatwiać — załatwić 4
 załatwiać sprawunki 5
 załoga 17
 załoga statku 17
 założyć komu
 opatrunek 18
 zamawiać 3 —
 zamówić 5
 zamawianie 3, 9
 zamek 14
 zamiar 18
 zamiast 23
 zamieć 25
 zamiejskowy 6
 zamieniać co w co —
 zamienić 20
 zamierzać + *infin.* —
 zamierzyć 11
 zamieszkać
see mieszkać 21
 zamknięty 4
 zamkowy *see* kaplica 14
 zamoczyć 25
 zamówienie 15
 zamówiony 12
 zamykać — zamknąć 2
 zanieść *see* nieść 29
 zanim *see* nim 29
 zanościć — zanieść 12
 zaoferować
see oferować 15
 zaopiekować się kim,
 czym 21
 zapakować 14
see pakować 15
 zapakowanie 14
 zapalać — zapalić 19
 zapalony 19
 zapalka 2
 zapamiętywać —
 zapamiętać 26

zapisywać — zapisać 9
 zaplanować
see planować 8
 zapłacić *see* płacić 6
 zapominać 7 —
 zapomnieć 3
 zapowiadać —
 zapowiedzieć 12, 22
 zapraszać 3 — zaprosić 5
 zaproponować
see proponować 11
 zaproszenie 20
 zaproszony 19
 zapytać *see* pytać 4
 zaraz 3
 zaraz po 22
 zaraz z rana 29
 zarezerwować
see rezerwować 5
 zarezerwowany 2
 zaręczać się —
 zaręczyć się 5
 zasada 24
 zasługa 23
 zaspą 25
 zaspąć 13
 zastawać (kogo
 w domu) — zastać 6
 zastrzyk 18
 zastrzyk
 przeciwtęczy 18
 zasypiać — zasnąć 13
 zatem (= więc) 15
 zatrzymywać kogo,
 co — zatrzymać 21
 zatrzymywać się —
 zatrzymać się 12
 zauważać —
 zauważyć 19
 zaważyć się
see walić się 16
 zawiadamiać kogo
 o czym —
 zawiadomić 18
 zawiedziony 20
 zawierać —
 zawrzeć 15

zawierać umowę
 z kim 15
 zawieranie umowy 15
 zawieszać — zawiesić 18
 zawieszenie 26
 zawodnik 19
 zawody pl. 12
 zawodzić — zawieść 19
 zawołać *see* wołać 16
 zawozić — zawieźć 12
 zawód 18
 zawsze 5
 zazwyczaj 7
 ząb, zęby 27
 zbierać — zebrać 16
 zbiór 10
 zblednąć *see* blednąć 18
 zboże 16
 zbraknąć
see brakować 24
 zbudować
see budować 17
 zbyt 17
 zdaje się, że 22
 zdawać Intr. — zdać 8
 zdawać egzamin Intr.
 zdawać się *see* zdaje
 się, że 22
 zdążyć + *infin.* 21
 zdążyć na co 29
 zdecydować się
see decydować się 11
 zdeformować 18
 zdeformowany 18
 zdenerwować
see denerwować 6
 zdenerwować się
see denerwować się 19
 zdenerwowany 6
 zderzak 18
 zdjęcie 17, 24
 zdobywać kogo, co —
 zdobyć 24
 zdolny 25
 zdrętwieć
see drętwieć 18
 zdrowy *see* pijalnia 21

zdrowie 8
 zdrowieć —
 wyzdrowieć 18
 zdrowy 22
 zdrów 17
 zdrów jak ryba
 (rybka) 17
 zdumienie 30
 zdziwić
see dziwić 23
 zdziwić się
see dziwić się 23
 ze (= z) 5
 zechcieć 4
 zegar 7
 zegar ścienny 7
 zegarek 7
 zejść *see* schodzić 4
 zemleć *see* mleć 22
 zemrzeć 11
 zemsta 22
 zepsuty 7
 zespół 29
 zespół pieśni i tańca 29
 zeszyły 5
 w zeszyłym tygodniu 16
 zetrzeć 18,
see also trzeć 28
 zgadzać się (= godzić się)
 z kim — zgodzić się 15
 zgasić *see* gasić 13
 zgiąć 18
 zgięty 18
 zgłaszać *see* (Czy) zgłasza
 pan coś do ocenia? 1
 zgłaszać się —
 zgłosić się 24
 zgodnie z czym 23
 zgodnie z tradycją 23
 zgodzić się
see godzić się 10
 zgrabniutki 10
 zgrabny 10
 zgromadzić się
see gromadzić się 19
 zgubić *see* gubić 9
 ziele, pl. ziola 30

zielen 10	znaleźć 9, 22	związać <i>see</i> wiązać 24
zielony 3	znajdować się —	związek 12
ziemniak <i>see</i> kartofel 3	znaleźć się 14	Związek Radziecki 12
zięć 8	znajomy 5	zwichnąć 18
zima 15	znak 9	zwichnięty 18
zimny 2	znamie 16	zwiedzać — zwiedzić 8
zjadać 7 — zjeść 5	znany 24	zwiedzanie 10
zjednoczony <i>see</i> Stany	zniecierpliwic się	związać — zwinąć 12
Zjednoczone 15	<i>see</i> niecierpliwic się 25	zwłaszcza 15
zjeść <i>see</i> jeść 3	zniszczyć <i>see</i> niszczyć 24	zwracać co komu —
zjeżdżać z czego —	zniżka 13	zwrócić 24
zjechać 25	znowu 7	zwracać uwagę na kogo,
zjechać na nartach 25	znów 9	co — zwrócić 17
złamać <i>see</i> łamać 16	zobaczenie 29	zwyczaj 30
złapać <i>see</i> łapać 12	zobaczyć <i>see</i> widzieć 10	zwykle 7
złośliwy 7	zobaczyć się	zwykły 6
złoty 2	<i>see</i> widzieć się 22	zza 18
złowić <i>see</i> łowić 12	zoo 26	źle, <i>comp.</i> gorzej 10
złożyć <i>see</i> składać 25	zostawać —	żrebię 16
zły <i>see</i> gorszy 10	zostać 5, 6, 19	żaden 20
zmarwić <i>see</i> martwić 23	zostawiać 3 —	żaglówka 12
zmarznąć	zostawić 12	żałować czego 10
<i>see</i> marznąć 22	zranić 18	żart 28
zmęczony 1	zraniony 18	żartować 7
zmęczyć <i>see</i> męczyć 22	zraz 3	że 8
zmęczyć się	zraz cielęcy 3	żegnać kogo —
<i>see</i> męczyć się 20	zrealizować	pożegnać 30
zmiatać — zmieść 14	<i>see</i> realizować 15	żelazo 11
zmiąć <i>see</i> miąć 22	zrealizować	żenić się z kim —
zmieniać — zmienić 5	zamówienie 15	ożenić się z kim 25
zmieniać (zmienić) kogo,	zrekonstruować	żniwa <i>pl.</i> 16
co na kogo, co 21	<i>see</i> rekonstruować 17	żniwiarka 16
zmieniać się 14	zreperować	żona <i>Intr.</i>
zmienny 21	<i>see</i> reperować 16	żółty 27
zmierzch 29	zrezygnować	życie 30
o zmierzchu 30	<i>see</i> rezygnować 9	życzenie 25
zmierzyć <i>see</i> mierzyć 27	zręcznie 19	życzenia
zmoczyć <i>see</i> moczyć 28	zrobić <i>see</i> robić 15	imieninowe <i>pl.</i> 8
zmoknąć <i>see</i> moknąć 22	zrobić się <i>see</i> robić się 19	życzyć komu czego 8
zmuszać kogo do czego	zrobienie 27	życzyć komu
— zmusić 26	zrozumiały 8	wszystkiego
znaczek 4	zrozumieć	najlepszego 8
znaczek pocztowy 4	<i>see</i> rozumieć 16	życzyć zdrowia,
znacznie 10	zrzędzić 29	szczęścia i wszelkiej
znaczyć 8	zsinieć <i>see</i> sinieć 18	pomyślności 8
znać 1	zupa 3	żyć 8
znajdować —	zweźać — zwięzić 25	żyto 28